

T.C.
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TARİHİ KENT DOKUSU VE MİMARİ
MEKANLARIN GELECEĞE TAŞINMASINDA
BİR YÖNTEM ÖNERİSİ; SİVAS ÖRNEĞİ

Haydar TÜRK

DOKTORA TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Temmuz-2022
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Haydar TÜRK tarafından hazırlanan ‘‘Tarihi Kent Dokusu ve Mimari Mekanların Geleceğe Taşınmasında Bir Yöntem Önerisi; Sivas Örneği’’ adlı tez çalışması 20/07/2022 tarihinde aşığıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı’nda DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Prof. Dr. MİNE ULUSOY

.....

Danışman

Doç. Dr. MURAT ORAL

.....

Üye

Prof. Dr. ALİ BAŞ

.....

Üye

Doç. Dr. ARİFE DENİZ OKTAÇ

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi MEHMET ERGÜN HATIR

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Saadettin Erhan KESEN
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Haydar TÜRK

Tarih: 20/07/2022

ÖZET

DOKTORA TEZİ

TARİHİ KENT DOKUSU VE MİMARİ MEKANLARIN GELECEĞE TAŞINMASINDA BİR YÖNTEM ÖNERİSİ; SİVAS ÖRNEĞİ

Haydar TÜRK

Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Murat ORAL

2022, 200 Sayfa

Jüri

Doç. Dr. MURAT ORAL

Prof. Dr. MİNE ULUSOY

Prof. Dr. ALİ BAŞ

Doç. Dr. ARİFE DENİZ OKTAÇ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ergün HATIR

Şehirler kuruluşlarından itibaren bir mabet çeperinde merkezi bir meydana sahip olarak büyüyüp gelişmişlerdir. Gerek mabetler gerekse mabetle ilişkili meydanlar her medeniyetin mekânla kurduğu ilişkiye göre kendince şekillenmiştir. Modern çağın başlamasıyla da şehirlerin gelişimi o zamanın ruhuna uygun şekilde belirlenmiş standartlara göre değişmiştir. Bu durum şehirlerin kendi kimliğinden kopup kimliksizleşmeyi doğurmuştur. Bu nedenle şehirlerin kendi kimliklerini koruması ve geleceğe kendi kimliğini sürdürme sorunu neredeyse şehirlerin ana gündemi haline gelmiştir.

Bu tezin örneklem alanı olarak seçilen Tarihi Sivas şehri kale etrafında gelişmiş ve ana meydan olarak tanımlayabileceğimiz kale ile medreselerinde bulunduğu bir meydana kavuşarak çeperler halinde dairesel formda büyümüştür.

Tarihin ilk dönemlerinden günümüze kadar Sivas'ta çok çeşitli medeniyetler ve devletler hüküm sürmüştür. Günümüz itibarıyla merkezinde yer alan gerek arkeolojik sit alanlar gerek anıtsal yapıları ile tarihin birçok katmanını içinde barındırmaktadır. Bu tarihi dokuların korunarak bir sonraki nesillere aktarılması yönündeki girişimler ise ülkemizde diğer Avrupa ülkelerine nispetle daha geç başlamıştır.

Yeryüzünde bilinen en eski medeniyetlere dahi ev sahipliği yapmış olan Anadolu'nun barındırdığı kültür katmanları maalesef çok geç fark edilmiştir. Tüm bu çabalara rağmen kent ölçeğinde ise bütüncül bir koruma şekli geliştirilmesi konusunda yeterince verim alınmamıştır. Bu kapsamda kendine özgü kimliğini kaybetmeye doğru evirilen kadim şehirlerden Sivas şehir dokusunun mimari mekânlara yansması ve geleceğe sürdürülebilir şekilde ulaşmasını sağlamak için kentin kimliği ve belleğini analiz etmek amaçlanmıştır.

Sivas tarihi kent merkezini bugüne ve geleceğe taşımayı amaçlayan bu çalışma literatür ve alan araştırması olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Literatür araştırması bölümünde çalışmanın kavramsal temelini oluşturan kent ve tarihi çevre, tarihi dokuyu koruma, kent ve kültür, bellek ve kentsel bellek, kimlik ve kentsel kimlik, kentsel sürdürülebilirlik ve kentsel süreklilik konuları araştırılmıştır. Literatür araştırmasının ikinci bölümünde ise çalışma alanına dair araştırmalar yapılmıştır.

Tezin ikinci bölümü olarak nitelendirilen alan araştırması kısmı dört bölümden oluşmaktadır.

İlk olarak çalışma alanı olarak belirlenen Sivas tarihi kent merkezi sur duvarları içinde kalan bölge; öncelikle planlama bağlamında şehrin imar planı altlık olarak kullanılarak alan doluluk-boşluk, yeşil alan, yapı yoğunluğu, yapı kullanma ve kat yoğunluğu bakımından analiz edilmiştir.

İkinci olarak çalışma alanı sınırları içinde kalan bölge ve bölgenin çevre ile etkileşiminin belirlenmesi amacıyla Sivas Merkez İlçesi ve Sivas tarihi kent merkezi sur duvarları içinde kalan bölge mekan dizimi yöntemine yönelik kavramlar üzerine kurgulanmıştır.

Üçüncü olarak Sivas tarihi kent merkezi mimar, şehir plancı, koruma uzmanı ve yerel yönetim üyelerinin oluşturduğu 70 kişiden oluşan bir uzman grupta yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Sivas tarihi kent merkezinde kent belleğinde yer edinen tarihi binaları tespit etmek ve erişilebilirlik, güvenlik, fonksiyonlar, mimarlık ve planlama kriterleri açısından belirlemek amacıyla sorular yöneltilmiştir.

Çalışmada sonuç olarak ön analiz, mekan dizim analizleri ve anket sonuçlarından elde edilen veriler derlenmiştir. Bu verilerin sentezlenmesiyle Sivas kentine dair idari yönetim, yönetmelik, mimari tasarım ve kentsel tasarım boyutunda öneriler getirilmiştir. Bu kapsamda şehrin gelişiminde etkili olan etkenler araştırılmış, değişkenler belirlenerek analizler yapılmıştır. Bu analizler sonucu tarihi kent dokusuyla günümüz kentleşmesi arasında irtibat kurarak geleceğe doğru projeksiyonlar yapılmış ve kendine özgü kimliğini koruyan, sürdürülebilir-yaşanabilir bir kent arayışının alt yapısını oluşturmaya yönelik öneriler tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Bellek, Kentsel Kimlik, Mekan, Meydan, Tarihi Eser, Tescilli Eser, Sivas.

ABSTRACT

PhD THESIS

A PROPOSAL FOR A METHOD FOR CARRYING HISTORIC URBAN TEXTURE AND ARCHITECTURAL SPACES TO THE FUTURE; SİVAS EXAMPLE

Haydar TÜRK

**Konya Technical University
Institute of Graduate Studies
Department of Architecture**

Haydar TÜRK

Year 2022, 200 Pages

Jury

Doç. Dr. MURAT ORAL

Prof. Dr. MİNE ULUSOY

Prof. Dr. ALİ BAŞ

Doç. Dr. ARİFE DENİZ OKTAÇ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ergn HATIR

Cities have grown and developed by having a central square on the periphery of a temple since their foundation. Both the temples and the squares associated with the temple were shaped according to the relationship each civilization established with the space. With the onset of the modern age, the development of cities changed according to the standards determined in accordance with the spirit of that time. This situation has caused cities to break away from their own identity and become de-identified. For this reason, the problem of cities protecting their own identities and maintaining their own identity for the future has almost become the main agenda of cities.

The historical city of Sivas, which was chosen as the sampling area of this thesis, developed around the castle and grew in a circular form in the form of walls, reaching a square where we can define the castle and the madrasahs, which we can define as the main square.

As Various civilizations and states have ruled in Sivas from the first periods of history to the present day. As of today, it contains many layers of history with its archaeological sites and monumental structures in its center. Attempts to preserve these historical textures and transfer them to the next generations started later in our country compared to other European countries.

Unfortunately, the cultural layers of Anatolia, which has hosted even the oldest known civilizations in the world, were noticed too late. Despite all these efforts, sufficient efficiency has not been achieved in developing a holistic form of protection on the urban scale. In this context, it is aimed to analyze the identity and memory of the city in order to reflect the urban texture of Sivas, one of the ancient cities that have evolved towards losing its unique identity, to the architectural spaces and to ensure that it reaches the future in a sustainable way.

This study, which aims to carry the historical city center of Sivas to the present and the future, consists of two parts: literature and field research.

The conceptual basis of the study section in the literature survey, the city and the Historic Environment, Heritage Conservation, urban memory and urban and cultural memory, identity, and urban identity, urban sustainability and urban issues of continuity are investigated. In the second part of the literature survey, research on the field of study was conducted.

The field research part, which is described as the second part of the thesis, consists of four parts.

First of all, the area within the walls of Sivas historical city center, which was determined as the working area, was analyzed in terms of area-occupancy area, green area, building density, building usage and floor density based on the zoning plan of the city.

Secondly, in order to determine the region within the boundaries of the study area and the interaction of the region with the environment, the region within the city walls of Sivas Central District and Sivas historical city center was built on the concepts of space syntax method.

Thirdly, a face-to-face survey was conducted with an expert group of 70 people consisting of Sivas historical city center architects, city planners, conservation experts and local government members. Questions were asked in order to identify the historical buildings in the city memory in the historical city center of Sivas and to determine them in terms of accessibility, security, functions, architecture and planning criteria.

As a result of the study, the data obtained from preliminary analysis, space syntax analysis and survey results were compiled. By synthesizing these data, suggestions were made about the city of Sivas in terms of administrative management, regulations, architectural design and urban design. In this context, the factors affecting the development of the city were investigated, variables were determined and analyzes were made. As a result of these analyzes, projections were made towards the future by establishing a connection between the historical urban fabric and today's urbanization, and suggestions for creating the infrastructure of the search for a sustainable-livable city that preserves its unique identity were discussed.

Keywords: City, Historical Artifact, Identity, Listed Building, Sivas, Space, Square,

ÖNSÖZ

Her durumda yardımlarını esirgemeyen başta Babam, Annem, her daim arkamda olduğunu bildiğim eşimin ve çocuklarımın destekleri bu çalışmanın vücuda gelmesinin ilham kaynağı olmuştur.

Çalışmalarım esnasında her türlü kolaylıkları gösterme nezaketinde bulunan başta Sivas Belediyesi, Sivas Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü ve Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü yönetimi ve personellerine, en kötümser ruh halinde bulunduğum dönemde dahi benden ümidini kesmeyen ve tezimi tamamlama noktasında her türlü motivasyon kaynağım olan Dr. Murat Erdal DERE'ye, Dr. Merve ÖZKAYNAK'a ve hem çocukluk arkadaşım hem de manevi kardeşim Doç. Dr. Hatem TÜRK'e müteşekkirim.

Bu çalışmayı teşvikleriyle destekleyip tez haline bürünmesine vesile olan başta danışmanım Doç. Dr. Murat ORAL Hocama, Prof. Dr. Mine ULUSOY Hocama ve Prof. Dr. Ali BAŞ Hocama saygılarımı sunarım.

Haydar TÜRK
KONYA-2022

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Tezin Amacı	2
1.2. Tezin Kapsamı	2
1.3. Tezin Yöntemi.....	3
1.4. Tezin Literatür Araştırması ve Önemi	6
2. ARAŞTIRMAYA KONU OLAN KAVRAMLAR.....	11
2.1. Kamusal Alan ve Kentsel Mekan Kavramları	11
2.2. Tarihi Çevre Kavramı	12
2.3. Tarihi Dokuları Koruma	13
2.4. Kent ve Kültür İlişkisi.....	15
2.5. Bellek ve Kentsel Bellek.....	15
2.6. Kimlik ve Kentsel Kimlik.....	18
2.7. Kentsel Sürdürülebilirlik.....	19
2.8. Kentsel Süreklilik	19
3. TARİHİ KENT DOKUSU VE MİMARİ MEKANLARIN GELECEĞE TAŞINMA SORUNSALI	24
3.1. Tarihi Kent Dokuları Hakkında Tasarımı Tartışmak.....	24
3.2. Tarihi Kent Dokusuna Sahip Kentlerde Yeni Mimari Mekanların Tasarımı	25
3.2.1. Uyumlu Yapma Yöntemi.....	26
3.2.2. Karşıtlık (Zıtlık) Yöntemi.....	27
3.2.3. Taklit Yöntemi.....	30
3.3. Tarihi Binanın Yeniden İşlevlendirilmesi.....	33
3.4. Kentsel Yenileme Kavramı.....	34
3.5. Kentsel Dönüşüm.....	35
3.6. Tarihi Dokuya Sahip Kentleri Yaşanabilir Hale Getirme.....	38
4. SİVAS KENTİNİN TARİHSEL VE MEKANSAL GELİŞİMİ.....	41
4.1. Kentin Coğrafi Konumu	41
4.2. Kentin Tarihsel Gelişimi.....	42
4.2.1. Danişmentliler Dönemi Mekânsal Gelişimi ve Eserleri	43
4.2.2. Selçuklu Dönemi Mekansal Gelişimi ve Eserleri	46
4.2.3. Eratna ve Kadı Burhaneddin Dönemi	59
4.2.4. Osmanlı Dönemi	63
4.3. Sivas Kentinin Mekansal Gelişimi	81

5. ALAN ARAŞTIRMASI.....	104
5.1. Çalışma Alanının Belirlenmesi.....	104
5.2. Çalışma Alanında Kullanılan Yöntem.....	104
5.3. Çalışma Alanı Ön Analizler.....	106
5.3.1. Doluluk-Boşluk Analizi.....	107
5.3.2. Yeşil Alan Analizi	108
5.3.3. Yapı Yoğunluğu Analizi.....	109
5.3.4. Yapı Kullanım Analizi.....	109
5.3.5. Kat Analizi.....	111
5.4. Sivas'ın Mekan Dizim Analizi	111
5.4.1. Bağlılık Analizi Sonuçları	113
5.4.2. Bütünleşme Analizi Sonuçları	114
5.4.3. Tercih Analizi Sonuçları.....	117
5.4.4. Anlaşılabilirlik Analizi Sonuçları	118
5.4.5. Sinerji Analizi Sonuçları.....	119
5.5. Sivas Tarihi Kent Merkezinin Mekan Dizim Analizi.....	119
5.5.1. Bağlılık Analizi Sonuçları	121
5.5.2. Bütünleşme Analizi Sonuçları	123
5.5.3. Tercih Analizi Sonuçları.....	126
5.5.4. Anlaşılabilirlik Analizi Sonuçları	127
5.5.5. Sinerji Analizi Sonuçları (Synergy).....	128
5.6. Uzman Anket Çalışması	129
5.6.1. Uzmanların Bilgileri	129
5.6.2. Sivas Tarihi Kent Merkezi ve Kullanıcı İlişkisinin Belirlenmesi.....	132
5.6.3. Sivas'ın Kentsel Bellekte Yeri	135
5.6.4. Sivas Kent Merkezinde Koruma ve Süreklilik	137
5.6.5. Sivas Tarihi Kent Merkezi Parametreleri	138
5.6.6. Katılımcıların Öznel Değerlendirme ve Görüşleri.....	143
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	145
6.1. Sonuç ve Değerlendirme	145
6.2. Öneriler	147
KAYNAKLAR	151
EKLER	160
ÖZGEÇMİŞ	201

1. GİRİŞ

Tarihin ilk dönemlerinden günümüze kadar Sivas'ta çok çeşitli medeniyetler ve devletler hüküm sürmüştür. Arkeolojik kazılardan elde edilen sonuçlara göre yerleşim alanı olarak Sivas'ta geçmişte; Hititler, Frigyalılar, Lidyalılar, Romalılar ve Bizanslılar hüküm sürmüşlerdir. Türklerin hâkimiyetinden sonra daha çok önem kazanan Sivas Anadolu Selçuklular ve Osmanlı döneminde bu gelişime paralel olarak şehircilik alanında oldukça ilerlemiştir.

Günümüz itibariyle merkezinde yer alan gerek arkeolojik sit alanları gerek anıtsal yapıları ile tarihin birçok katmanını içinde barındırmaktadır. Artan nüfus ile birlikte planlı ve kısmen de plansız olarak büyüyen şehirde tarihi dokular ve mimari mekânlar ve meydanlar yeni yapıların arasında ya kaybolmuş ya da değersizleştirilmeye itilmiş durumdadır. Her ne kadar son yıllarda yerel yönetimler tarafından Sivas Kent Meydanı kurtarılmaya çalışılsa da örneğin Meydan Camii ve Meydan Hamamı'nın bulunduğu alanda bir meydan olgusu kalmamıştır.

Tarihi dokuların korunarak bir sonraki nesillere aktarılması yönündeki girişimler Türkiye'de diğer Avrupa ülkelerine nazaran daha geç başlamıştır. Yeryüzünde bilinen en eski medeniyetlere dahi ev sahipliği yapmış olan Anadolu'nun barındırdığı kültür katmanları maalesef çok geç fark edilmiştir. Türkiye'de kültür varlıklarının korunması yönünde ilk düzenleme 1906 tarihinde yürürlüğe konulan "Asar-ı Atika Nizamnamesi" ile başladığı kabul görmektedir. Daha sonrasında ise 1914 yılında "Muhafaza-i Abidat Nizamnamesi" ile de taşınmaz kültür varlıklarının tespiti, korunması ve geleceğe taşınması hedeflenmiştir. Cumhuriyet döneminde ise 1951 yılında bir yasa ile kurulan "Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu", koruma ile ilgili ilkeleri ve müdahale biçimlerini belirleyerek proje bazında kararlar almak suretiyle koruma konusunda belirleyici olmuştur. Ayrıca kentleşme ve yapılaşma sürecinde geleneksel ve tarihsel çevrenin korunması sorunlarının çözümüne katkıda bulunmuştur.

Kültür ve tabiat varlıklarının korunması, bakımı ve değerlendirilmesine ilişkin 1973 yılında "Eski Eserler Yasası" çıkarılmış, bununla birlikte taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında tek yapı ölçeğinin yanı sıra, bu yapıların bir arada oluşturdukları çevrenin bir bütün olarak korunması ve yaşatılması gerekliliği ortaya konmuştur. 1983 yılında ise "2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu" ve bu kanundaki bazı değişikliklere ilişkin 1987 yılında çıkarılan 3386 sayılı

Kanun ile de karar ve denetim mekanizması olarak koruma kurulları oluşturulurken taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarıyla ilgili tanımlar geliştirilmiştir.

Koruma konusundaki yasal düzenlemelerin cumhuriyet öncesine dayanmasına rağmen Sivas merkezde bulunan anıtsal eserlerin bazıları ancak 70’li yılların sonlarına doğru anıtlar kurulu tarafından tescil edilmiştir. Sivil mimariye örnek yapıların tescili ise 1990’lı yıllara tarihlenmektedir. Bu kapsamda bu tez çalışması Sivas’ın tarihi şehir merkezinde kentsel belleğin sürdürülebilirliği ve kentsel kimliğinin korunması yoluyla Sivas tarihi kent dokusunu bugüne taşımak problemi ile yola çıkmıştır.

1.1. Tezin Amacı

Modernleşme çıkış itibarıyla temeldeki prensibi bir standart üzerinden tek tipe evrilme olarak kısaca tarif edebiliriz. Bu standartlaşma mekân kurgusu anlamında ise aynışmayı beraberinde getirmiştir. Yani konut ölçeğinden şehir ölçeğine dek her şey bir standart üzerinden kurgulandığından birbirinin benzeri haline gelmiştir. Bu durum şehirlerin kendi kimliğinden kopup kimiksizleşmesini doğurmuştur. Bu nedenle şehirlerin kendi kimliklerini koruması ve geleceğe kendi kimliğini sürdürerek ulaşabilme sorunu neredeyse şehirlerin ana gündemi haline gelmiştir.

Bu sorunu ise yapılacak doğru analizlerle öncelikle anlamak, yorumlamak problemleri sıralamak ve sonrasında yerelden hareketle çözüm önerileri getirmekle mümkün olabilir. Bunun için başlangıçta; Sivas şehir yerleşim tipolojilerini çıkartmak, bunu etkileyen morfolojik etkenleri sıralamak, şehrin tarihsel gelişiminden bugüne gelecek ve şehrin gelişimin etkileyen yolların ana aksları ve aksların birleşiminde ortaya çıkan meydanları tahlil edilmiştir.

Bu çalışmanın hedefi Sivas kentinin tarihi gelişimini araştırmak, şehrin gelişimi ile oluşan tipoloji ve morfolojiler üzerinden kent kimliği analizi yaparak, tarihi kent ile şehrin gelişimiyle ortaya çıkan ve şehrin gelişimini etkileyen mimari, sosyal ve kültürel ilişkisi kurmaktır. Böylece kent yerleşiminin sürdürülebilirliği, kendine özgü kimliğin korunması ve kendine özgü emsal bir şehir ve şehir yaşamına dönüştürecek çözüm önerileri getirilmiştir.

1.2. Tezin Kapsamı

Sivas şehir dokusunun mimari mekânlara yansımaları ve geleceğe sürdürülebilir şekilde ulaşmasını sağlamak için, şehrin gelişiminde etkili olan etkenler araştırılmış, değişkenler belirlenerek analizler yapılmıştır. Böylelikle çalışmanın problemleri

tanımlanmış, alan çalışması ve şehrin gelişimini etkileyen Sivas Belediyesi, Sivas Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü ve Sivas Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü gibi resmi kurumlarla görüşmeler yapılarak; tezin amacı, kapsamı ve yöntemi belirlenmiştir. Bunun sonucunda bir hipotez kurulmuş çalışmanın sınırları belirlenmiştir.

Çalışmanın ilk bölümü olan giriş bölümünde tezin amacı, kapsamı, yöntemi, literatür araştırması ve tezin konu seçimi ile öneminden bahsedilmiştir.

Çalışmanın ikinci ve üçüncü bölümü bölümünde araştırılan kaynakların yer aldığı literatür araştırması bölümü yer almaktadır. Bu kapsamda ikinci bölümde çalışmaya konu olan kent, tarihi çevre, kamusal mekan, kentsel mekan, tarihi dokuyu koruma, kent ve kültür ilişkisi, bellek ve kentsel bellek, kimlik ve kentsel kimlik, kentsel sürdürülebilirlik ve kentsel süreklilik kavramlarına değinilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise tarihi kent dokusu ve yeni tasarım yöntemleri, tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi, kentsel yenileme, dönüşüm ve yaşanabilirlik kavramlarına değinilmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde araştırma alanı olan Sivas kentinin tarihsel ve mekansal gelişimi bölümünde kentin konumu, tarihsel gelişiminde hüküm süren uygarlıklar, mekansal gelişim ve eserleri incelenmiştir.

Çalışmanın beşinci bölümünde alan araştırması yapılmıştır. Bu bölümde çalışma alanı belirlenmiş, kullanılan yöntem anlatılmış ve çalışma alanına yönelik analizler yapılmıştır. Bu analizler doluluk-boşluk analizi, yeşil alan analizi, yapı yoğunluğu analizi, yapı kullanım analizi ve kat analizidir. Ardından Sivas kenti ve tarihi kent merkezine dair mekan dizim yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Bu bölümde uzmanlara yönelik anket çalışması yapılmıştır.

Çalışmanın altıncı bölümünde ise yapılan literatür ve alan araştırması sonuçları verilmiş ve öneriler sunulmuştur.

1.3. Tezin Yöntemi

Bu çalışma Sivas kentinin tarihi ve mekansal gelişimini araştırmak, kentin kimliğine katkıda bulunan ve kent adına kullanıcıların belleğinde yer edinen yapıları öne çıkaran mimari ve kentsel tasarımlar oluşturmayı hedeflemektedir. Sivas tarihi kent merkezini bugüne ve geleceğe taşımayı amaçlayan bu çalışma literatür ve alan araştırması olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Literatür araştırması bölümünde çalışmanın kavramsal temelini oluşturan kent ve tarihi çevre, tarihi dokuyu koruma, kent ve kültür, bellek ve kentsel bellek, kimlik ve kentsel kimlik, kentsel sürdürülebilirlik ve kentsel süreklilik konuları araştırılmıştır. Bu kapsamda ulusal ve uluslararası makaleler, tezler, bildiriler ve kitaplar araştırılarak, incelenmiştir. Literatür araştırmasının ikinci bölümünde ise çalışma alanına dair araştırmalar yapılmıştır. Bu bölümde Sivas kentinin tarihsel gelişimini belirlemek amacıyla kentin ev sahipliği yaptığı uygarlıklar olan Danişmendliler, Eratna Dönemi ve Osmanlı Dönemi'ne dair haritalar, yazılı kaynaklar ve yerel yönetimden alınan veriler derlenmiştir. Sivas kentinin mekansal gelişimi kapsamında ise kentte bulunan tarihi yapılar ve dönemlere özgü elde edilen haritalar yardımıyla kent araştırması yapılmıştır.

Sivas kentini bugüne taşımak ve geleceğe aktarmak amacıyla Sivas'ın tarihi kent merkezinde bulunan sur duvarları sınırları tezin çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Tezin ikinci bölümü olarak nitelendirilen alan araştırması kısmı dört bölümden oluşmaktadır. İlk olarak çalışma alanı olarak belirlenen Sivas tarihi kent merkezi sur duvarları içinde kalan bölge; öncelikle planlama bağlamında şehrin imar planı altlık olarak kullanılarak alan doluluk-boşluk, yeşil alan, yapı yoğunluğu, yapı kullanma ve kat yoğunluğu bakımından analiz edilmiştir.

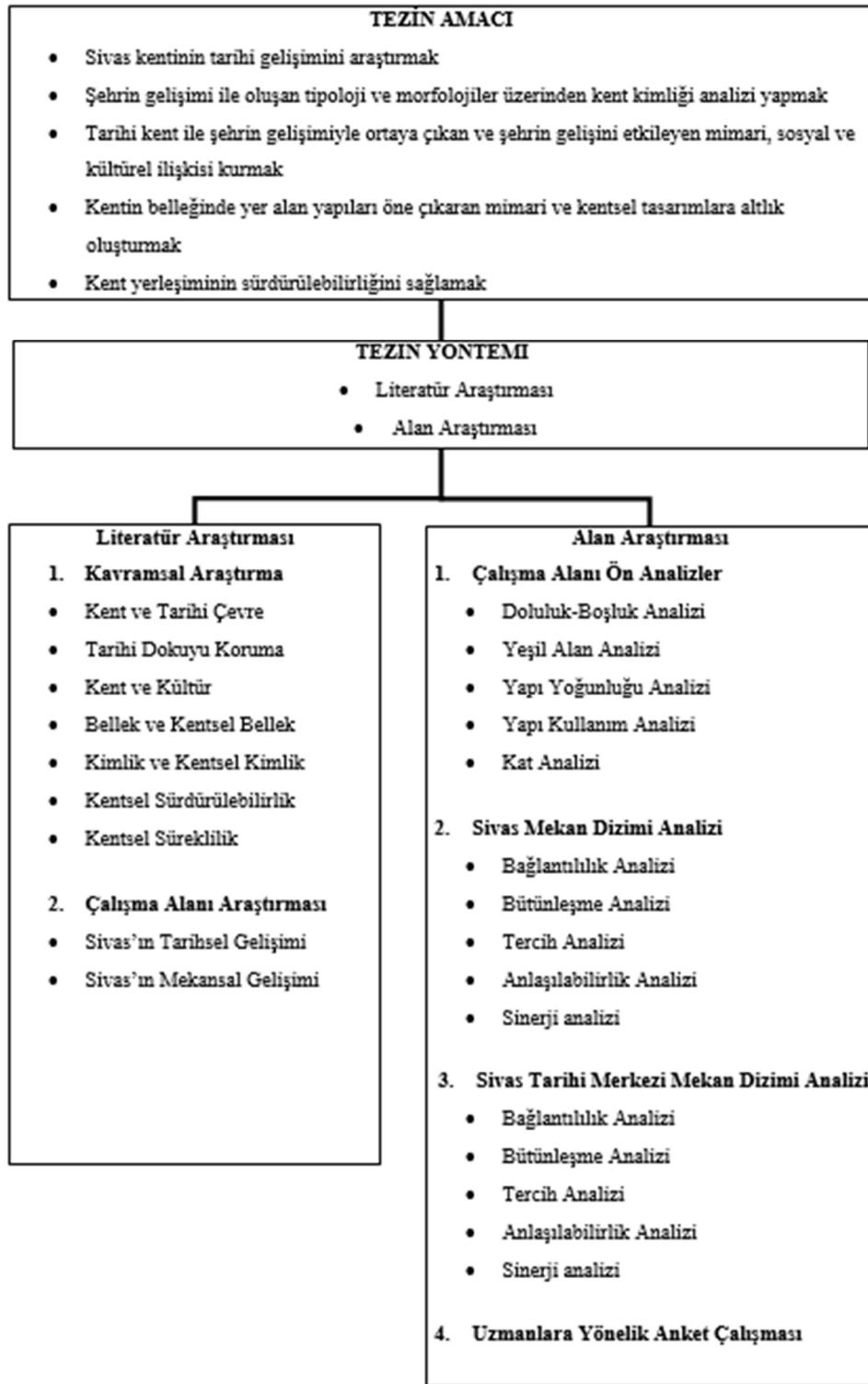
İkinci olarak çalışma alanı sınırları içinde kalan bölge ve bölgenin çevre ile etkileşiminin belirlenmesi amacıyla Sivas Merkez İlçesi ve Sivas tarihi kent merkezi sur duvarları içinde kalan bölge mekan dizimi yöntemine yönelik kavramlar üzerine kurgulanmıştır. DepthmapX 0.7.0 programı aracılığıyla analiz haritaları elde edilmiştir. Analizlerin uygulanması amacıyla Sivas'ın Merkez İlçesi ve sur duvarları içinde kalan bölge eksenel haritası oluşturulmuş ve DepthmapX 0.7.0 program kullanılarak aksiyel haritalar aracılığıyla analizleri yapılmış ve sonuçlar haritalar yardımıyla yorumlanmıştır. Analizler sonunda bütünleşme (integration), bağlantılılık (connectivity), ortalama ve toplam derinlik (depth), bağlantı noktası sayısı (node count), anlaşılabilirlik (intelligibility) ve sinerji (synergy) değerleri üzerinden hesaplamalar yapılmıştır.

Üçüncü olarak Sivas tarihi kent merkezi mimar, şehir plancı, koruma uzmanı ve yerel yönetim üyelerinin oluşturduğu 70 kişiden oluşan bir uzman grupta yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Sivas tarihi kent merkezinde kent belleğinde yer edinen tarihi binaları tespit etmek ve erişilebilirlik, güvenlik, fonksiyonlar, mimarlık ve planlama kriterleri açısından belirlemek amacıyla çoktan seçmeli ya da açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Uzmanlara yapılan anketlerin sonuçları IBM Statistical Package For The

Social Sciences (SPSS) 15.0 For Windows istatistik programında işlenerek tek faktörlü frekans analizi ve tanımlayıcı analiz yapılarak sonuçlara ulaşılmıştır.

Çalışmada sonuç olarak ön analiz, mekan dizim analizleri ve anket sonuçlarından elde edilen veriler derlenmiştir. Bu verilerin sentezlenmesiyle Sivas kentine dair idari yönetim, yönetmelik, mimari tasarım ve kentsel tasarım boyutunda öneriler getirilmiştir. Tezin yöntemi aşağıda tablolaştırılmıştır (Tablo 1.1.).

Tablo 1.1. Çalışmanın Yöntemi

1.4. Tezin Literatür Araştırması ve Önemi

Sivas tarihi kent merkezi özelinde yürütülecek bu çalışma kapsamında Sivas'ın kent belleğinde öne çıkan tarihi yapılarının korunması, sürdürülebilirliği ve sürekliliğin

devamlılığı ve kentsel kimliğinin öne çıkarılması kapsamında tezler, makaleler ve diğer araştırmalar incelenmiştir. Bu kapsamda tezin amacı, kapsamı ve yönteminin belirlenmesinde öne çıkan bazı kaynaklar şu şekildedir:

Birlik (2006) doktora çalışmasında kimlik, görsel kimlik ve tarihi çevre kavramlarını araştırarak Trabzon kenti örneğinde sit alanlarında sivil mimari yapıların cephe tipolojileri incelenmiştir.

Çelimli (2022) “Tarihi yapı ve alanları herkes için erişilebilir hale getirmeye yönelik model önerisi; Sivas kent örneği” isimli çalışmasında Sivas kentinde bulunan Buruciye Medresesi, Ulu Cami, Keykavus Darüşşifası, Kongre Binası Atatürk ve Etnografya Müzesi ve Tarihi Tren Garı tarihi yapılarını incelemiştir.

Çöl (1998)’ün isimli çalışmasında kent kimliği kavramı araştırılmıştır. Demir (2006) tarafından hazırlan çalışmada kentlerin kimlik probleminin sosyal, mimari, siyasi ve kültürel boyutlarını araştırmıştır.

Deniz (2004)’in “Konya’da Farklı Üç Kentsel Mekanda Kent Kimliği Üzerine Bir Araştırma” isimli araştırmada kent kimliğini ve şehirlerin kimliklerinin değişimi Konya örneklemini üzerinden incelemiştir.

Deniz (2021) “Kentsel bellek bağlamında Tarsus Tarihi Ticaret Merkezi’nin değerlendirilmesi” isimli çalışmasında Tarsus Tarihi Ticaret Merkezi’ni kentsel bellek bağlamında değerlendirerek, analizler yapmış, bellek mekanlarını belirlemiş ve belleğin korunarak geleceğe aktarılması için öneriler geliştirmiştir. Bu bağlamda; kentsel ve toplumsal belleği değerlendirmek için anket çalışması yapılmış, alanın işaret öğeleri ile odak noktalarının kimlik kartları oluşturulmuş, bellek mekanları tespit edilmiş, çalışma alanının fiziki analizleri yapılmış ve envanter fişleri hazırlanarak öneriler geliştirilmiştir.

Günen (2019) “Kentsel bellek bağlamında meydanlarda işlevin rolü” isimli çalışmasında bellek, kentsel bellek, kentsel mekan, kamusal mekan kavramlarına değinmiş ve meydan kavramı biçimsel ve işlevsel açıdan tarihsel süreç içinde araştırmıştır.

Gürbüz Yıldırım (2018) çalışma kapsamında toplumsal ve kentsel yapının nasıl kesiştiğini analiz edebilmek için farklı sayısal ve analitik analiz yöntemlerinin birlikte kullanılması, elde edilen sonuçların sosyo-kültürel bağlamda yorumlanması önerilmektedir. Hedeflenen kentsel ve toplumsal değerlendirmelerin yapılabilmesi için analiz sürecinde mekanın geometrik özelliklerinden çok sosyal alt yapısı ile ilgilenen

mekan dizimi, bir dokunun karmaşıklık değerini ölçen fraktaller ve analizi yapılan dokuların bazı sayısal değerleri birlikte ele alınmıştır.

Kayapınar (1991) “Planlama sürecinde Sivas'ın kentleşmesi ve kent formu” isimli çalışmasında; Anadolu kenti olan Sivas'ın, daha önce yapılan bazı çalışmalardan faydalanarak şehrsel gelişmesini sağlayan ve sınırlayan faktörleri belirlemeyi amaçlamıştır. O yıllarda diğer illere önemli oranda göç veren Sivas'ın kentleşmesini, planlama süreci içinde ele alarak 1/5000 ve 1/25000 ölçekli ana plan kararlarıyla mevcut kentsel gelişmenin uyumunun irdelenmesi, geçmişten bugüne kent formu ve oluşumunu etkileyen faktörlerin tespiti ve kent formunun belirlenmesi amaçlanmıştır.

Kır (2016) “Kentsel bellek mekanı olarak sokaklar: İstiklal Caddesi örneği” isimli çalışmasında kentlerin ortak bellek mekanlarından olan sokaklarda, küreselleşme ile meydana gelen bellek kayıpları araştırılmıştır. İstanbul'da bellek denilince akla gelen ilk mekanlardan biri olan İstiklal Caddesi örneği üzerinden sokakların belleğinde küreselleşmenin etkileri araştırılmıştır.

Koç (2020) doktora tezinde; Sivas'ta modernleşme pratiğinin var ettiği yıkım ve yeniden inşa süreçlerini, mimari ve kentsel ölçekte ele almak ve modernleşme güzergahı üzerinden yere özgü değerleri incelemiştir.

Lynch (1960)'ın “The Image of the City” adlı kitabında kimlik ve kentsel kimlik kavramlarını tanımlamış ve örnek seçilen şehirlerde alan araştırması yapmıştır. Lynch kimlik öğelerini beş gruba ayırmıştır. Bunlar yollar, odak noktaları, yerleşim alanları, landmarklar ve kenarlardır.

Mutlu (2020) “Yeniden yapılanma sürecinde kentsel bellek mekanlarının korunması” isimli çalışmasında birey veya grup ile mekân arasında kurulan anlamlı bağların, kimlikli şehirlerin oluşumu için potansiyel bir güç taşıdığını ifade etmiştir. Kentsel bellek kavramını vurgulayan yazar ortak bir geçmişe referans veren mekânların somutlaştırılması toplumsal ve kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarımını sağlayarak anıları ve geçmişi sabitleştirdiği gibi ortak kimliğin de korunmasını gerekliliğini vurgulamıştır.

Oral (2002)'ın çalışmasında kimliğin oluşum sürecini incelemiş ve kentlerin teknolojik dönüşümleriyle kimliklerinin kaybolduğunu belirtmiştir.

Özkaynak (2021) “Akarsu Kıyı Yerleşimlerinde Kent Kimliğinin Sürdürülebilirliği” isimli çalışmasında Türkiye’de akarsu geçen kentlerin kimlik analizinde mekan dizimi yöntemi kullanılmıştır.

Özyılmaz (2009) bir çalışmasında kentsel tasarım proje ve fikir yarışma projeleri üzerinden mekan sentaksı analizi uygulanmış, çıkan sonuçlar ile önerilerin raporları karşılaştırılmıştır.

Pala (1997) ise yüksek lisans tezinde; Türkiye'deki kale yapılarının koruma ve kullanım sorunlarını Sivas Kalesi örneğinde incelemiş ve öneriler getirilmiştir.

Saylan (2016) tarihi yarımada'yı incelediği çalışmasında kent belleğinin ve kentte kolektif hafızanın oluşmasını sağlayan kent dokusu içindeki anıtlar, yapılar, bölgeler, caddeler, sokakları İstanbul örneğinde incelemiştir. Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinin izlerinin araştırıldığı çalışmada İstanbul Tarihi Yarımada içinde bulunan, kentsel bellek değeri taşıyan Aksaray, Salma Tomruk, Küçük Mustafa Paşa, Fatih ve Horhor bölgelerinde 19. yüzyılda gerçekleşen yangınlar sonrasında tasarlanmış olan ızgara kent dokusunun fiziksel karakterinin sürekliliği ve değişimi incelenmiştir.

Uysal (2004) doktora tezinde; değişim/dönüşüm geçiren tarihi ticaret kent dokusu, bina ve mekânlarındaki farklılaşmaları tespit etmiştir. Bu kapsamda Konya, Kayseri ve Sivas kentlerinin koruma alanlarında yer alan tarihi ticaret kent dokuları ve mekânları ele alınmıştır.

Üner Püşman (2019) araştırmasında; meydanların fiziksel nitelikleri ile meydanı kullanan insanların davranışları ve tercihleri arasındaki ilişkiyi çevresel psikoloji yaklaşımı doğrultusunda ele alarak Sivas tarihi kent meydanı üzerinden kentsel yaşamı değerlendirmiştir.

Yağcı Topçu (2021) çalışmasında; Sivas Tarihi Kent Meydanının morfolojik değişimi ve gelişiminin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda Sivas Tarihi Kent Meydanının tarihsel katmanlar içerisinde geçirmiş olduğu değişimler ve yaşanan dönemin özellikleri ile eklemlenen yapısal yeniliklerle mekânsal gelişimi, meydanın oluşum evreleri, taşıdığı kültürel izleri, Sivas kenti için oluşturduğu imge ve kente kattığı işlevsel değerler incelenmiştir.

Yılmaz (2019) ise bir çalışmasında Konya kenti incelenmiş, kentlerin gelişmesinin/değişmesinin bir sonucu olarak kentsel mekânların yitimi ya da sürekliliğinin kent belleği için önemi araştırılmıştır. Bu çerçevede, kent belleğindeki mekânsal izleri tespit etmek amacıyla Konya'da yaşayan farklı yaş grubundan insanlarla görüşülmüş, sözlü tarih yöntemiyle yapılan derinlemesine görüşmeler sonucunda tespit edilen mekânların/yapıların günümüzde ayakta olup olmadığı saptanmıştır.

Yapılan literatür araştırmasında günümüze değin Sivas kent geneli ve özelinde gerek Sivas tarihi kent meydanına ve anıtsal yapılara yönelik araştırmalar, makaleler ve

tez çalışmaları yapılmış olmasına rağmen; tarihi kent dokusunu ve mimari mekânların geleceğe aktarılmasına yönelik kapsamlı bir çalışma yapılmadığı görülmüştür. Sivas kent meydanı irdelemelerinde meydan içerisinde yer alan tarihi dokuların varlığından bahsedilirken çevresi ile birlikte bütünleşip bütünleşmediği ve sürdürülebilirliği konusu yeteri kadar incelenmemiştir. A. Gabriel'in tespit ettiği sur sınırları içerisinde kalan ve günümüzde taşınmaz kültür varlığı olarak tescili devam eden oldukça fazla sayıdaki eserlerin kent merkezi ile arasındaki ilişki ise bugüne kadar ihmal edilmiştir. Bu bağlamda çalışma alanı sınırları içerisindeki tarihi dokuların ve mimari mekânların geleceğe taşınması, sürdürülebilirliği ve kent belleğinin bu sayede ileriye taşınabilmesi konusunda öne çıkan bu tez çalışması konusu ve yöntemi ile diğer çalışmalardan farklılaşmaktadır.

2. ARAŞTIRMAYA KONU OLAN KAVRAMLAR

2.1. Kamusal Alan ve Kentsel Mekan Kavramları

Mekânın sözlük anlamı "yer, bulunulan yer" olarak tanımlanırken, kentsel kelimesi ise sözlükte "kentle ilgili, şehirle ilgili" şeklinde yer alır (TDK,2018). Ayrıca kentsel mekân "kent içinde yerel yönetimlerin sınırlandırdığı yapılaşmış çevre" olarak da tanımlanmıştır (Collins, 2018). Kentsel mekân, kentteki doluluk boşluk ilişkisinden meydana gelen alanlar bütünü olarak ortaya çıkmaktadır. Kentsel mekân sınırların oluşturduğu geometrik alanlardır ve estetik açıdan bakılmaksızın geometrik yönden okunabilir bütün dış mekânlar kentsel mekân olarak düşünülebilir (Krier, 1979). Kentsel mekânın çevresindeki yapılarla tanımlanan eni, boyu ve yüksekliği vardır. Dolayısıyla üç boyutlu olan bu mekânlarda çeşitli aktiviteler gerçekleşmektedir. Öte yandan duyu ve duygular ile algılanan kentsel mekân kullanıcı tarafından yorumlanır, anlam kazanır. Bu şekilde kentli ile arasında bütünlük sağlanır (Güven, 2019).

Kentin insan yapımı bir oluşum olduğu göz önünde bulundurulduğunda kentsel mekânların, toplumun iletişimini sağlayan, aktiviteler ile buluşmasına olanak tanıyan birçok işlevi içinde barındıran alanlar olduğu söylenebilir. Kentsel mekânlar içinde bulunduğu toplumun bir yansıması olup zamanın ruhunu ve kültürel hayatı simgelerken, ekonomik ve sosyal yaşamın nabzını tutarlar (Oktay, 2007). Ayrıca kentsel mekânlar ekonomik, sosyolojik, tarihi, psikolojik, jeolojik ve demografik bilgiler verirler (Lefebvre, 2003). Kentsel mekân yapılar ve doğal elemanlar ile tanımlanan, belirli bir biçime sahip, çeşitli işlevler doğrultusunda kullanılan, çevresi ile ilişkili yapılaşmış veya doğal alanlardır. Kentlinin kullanmadığı ve içine giremediği bir mekân kentsel mekân olarak değerlendirilemez. Bu doğrultuda kentsel mekânlar; caddeler, sokaklar, bütün bağlantılar, meydanlar ve yeşil alanların yanısıra; ticari veya kamusal işlevlere sahip vatandaşların kısıtlanmadan girebildiği kamusal ve özel alanların tümüdür (Güven, 2019).

Kamusal alan kavramı ise sözlükte "kamuya ait, kamu ile ilgili işlerin yapıldığı yer" olarak açıklanmıştır (TDK, 2019). Kamusal alan kavramının tarihsel süreç içindeki gelişimi irdelendiğinde farklı görüşler tarafından çeşitli tanımlamalar yapıldığı görülmektedir. Kamusal alan, 1962 yılında yayınlanan Jürgen Habermas'ın Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü kitabında ön plana çıkmıştır. Kuramsal olarak bu zamanlarda kendine yer bulmaya başlayan kavramın temeli aslında çok daha eskiye dayanmaktadır. 17. yüzyıldan itibaren kamusal alan kavramı bugünkine yakın

kullanılmaya başlanmıştır. Daha önce "world" (dünya) veya "mankind" (insanoğlu) kelimeleri kullanılırken bu yüzyıldan itibaren "public" (kamu) kelimesi ile ifade edilir olmuştur. Fransızcada da le public ile birlikte, Almanca'da 18. yüzyılda ortaya çıkan "publikum" sözcüğü kullanılmaya başlanarak kelime varlığı kabul edilmiştir (Habermas, 1997). Kamusal alanın kentin ruhu ve nefes aldığı alanlar olduğunu vurgulayan Sennett, sokaklar ve meydanlar gibi algılanabilir fiziksel kent mekânları olduğunu da belirtir. Kent dokusunu fiziksel, sosyal ve sembolik yönde etkileyen kamusal alanlar gerekli bütün araçlara sahiptir. Ancak yanlış şehircilik politikaları sonucunda, kentin merkezi ve kentsel belleğin bir yansıması olan bu mekânlar sadece hareketin olduğu alanlara dönüşmeye başlamaktadır (Günen, 2019).

2.2. Tarihi Çevre Kavramı

Geçmiş uygarlıklara ait kalıntıları barındıran çevreler tarihi çevreler olarak tanımlanmaktadır (Ahunbay, 2007). Tarihi çevrenin kapsamı konusunda Venedik Tüzüğü'nün ilk maddesinde; *“Tarihi anıt kavramı sadece bir mimari eseri içine almaz, bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi de kapsar. Bu kavram yalnız büyük sanat eserlerini değil, ayrıca zamanla kültürel anlam kazanmış daha basit eserleri de kapsar”* denilmektedir. Tarihi çevreler Venedik Tüzüğü'nde anıt kavramı ile ifade edilirken, Amsterdam Bildirgesi'nde mimari miras olarak geçmektedir (Asatekin, 2004).

Kültür ve tarih kentin kimliğini belirleyen en önemli faktörlerdir. Her kentin sahip olduğu tarihsel geçmiş ve süreç esnasındaki geçirdiği evreler kentsel dokuyu yansıtır (Kaya, 2004). Tarihi kent dokuları, şimdiye kadar süregelen süreçte kentlerin ev sahipliği yaptığı medeniyetlerin sosyal, kültürel ve ekonomik yaşantılarını, hayata bakışlarını ve estetik kaygılarını geleceğe aktaran mekanlardır (Arabulan, 2008).

Tarihsel süreç içinde toplumun, kültürün ve teknolojinin oluşturduğu fiziksel mekânlar, zaman geçtikçe ilerleyen dönemlerde eskimektedir. Fakat dönemsel olarak eskiyen yapı bir dönemin kültürel niteliğine sahip olduğundan tarihsel özellik kazanmaktadır (Aysu, 1977). Tarihsel süreç içinde geçmişten günümüze aktarılan bu tarihi mirasın sürekliliğinin sağlanması amacıyla çağın şartlarına uygun değişmeye ve dönüştürülmeye muhtaç alanlardır (Bilgehan, 2019). Farklı tarihlerde yaşayan insanoğlunun dönemsel kültürleri, mimari olanaklarını, teknoloji kullanımını, yaşam stillerini, estetik anlayışları ve teknolojik olanaklarını yansıtan kültürel miraslar süreçten etkilenmiş ve dönüşüm geçirmişlerdir (Altınöz, 2010).

Bir ya da birden fazla döneme ait izler taşıyabilen, pek çok medeniyetin ya da tek bir uygarlığın sosyal, kültürel ve ekonomik anlamlar ifade eden kalıntılar ve eserler tarihi çevreyi oluştururlar (Bilgehan, 2019). Mekanın tarihselliğinin hissedildiği tarihi çevrelerde çok katmanlı bir yapı oluşmaktadır (Saygın ve diğ., 2004). Sönmez (1987) tarihi çevreler tarihsel, mimari, arkeolojik ve anıtsal özellikleri ile bütünlük göstermeleri şartı ile ölçeklerine göre üçe ayırmıştır (Bilgehan, 2019).

- **Tarihi Çevre:** Tarihsel, mimari, arkeolojik ve anıtsal özellikleri taşıyan caddelerin bütünüdür.

- **Tarihi Kent:** Tarihi özelliğe sahip, sit alanı özelliği taşıyan ve mimari değeri olan yapıların bulunduğu dokuların meydana getirdiği kentlerdir.

- **Tarihi Bölge:** Tarihsel, mimari, arkeolojik ve anıtsal özellikleri taşıyan birkaç kenti de içine alabilen bölgelerdir.

2.3. Tarihi Dokuları Koruma

Tarihi dokuyu koruma kavramı bir toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik durumları ile değer yargıları ile yapısal çevrenin teknoojik gelişmelerle ortaya çıkan yeni koşullar altında korunmasını sağlamak, çağdaş toplum gereksinimleri ile bütünleştirmek olarak tanımlanmaktadır (Öztaş, 2005). Kente ait olan fiziksel, sosyal, kültürel, tarihi vb. özelliklerin bütün olarak ele alınmasını gerektiren Kentsel Koruma; birbiri ile sıkı ilişki içinde olan kentsel kimlik, kentsel bellek, kentsel süreklilik kavramlarını içinde barındıran, çok boyutlu bir kavramdır (Cansunar, 2011).

Koruma olgusu kelime anlamı; tehlikelerden uzak tutmak, dış etkenlerden ve zor durumdan sakınmak, muhafaza etmek olarak tanımlanmaktadır. Mimari bağlamda koruma kavramı; tarihi ya da sanatsal değere sahip yapıların veya kent parçalarının hayatlarını devam ettirebilmeleri için gerekli olan önlemlerin alınmasıdır (Hasol, 1979). Tekeli ise koruma kavramını; tarihi çevreyi geçmiş değeri ile dondurarak koruma yerine, süreç içinde yeni eklentilerle çevrenin zenginleştirildiği ve çeşitlendirdiği toplumların kültürel miraslarının anlanmasıya yönelik eylemler bütünü olarak tanımlamıştır (Tekeli, 1998).

Kuban koruma kavramını, sanatsal değere sahip bir yapının ömrünü, özgün değeri ile birlikte kültür ve tarih belgesine yakışacak şekilde uzamasına katkı sunacak mimari müdahaleler bütünü olarak ifade etmektedir. Kuban çevresel koruma bağlamında; geçmişin bugün ile birlikte yaşama hakkı tanımlamasını yapmaktadır (Kuban, 2000). Son olarak Sözen ise, bireylerin ve toplumların yaşanmışlıklarını,

geçmiş değerlerini, sosyal ve kültürel ortamlarını, kültürel değerlerini yansıtırken, yapıları çevrede değişen kültürel, ekonomik ve teknolojik etmenlerin zararının engellenmesi ve kültürel miras değerinin günümüzün imkânlarına paralel olarak korunması olarak nitelendirmektedir (Sözen, 2006).

Kentsel koruma, bir veya daha çok medeniyetin toplumsal, kültürel ve sosyal değerlerini yansıtan kentin kimliğinin günümüzün toplumsal ve ekonomik baskısı altında yok edilmesinin engellenmesi ve sürdürülerek geleceğe aktarılmasıdır (Gülersoy, 1981). Tarihi çevrelerin korunmasında toplumsal ve kültürel sürekliliğin sağlanması ve geleceğe aktarılması, tarihi yapıların sağlıklılaştırılması ve kullanılabilir hale getirilmesi, tarihi sürekliliğin sağlanması ve kopukluğun önüne geçilmesi, gelecek nesillere geçmişten bir parça bırakılması, şehrin turizmüne katkıda bulunması, kentin kimliğinin korunması ve kentsel bellekte elde edilen kazancın korunması hedeflenmektedir (Özen, 1995; Kiper, 2004):

Koruma kavramı geçmişten günümüze evrilerek gelişim göstermiştir. Kültürel mirasın korunması gerekliliği özellikle Orta Çağ'da büyük önem kazanmıştır. Somut ve somut olmayan kültürel mirası koruma bilinci ortaya çıkmış ve bu durum o dönemde fiziki müdahalelerle de sağlanmaya başlamıştır. Bu bilinç beraberinde koruma müdahalelerin bilimselleştirilmesi zeminini de hazırlamıştır. 18.yy sonları 19.yy başları ile birlikte dönemin önde gelen kuramcıları fiziksel mekânı koruma bağlamında ilkeler yayınlamışlardır. 19.yy-20.yy boyunca “üslup birliğine ulaşma kaygısı”, “romantik görüş”, “tarihi restorasyon” kuramları tartışılmıştır. İtalya, Fransa ve İngiltere öncülüğünde ortaya çıkan bu kuramlar Avrupa'nın çeşitli yerlerinde kabul görmüş olmakla beraber bu süreçte her biri eleştiri almış, bu eleştiriler de günümüzün de temeli olan “çağdaş restorasyon” kuramının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Yener, 2018).

Bir kenti başka bir kentten ayıran özellik tarihi yapıları, kent tasarımıdır (Shaukland, 1996). Kentlerin tarihi değerine sahip sokakları, caddeleri ve binaları geçmişten günümüze aktarılan bir izdir. Geçmişten günümüze aktarılan bu yapılar, günümüzle bir arada geleceğe aktarılmalıdır (Yanmaz, 2018). Çakır (2015)'e göre korunmaya değer tarihi yapıların kaybedilerek tarihi yapı yerine yeni nitelikli yapıların inşa edilmesi ve kentsel dokunun kaybedilmesiyle toplumsal bellekte o yapının oluşturduğu değer yok olmaktadır (Uçar, 2014). Bu konuda Bektaş (2001) korumanın bugünü ve geleceği korumanın da sorumluluk taşıdığını belirtmektedir.

2.4. Kent ve Kültür İlişkisi

Bir toplumun dini yapısı, aile değerleri, örf ve adetleri, gelenek ve görenekleri, davranış biçimleri, dansları, sosyal kuralları, yazılı ve yazılı olmayan kuralları toplumun kültürünü oluşturmaktadır. Kültür, toplumda öğrenilen ortak davranışlar bütünüdür (Asna, 1998). Kent ve kültür kavramları birbiri ile direk olarak ilişkilidir. Kültür insanın var olduğu çevrede oluşurken, kent ise kültüre göre şekillenmektedir (Kurt, 2011). Kentte yaşayan insanların ve toplumların demografik yapıları, sosyal yapıları, ekonomik yapıları, dini görüşleri, yönetim rejimleri, teknolojiye gelişim düzeyleri kenti oluşturur.

2.5. Bellek ve Kentsel Bellek

Kentsel bellek kavramı yaşayan bir canlı olarak nitelendirilen ve kente ait özelliklerin bir bütünü olarak tanımlanan kentsel kimliğin bireyin hafızında depolanmasıdır. Kentsel belleğin bireyin hafızında korunarak, sürekliliğin sağlanması ve kente aidiyet hissetmesi durumu kentin kimliği ile doğrudan ilişkilidir (Cansunar, 2011).

Kevin Lynch, ‘The Image of the City’ adlı eserinde kentlerin imgelerini oluşturan ögeler üzerinde durmuştur. Lynch çalışmasında imgenin fiziksel form ile ilişkisinin yanı sıra bireysel imge kavramını  ne atmıştır (Lynch, 1960). Bellek-mekan ilişkisine ilk değinen ve ‘kollektif hafıza’ kavramını kentsel literatüre kazandıran kişi ise Aldo Rossi’dir. Aldo Rossi, şehrin Mimarisi adlı kitabında kollektif bellek konusuna değinmiştir. Rossi, kenti oluşturan her türlü değerin kollektif belleği beslediğinden bahsetmiştir. Bu anlamıyla kentsel bellek kavramının ilk olarak Aldo Rossi tarafından ortaya atıldığı söylenilmektedir. Rossi’ye göre kentteki her  ge insanlar arasındaki sosyal ilişkiyi mekansal olarak görünür kılmaktadır. Yani bellek mekandan okunabilmektedir. Aynı zamanda bu mekanlar da içindeki sosyal ve fiziksel ilişkilerle belleği yeniden oluşturmaktadır. Dolayısıyla mekan ve bellek sürekli etkileşim içindedir ve birbirini oluşturan bir döngü içerisindedir (Rossi, 1984).

Toplumun sosyal alışkanlıkları, gelenek ve görenekleri, örf ve adetlerinin mekana yansıması toplumsal belleğe dayanmaktadır (Turgay, 2013). Kişinin belleğindeki mekanlar kente ait bir simge olarak hafızada yer eder (Yanmaz, 2018). Hatırlama ve unutma kazanımlar kadar kayıpları da içermektedir. İnsanların geçmişi hatırlamaları, geçmiş bir anın yeniden yorumu olarak nitelendirilir. Bu sebeple bireysel ya da kolektif belleğin mekânsal yansımaları kent ve kentli ilişkilerinden bağımsız düşünülemez. İnsanların kendilerini ait hissettiği kentin kimliğini anlamak, kimliği

oluşturan kentsel bellek öğelerini ortaya çıkarmaya yardım edecektir (Selvi Ünlü, 2017).

Yaşanmış olayların izleri olan anılar, geçmiş ve bugün doğrultusunda kent ve kentli arasında, mekânlarla bütünleşerek bellekte yer etmektedir. Gelişen teknoloji ve artan nüfusun karşısında kentlerin büyümeden kalması beklenemez. Kentler de içerisinde yaşayan kentlilerle birlikte büyümekte ve gelişmektedir. Kent içerisinde bulunan köhnemiş mekânların değişmesi kentsel dönüşümle mümkün olmaktadır. Ancak, yapılı çevrede, cadde ve meydanlarda, sokak-cadde ve donatıların isimlerinde yapılan değişiklikler kent belleğini sekteye uğratabilmektedir. (Postalıcı ve ark., 2006).

Kamusal alanlar, kentliler arasındaki etkileşimin en yoğun olduğu yerler olarak kentsel belleğin oluşmasında en çok etkisi olan mekanlardır. Kamusal alanlardan olan sokaklar da fiziksel ve sosyal etkileşime zemin hazırlayarak hem kentsel belleği geçmişten bugüne taşımakta, hem de bugünkü ilişkiler çerçevesinde geleceğe yönelik yeni bellekler oluşturmaktadır. Her kentin kendi kolektif belleği ve bu belleğin oluşturduğu kamusal mekanları vardır. Sokaklar da kentsel belleğin olduğu ve kentsel belleği oluşturan kamusal mekanlardandır (Kır, 2016).

Jacobs sokakların hafızası olduğundan bahsetmektedir. İnsanda güçlü, kalıcı ve olumlu izlenimler bırakan sokakların hafızamızda en çok yer eden sokaklar olduğuna değinmektedir. Jacobs aynı zamanda bir şehri düşünürken aklımıza belirli bir sokağın geldiğinden bahsetmektedir. Şehirlerin kendilerine özgü sokaklarının yalnızca oraya gitmek zorunda olduğumuz için değil; orada bulunmak ve o sokağı deneyimlemek isteği uyandırdığı için önemli olduğunu vurgulamaktadır. Jacobs aynı zamanda sokakların, dinamik yapısı ile neşe saçtığından ve birer kamusal olarak herkese açık olduğundan bahsetmektedir. Jacobs'a göre sokaklar; bir toplum ile tarihinin sembolleridir ve toplumsal hafızayı temsil etmektedirler (Jacobs, 1995).

Kentsel bellek öğelerinin belirlenebilmesi için toplumun hafızasında kalmış mekânların saptanması gerekmektedir. Pierre Nora Hafıza Mekânları (1974) adlı kitabında kentsel bellek öğeleri olan hafıza mekânlarının sadece kolektif belleğe ait olan kamusal mekânlardan, anıtlardan ya da kutsal özelliklere sahip diğer mekânlardan oluşmayacağını; aynı zamanda bireysel bellekte yer etmiş mekânlardan da oluşabileceğini söylemiştir. Bu sebeple kamusal ya da tarihi olan her bina bellek ögesi sayılmazken, koruma kapsamına girmeyen ancak belleklerde yer etmiş mekânsal öğeler de kentsel bellek ögesi olabilmektedir.

Ülkemizde kente yapılacak müdahaleleri içeren kanunlar incelendiğinde sadece fiziki müdahaleleri betimleyen maddeler görülmektedir. Ancak bir kentin kentliyle birlikte bütünleşerek büyümesi için fiziksel değişimlerin doğuracağı sosyolojik etkiler de göz ardı edilmemelidir. Kentli aidiyet hissini kaybettiğinde, kentle aralarındaki bağ koptuğunda, kent ve kentlinin uyum içerisinde yaşaması için yapılan planlar başarısız olmakta; bu anlamda geçmiş ve bugünün arasındaki bağ koparacak kentsel müdahaleler kentsel belleğin sürdürülebilirliğini olumsuz şekilde etkilemektedir (Basa, 2015; Kiper, 2005).

Kentsel bellek soyut zamana ve somut mekana dayanır. Aynı mahallede yaşayan bireyler yaşadıkları bölgeyi hatırlarken fiziksel özellikleri tanımlı belirli hatırlama mekanları, sınırları ya da verileri oluşturur (Öymen Özak, 2008). Kentin bireyden ibaret değil farklı birçok bireyin toplamı olduğu göz önünde bulundurulduğunda kentsel belleğin kolektif belleğin bir uzantısı olduğu görülebilir. Kolektif bellek birden çok kişinin bireysel hafızasının birleşip ortaya çıkardığı ortak hafıza olarak tanımlanmaktadır. Kolektif bellek, toplumun davranışlarını, fikirlerini ve duygularını etkileyen hatıralar bütünüdür.

Kent ise, sakinlerinin kolektif belleğidir, dolayısıyla aynı bellek gibi nesne ve mekânlarla ilişkilidir. Rossi (1966) kent, kolektif belleğin mekânı olarak tanımlamaktadır. Kentin mimarisi ve peyzajı ile toplum arasındaki ilişki sayesinde fiziksel ve sosyal bir bağlantı oluşturur. Kent yapıları kent belleğinin bir parçası haline gelir ve bu süreç kentin tarihsel sürecinde devam eder ve kenti şekillendirir. Mekân; kentin mimarisi, sürekliliği ve tarihi ile birlikte kent yapılarını anlamamıza yardımcı olur. Kolektif bellek, kolektifin işleyişiyle mekânın dönüşümüne katkıda bulunur. Bu anlamıyla ele alındığında bellek, kentin bütün karmaşık yapısının anlaşılması için bir araçtır (Rossi, 1966).

Kentsel bellek bireylerin kentle sürekli bir etkileşim halinde olmalarını ve kendilerini kentin bir parçası olarak hissetmelerini sağlayan önemli bir araçtır. Kültürel etki tarihsel süreçte bir değer katmanı oluşturur. Kentlerin kimliği, varoluşlarından itibaren içinde barındırdığı değerler ile gelişim göstermekte ve farklı kültürlerin sosyal, kültürel, ekonomik ve fiziksel yapısının birlikteliğinden oluşan bu değerler, kültür ve anlam katmanlarını tanımlayan kentin somut belleğini yansıtmaktadır (Çolpan, 2017).

Toplumsal bellek olarak nitelendirilen kentsel bellek, bir yerleşimde yaşayan kişilerin mekana dair aidiyet hissi oluşturmada önemli bir faktördür (Aslan ve Kiper, 2016). Belleği meydana getiren birleştirici özelliğiyle bir buluşma noktası oluşturan,

insanları bir araya getirip iletişim kurmalarına olanak sağlayan, estetik yönden olduğu kadar aynı zamanda temsil ettiği değerler ve simgeler açısından duygusal, düşünsel ve ideolojik anlamda uyarıcı ve harekete geçirici bir etkiye sahip olan, ortak bir bellek oluşturan, içinde yer aldığı mekânın, kentin, hatta ülkenin kimliğini oluşturan simgelere dönüşebilen oldukça güçlü nesnelerdir (Kedik, 2012).

2.6. Kimlik ve Kentsel Kimlik

Kimlik toplumsal bir varlık olan insana özgü olan belirti, nitelik ve özelliklerle, birinin bir kimse olmasını sağlayan şartların bütünü ve herhangi bir nesneyi belirlemeye yarayan özelliklerin tümüdür (Önem, 2004). Lynch (1960) kimliğin diğerlerinden ayıran, eşsiz olma biçimi olduğunu ifade etmektedir.

Kültürel kimlik, insanların birbirleriyle ve toplumda yer alan diğer kişilerle kurdukları ilişkiler çerçevesinde, tarihsel gelişim süreci içinde oluşmaktadır. Bir topluma ait kültürel kimliğin oluşumunda, toplumun tarihsel geçmişi, kültürlerinin sürekliliği önem taşımaktadır (İlgin ve Hacıhasanoğlu, 2006). Kentlerin gelişim süreçlerine bakıldığında aynı zaman dilimleri içerisinde yaşam biçimi açısından birbirlerine benzeyen kentler, tarihsel süreç içerisinde geçirdikleri evrelerle birbirlerinden farklılaşırlar ve kent kimliği kavramı da bu süreçte oluşur (Tatlıdil, 2009).

Ocakçı kentsel kimlik öğelerini üç bölümde sınıflandırmıştır (Önem, 2004):

- Doğal çevreden oluşan kimlik öğeleri; iklim, topografya, bitki örtüsü vb.
- Toplum tarafından inşa edilen kimlik öğeleri; kent içinde insan ihtiyacından dolayı oluşturulmuş mekânlar, objeler vb.
- Toplumun oluşturduğu kimlik öğeleri; birey, toplum ve buna bağlı olarak oluşan demografik yapı (nüfus büyüklüğü, yapısı vb.), kurumsal yapı (politik, yönetsel, hukuksal vb.), kültürel yapıya ait elemanlar

Kimlik bileşenlerinden doğal çevre bileşenleri bir kentin coğrafi konumu, iklim koşulları, bitki örtüsü, jeolojik yapısı ve suyun varlığı gibi doğal veriler kentlerin birbirinden farklılaşmasını sağlar (Önem ve Kılınçaslan, 2005). Kentin yapma çevre bileşenleri ise toplumun yaşamını sürdürürken gerekli olan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla inşa edilen konut, sağlık kurumları, eğitim kurumları, rekreasyon alanları, spor alanları ve ulaşım yolları gibi insan eliyle yapılan her türlü alt ve üst yapıyı kapsamaktadır (Ertürk, 1996). Yapının formu, biçimi, boyutları, kentsel doku, doluluk-boşluk oranı, landmark özelliği, malzeme ve yapım tekniği kimliği oluşturan görsel etkinin bir parçasıdır (Önem ve Kılınçaslan, 2005). Diğer bir kimlik bileşeni olan beşeri

çevre ise bireye dayalıdır. Bireyin ve ait olduğu toplumun sosyal, demografik ve kültürel özellikleri beşeri çevreyi, beşeri çevrenin algısı ise kimliğin oluşmasını sağlar (Uçkaç, 2006).

Toplumların kendilerini yaşadıkları kente ait hissedebilmeleri için kent kimliğinin korunması gerekmektedir. Bu açıdan kentsel kimliğin korunabilmesi, kent içinde yer alan tarihsel dokuların gündelik yaşama entegre edilerek korunmaları ile mümkündür (Cansunar, 2011). Her yerin bir diğer mekândan farklılaşan bir ruhu vardır (Norberg-Schulz, 1979). Bir yerin ya da mekanın ruhu; doğal çevrenin sağladığı avantajlar veya dezavantajların sunduğu renk, ışık ve formun bir araya getirdiği doku ile meydana gelir.

Kentte yaşayan toplumun kültürü ile yerin bir aurası oluşur. Kentin ruhu ile kentsel doku birleşerek bireyin zihninde kentsel hafızanın oluşmasını sağlar (İlgar, 2008). Mekânın kimliğinin diğer mekanlardan ayrıştırılmasını üç öge sağlamaktadır (Relp, 1976). Bunlar şu şekilde sıralanmaktadır:

- Mekânın fiziksel özelliği
- Mekândaki etkinlikler ve yaşam şekli,
- İnsanların mekanı deneyimledikleri esnada zihinde oluşan anlam yükü

2.7. Kentsel Sürdürülebilirlik

Tarihsel süreç içinde geçmişten şimdiki ana kadar oluşan zaman dilimi ile günümüzden gelecek zamana kadar süreci içinde kentin ait olduğu koşullara entegre edilerek korunması ve sürekliliğin sağlanması olarak tanımlanmaktadır. Zaman içinde kent yaşamında etkili, o kente dair yapıları çevre ve o çevrede yaşan sosyal ve demografik yapısı, toplumsal özellikleri ve ekonomik koşulları bu sürekliliğin sağlanmasında en önemli faktörlerden biridir. Kente ait kimliğin korunması için kentsel sürekliliğin devamlılığının; sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekmektedir (Cansunar, 2011).

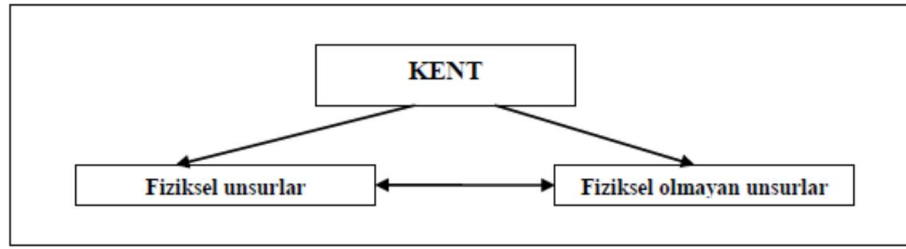
Kentsel korumanın gerçekleştirilmesi sürdürülebilir kentlerin yaratılması için önemlidir. Kentin kimliğini oluşturan kültürel miras öğeleri, günlük hayattan koparılmak yerine, etkin bir şekilde kullanılarak yönetilmeli, korunmalı ve kent yaşamına entegre edilerek kentsel koruma sağlanmalıdır (Özden, 2008).

2.8. Kentsel Süreklilik

Kuruluş dönemlerinden itibaren modern kentlerin gelişme süreçlerinde kentlerin fiziksel ve mekansal gelişim süreçlerinde kent dinamik bir yapıya sahiptir. Kentler ev

sahipliği yaptığı uygarlığın ekonomik durumu, çağın gereklilikleri, teknolojik gelişmeler, idari yöntemin ve toplumun kültürel yapısı ile sürekli dönüşüm içindedir.

Dönüşüm içinde kentlerdeki fiziksel çevrenin barındırdığı yapılarla toplumsal yapıdaki ekonomik kullanım ise kent sürekliliğine yansımaktadır. Fiziksel çevrenin analiz edilmesiyle bir şehirdeki süreklilik olgusu anlaşılabilir (Aydeniz, 2009). Çok boyutlu olan kentler kültürden mekansal yapıya kadar mimari, sosyal ve kamusal çeşitliliğin bulunduğu bir yapıdır. Bu nedenle bir kentin sahip olduğu somut ve soyut unsurların geçmişle gelecek arasında kurduğu bağ süreklilik olarak adlandırılır (Bayraktar, 2018). Kentsel süreklilik soyut ve somut boyutlar olmak üzere iki farklı bileşene ayrılabilir (Pur, 2018) (Şekil 2.1.) Kentsel süreklilik kavramı; bir kentin kimliğini oluşturan öğeleri ile birlikte geçmişe referans vererek geleceğe aktarılması ve var olması anlamını taşımaktadır.

Şekil 2.1. Kent kavramının temel bileşenleri (Pur, 2018)

Yapılı çevreye karşı müdahalenin ölçeği kentsel yapılı çevredeki değişikliklerin beş farklı düzeyde gerçekleşmesini sağlamaktadır. Buna göre en genel anlamda kent planları ile tüm kent ölçeğinde bir müdahale geliştirmek olanaklıyken, daha özelde bir parsel ölçeğinde binanın morfolojik biçimlenmesiyle ilgili ya da bir binanın dış görünümüyle, binanın iç bölümlenmesiyle veya binanın yapısal sistemiyle ilgili müdahalelerin gündeme gelmesi olasıdır (Ünlü, 2006). Bu kapsamda kent yapısını etkileyen değişiklik düzeyleri şu şekildedir:

- Birinci sırada bir yerleşimin tamamını veya bir bölümünü etkileyen değişiklikleri kapsamaktadır. Bu düzeydeki alanın geniş bir yerleşimi kapsamasından dolayı değişikliklerin gözlenmesi daha zor olmasına rağmen, kentin bütün kimliğini etkileyebilme özelliğine sahiptir.

- Birinci sıraya göre daha somut gözlenebilen ikinci sıradaki değişiklikler genellikle tek ya da daha fazla parselden oluşan bir bölge ile sınırlıdır. Ada ya da parsel boyutundaki yerleşim alanlarında alınan kararlarda bina yüksekliği, çekme mesafeleri,

taks/kaks oranları, parsel boyutu ve formu gibi özelliklerle değişim sağlanabilir. İmar plan değişiklikleri bu düzeye örnektir.

- Üçüncü sıradaki değişiklikler binaların cepheleri ile ilişkilidir. Yapılı çevrenin estetik değeri ve görsel özellikleri ile ilişkili olan bu değişiklikler daha çok mimari proje değişiklikleriyle ilişkilidir.

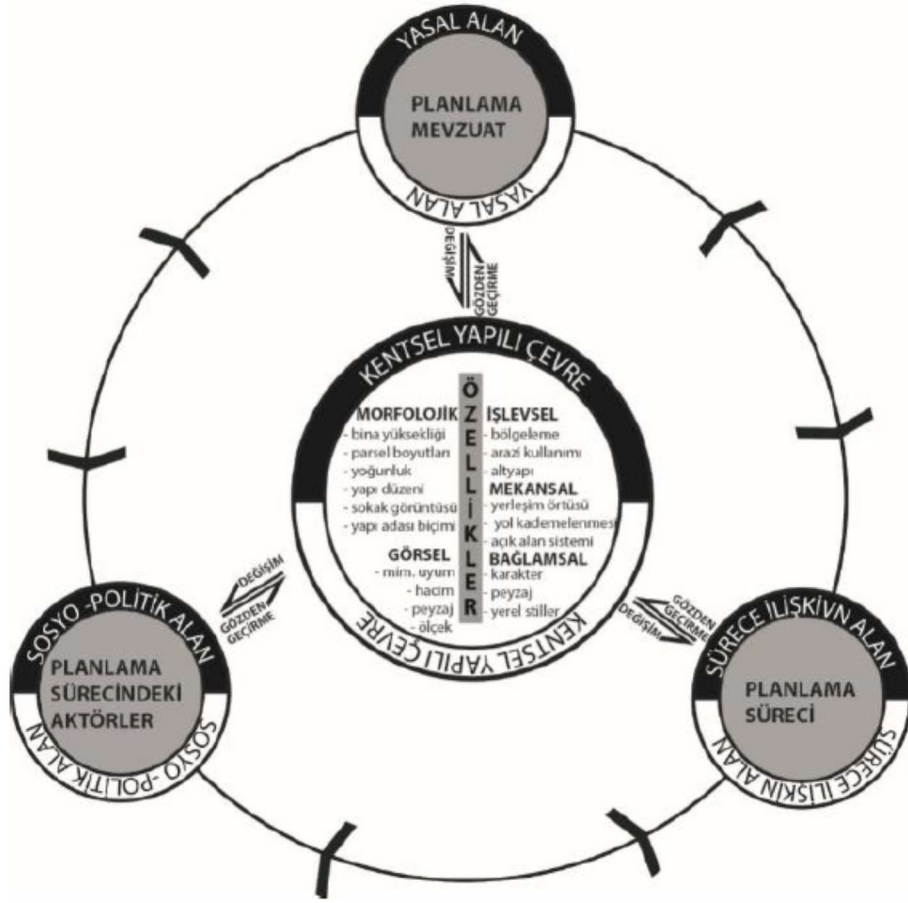
- Dördüncü sıradaki mimari projelerle sağlanabilecek değişiklikler olan tekil binaların birimleri ile ilişkilidir. Kat yükseklikleri, otoparklar ve depolarla ilişkilidir.

- Beşinci sıradaki değişiklikler binaların statik ve elektrik projeleri gibi değişiklikleri kapsamaktadır. Ayrıca binada kullanan malzemelerin değişikliği de bu kapsamda değerlendirilmektedir (Ünlü, 2006) (Tablo 2.1).

Tablo 2.1. Kentsel Yapılı Çevredeki Değişiklikler (Ünlü, 2006)

PLANLAMA ÖLÇEĞİ VE YAPILAŞMA FAALİYETLERİ		YAPILI ÇEVREDEKİ DEĞİŞİKLİKLER	ÖZELLİKLER	DEĞİŞİKLİK ARAÇLARI	GENEL
	TÜM KENTE YÖNELİK	- ARAZİ KULLANIM - YERLEŞİM ÖRTÜSÜ - YOL KADEMELENMESİ	- MEKANSAL - İŞLEVSEL - MORFOLOJİK - BAĞLAMSAL - GÖRSEL	- PLAN REVİZYONU - PLAN DEĞİŞİKLİĞİ - MEVZİ PLAN	BİRİNCİ DÜZEY
	PARSELE YÖNELİK	- BİNA YÜKSEKLİĞİ - PARSEL BOYUTLARI - ÇEKME MESAFESİ - YOĞUNLUK - YAPI DÜZENİ	- MORFOLOJİK - BAĞLAMSAL	- PLAN DEĞİŞİKLİĞİ	İKİNCİ DÜZEY
	BİNA DIŞ GÖRÜNÜMÜ	- PENCERE AÇILMASI - BALKON YAPILMASI - VB.	- MORFOLOJİK - GÖRSEL	- MİMARİ PROJE	ÜÇÜNCÜ DÜZEY
	BİNA İÇİ FAALİYET	- KAT YÜKSEKLİĞİNDE DEĞİŞİKLİK - BAĞIMSIZ BİRİMLERİN KULLANIMINDA DEĞİŞİKLİK	- İŞLEVSEL - YAPIYA YÖNELİK	- MİMARİ PROJE	DÖRDÜNCÜ DÜZEY
	BİNA YAPISAL	- YAPI KALİTESİ - STATİK SİSTEM - ESTETİK MALZEME - VB.	- YAPIYA YÖNELİK	- MİMARİ PROJE - STATİK PROJE - TESİSAT PROJESİ	BEŞİNCİ DÜZEY ÖZEL

Planlama ölçeğinden kentsel tasarıma, kentsel tasarımdan mimari ölçeğe kadar bütün düzeydeki değişiklikler kentin fiziksel özelliklerine bağlıdır ve bu durum sürekliliği etkilemektedir. Bu kapsamda kentsel sürekliliği etkileyen faktörler arasındaki ilişkiler aşağıdaki grafikte verilmiştir (Şekil 2.2).

Şekil 2.2. Kentsel Sürekliliği Etkileyen Faktörler Arasındaki İlişki (Ünlü, 2006)

Teknolojide yaşanan gelişmeler ve bireyler arasındaki iletişim biçimlerindeki ortaya çıkan farklı yeni yapı tipolojileri ve yapı malzemeleri ile sosyal yapının fiziksel mekan ile etkileşimi kentin gelişimini farklı yöne çekmektedir (Keddie ve Tonkiss, 2010). Kent ve kentin sahip olduğu unsurlara etki eden faktörlerin aynı zamanda kentsel sürekliliği de etkilediğini ifade etmek mümkündür. Dinamik ve yaşayan bir yapıya sahip olan kentte yaşayan toplumun yapısı zaman içerisinde değişmektedir. Doğum ve ölüm oranları, kentte yaşayan toplumun yaşlı ya da genç olduğunu belirten yaş dağılımı ve nüfus yoğunluğu gibi demografik veriler toplumun yapısını ve kentin sürekliliğini belirlemektedir. Kentin fiziksel ve sosyal yapısının birbiri ile karşılıklı etkileşim içinde oluşu sürekliliği de etkilemektedir.

Kentsel mekan ve yapıları çevrenin özgünlük düzeyi ve karakteri, kültürel ve mekansal süreklilik açısından büyük ölçüde korunmuşluk ve değişmemişlikle ilişkilendirilmektedir (Polat ve Bilsel, 2006). Kentlerin dönüşüm dönemleri o kentlerde kalıcı izler bırakır. Katmanların iyi korunması, bu izlerin takibine ve kentsel mekanın, kentin belleğini nasıl şekillendirdiğinin anlaşılmasına olanak sağlar. Savaşlar ya da

politik kararlar sonucunda oluşan kentsel dokudaki yıkımlar, parçalanmalar ya da radikal değişimler ise kentin belleğinde önemli kopukluklara neden olabilmektedir (Çalak, 2012). Dolayısıyla kentsel sürekliliği sadece kentsel dönüşümlerle değil, fiziksel yapı üzerinde değişikliğe neden olan tüm etkenlerden (savaşlar, teknolojik ilerlemeler, kültürel etkileşimler, fiziksel yapıya kamusal müdahale gibi) etkilenen bir kavram olarak değerlendirmek mümkündür (Pur, 2018).

3. TARİHİ KENT DOKUSU VE MİMARİ MEKANLARIN GELECEĞE TAŞINMA SORUNSAĞI

3.1. Tarihi Kent Dokuları Hakkında Tasarımı Tartışmak

Mimaride koruma ve tarihi çevre bilincinin önemi 2. Dünya Savaşı ile hız kazanarak günümüze kadar gelmiştir. Ülkemizde ise, 2. Dünya savaşı ve sonrasında kadar bilinçli bir korumadan söz edilmemektedir. Tarihi çevre ve korunumu konusu ancak 1970'lerden sonra vurgulanır olmuştur. Dolayısıyla tarihi çevre bilincinin ortaya çıkması ve gelişmesine Avrupa'da savaşlar ve toplu yıkımlar, ülkemizde ise 1950'lerden sonraki izlenen kötü politikalar nedeniyle zarar gören tarihi çevreler neden olmuştur (Düzgün, 2010).

Kentler, çoğu durumda tarihsel sürekliliğin ürünleridir. Yaşadığımız kentlerin bugünkü kentsel ve mimari yapıları, tarihsel süreklilik içinde yaşan farklı uygarlıkların hayat tarzları ve görsel anlayışları süreklilik halindedir. Buna bağlı olarak, tarihi dokuda yeni yapılaşma her zaman gündemde olan önemli bir tartışma, araştırma ve uygulama konusu olmuştur (Altınöz,2010). Değişmeler, eklemeler, bozulmalar yaşamın bir kesin ilkesi kabul edilince, yapıların değişme süreç ve koşulları da her kurumsal düşüncenin vazgeçilmez parametrelerinden biri olmak zorundadır (Kuban, 2000). Bu değişmelerle beraber, yapılar ya atıl durumda bırakılıp terk edilmek yerine, ya sahip olduğu işlevi tekrar canlandırıp yapının yenilemesi yapıp fonksiyonuyla tekrar hayata taşınarak ya da yapı, sahip olduğu özellikleri koruyarak yenilenip farklı bir fonksiyona hizmet vermektedir.

Tarihi mimari dokuyu kültürel bir kaynak (hem tarihi hem de modern ışık tutmak için modern tasarımla yan yana yerleştirilebilen bir kaynak) olarak görmek, dünya kültürü için tarihi binaların ve tarihi semtlerin canlılığının sürdürülmesinde önemli bir gelişmedir (Day, 2011). Tarihi dokuların canlılığının sürdürülmesinde turizm de bir araç olabilmektedir. Bu anlamda tarihi dokuların turizm endüstrisi için büyük bir anlam ifade etmesi isteniyorsa günümüzün ihtiyaçlarını karşılayan yeni (modern) binalar da içermelidir. Öte yandan tarihi yapılara yapılacak müdahaleler; mevcut ihtiyaçların giderilmesi için minimum düzeyde ve otantik-özgün karakterlerini ise maksimum düzeyde olacak şekilde yapılmalıdır. Böylece tarihi dokular farklı periyot ve stilleri içeren yapıları içinde barındırır; yeni yapının eskiden ayırt edilebilir nitelikte olması, zıtlık ve zenginlik içermesi halkın ilgisini çekerek tarihi dokunun canlı olmasını sağlar (Sparks, 2011).

Günümüzde tarihi kent dokusu sadece fiziksel mekânın korunmasının ötesinde, sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla, insanoğlunun yaşamını bu çevrelerde sürdürebilmesine yönelik olarak düzenlenmeli ve yenilenmelidir. Mevcut yapıların yıkımının önlenmesi, iyileştirilerek korunması ve bu tarihi doku içerisinde boş kalan parsellere mevcut dokuya uyumlu ve onu ikinci plana atmayacak yeni yapılar yapılması hemen her ülkenin koruma prensiplerinin başında gelmektedir (Baytın, 1994).

3.2. Tarihi Kent Dokusuna Sahip Kentlerde Yeni Mimari Mekanların Tasarımı

Tarihi çevre içinde yeni bina tasarımı II. Dünya Savaşı'nın yıkıcı etkisinin ardından ilk olarak Avrupa'daki şehirlerin korunması ve yeniden inşa edilmesi ile gündeme gelmiştir. Bu kapsamda literatürde tarihi çevrede yapılacak tasarımların yapım yöntemleri ve üslubu hakkında pek çok araştırma bulunmaktadır. Dibner ve Dibner-Dunlap (1985)'ın tarihi çevre referanslı yapı tasarımına dair sınıflandırması şu şekildedir:

- Orijinal dokunun aynısını yaparak kopyalama
- Mevcut çevrede bulunmayan mimari elemanlarla yeni yapının oluşturularak kontrast yaratma
- Tarihi binanın ölçüleri kullanarak ve bezmelerini çağdaş malzemeye yeniden tasarlayarak kullanarak çağrışım yaratma
- Kavramların birleştirilerek kullanılması yoluyla geçiş oluşturma
- Mevcutta bulunan tarihi yapıların oranlarını koruma yöntemi
- Tarihi yapının yalnızca cephesinin korunmasıyla iç işleyişin tamamen değiştirilmesi olan cephecilik yöntemi

Avrupa Mimari Miras Yılı kapsamında yayınlanan Amsterdam Bildirgesi'nde bütünleşik koruma kavramının önemi belirtilmiş ve yeni yapıların çevreleriyle uyum içinde olmalarını sağlayacak bazı hacimsel ve boyutsal bir yöntem uygulanması gerektiği ifade edilerek, yeni yapılaşmalara yönelik tavsiyelerde bulunulmuştur (ICOMOS, 1975). Tarihsel bir çevrede tasarım yaparken beş farklı yaklaşım bulunmaktadır (Davies, 2003):

- Öykünme Yaklaşımı: Bir yapının yakın çevresindeki tarihsel dokuya yüzeysel ve düzensel olarak öykünmesine dayalı yaklaşım
- Gelenekselci Yaklaşım: Tarihsel dokunun biçim, malzeme ve ayrıntılarını yeni yapıya uyarlama yaklaşımı

- Kibirli Yaklaşım: Tarihsel dokuyu tümüyle yok sayan bencil ve riskli bir yaklaşım
- Güncel Yaklaşım: Tarihsel dokudan esinlenip saygı gösteren güncel tasarım yaklaşımı
- Üstü Kapalı Yaklaşım: Tarihsel dokuya alçakgönüllü ve çekingen bir ölçüde dokunan korumacı yaklaşım

3.2.1. Uyumlu Yapma Yöntemi

Tarihi çevrede yeni bina tasarımı yönteminde uyum yöntemi literatürde benzetme, etkisizleştirme ve yorumlama olmak üzere üç alanda incelenmektedir (Velioğlu, 1992; Tanaç Zeren, 2010; Duralı, 2007).

3.2.1.1. Benzetme Yöntemi

Bu yaklaşımda mevcutta olan tarihi çevrenin, tarihi çevrede bulunan yapıların, mimari elemanların, biçimlerin, ölçülerin ve oranların yeniden yorumlanıp kullanılmaktadır (Velioğlu, 1992). Bu yaklaşımda yeni tasarlanacak yapının malzemesi, cinsi, rengi veya kullanım biçimiyle öne çıkarılmalı, kopya yöntemine dönüşmemesi için bütünlük korunarak fark ortaya konmalıdır (Duralı, 2007).

Benzetme yönteminde tarihi çevrede yeni tasarlanacak yapının tarihi kent merkezinin dokusuna uyumlu veya benzer cephe oranları kullanılmaktadır.

3.2.1.2. Nötrleştirme Yöntemi

Geleneksel doku içinde doku bütünlüğünü bozmamak için nötr bir yapı cephesi oluşturmak amaçlanmaktadır. Yatayda ve düşeyde iki yönlü simetri sağlanarak sade bir cephe üretilmek amaçlanırken, yeni yapı çağdaşlığı ile öne çıkmaktadır (Duralı, 2007).

3.2.1.3. Yorumlama Yöntemi

Yorumlama yöntemi tarihi kent dokusunda yaygın olan elemanların, biçimlerin, düzenlerin, ilkelerin, üslubun, malzeme yapısının, yapım tekniklerinin analiz edilmesi, değerlendirilmesi, yorumlanması, çağdaş malzeme ve teknoloji ile ilişkilendirilerek yeni tasarımlarda kullanılması yolu ile tarihi çevrelerde bağlamsal uygunluk ve bütünlük kurmayı amaçlayan bir yaklaşımdır (Velioğlu, 1992).

Uluslararası tüzük ve yasalarca kuramsal açıdan kabul görmüş bu yaklaşımın olumlu özellikleri eskinin yeni bir yorum ve çağın diliyle geleceğe aktarılması, özgün

bir yorum içermesi, dokusal bütünlük sağlamasıdır. Ayrıca bu yaklaşım mimara görsel bütünlük, uyum, tarihe saygı, kültürel süreklilik gibi çağdaş koruma ilkeleri çerçevesinde özgür hare-ket etme olanağını sağlar. Böylelikle her mimar birbirinden farklı bir yol izleyerek geçmişî özgün bir şekilde yorumlayabilir (Büyükmihçı ve Kılıç, 2015). Yeni yapı tarihi çevrenin özelliklerini göz önüne alınarak tasarlanırken, eskinin çağın gereksinimleri ile yapıldığı dönemin mimari üslubunu, tavrını ve dönemi yansıtarak yeniden yorumlanması amaçlanmaktadır. Yorumlama yaklaşımına örnek olarak Küçük Roma Tapınağı (Maison Carree) verilebilir (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Carre D'Art Binası (www.fosterandpartners.com, 2015)

3.2.2. Karşıtlık (Zıtlık) Yöntemi

Bu yaklaşım; tarihi çevrede renk, ölçü, biçim, oran, form, malzeme, doku gibi tasarım öğelerinin arasında bilinçli olarak oluşturulan zıtlıkları kapsamaktadır. Tarihi çevrede oluşturulan bu zıtlığın amacı, yeni yapıda kullanılan teknoloji ve modern malzeme ile tarihi yapıdan ayırmaktır (Velioğlu, 1992).

Zıtlık yöntemi kullanılırken dikkat edilmesi gereklidir. Bu yöntem, farklı yapılaşma ya da aykırı yapıları barındıran tarihi bir çevrede uygulanabilir ancak tarihi dokusu tamamen korunmuş bir çevrede ise tarihi sürekliliğin bozulmasına yol açabilir (Ateş Can ve Uyguralp, 2022). Bu yöntemde inşa edilen binalar, günümüzün teknolojisi ve yapı malzemesi ile bir arada kullanarak tarihi yapıdan ayrıştığını ortaya koymaktadır (Duralı, 2007). Tarihi çevre içinde kütle, yükseklik ve genişlik bağlamında tarihi yapılara benzer yapılar tasarlanırsa dahi, yapıdaki yeni malzeme açısında büyük cam

yüzeyler, penceresi olmayan cepheler ve kompozit cepheler gibi modern malzeme kullanılarak zıtlık oluşturulmaktadır.

Zıtlık yaklaşımına örnek olarak 1984 yılında I.M. Pei tarafından tasarlanan Louvre Müzesi (Şekil 3.2) örnek olarak verilebilir. Müze tarihi bir doku içinde cam bir piramit şeklinde inşa edilmiştir. Zıtlık yöntemine örnek olarak II. Dünya Savaşı ardından Libeskind tarafından tarihi bir yapının yanında çelik malzeme kullanılarak Berlin Müzesi yanında inşa edilen Berlin Yahudi Müzesi örnek verilebilir (Şekil 3.3 ve Şekil 3.4).

Şekil 3.2. Louvre Müzesi (www.arkitera.com, 2009)

Şekil 3.3. Berlin Yahudi Müzesi (www.libeskind.com, 2015)

Şekil 3.4. Tarihi Yapı Yanında Zıt Konseptiyle İnşa Edilen Berlin Yahudi Müzesi

Ayrıca Prag’ın tarihi şehir merkezinde Vlado Milunić ve Frank Gehry tarafından tasarlanan ve çelik, cam ile giydirme cephe olarak inşa edilen Ulusal Hollanda Binası zıtlık yaklaşımı ile tasarlanmıştır (Şekil 3.5).

Şekil 3.5. Ulusal Hollanda Binası

Yunanistan’da tarihi kent dokusuna sahip olan Akropolis çevresinde inşa edilen Akropolis Müzesi zıtlık yöntemi ile inşa edilmiştir. Yapının inşa alanında arkeolojik

kalıntıların yer alması nedeniyle kolonlar üzerinde yükseltlen müze üç farklı katmanda inşa edilmiştir (Şekil 3.6 ve Şekil 3.7).

Şekil 3.6. Zıt Yaklaşımla İnşa Edilen Akropolis Müzesi (Yunanistan) (www.mimdap.org, 2009)

Şekil 3.7. Akropolis Müzesi ve Akropol (www.mimdap.org, 2009)

3.2.3. Taklit Yöntemi

Tarihi dokuda yapılan analizler doğrultusunda, o bölgede yaygın olarak tespit edilen, mekân örgütlemesi, cephe kurgusu, taşıyıcı sistem ve malzeme özelliklerinin

değerlendirilmesi ve bu tespitlerin paralelinde dokuda var olan diğer yapıların bir benzerinin yeniden üretimi yöntemi olarak tanımlanabilir. Bu yöntem ile üretilen yeni yapı; yeni onarılmış bir tarihi yapı mı yoksa tarihi dokuya eklemlenen yeni bir yapı mı olduğu karmaşasını yaşatır, bu yönde bir tartışmaya yol açar (Tanaç Zeren, 2010).

Bu yaklaşım, zarar görmüş tarihi bir yapının cephe, kütle, boyut gibi çeşitli özelliklerinde hiçbir değişiklik yapılmadan bu özelliklerin tasarlanan yeni yapıya/eye aktarılmasını (diğer bir deyişle kopyalanmasını) kapsamaktadır (Ateş Can ve Uyguralp, 2022).

Taklit yaklaşımı, tarihi kent dokusunda etkili ve yoğun bulunan mimari öğelerin, elemanların, ölçülerin, düzenlerin ödünç alınarak birebir aynen kullanılmasına dayanmaktadır (Velioğlu, 1992). Branca (1979), aynı dönem mimarının yer aldığı tarihi çevrelerde tarihsel biçimlerin, düzenlerin, elemanların, değiştirilmeden, olduğu gibi kullanılabileceğini savunmuştur. Ayrıca restorasyon için de tarihsel biçimlerin taklit edilebileceğini, hatta edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Tarihi şehir dokularındaki yapıların yenilenirken taklit edilmesini olumlu bulan diğer kişilerden Leon Krier de günümüzde inşa edilecek yapıların 18.-19. yy yapıları tarzında tasarlanmasını savunur. Hatta günümüz sanayi, yöntem, teknik, ürün ve malzemelerinin tarihi yapıların yenilenmesinde kullanılmaması gerektiğini düşünmektedir (Dostoğlu, 1984).

Taklit yaklaşımına kent ölçeğinde verilebilecek olumlu örneklerden bir tanesi Varşova kent dokusudur. Varşova'da yaşanan savaş esnasında zarar gören tarihi binaların yerine (Şekil 3.8), aynıları taklit edilerek yenileri inşa edilmiştir. Tarihi merkezin aynısını yeniden inşa etmedeki hedef, tarihi-kültürel devamlılığın sağlanması, tarihi yapıları modern kent ile bütünleştirmek, eski ve yeniyi organik bir şehircilik sentezinde birleştirmektir (Kapubağlı, 2004) (Şekil 3.9).

Şekil 3.8. II. Dünya Savaşı Sonrasında Varşova Kent Dokusu

Şekil 3.9. Taklit Olarak Yeniden İnşa Edilen Varşova Kent Dokusu

Türkiye’de tarihi çevrede yeni yapı tasarımında doku bütünlüğünü sağlayabilmek ve uyum yakalayabilmek amacıyla tasarımcılar tarafından taklit yöntemine sıklıkla başvurulmaktadır (Kılıç, 2015). Bu örneklerden bir tanesi Eskişehir Odunpazarı evleridir (Şekil 3.10).

Şekil 3.10. Eskişehir Odunpazarı Evleri

3.3. Tarihi Binanın Yeniden İşlevlendirilmesi

Tarihi yapıların ait oldukları dönemin izlerini silmeden, yapı kabuğunun çevresel verilerine uygun olarak, gerektiğinde eski fonksiyonuna tekrar dönebilecek, başka bir işlevi içerisine alarak yaşatılan projelere yeniden işlevlendirme ya da dönüştürme projeleri denilmektedir (Tanaç Zeren, 2010). Yeniden işlevlendirme projelerinde tarihi yapının mimarisi, mimari üslubu, mimari bezemeleri, biçim ve yapım teknikleri korunarak ve saygı duyularak yeni fonksiyon önerilmelidir.

Dönüştürme projelerinde; yeni kullanımlar, yeni işlevler, yeni içerikler halen hazırda bulunan formları iyileştirilerek içine yerleştirilir. Başka bir deyişle işlev biçimi izlemektedir. Buna en iyi örnek Viyana Gazometre Projesidir (Şekil 3.11). 1886 ve 1899 yılları arasında uygulanan dört tarihi gazometre, Viyana'nın gaz ihtiyacını sağlamak amacıyla yapılmıştır. Viyana gaz ihtiyacını 1970-1978 arasında doğalgazdan karşılamaya başlayınca, gazometreler terk edilmiş ve gaz tanklarının teknik araçları kaçınılmaz olarak sökülüştür. Geriye kalan 90 bin metreküplük anıtsal tuğla silindirlerle dış yüzeyler ve şu anda klasik tasarımları ile tarihi anıt olarak koruma altına alınmıştır (Akbıyık, 2013).

Şekil 3.11.Viyana Gazometre Projesi (<https://inhabitat.com/gigantic-coal-gasometers-transformed-into-thriving-communities/inside-a-gasometer-vienna-g-city/>)

3.4. Kentsel Yenileme Kavramı

1950’lerde çöküntü alanlarının yeniden düzenlenerek dönüştürüldüğü kentsel yenileme kavramı çeşitli yaklaşımlarla incelenmiştir (Andersen, 1999). Kentsel yenileme veya kent yenileme kavramı 1980’lerden sonra, ülkelerin plânlama çalışmaları içine girmeye başlayan ve kentsel plânlama çalışmalarında, problemlili alanların düzenlenmesine yönelik olarak ortaya çıkan, toplumun ekonomik, sosyal ve çevresel koşullarının iyileştirilmesini ve geliştirilmesini amaçlayan bir olgudur (Erden, 2003). Kentsel yenileme, kent içindeki alanların sosyal, kültürel, ekonomik ve fiziki gelişim yönünden yoksun olduğu kesimlerinin gelişime açılması açısından uygulanmaya başlanmış bir kavramdır. Ancak daha geniş bir ifadeyle; kamu-özel sektör ve halk katılımını savunan, yoksul bölgelerin ıslahına ve yapı-çevre-donatı üçlüsünün iyileştirilmesine çalışan, kişilerin yaşam mekanlarının yanında ticaret ve sanayi sayesinde ekonominin de ilerlemesini amaçlayan; bununla birlikte, kent merkezlerini, günümüz yaşamına entegre olabilecek niteliğe kavuşturmak bakımından geliştirilmiş bir planlama çalışması olarak tanımlanabilmektedir (Kubat ve Özden, 2003).

Kentsel yenileme barınma koşullarının iyileştirilmesi, çöküntü komşu alanların temizlenmesi, çağa uygun yaşam kalitesi yüksek mekanlara dönüştürülmesi amacıyla yapılmaktadır (Keleş, 1980). Yenileme çalışmaları ekonomik, fiziksel ve sosyo-kültürel bakımdan çöküntü alanlarının ve ayrışan kentsel alanların yeniden kentle entegre edilmesi amaçlanmaktadır (Kubat ve Özden, 2003). Bu kapsamda üç maddenin uygulanabilirliğinin sağlanmasını amaçlamaktadır (Erden, 2003):

- Kent merkezlerindeki ve tarihî mekânlardaki çöküntü alanlarını yenileme çalışmalarıyla geliştirmek ve fiziksel dokunun rehabilitasyonu ve sürekliliğini sağlamak,
- Geliştirilmesi ve yenilenmesi plânlanan alan sakinlerinin ekonomik yönden rahatlamalarını amaçlayan ve ekonomik yaşamı yenileyen çalışmalar yapmak,
- Yenilenmesi amaçlanan fiziksel dokunun geliştirilmesi ve buradaki ekonomik koşulların iyileştirilmesinin ardından, insanlar için yaşanabilir mekânlar yaratmak üzere kentsel huzuru ve canlılığı sağlamak için yeni ortamlar oluşturmak.

Kentsel yenileme zaman içinde eskiyen veya yıpranan kent dokularının, kentsel çöküntü alanlarının ya da sanayi, liman gibi terkedilen alanların çağın sosyal, ekonomik ve kültürel yapısına uygun olarak değiştirilmesi veya yenilenmesi sürecidir. Yenilenme sürecinde yapılacak olan uygulamaların mevcut kent dokusunun özgün kentin kimliğini öne çıkararak uygulamalar olmalıdır. Kentsel yenilenme projelerinde tek yapının iyileştirilmesi değil, bir bölgenin yaşam standartlarının üst seviyeye taşınması, terkedilen alanların yeniden canlandırılması ve çöküntü alanlarındaki sosyal-ekonomik durumun iyileştirilmesi amaçlanmaktadır.

3.5. Kentsel Dönüşüm

Kentsel dönüşüm olgusu, sanayinin gelişerek dönüştürdüğü kentlerde bir planlama aracı olarak ortaya çıkmış ve buna bağlı olarak ilk kez Batı ülkeleri kentlerinde sosyal ve ekonomik açıdan çöküntü alanların yeniden canlandırılmasına yönelik müdahaleler şeklinde başlayarak genelde kentin, nüfusunu kaybetmiş ya da düşük gelir gruplarının kötü ekonomik ve fiziksel şartlarda yaşadıkları ve sosyal dayanışmanın kaybolduğu konut alanları ile işlevini yitirerek terkedilmiş, boşaltılmış eski liman ve sanayi alanlarında kentin ekonomik gelişimine katkıda bulunacak projelerin uygulanması biçiminde belirginleşmiştir (Balamir, 2002).

Farklı ölçek ve içerikte olabilen kentsel dönüşüm projeleri, kentte bozulan ve çöküntüye uğrayan alanları iyileştirmek, kültürel mirası korumak, yeni iş alanları oluşturmak ve ekonomiyi geliştirmek, turistik çekim alanları oluşturmak, deprem riski altındaki bölgelerde yeni ve sağlam yapılar inşa etmek hedeflerini ileri sürmektedirler (Zeybekoğlu Sadri, 2013). Bireysel müdahale veya önemli bir otorite kararıyla yapılan dönüşüm uygulamalarını, müdahale biçimine göre; kentsel yenileme, iyileştirme,

koruma ve soylulaştırma olmak üzere üç dönüşüm kategorisinde toplanmaktadır (Tekeli, 2003).

Kentsel bir alanın çöküntü bölgesine dönüşmesi, yaşam koşullarını sağlayamama, alanın eskimesi sonucunda yıkılarak yeniden inşa edilmesi kentsel yenileme olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda yenileme kavramı kentsel olarak işlevini sürdüremeyen bir bölgenin çağın koşullarına uygun şekilde yeniden tasarlanması olarak tanımlanmaktadır (Özden, 2000).

Kentsel bir alanın çöküntü alanı haline dönüşmesi sonucunda alanın az müdahale ile yenilenmesi ise sağlıklılaştırma olarak tanımlanmaktadır. Kentsel dönüşüm uygulamaları ile başlayan ve ilk olarak Londra’da ortaya çıkan soylulaştırma kavramı ise; bir alandaki yoksul kesimin yaşadığı bölgeden edilerek, rantın yükselmesi ve üst gelir düzeyindeki kişilerin bu alana yerleştirilmesi durumudur (Artar, 2015).

Tarihi bir kentsel alanda restorasyon uygulamalarının yapılması ile mimari ve kültürel değerin öne çıkarılarak yeniden çağa uyarlanması ise kentsel koruma olarak adlandırılmaktadır (Keleş, 2016). Kentsel canlandırma ise dinamik ve yaşanabilirliğini kaybeden bir bölgenin yeni işlevler verilerek kente yeniden katılmasıdır (Yolcu, 2021).

1850’den itibaren Avrupa ve Kuzey Amerika’da kırsal bölgelerden kentlere göç dalgalarının başlaması ile hızlı ve kontrolsüz kentleşme başlamış ve çöküntü alanlarının ortaya çıkmasıyla sağlık sorunları, konut bulma sorunları ve sosyo-ekonomik sorunlar ortaya çıkmıştır. 1870-1880 yıllarında Avrupa’da kontrolsüz gelişimin önüne geçilerek, planlı merkezler tasarlanmış ve inşa edilmiştir (Demirkıran, 2008). . II. Dünya Savaşı’nın ardından Avrupa’da kentsel belleğin korunması hedefiyle yıkılan tarihi kentlerin yeniden inşa edilmesi gündeme gelmiş ve Varşova örneğinde olduğu gibi canlandırılarak, eski kent yeniden inşa edilmiştir.

Almanya, Fransa, Hollanda ve Belçika’da ise yok olan ya da büyük ölçüde zarar gören tarihi kentlerini yeniden planlamışlardır (Koçak ve Tolanlar, 2008). Kentsel dönüşüm kapsamında yapılan önemli örneklerden biri ABD’nin New Heaven kentini baştan yenilemek amacıyla kentsel dönüşüm projesi başlatmıştır. Almaya’da Hitler’in izlerini silmek ve savaşın yıktığı kentleri dönüşüm kapsamında projeler başlatmıştır. İngiltere’de Sanayi Devrimi sonrasında iş bulmak için kentlerde artan işçi nüfusunun barınması kapsamında işçi konutları dönüşüm projeleri yapılmıştır (Seydioğulları, 2016).

1960’lı yıllara kadar kentin tamamını yıkıp baştan tasarlama ve inşa edilmesi söz konusu iken, bu yıldan itibaren maaliyetinin fazla olması nedeniyle kentlerin rehabilite

edilmesi uygulaması başlamıştır. 1980'e kadar devam eden bu uygulamanın ardından, konut alanlarında meydana gelen sorunların öne çıkmasıyla, dönüşüm politikalarına konut alanları dahil edilmiş ve konut alanlarının sorunları sosyal, ekonomik ve mimari açıdan ele alınmıştır (Demirkıran, 2008). 1990 sonrasında günümüze, çoğunlukla başvuru kentsel dönüşüm yöntemi kentsel canlandırma olup, bu dönemin temel özellikleri ve kentsel dönüşüm uygulamalarında benimsenen ana politikalar şu şekilde sıralanabilir;

- Kamu ve özel sektörün yanı sıra, gönüllü kuruluşların ve toplumun değişik kesimlerinin kentsel dönüşüm süreçle yerel yöntemlerin etkin olması,
- 1980'lerde kentsel dönüşümde kentsel alanların fiziksel ve ekonomik boyutlarına vurgu yapılırken, bu yıllarda dönüşümün kentsel alanların fiziki, ekonomik, toplumsal ve çevresel boyutlarıyla bütünsel olarak ele alınması,
- Ekonomik, toplumsal ve çevresel kaynakların etkin ve verimli kullanımını sağlayacak kentsel dönüşüm politikalarının uygulanması amacıyla, kent merkezlerinin yeniden canlandırılması, kentsel genişlemenin ve yayılmanın sınırlandırılması,
- Çok işlevli kentsel alanların ve sürdürülebilir ulaşım tekniklerinin geliştirilmesi,
- Doğal ve tarihi mirasın korunması (Yasin ve Şahin, 2013).

Türkiye'de dönüşüm alanları incelendiğinde; Ankara'da Portakal Vadisi Projesi ve Dikmen Vadisi Projesi ile dönüşüm çalışmaları başlamıştır. 2004 yılından itibaren yasal düzenleme sonucu TOKİ ile dönüşüm projelerini yöneten kurum olarak karşımıza çıkmıştır. 2012 tarihinde afet altındaki alanlara dair kanunu ile konut üretim politikası güdülmüştür. Bu doğrultuda özellikle devlet arazisine ait alanlar tercih edilmiş ve konut alanlarına dönüştürülmüştür (Okumuş ve Eyüpoğlu, 2015).

İkinci Dünya Savaşı'nı ardından Türkiye'de 1950 ve 1980 yılları arasında ekonomik büyümenin neden olduğu gecekondu bu dönemde bu mahallelerin sağlıklılaştırılması, apartmanlaşarak yeniden yapılandırılması veya temizlenerek farklı nüfus gruplarına yönelik yenilenmesi şeklinde olmuştur. İkinci dönem büyük kentlerin dışı açık liberal ekonomiden ve küreselleşmeden etkilendiği 1980 ve 2000 yılları arasındır. Bu dönemde kent içi konut alanlarının yanı sıra, sanayi, merkez ve kıyı

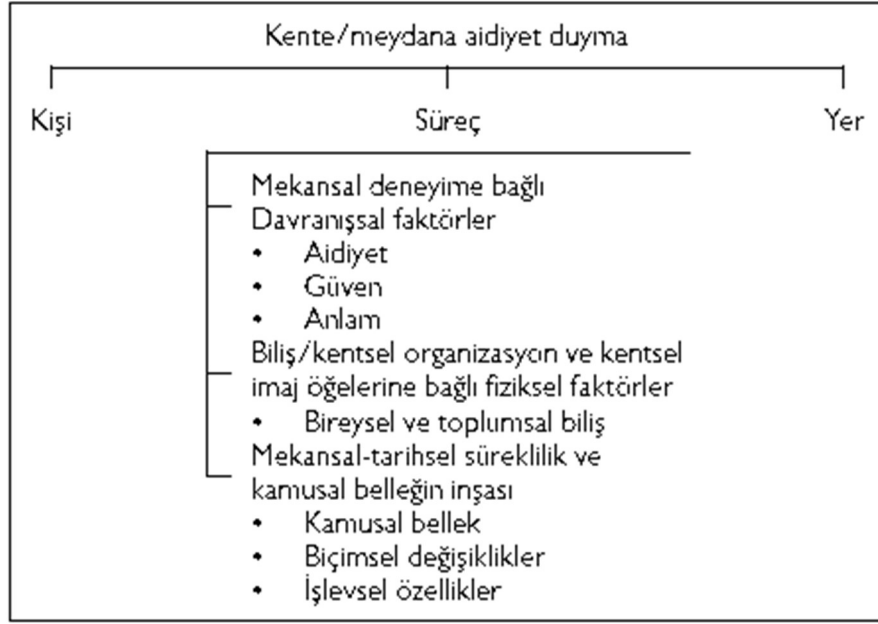
alanlarında dönüşüm projeleri uygulanmıştır. Bu dönemde çöküntü alanları yenilenmiş, sağlıklılaştırılmış veya yeniden canlandırılmıştır. 2000’li yıllarda ise yerel yönetimle özel sektör iş birliğinde, farklı kent parçaları farklı kullanımlara dönüştürülerek tarihi konut alanlarında soylulaştırma çalışmaları başlamıştır (Ataöv ve Osmay, 2007).

3.6. Tarihi Dokuya Sahip Kentleri Yaşanabilir Hale Getirme

Hızlı ve plansız kentleşmenin ortaya çıkardığı konut talebinin karşılanamaması, gecekondü sayısının artışı, ulaşım problemi, toplumdaki sosyal ve ekonomik durumdaki eşitsizlik, alt ve üst yapıdaki problemler gibi sorunlar kentte yaşayan toplumun yaşam kalitesini düşürmektedir. Elde edilen verilere göre Dünya nüfusunun yarısından fazlasının kentlerde yaşarken, kentte yaşayan toplumun üçte biri ise düşük standartta yaşam sürmektedir. Düşük standartta yaşayan toplum ise yaklaşık olarak bir milyar kişi olarak nitelendirilmektedir (UN HABITAT, 2010). Ülkemiz ise son elli yıldır plansız kentleşmenin ortaya çıkardığı sorunlarla uğraşmaktadır. Kentlerde özellikle toplumsal ve kültürel anlamda bir kalitesizleşme yaşanmaktadır. Koruma olgusu tümüyle reddedilmiş hem kent merkezlerinde hem de çeper yerleşmelerde kalitesiz, niteliksiz ve kimliksiz mekanlar ortaya çıkmıştır (Özden, 2008).

1999 Marmara Depremi’nin verdiği hasardan sonra başlayan kentsel dönüşüm projelerinde yaşanabilirlik düzeyini artırma, mekanın kalitesi, çarpık kentleşme yerine düzenli kentleşme, konut bölgelerinin dönüşümü Türkiye gündeminde yer almaya başlamıştır. 2003’te Yasal düzenlemelerin TOKİ kapsamında yapıldığı çalışmalarda, dönüşüm çalışmaları yerel yönetim iş birliğinde yapılmaya başlanmıştır. Kentsel dönüşümün temel amaçlarından biri olan yaşam kalitesinin artırılması kapsamında etkin bir süreç yönetimi ve başarı ile sonuçlanması doğrultusunda, yerel halk, dönüşümü tasarlayan kuruluşlar, sivil toplum örgütleri, girişimciler ve yerel yönetimin bir arada çalışması gereklidir (Görün ve Kara, 2010).

Yaşam kalitesi, kent ve mekansal kalite kavramları gündeme gelmiştir. Açık ve kapalı mekanın kalitesi, standartları, kirlilik düzeyi, yeşil alan ile yapıli çevrenin oranı, bir kentte yaşayan toplumun sosyo-ekonomik durumu, gelir düzeyleri, iş bulma oranı, suç oranları ile eğitim, eğlence, sağlık, spor, ulaşım durumu, belediyenin sunduğu hizmet ve olanaklar, yönetim şekli ve sürdürülebilir yönetim gibi hizmet çeşitliliği yaşam kalitesi ile doğrudan ilişkili konulardır (Turgut Yıldız, 2007).

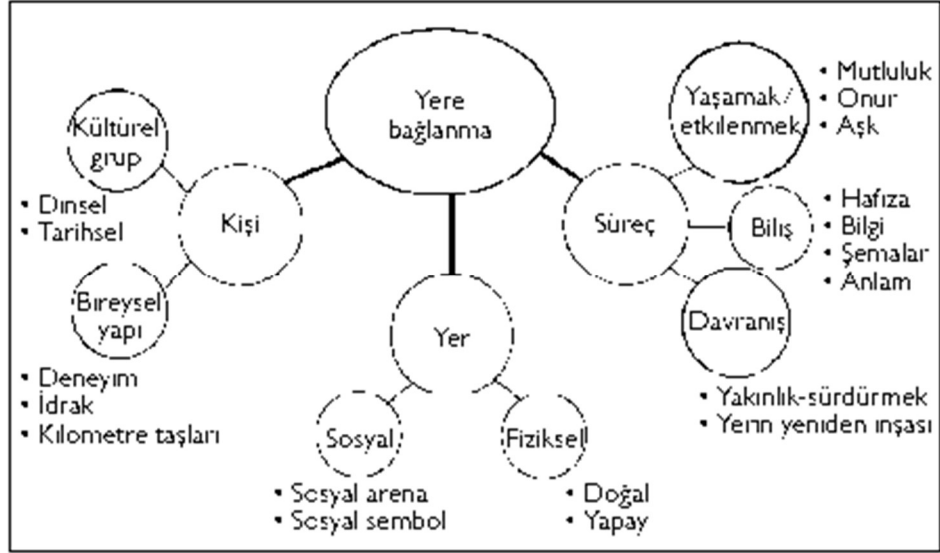

Şekil 3.12. Kente Aidiyet Duymada Etkili Faktörler (Özdoğan, 2019)

Sağlıklı, sürdürülebilir ve yaşam kalitesi yüksek bir kentsel mekanın oluşturulması için sosyal, ekonomik, kültürel, fiziksel ve toplumsal ihtiyaçların yönetim tarafından karşılanması ve toplumda bulunan alt ve üst sosyal gruplara eşit şekilde faydalanmalarının sağlanması gereklidir. Bu durum aynı zamanda turizm ile de ilintilidir. Yerli ya da yabancı turisti çekerek ekonomik gelir oluşumunda mekanın kalitesi önemli bir faktördür (Kabadayı, 2006). Bu kapsamda kentsel yaşam kalitesinin artırılması için yerel yönetimlere yönelik stratejik çalışma alanları aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Koçak, 2008):

- Planlama ve imar faaliyetleri,
- Kentsel altyapının geliştirilmesi,
- Kentsel donatı alanlarının zenginleştirilmesi,
- Ulaşım alt yapısı,
- Kentsel yapı stokunun iyileştirilmesi,
- Sosyal ve beşeri sermayenin geliştirilmesi,
- Kültürel mirasın korunması ve kültürel altyapının tesisi,
- Sürdürülebilir kentleşmenin sağlanması,
- Güvenlik düzeyinin geliştirilmesi,
- Kent hukukunun geliştirilmesi,
- Kentlilik bilincinin geliştirilmesi,

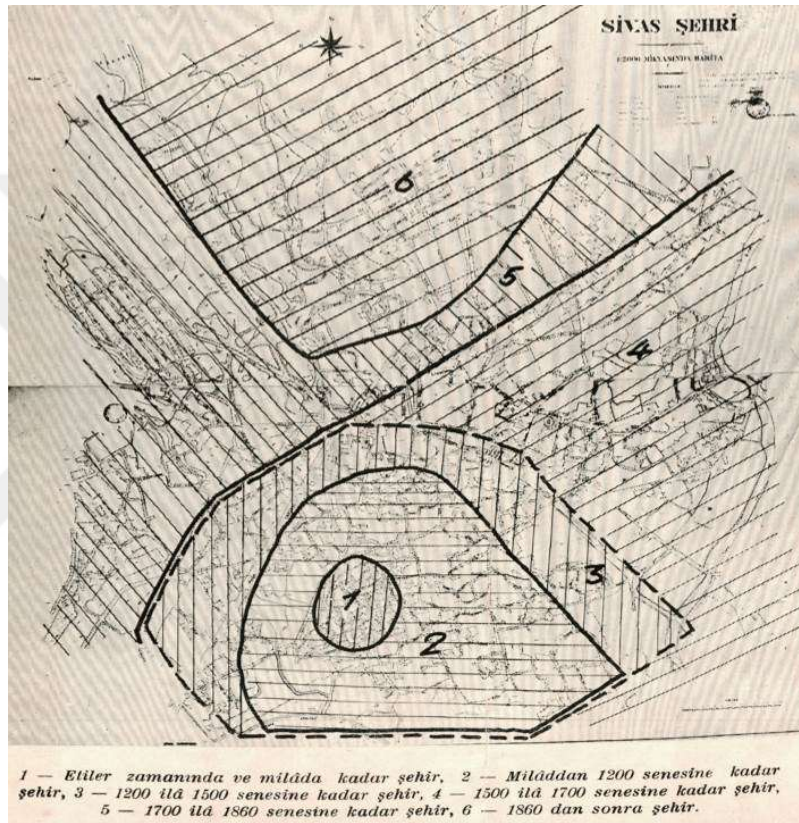
- Kent ekonomisi ve ticaretinin geliştirilmesi,
- Kamu ve özel kurumların işbirliği,
- Yerel yönetimde kalite, etkinlik ve verimlilik sağlanması.

Şekil 3.13. Yere Bağlanma Modeli (Scannell vd., 2010)

4.2. Kentin Tarihsel Gelişimi

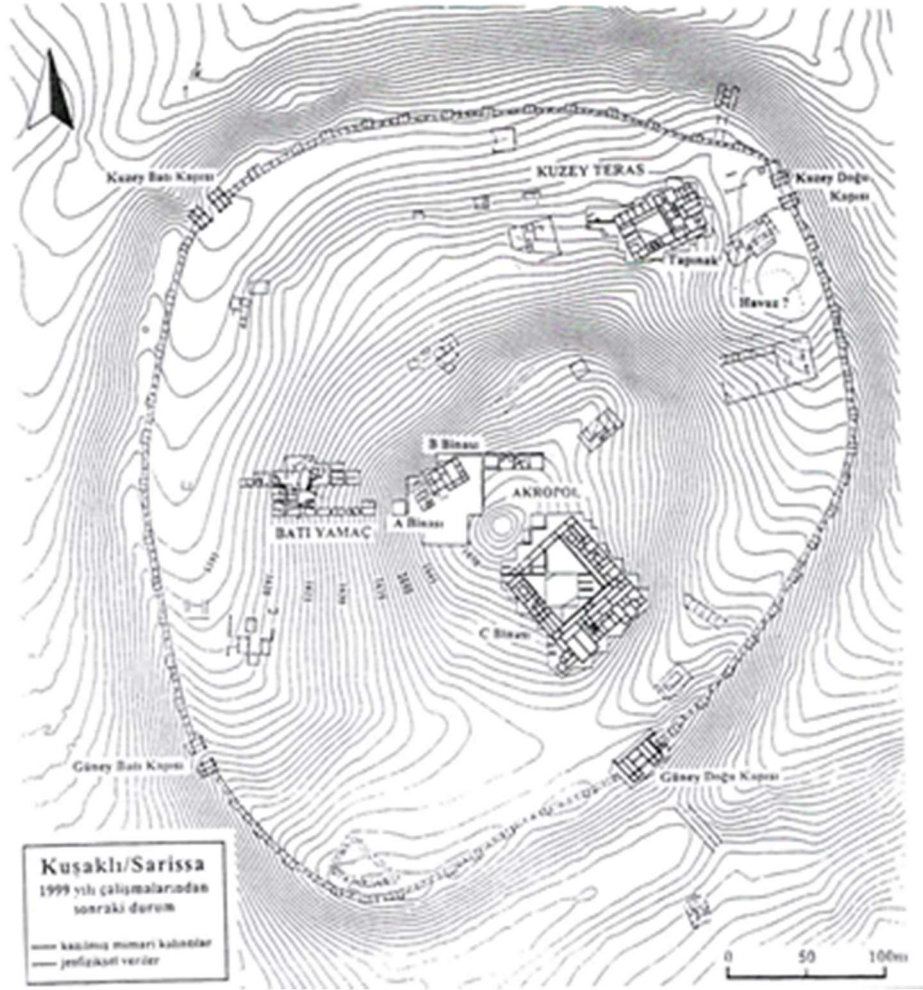
Sivas isminin kaynağı hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları ‘Sebaste’ Sebasteia eski Yunancada (Augustus Şehri) ismi, bu ismin Pontus kralı Polemon’un hanımı Pitodoris tarafından verildiği düşünülmektedir. Sebaste isminin tarihi süreçte “Sivas”’a dönüştüğü bir başka rivayettir. Başka bir görüş de, bugün “Sivas” olarak kullanılan ismin “Sipas”tan geldiğidir. Bir başka rivayet de “üç göze” anlamına gelen “Sipas”tan kaynaklandığı ve zamanla “Sivas”’a dönüştüğü yönündedir.

Şekil 4.3. Sivas Şehri İmar Planı Raporu 1936

Tarihin ilk dönemlerinden günümüze kadar Sivas'ta çok çeşitli medeniyetler ve devletlerin izine rastlanmaktadır. (Taşabat, 2006) Yapılan kazılardan elde edilen sonuçlara göre yerleşim alanı olarak Sivas'ta geçmişte; Hititler, Frigyalılar, Lidyalılar, Romalılar ve Bizanslılar hâkimiyet sürmüştür. Türklerin hâkimiyeti ise Alparslan'ın Anadolu'yu fethiyle birlikte başlamıştır. Anadolu'nun Türkleşmesi sürecinde yabancı bir ülkenin esaretine girmeyen Sivas, Türk devletleri olarak sırasıyla Danişmentliler'e Selçuklulara, Kadı Burhaneddin'e ve Osmanlılara ev sahipliği yapmıştır. Sivas 4 Eylül Kongresi ile Milli Mücadele' de önemli bir yere sahip olurken, tarihi boyunca egemenliğine girdiği devletlerin bazılarına başkentlik yapmıştır ve bu dönemlerde

bölgesinin siyasi ekonomik, askeri ve kültürel bağlamda büyük ve önemli bir merkezi olmayı başarmıştır (Şekil 4.3 ve Şekil 4.4).

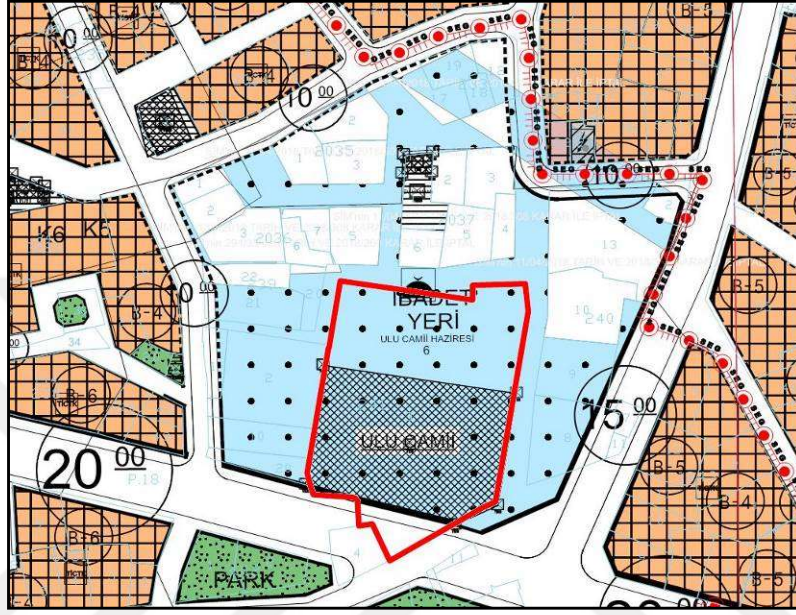
Şekil 4.4. Kuşaklı Sarissa (A. Müller Karpe)

4.2.1. Danişmentliler Dönemi Mekânsal Gelişimi ve Eserleri

Sivas, Malazgirt muharebesi ile Anadolu'nun Türkleşmeye başlamasını takip eden yıllarda Anadolu'daki Türk hâkimiyetinin ilk döneminde Danişment Gazi'nin hükümdarlığını yaşamıştır. Sivas, Danişmentliler zamanında parlak bir dönem geçirmiştir. Bu dönemin önemli kültür ve ticaret merkezlerinden birisi haline gelmiştir. Kayseri, Tokat, Amasya, Niksar ve Çorum'u kapsayan ve merkezi Sivas olan bir Beylik kurulmuş ve adına Danişment Beyliği denilmiştir. (Denizli, 1990).

Sivas Ulu Camii (1196)

Danışmentliler döneminden günümüze ulaşan en önemli eser Sivas Ulu Camii'dir. Adını verdiği Cami-i Kebir –Ulu Anak- Mahallesinde bulunmaktadır (Şekil 4.5.). 1196'ya tarihlenen Sivas Ulu Camii Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 08.07.1977 tarih ve A-646 sayılı karar ile tescil edilmiştir.

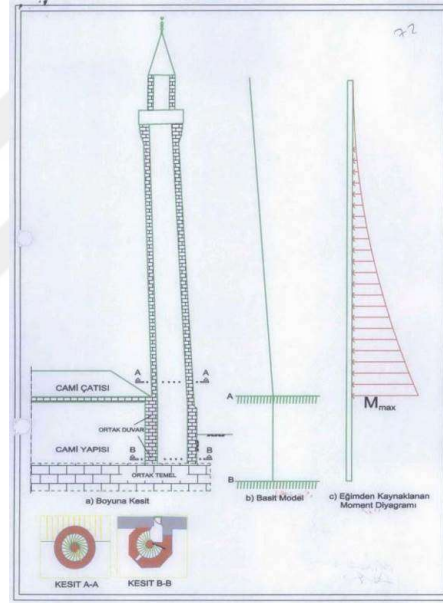

Şekil 4.5. Uygulama İmar Planında Ulu Camii ve Haziresi (Sivas Belediyesi Arşivi, 2022)

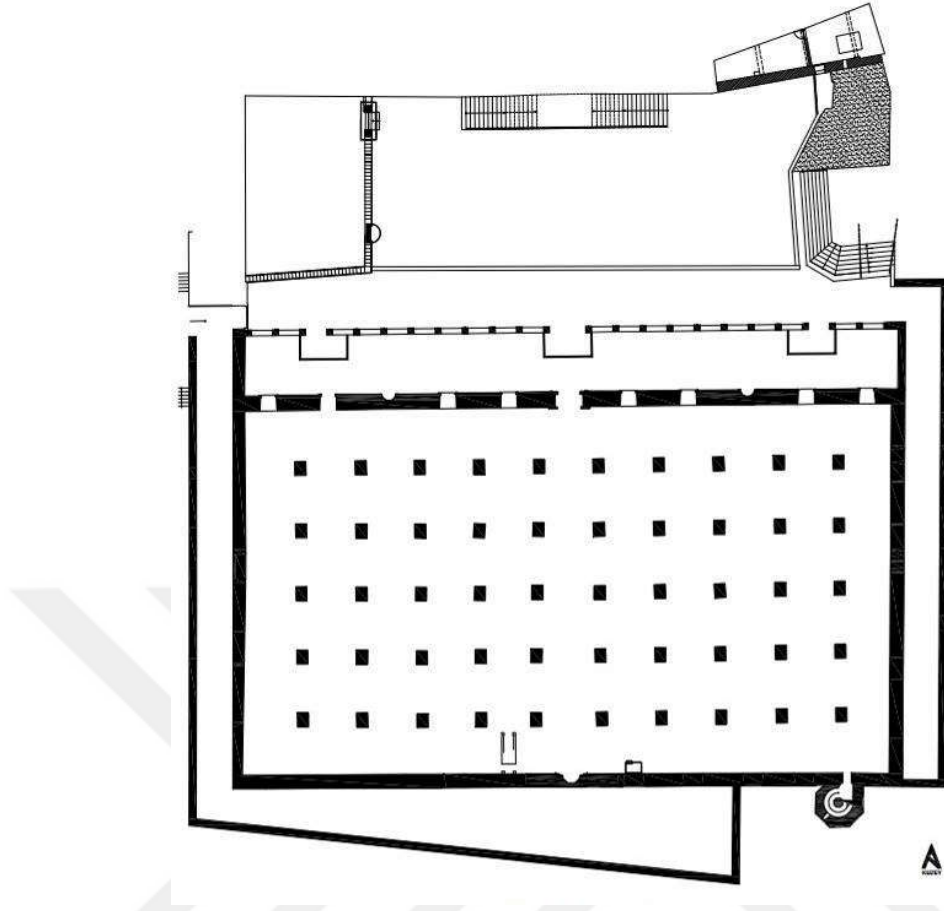
Cami (Şekil 4.6), Kudbeddin Melik Şah döneminde Arslan bin İbrahim tarafından kesme taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Henüz kubbeli cami dönemi başlamadan inşa edildiğinden düz damlı olarak inşa edilmiştir. Caminin avlusuna üç yönden girişle ulaşılmaktadır. Dikdörtgen plan şemasına sahip caminin cephesinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır (Şekil 4.7 ve Şekil 4.8).

Şekil 4.6. Sivas Ulu Camii (Sivas Belediyesi Arşivi, 2022)

Şekil 4.7. Sivas Ulu Camii Minare Kesiti (Sivas KVKBK Arşivi, 2022)

Şekil 4.8. Sivas Ulu Camii Zemin Kat Planı (Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi, 2022)

Camideki kesme taş ile inşa edilen elli sütun ibadethaneyi on bir sahna bölmektedir. Tam ortada yer alan mihrap ekseni diğer sahnlardan daha geniştir. Caminin tuğla malzeme ile örülü minaresi kendinden üç metre uzakta inşa edilmiştir. Minarenin silindir şeklindeki gövdesi tuğla malzeme kullanılarak örülmüş ve şerefe bölümüne kadar gitgide daralmaktadır.

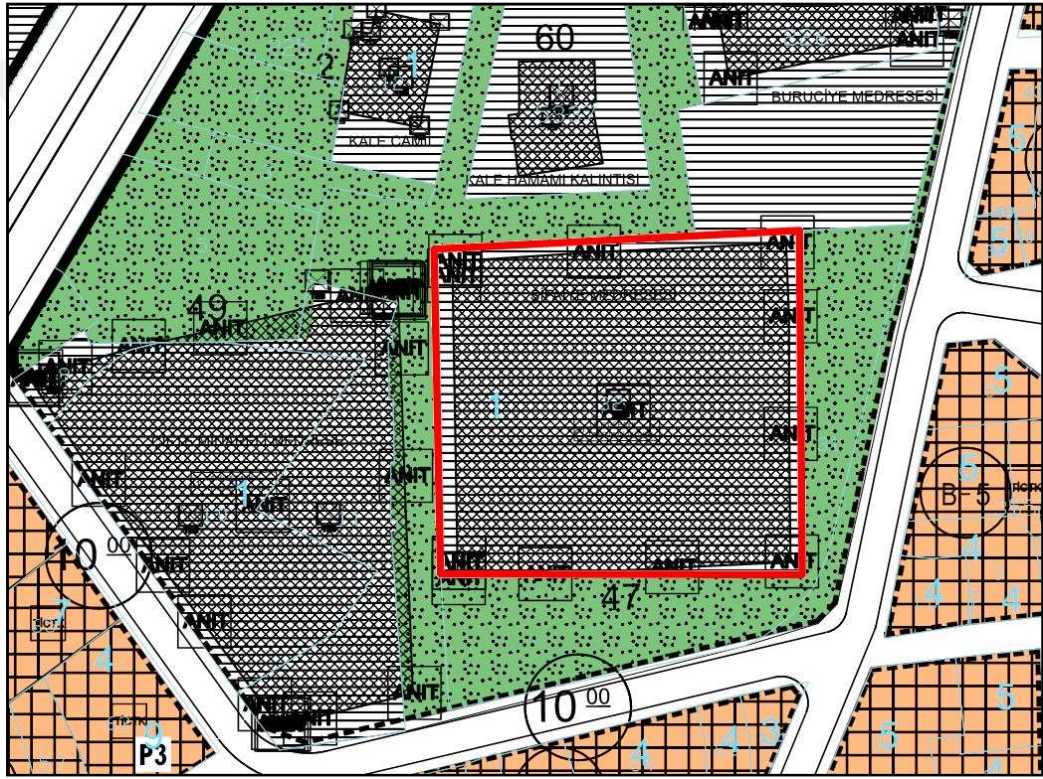
4.2.2. Selçuklu Dönemi Mekansal Gelişimi ve Eserleri

Danışmentli Devleti'nin 1174 yılında yıkılmasının ardından Anadolu Selçuklu Devleti'nin yönetimine giren Sivas, bu dönemde tarihinin en görkemli dönemini yaşamıştır. Konya'nın ardından Anadolu Selçuklu Devleti'nin ticaret, ilim ve siyasi güç olarak en önemli şehirlerinden biri olan Sivas'ın 100.000'i aşan nüfusu ile güçlü bir ticaret ve kültür şehri olduğu bilinmektedir. 1217 yılında ise Sivas'ın bir merkez haline gelmiştir. Türbesi vasiyeti üzere inşa ettirdiği ilk tıp fakültesinden biri olan Şifaiye Medresesi'nde yer almaktadır. Alaaddin Keykubat ise yine Keykavus gibi Sivas'ın imarına katkıda bulunmuş ve döneminde sur duvarlarını restore etmişlerdir. XIII.

Yüzyıl Anadolu Selçuklu döneminde imar faaliyetleri ve kültür hayatının önemli devresi olarak görülür. Selçuklular bu yüzyılın içerisinde taş, tuğla ve çini sanatının Anadolu'da en önemli yapılarından olan Buruciye Medresesi, Gök Medrese ve Çifte Minareli Medrese gibi anıt eserleri meydana getirmişlerdir. (Denizli, 1990).

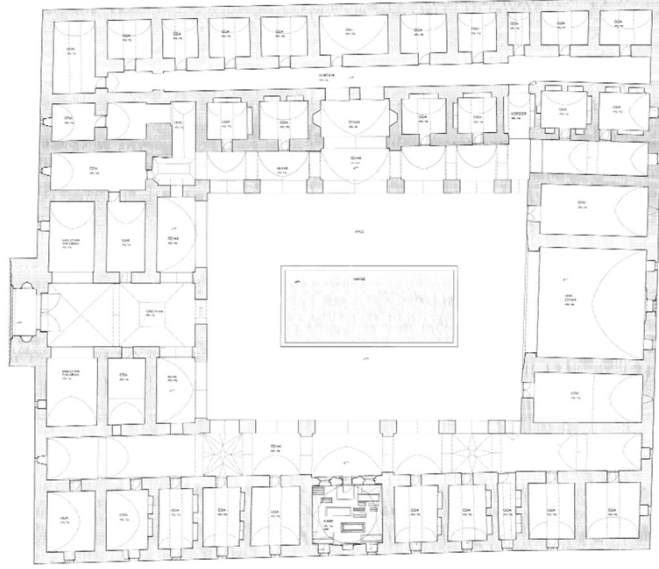
İzzettin Keykavus Şifahanesi (1217)

Kent Meydanında yer alan ve günümüze kadar ulaşan Selçuklu dönemi eserlerinden olan Şifaiye Medresesi Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 08.07.1977 tarih ve A-646 sayılı karar ile tescil edilmiştir (Şekil 4.9).

Şekil 4.9. Uygulama İmar Planında Şifaiye Medresesi (Sivas Belediyesi)

Selçuklu sultanı Keyhüsrev oğlu Keykâvus tarafından 614 (1217) yılında yapıldığı taç kapısı üzerindeki kitabesinden hastane olarak yapıldığı anlaşılmaktadır. Kavrısı dokuz sıralı mukarnaslı olan taç kapısı cepheden daha ileriye taşkın durumdadır (Şekil 4.10).

Şekil 4.10. Şifaiye Medresesi Zemin Kat Planı (S.K.V.K.B.K. Müdürlüğü Arşivi)

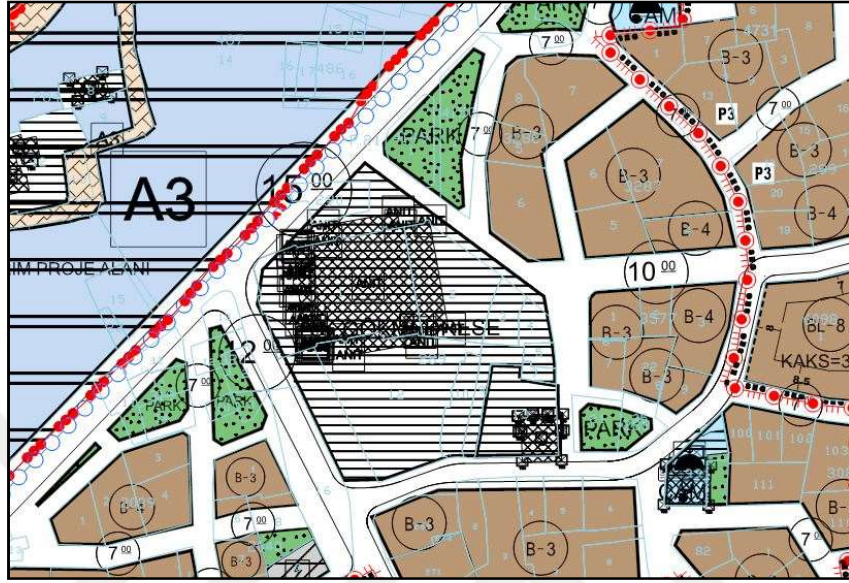
Anadolu'daki Selçuklu zamanındakilerin en büyüğüdür. Yapı, 48 x 68 m ölçülerinde olup üzeri açık, iç avlusu 22 x 32 m. ölçülerindedir. Dönemin hükümdarı İzzeddin Keykâvus Şifâiye'deki türbeye vasiyeti üzerine 1220 yılında defnedilmiştir. Binada taş, tuğla malzeme karışık olarak kullanılmıştır. Selçuklu yapılarında olduğu gibi taç kapı, pencere bordürlerinde, ana eyvân cephesinde Rûmî tezyînâtlar yer almaktadır. I. İzzeddin Keykâvus'un türbesi olan bu bölümün planı kareye yakındır. Kasnak ongen formunda tuğla malzeme ile inşa edilmiş ve içte kubbe, dışta sivri külah formunda çift cidarlı kubbe ile örtülmüştür (Şekil 4.11).

Şekil 4.11. Şifaiye Medresesi (Sivas Belediyesi Arşivi, 2022)

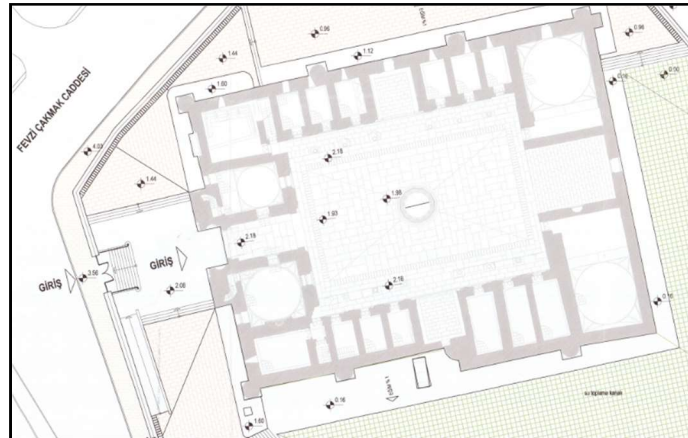
Gök Medrese (1271)

Adı ile aynı mahallede yer alan ve günümüze kadar ulaşan Selçuklu dönemi eserlerinden olan Gök Medrese Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 08.07.1977 tarih ve A-646 sayılı karar ile tescil edilmiştir (Şekil 4.12).

Şekil 4.12. Uygulama İmar Planında Gök Medrese (Sivas Belediyesi)

Sivas "Gök Medrese" (Mavi Medrese), Amasya ve Tokat'ta aynı adla anılan medreseler gibi adını gök mavisi çinilerinden almaktadır. Gök Medrese; açık avlulu, iki katlı, dört eyvanlı bir plan şeması gösteren bir medresedir. Giriş eyvanının sağındaki mescidin ve iki yan eyvanın firuze renkli çinileri bu medreseye Gök Medrese adını verdirecek kadar etkili olmuştur (Şekil 4.13 ve Şekil 4.14). (Denizli, 1990)

Şekil 4.13. Gök Medrese Zemin Kat Planı (S.K.V.K.B.K. Müdürlüğü ve Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi)

Şekil 4.14. Gök Medrese Ön Görünüş (S.K.V.K.B.K. Müdürlüğü ve Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi)

Gök Medrese Anadolu Selçuklu Devleti'nin veziri Sahip Ata Fahreddin Ali tarafından 1249-1279 yıllarında Gök Medreseyi yaptırmıştır. Gök Medrese'nin özellikle anıtsal mermer taş kapısı ve cephesiyle XIII. yüzyılın karakterini tam anlamıyla yansıtmaktadır. Minarelerle birlikte yüksekliği 25.00 m. olan taş kapı cepheden 1.80 m. öne çıkmaktadır (Şekil 4.15).

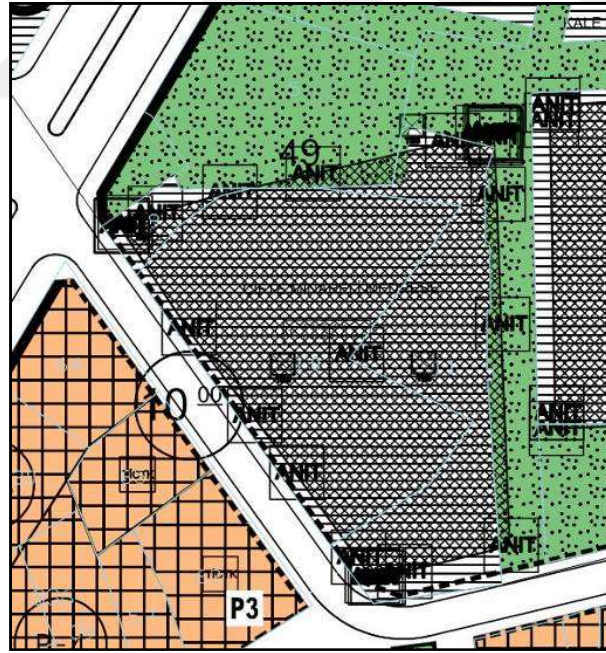

Şekil 4.15. Gök Medrese (Sivas Belediyesi Arşivi, 2022)

Medresenin giriş kapısı 4.00x7.00 m. boyutlarındadır. Giriş eyvanının üstü yıldız tonozla örtülüdür. Giriş eyvanının yanlarındaki karşılıklı iki kapıdan sağdaki medresenin mescidine, soldaki dâr-ül kurrâ kısmına açılır. Minarelerine ulaşım bu odaların içinden sağlanır. Dershaneye göre mescid daha büyük yapılmıştır. Kubbe ile örtülü olan bu mekân bütünüyle üçgenli bir kuşak üzerine oturmaktadır. Her iki yanı revaklı avlunun ölçüleri 24.25x14.50 m.'dir. Revaklar yedi açıklıklı olup orta açıklıkları geniş olup bunların gerisinde yan eyvanlar, eş genişlikteki yan açıklıkların gerisinde de üçer adet sivri beşik tonozlu hücreler bulunur. Hücrelerin kapıları revak kemerlerine açılmaktadır.

Çifte Minareli Medresesi (1271)

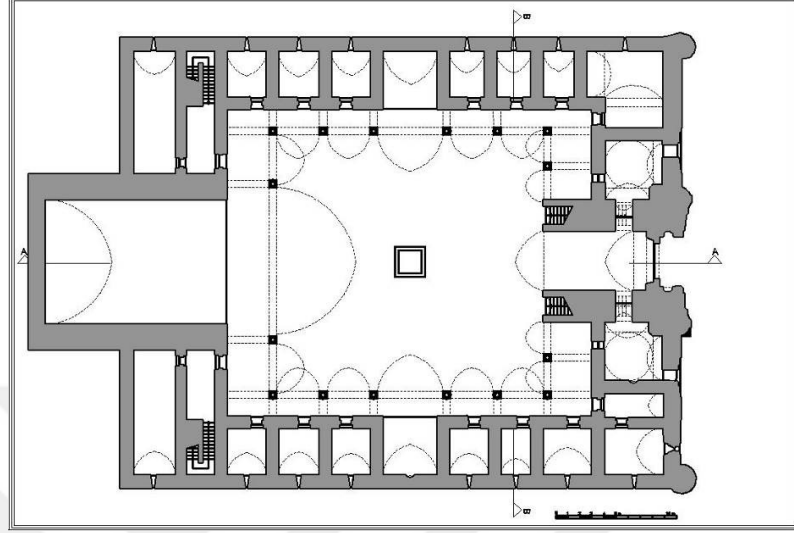
Kent meydanında yer alan ve günümüze kadar ulaşan Selçuklu dönemi eserlerinden olan Çifte Minareli Medrese de Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 08.07.1977 tarih ve A-646 sayılı karar ile tescil edilmiştir (Şekil 4.16).

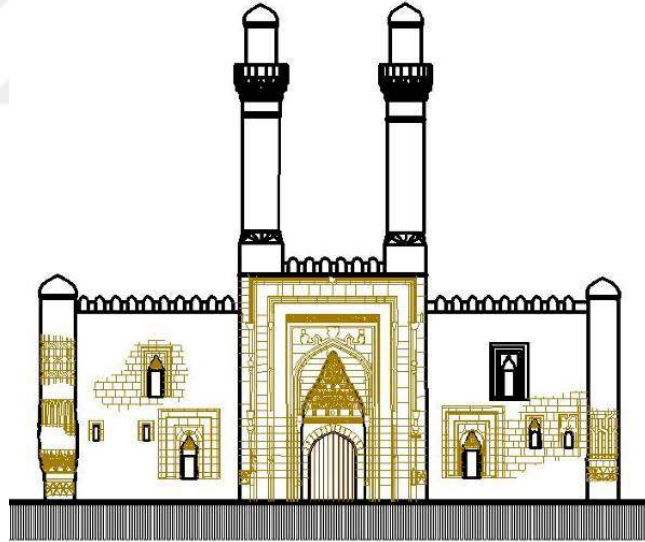
Şekil 4.16. Uygulama İmar Planında Çifte Minareli Medrese (Sivas Belediyesi)

Çifte Minareli Medrese Selçuklu döneminin en anıtsal yapılarından. Yıllar içerisinde aşırı derecede tahribata ve yıkıma uğramıştır. Günümüze yalnızca doğu cephesi, yani önyüzü gelebilmiştir. 1960'lı yıllarda yapılan araştırma kazısı sonucuna göre medrese; açık avlulu, dört eyvanlı, iki katlı anıtsal bir yapıdır. Köşe kulelerinden

sonra medreseye bitişik güney yönünde daha önceki dönemlere ait bir imaret veya zaviye olduğu, kuzey yönünde ise medrese bünyesi içerisinde bir hamamın olabileceğinin izleri ortaya çıkarılmıştır (Şekil 4.17 ve Şekil 4.18). (Denizli, 1990)

Şekil 4.17. Çifte Minareli Medrese Restitüsyon Zemin Kat Planı (Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü)

Şekil 4.18. Çifte Minareli Medrese Restitüsyon Ön Görünüş (Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü)

Muhammed Cüveyni tarafından 1271 yılında Vezir Sahip Şemseddin yaptırıldığı taç kapısı üzerinde yer alan kitabesinden anlaşılmaktadır. Ortada iki minareli taç kapı ve iki yandaki pencere ve köşe kuleleri ile kompoze edilmiş bir ön yüze sahiptir (Şekil 4.19).

Şekil 4.19. Çifte Minareli Medrese (Sivas Belediyesi Arşivi 2022)

Buruciye Medresesi (1271)

Kent meydanında yer alan ve günümüze kadar ulaşan bir diğer Selçuklu dönemi eserlerinden olan Buruciye Medresesi Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 08.07.1977 tarih ve A-646 sayılı karar ile tescil edilmiştir (Şekil 4.20).

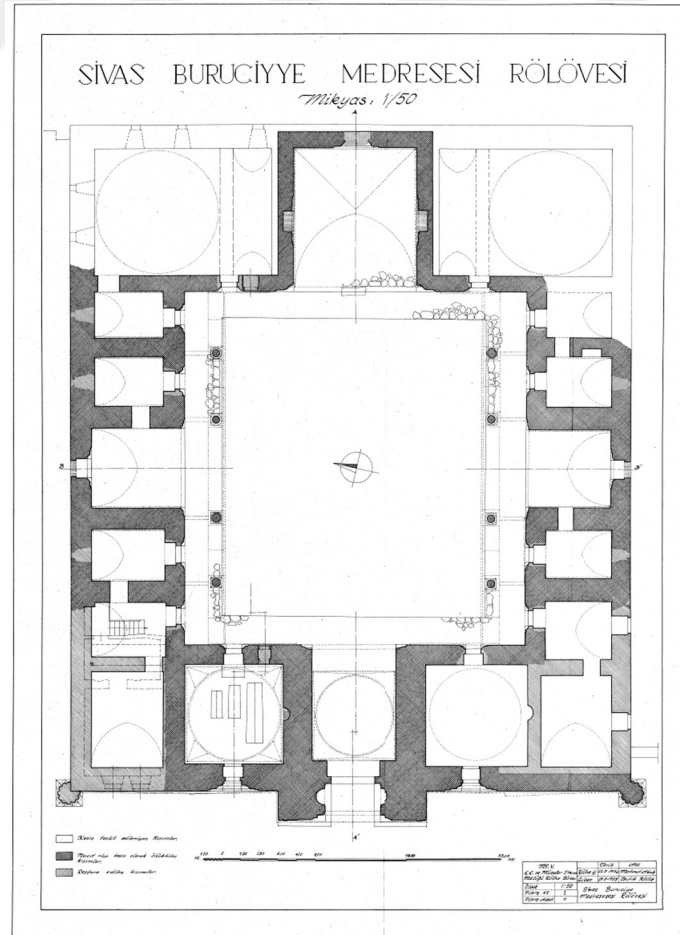

Şekil 4.20. Uygulama İmar Planında Buruciye Medresesi (Sivas Belediyesi)

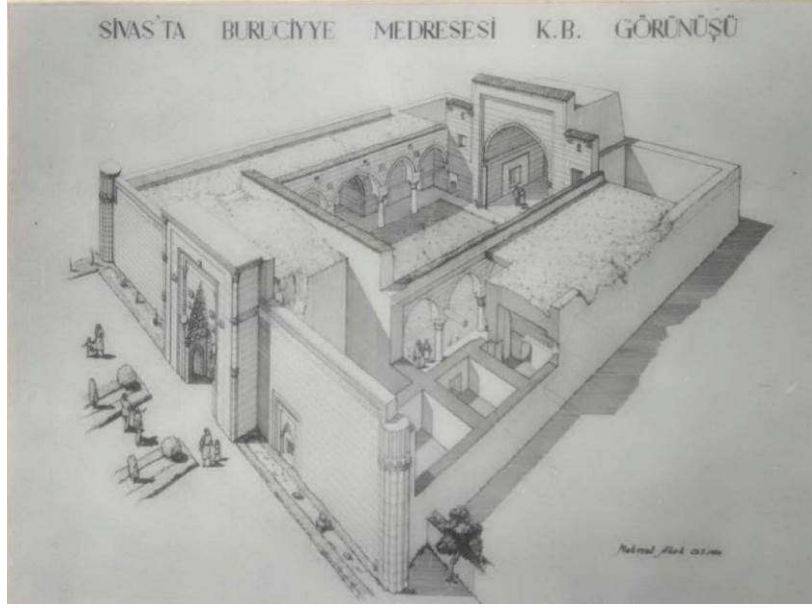
Kitabelerden anlaşıldığına göre bu medrese, 670 (1271) yılında Anadolu Selçuklu Sultanlarından III. Gıyâseddin Keyhusrev zamanında Hibetullah Burucerci oğlu Muzaffer Bey tarafından yaptırılmıştır (Şekil 4.21 ve Şekil 4.22).

Şekil 4.21. Buruciye Medresesi (Türk, 2022)

Şekil 4.22. Buruciye Medresesi Zemin Kat Planı (S.K.V.K.B.K. Müdürlüğü Arşivi)

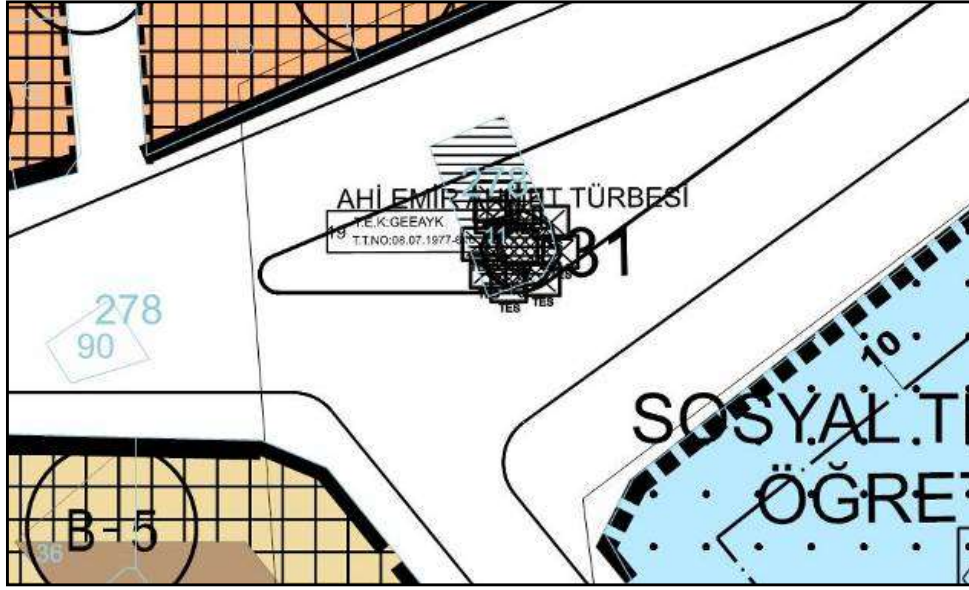

Şekil 4.23. Buruciye Medresesi Zemin Kat Planı (S.K.V.K.B.K. Müdürlüğü Arşivi)

Medrese kareye yakın dikdörtgen planlıdır. Üzeri açık avlu etrafındaki sütunlu revaklardan oluşmaktadır. Revakların gerisinde ise hücreler bulunmaktadır. Medrese binasını yaptıran Burucerdî oğlu Muzaffer Bey'in ve çocuklarının mezarları bulunduğu türbe giriş kapısının sol yanında mavi ve siyah çinilerle süslü hücrede yer almaktadır. Medresede kesme taş moloz taş ve devşirme taş kullanılmış olup, üst örtülerinde tuğla malzeme ve süsleme olarak da çini kullanılmıştır (Şekil 4.23).

Ahi Emir Ahmet Türbesi (1233)

Paşabey Mahallesi'nde Ahi Emir Ahmed Caddesi'nde yer alan türbenin inşa edilme zamanı tam olarak bilinmemekle birlikte, Ahi Emir Ahmet dönemi 14. yy.'a tarihlenmektedir (Şekil 4.24).

Şekil 4.24. Uygulama İmar Planında Ahi Emir Ahmet Türbesi (Sivas Belediyesi Arşivi, 2022)

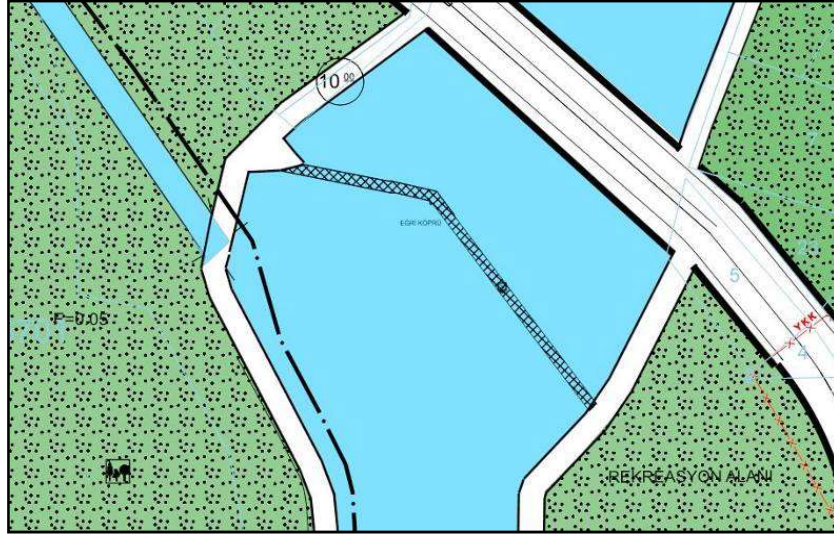
Kare planlı kaide şeklinde yükseltilmiş zeminde türbe sekizgen planlı olarak inşa edilmiştir. Kaiededen sekizgen yapıya geçişte ters üçgenler kullanılmıştır. Kesme taş kullanılarak inşa edilen türbe; sade ve süslemesiz şekilde tasarlanmıştır. Türbe içte kubbe, dışta ise külah şeklinde çift cidarlı kubbe olarak inşa edilmiştir (Şekil 4.25).

Şekil 4.25. Ahi Emir Ahmet Türbesi (Türk, 2022)

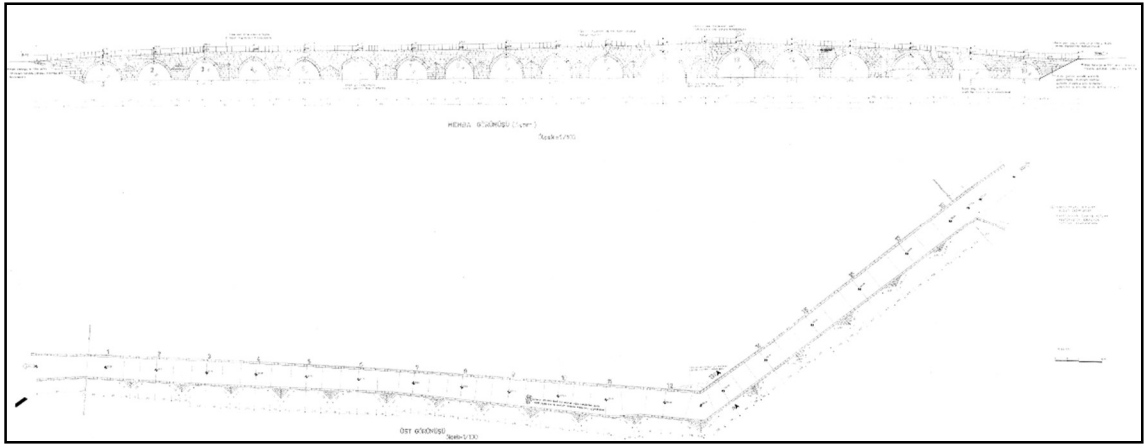
Eğri Köprü

Sivas kentinin 3 km. doğusunda, Kızılırmak Nehri'nin böldüğü iki yakayı bağlamak amacıyla inşa edilen köprü, Sivas ve Malatya arası ulaşımı sağlamıştır. Yazılı kaynaklarda Selçuklu dönemine ait olduğu belirtilmektedir (Şekil 4.26).

Şekil 4.26. Uygulama İmar Planında Eğri Köprü (Sivas Belediyesi)

Orta kısmından itibaren güney yönüne doğru eğri olarak inşa edilen köprü, sivri kemerden oluşan on sekiz gözlüdür. Kesme taş malzeme kullanılarak inşa edilen köprünün uzunluğu 179.60 metre iken, eni 4.55 metredir. Köprünün yıkılmasını önlemek amacıyla suyun hızını azaltan üçgen selyaranlar köprü ayaklarına yerleştirilmiştir. Köprünün döşemesinde kesme taş malzeme kullanılmış ve iki taraflı yağmur sularını tahliye etmek amacıyla çörtenler bulunmaktadır (Şekil 4.27 ve Şekil 4.28).

Şekil 4.27. Eğri Köprü Membede ve Üst Görünüşü (S.K.V.K.B.K. Müdürlüğü Arşivi)

Şekil 4.28. Eğri Köprü (Sivas Belediyesi Arşivi, 2022)

Kesik Köprü

Sivas'ın güneybatısında, eski Sivas-Şarkışla-Kayseri yolunda Kızılırmak üzerindedir. iki kısımdan oluşan köprü kuzey-güney doğrultuda biri onyed i diğ eri iki olmak üzere toplam on dokuz gözlüdür. Köprü gözleri sivri kemerlidir (Şekil 4.29).

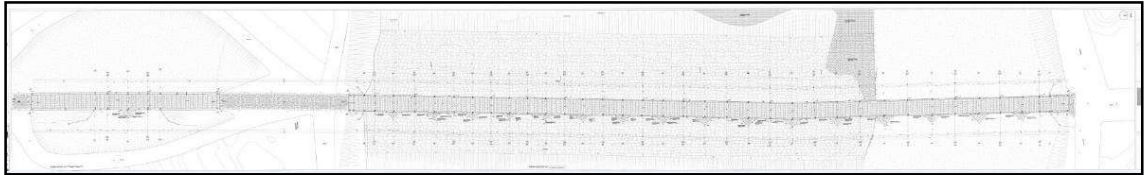

Şekil 4.29. Uygulama İmar Planında Kesik Köprü (Sivas Belediyesi)

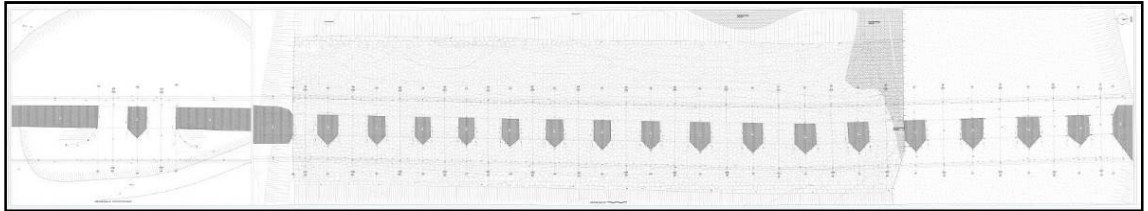

Şekil 4.30. Kesik Köprü (Sivas Belediyesi Arşivi, 2022)

Menba yönündeki kemer ayakları üçgen dış taşıntılı selyaranlara sahiptir. Kemer üzerinde korniş (plent) uzanır. Korniş üzerinde iri kesme blok taşlardan yapılmış korkuluğu vardır (Şekil 4.30). Ortada yükselen gözler yanlara doğru alçalarak devam eder ve uçlarda yol seviyesi ile birleşir. Köprü uzunluğu 326.35 metre ve eni 4.95 m.'dir. Kemer açıklığının en büyüğü 7.90 m.'dir. Köprü'nün tamamı kesme taşlarla inşa edilmiştir. Mansab yönünde ise topuklar bulunmaz (Şekil 4.31 ve Şekil 4.32).

Şekil 4.31. Kesik Köprü Üst Görünüşü (S.K.V.K.B.K. Müdürlüğü Arşivi)

Şekil 4.32. Kesik Köprü Ayak Plan (S.K.V.K.B.K. Müdürlüğü Arşivi)

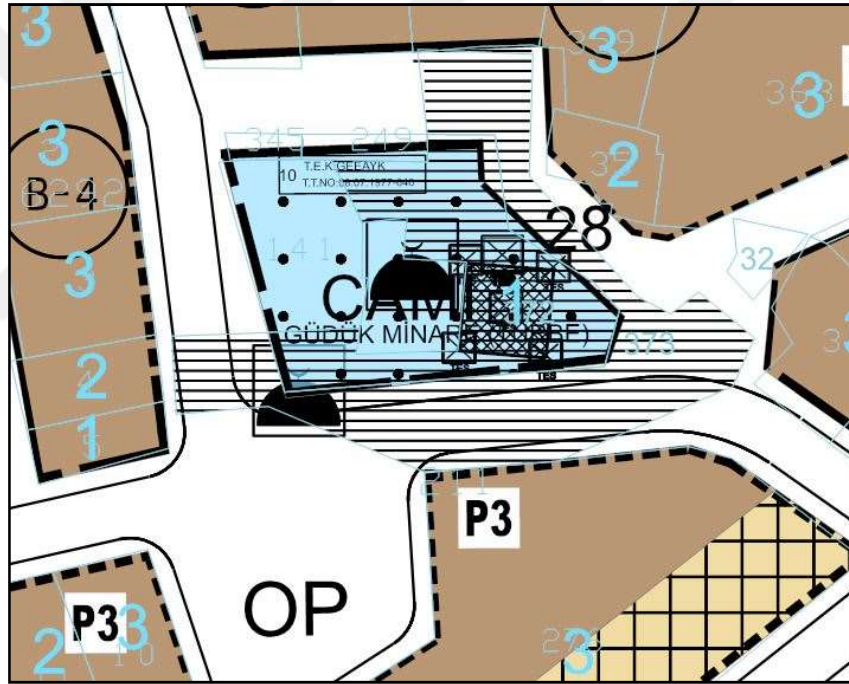
4.2.3. Eratna ve Kadı Burhaneddin Dönemi

1243 yılında Moğolların eline geçen Sivas 1343 yılında Emir Alaaddin Eratna'nın bağımsızlığını ilan etmesine kadar İlhanlıların tayin ettikleri valiler

tarafından yönetilmiştir. Başkenti Sivas olan Eratna Beyliğine ise 1380’de Kadı Burhaneddin son vererek kendi hükümdarlığını ilan etmiştir. Kadı Burhaneddin hükümrânlığına Osmanlılar 1398 yılında son vermiş ancak Sivas 1400 yılında Timur tarafından fethedilmiş ve şehirde gerçek manada bir yıkım gerçekleşmiştir.

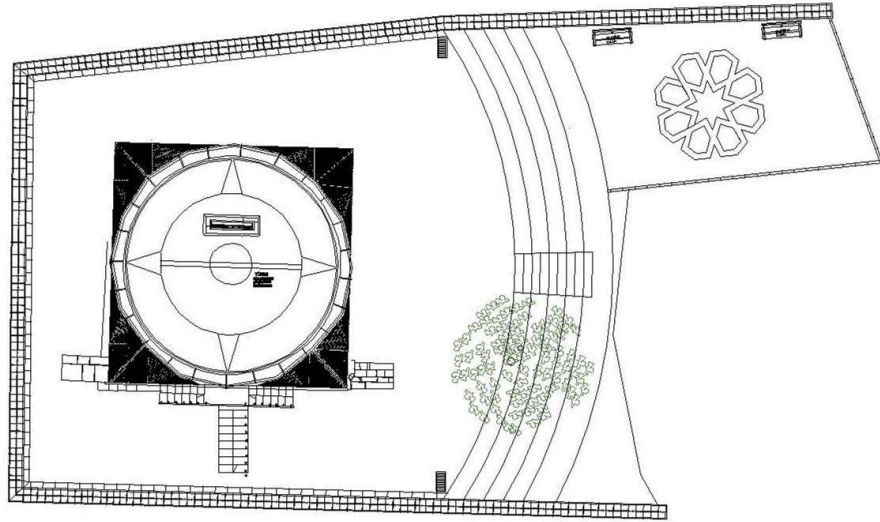
Güçük Minare (1347)

Basık bir minareye benzediği için halk arasında ismi Güçük Minaredir. Kare şeklinde olan türbe 100 m² lik bir alan üzerinde yapılmıştır. kesme taş ve tuğladan yapılmıştır. Yuvarlak bir gövdeye sahiptir. Ziyaret hücresinin kuzeyinde kapısı diğer yönlerde birer penceresi vardır. Çatısı tuğla ile örtülü olan türbe Beylikler Dönemi mimarisinin önemli örneklerinden biri olarak sayılmaktadır (Şekil 4.33).

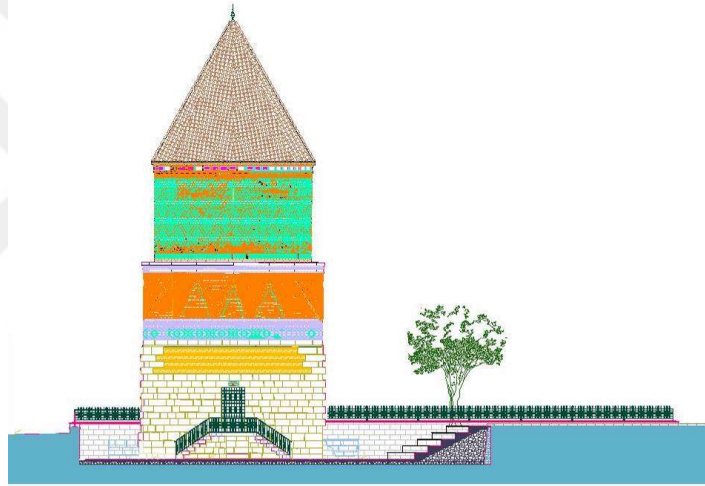

Şekil 4.33. Uygulama İmar Planında Güçük Minare (Sivas Belediyesi)

Türbe üç kısımdan oluşmaktadır: 1. Kriptah. 2. Ziyaret yeri. 3. Örtü sistemi. Haç planlı bir hücre olan türbe kriptesi sivri tonozla örtülüdür. (Şekil 4.34). Dar üç adet penceresi vardır. Türbe içinde üzerleri geometrik ve nebati motiflerle süslü olma iri ve yüksek kabartma rozetler bulunur. Pandantifler üç katlı bir kasağa oradan da silindirik yüksek tanbura geçilir. Siyah mermerden mezar sandukaları yer almaktadır. Çatısı tuğla ile örtüsüdür. Türbenin kare şekilli kesme taştan yapılmış alt kısmından sonra üzerinde silindirik tuğla ve çini işlemeli silindirik gövdesi bulunur (Şekil 4.35 ve Şekil 4.36).

Şekil 4.34. Güdük Minare Plan (Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü)

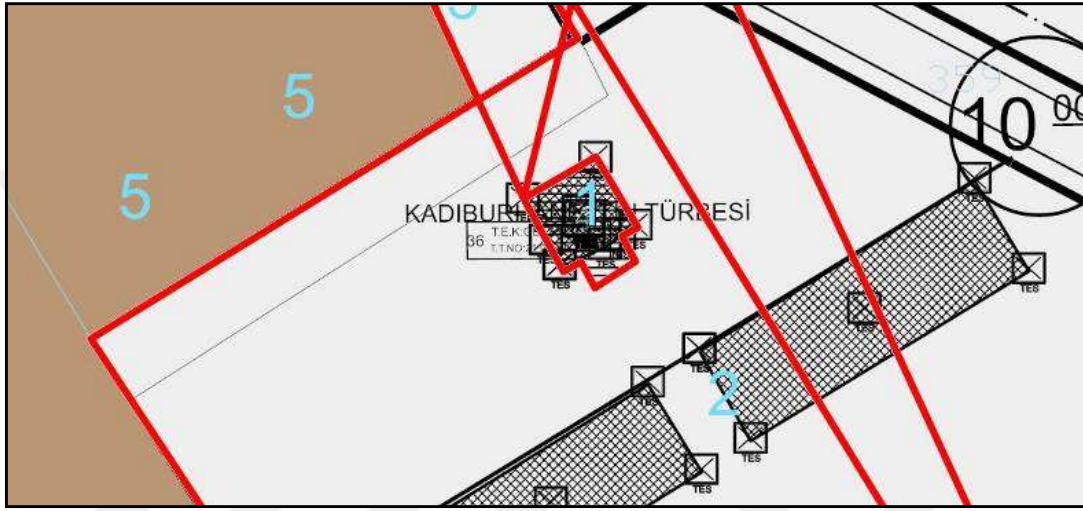
Şekil 4.35. Güdük Minare Görünüş (Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü)

Şekil 4.36. Güdük Minare (Türk, 2022)

Kadı Burhaneddin Türbesi

Sivas'ta kurulan Kadı Burhaneddin Devleti'nin kurucusu Kadı Burhaneddin Ahmed'in de bulunduğu önce bakımsız olan beş-altı mezarlık sonradan 1966 yılında onarılarak, türbe yaptırılmış ve bu kişiye saygı olmak üzere bir anıt-türbe haline getirilmiştir (Şekil 4.37). 1399'da vefat eden Kadı Burhaneddin Ahmet ve daha sonra ailesi buraya defnedilmiştir (Şekil 4.38). Türbeye merdivenlerle ulaşılmaktadır. (Denizli, 1990)

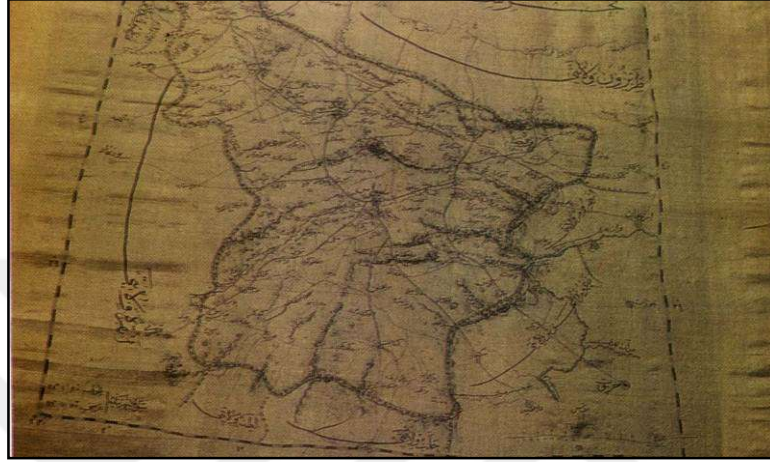
Şekil 4.37. Uygulama İmar Planında Kadı Burhaneddin Türbesi (Sivas Belediyesi)

Şekil 4.38. Kadı Burhaneddin Türbesi (Türk, 2022)

4.2.4. Osmanlı Dönemi

Sultan Çelebi Mehmed'in 1408 yılında Sivas'ı yeniden Osmanlı topraklarına katmasının ardından 1472'de kısa süreli olarak Akkoyunlular'ın eline geçmesi dışında, hep Osmanlı egemenliğinde kalmıştır. Sivas Osmanlı döneminde çevre illerin bağlı olduğu bir sancak merkezi olmuştur (Şekil 4.39).

Şekil 4.39. Sivas Vilayeti Haritası 1901 (Sivas Müzesi)

Selçuklulardan Osmanlı dönemi sonlarına kadar tarih sayfalarında her bakımdan önemli bir şehir statüsünü koruyan Sivas yine genç cumhuriyetin temellerinin atıldığı 4 Eylül 1919 tarihli Kongre'ye de ev sahipliği yapmıştır (Şekil 4.40).

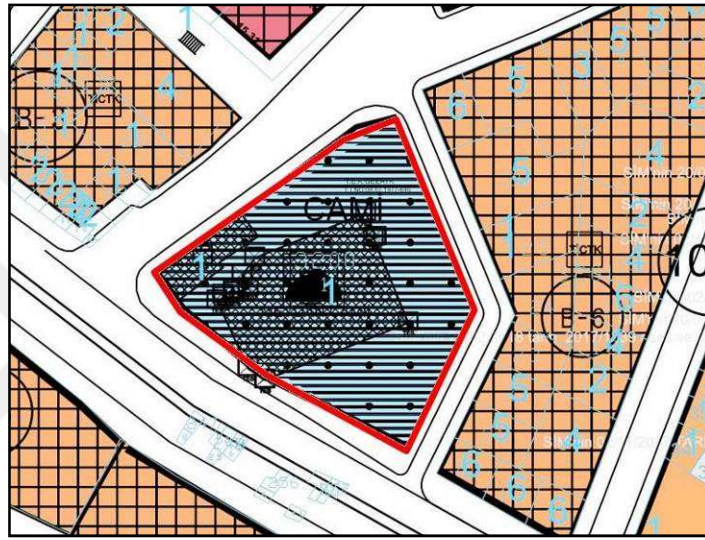

Şekil 4.40. Kongre Binası (Sivas Belediyesi Arşivi)

Bu döneme ait eserlerin bazıları şunlardır:

Meydan Camii (1564)

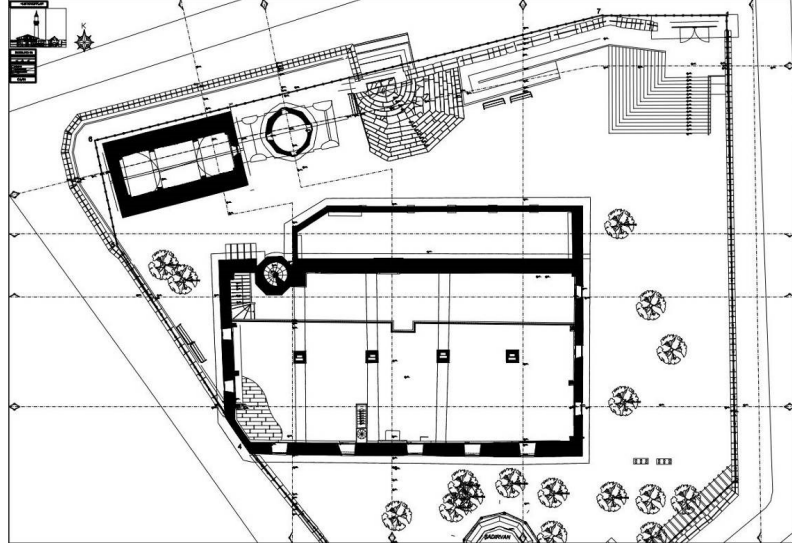
Meydan Camii Atatürk Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Kanuni Sultan Süleyman'ın vezirlerinden aslen Sivaslı olan Koca Hasan Paşa tarafından 1564 yılında yaptırılmıştır. Duvarlar kesme taştandır. İki girişi bulunan cami içerisindeki kalın payeler taştan yapılmış olup üzeri ahşapla kaplanmıştır. Çatısı çift meyillidir. Tek şerefeli basık bir minaresi vardır (Şekil 4.41).

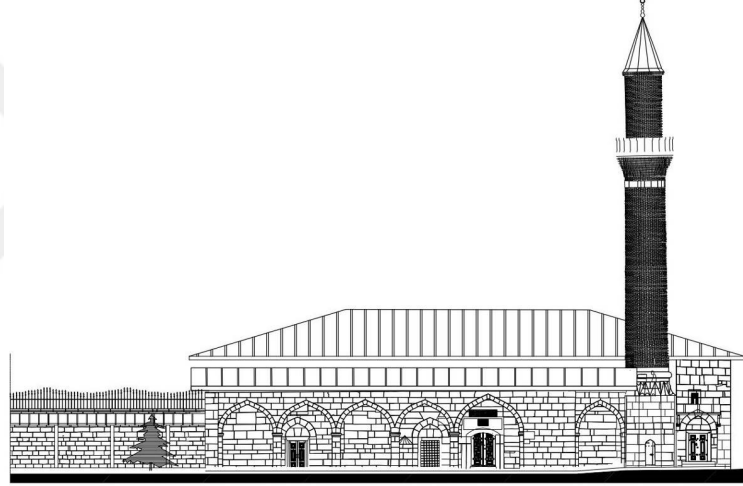
Şekil 4.41. Uygulama İmar Planında Meydan Camii (Sivas Belediyesi)

Ana giriş tarafında doğu ve batıdaki sivri kemerli demir şebekeli pencerelerin yanında iki küçük mihrap nişi vardır. Ana mekânda görülen büyük özellik ahşap kaplı dört büyük payedir. Paye başlıkları ağaç işlemelidir. Camii pencereleri güney duvarında altı üstlü dördtür. Dıştan sivri kemeri demir şebekeli olan pencereler içerden kemersizdir (Şekil 4.42 ve Şekil 4.43).

Girişin karşısındaki duvara yerleştirilmiş küçük mihrap nişi mukarnaslıdır. Mihrabın sağında mermerden yapılmış sade bir minber yer alır. Zamanla etrafı yükselmiş olan Camii hali hazırda yol seviyesinden oldukça aşağıda kalmıştır. Minaresi tuğladan ve tek şerefelidir. Avlunun kuzeybatısında ünlü mutasavvıf Şemseddin Sivasî'nin türbesi yer almaktadır (Şekil 4.44).

Şekil 4.42. Meydan Camii Planı (Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi)

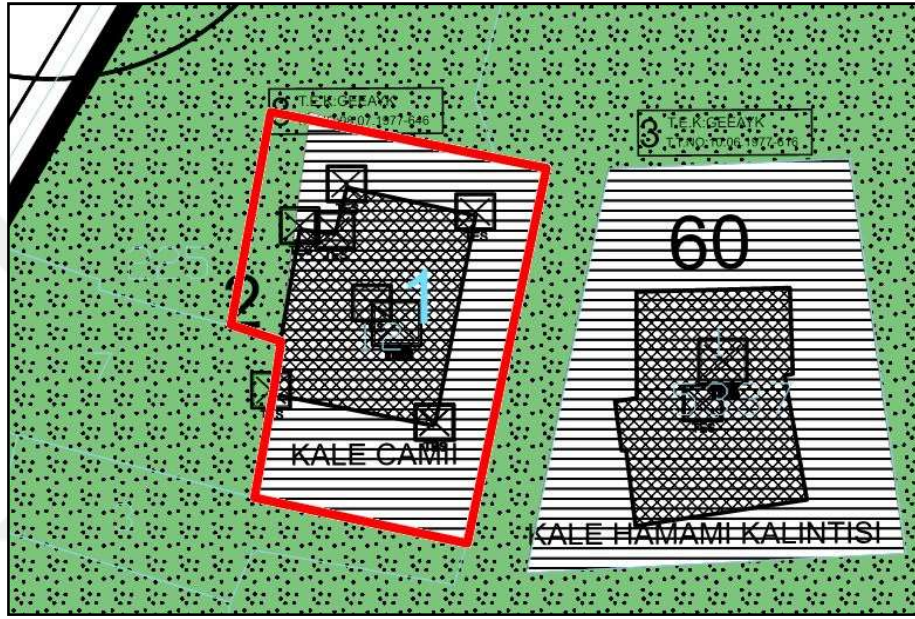
Şekil 4.43. Meydan Camii Ön Görünüşü (Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi)

Şekil 4.44. Meydan Camii (Türk, 2022)

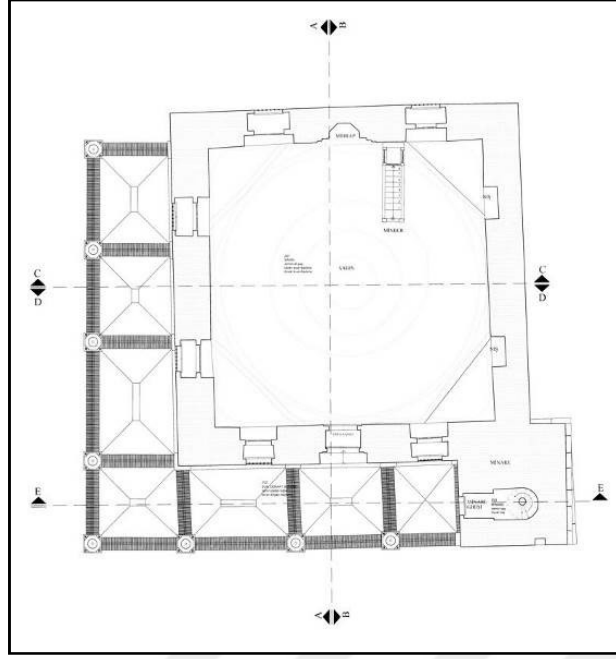
Kale Camii (1580)

Sivas Beylerbeyi Vezir Mahmut Paşa tarafından 1580 yılında yaptırılan camii, kare planlıdır. Kesme taştan yapılmış sade bir eser olup tuğla minaresi tek şerefelidir. Padişah III. Murad zamanı vezirlerinden Sivas Beylerbeyi Murad Paşa tarafından 1580 yılında yaptırılan camii 18.75 x 16.70 metre boyutlarında olup kareye yakın dikdörtgen plana sahiptir. Tamamen kesme taştan yapılmıştır. Girişin sağında tuğla minare yer alır. Minare şerefesinin alt kısmı mukarnaslıdır (Şekil 4.45).

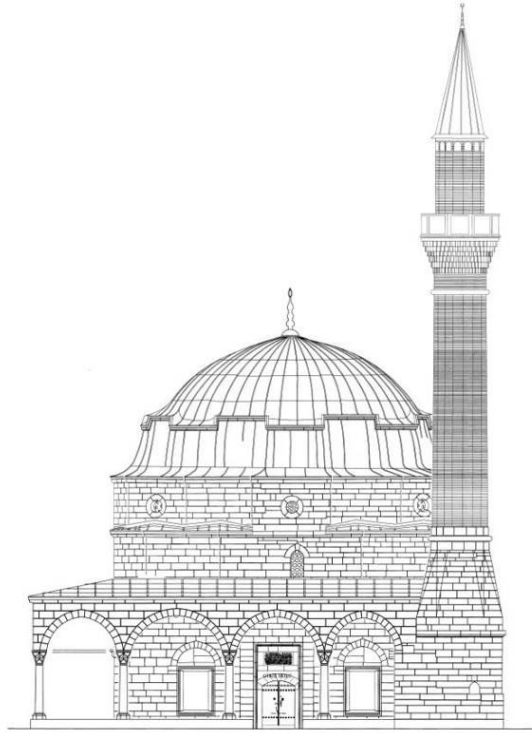

Şekil 4.45. Uygulama İmar Planında Kale Camii (Sivas Belediyesi)

Ana mekân girişinin hemen solundaki merdivenlerden kadınlar kısmına çıkılır. Kare mekândan sekizgen kasağa geçilir, bunun da üzerinde on altıgenden kaskak bulunur ve kubbe bu bölüm üzerine oturtulmuştur (Şekil 4.46). Yüksek bir dikdörtgen çerçeve içerisine yerleştirilmiş bulunan mermer mihrap nişinin üstü mukarnas dolguludur. Mihrabın yanında dokuz basamaklı zarif bir minber yer alır. Yüksek bir dikdörtgen çerçeve içerisine yerleştirilmiş bulunan mermer mihrap nişinin üstü mukarnas dolguludur (Şekil 4.47). Mihrabın yanında dokuz basamaklı zarif bir minber yer alır (Şekil 4.48).

Şekil 4.46. Kale Camii Plan (S.K.V.K.B.K. Müdürlüğü Arşivi)

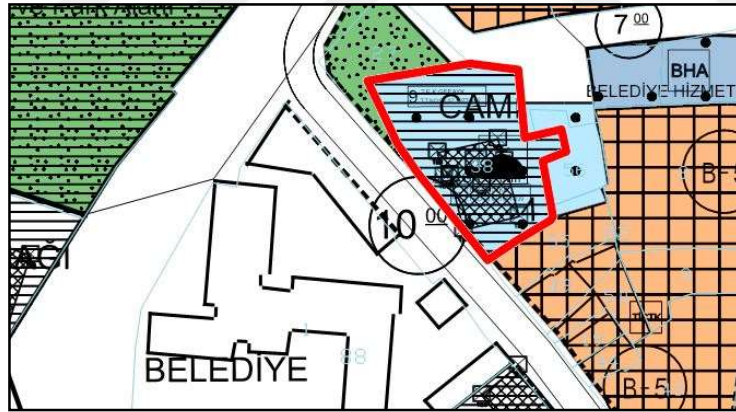
Şekil 4.47. Kale Camii Ön Görünüş (S.K.V.K.B.K. Müdürlüğü Arşivi)

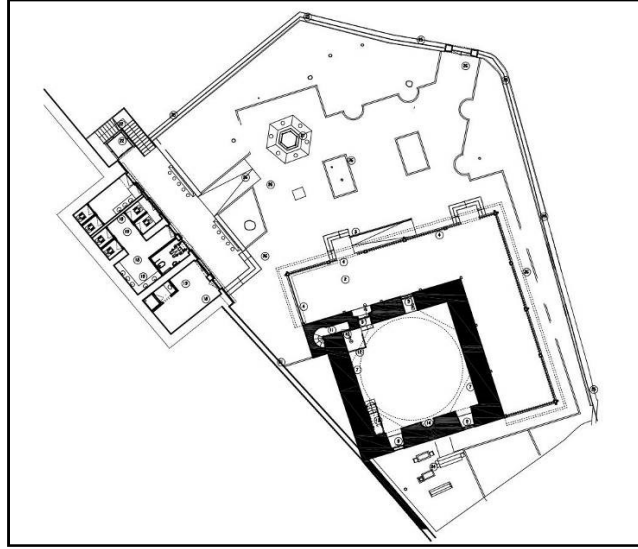
Şekil 4.48. Kale Camii (Türk, 2022)

Ali Ağa Camii (1589)

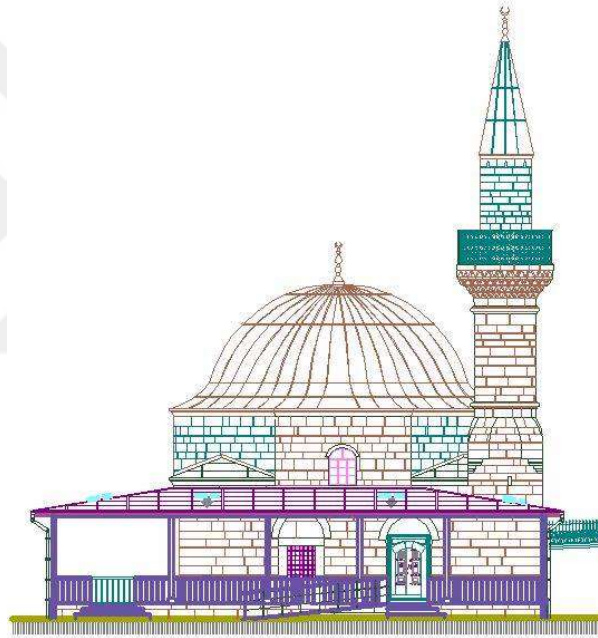
Kare şeklinde kesme taştan yapılmış küçük bir camiidir. Son cemaat yeri sonradan yapılmış kesme taştan tek şerefeli bir minaresi vardır. Camii 16 m. x 12.50 m. ebadındadır. Sekizgen formundaki bir kasnak üstünde yüksek bir kubbe inşa edilmiştir. Ana mekânda mihrap duvarına üç, diğer duvarlara birer pencere açılmıştır (Şekil 4.49, Şekil 4.50 ve Şekil 4.51).

Şekil 4.49. Uygulama İmar Planında Ali Ağa Camii (Sivas Belediyesi)

Şekil 4.50. Ali Ağa Camii Planı (Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi)

Şekil 4.51. Ali Ağa Camii Ön Görünüşü (Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi)

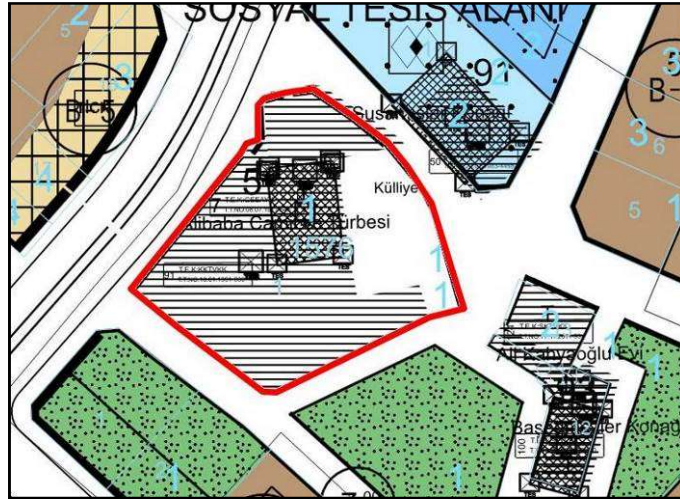
Mihrap nişinin üçlü yonca şeklinde bir kimeri vardır. Üst kısmı mukarnas dekorludur. Orijinal olmayan minber camiinin son cemaat yerinin yapımı sırasında yeniden yapılmıştır. Camiinin içi sade ve dekorsuzdur. Camiinin mihrap yönü bahçesinde Mustafa Bey'in ve devrin ileri gelenlerinin mezarları vardır (Şekil 4.52).

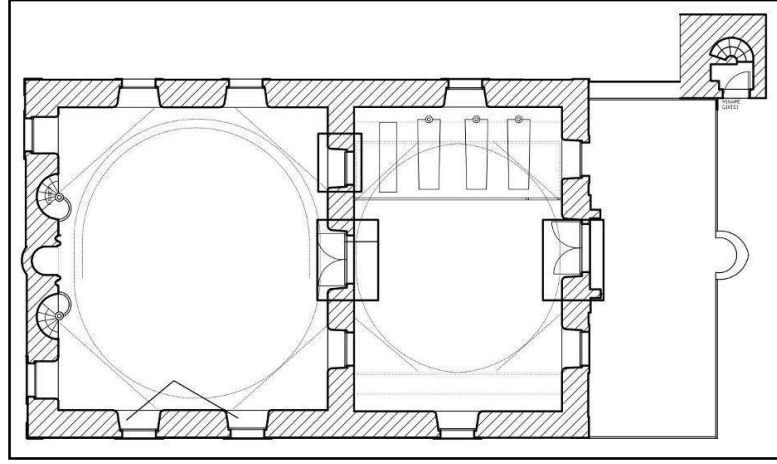
Şekil 4.52. Ali Ağa Camii (Türk, 2022)

Ali Baba Camii (1792)

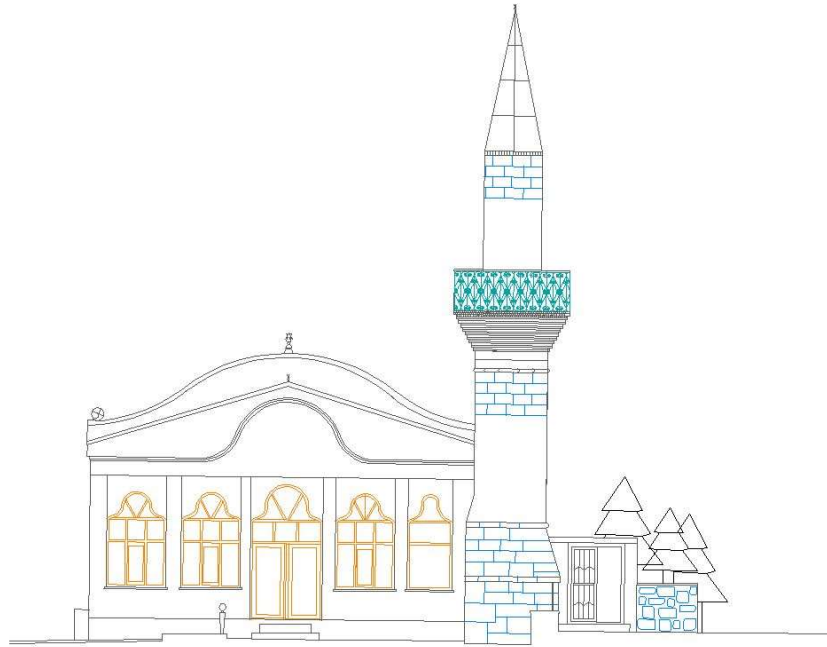
Osmanlı Dönemi vezirlerinden Rüstem Paşa'nın hocası olan Ali Baba tarafından yaptırılan camii dikdörtgen plan şemasına sahiptir. İki ayrı mekanın iki farklı kubbe ile örtülü bölümlerine ahşap son cemaat yerinden erişilmektedir. Ali Baba Mahallesinde bulunan Ali Baba Camii 19.50x10.85 boyutlarındadır (Şekil 4.53, Şekil 4.54 ve Şekil 4.55).

Şekil 4.53. Uygulama İmar Planında Ali Baba Camii (Sivas Belediyesi)

Şekil 4.54. Ali Baba Camii Planı (Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi)

Şekil 4.55. Ali Baba Camii Ön Görünüşü (Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi)

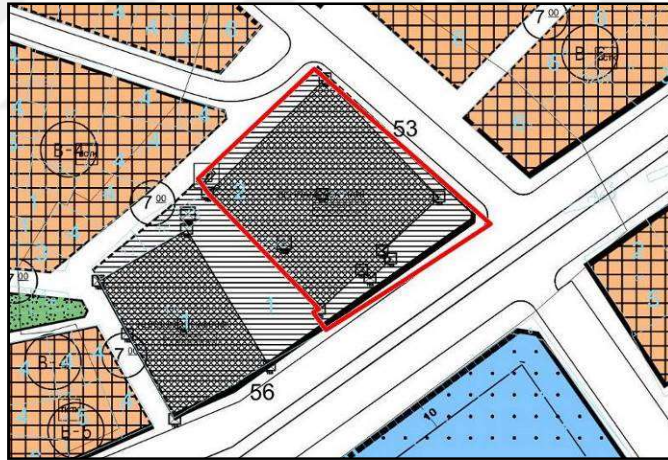
İki kare mekanın üstünde bulunan yayvan kubbelerde duvardan kubbeye geçiş elemanı olarak pandantifler kullanılmıştır. Ana mekanın aydınlatılmasının sağlanması amacıyla her cephe ikişer pencere yer almaktadır. Caminin tek minaresi taş malzeme kullanılarak tek şerefeli olarak inşa edilmiştir. Ali Baba'nın mezarı ise caminin avlusunda yer almaktadır (Şekil 4.56).

Şekil 4.56. Ali Baba Camii (Türk, 2022)

Behram Paşa Hanı (1573)

Tarihi kent merkezinde Ahi Emir Caddesi'nde bulunan Behram Paşa Hanı'nın kitabesi olmamasına rağmen, Behram Paşa tarafından 1576 yılında yaptırıldığı belirtilmektedir (Şekil 4.57).

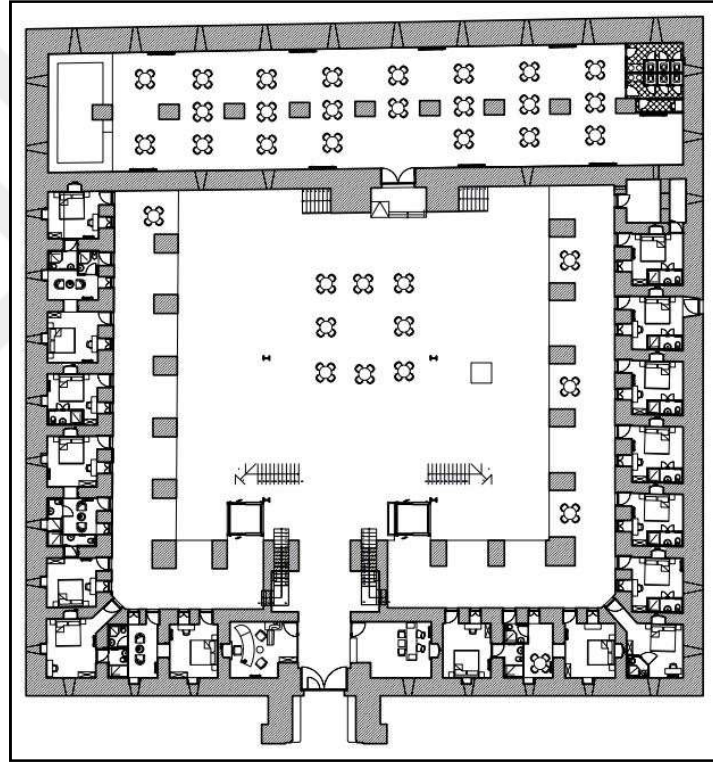

Şekil 4.57. Uygulama İmar Planında Behram Paşa Hanı (Sivas Belediyesi)

58 x 48 m ölçülerinde dikdörtgen bir tipolojiye sahip olan han, açık avlulu olarak inşa edilmiştir (Şekil 4.58). İki katlı olarak yapılan hana dışı 3.40 metre taşırılmış ve yapıdan yükseltilmiş bir ana kapıya sahiptir. Yapının giriş kapısının üstü sivri kemerle örtülüdür ve yeşil mermer malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Giriş kapısının üstünde ve yapının cephesinde tek sıralı pencereler yer almaktadır (Şekil 4.59).

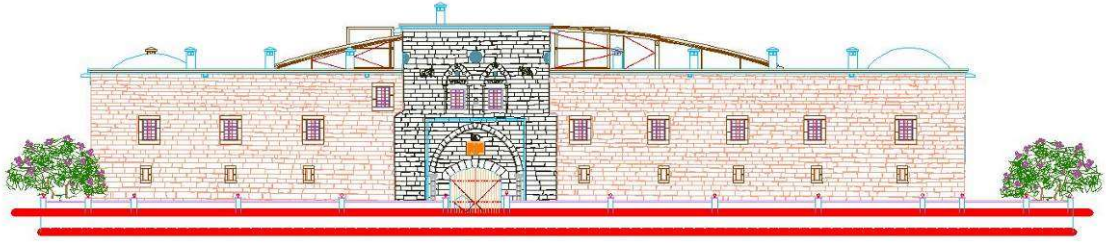

Şekil 4.58. Behram Paşa Hanı (Türk, 2022)

Şekil 4.59. Behram Paşa Hanı Zemin Kat Planı (Dere Kişisel Arşiv)

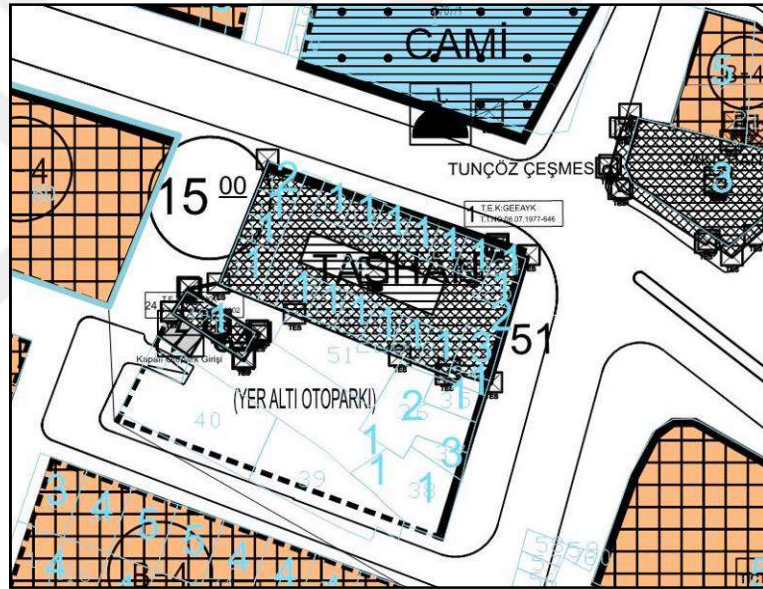
Yapı tümüyle kesme taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Ortası açık olan avlulunun çevresinde dört taraflı sütunların taşıdığı revaklar yer almaktadır (Şekil 4.60).

Şekil 4.60. Behram Paşa Hanı Ön Görünüş (Dere, Kişisel Arşiv)

Taşhan (19.yy)

İç avlulu plan şeması tipolojisinde kesme taş malzeme kullanılarak inşa edilen yapı iki katlı olup, dış cephesinde sonradan yapılan ilaveler nedeniyle değişimler olmuştur. Hanın üç girişi bulunmakta olup ortasında şadırvanı mevcuttur (Şekil 4.61).

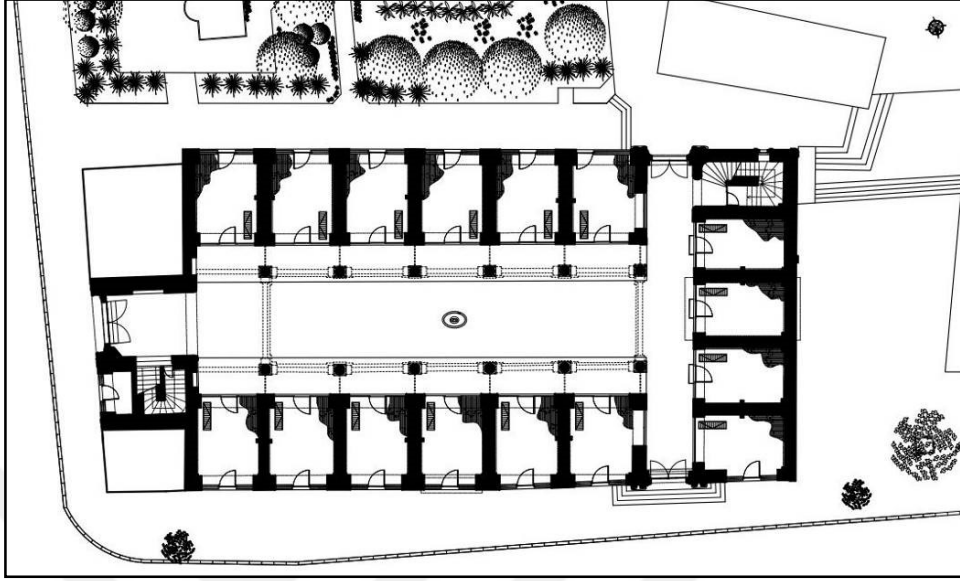

Şekil 4.61. Uygulama İmar Planında Taşhan Binası (Sivas Belediyesi)

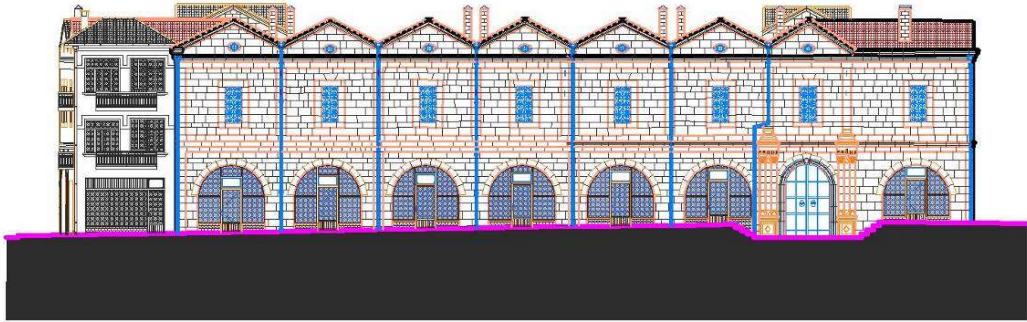
İki katlı olan dikdörtgen planlı yapının ortasında dikdörtgen planlı açık avlu bulunmaktadır. Taşhan doğu, güney ve kuzey olmak üzere üç girişi bulunan yapı, üç yöndeki revak altlarında dükkanlar sıralanmıştır (Şekil 4.62).

Üst kata güney ve doğu yönündeki girişlerin hemen yanındaki taş basamaklı merdivenler yardımı ile çıkılmaktadır. Üst kat da alt kat gibi altı sütunlu ve revaklı olup sütunlar birbirlerine yuvarlak kemerlerle bağlanmıştır. Revak gerisindeki odalar ve revak üzeri beşik tonoz örtülüdür. Dıştan ise her mekânın üzeri kırma çatılı ve oluklu kiremit kaplıdır (Şekil 4.63). Alt kat dükkânlar boydan boya camekânlı, kuzeydekiler hem içe hem de dışa dönüktür. Üst kat odaları ise dikdörtgen pencereli demir

şebekelidir. Kıрма çatıların dış üçgen alınlıklarına elips şeklinde birer pencere yerleştirilmiştir (Denizli, 1998) (Şekil 4.64).

Şekil 4.62. Taşhan Zemin Kat Planı (Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi)

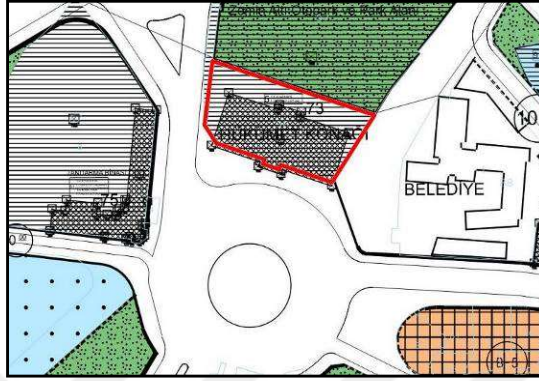
Şekil 4.63. Taşhan Kuzey Cephe Görünüşü (Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi)

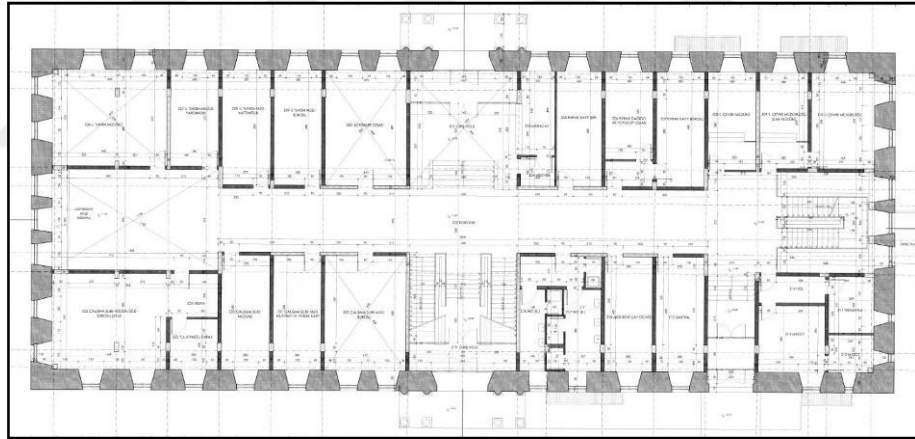
Şekil 4.64. Taşhan (Türk 2022)

Hükümet Konağı (1884)

Hükümet Konağı 1884 yılında Halil Rıfat Paşa tarafından inşa edilmiştir. Üç katlı olarak inşa edilen yapı kesme taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Ön ve arka ana cepheden taşırılmış girişlerin iki tarafında kemerleri taşıyan ikişer sütun bulunmaktadır (Şekil 4.65 ve Şekil 4.66).

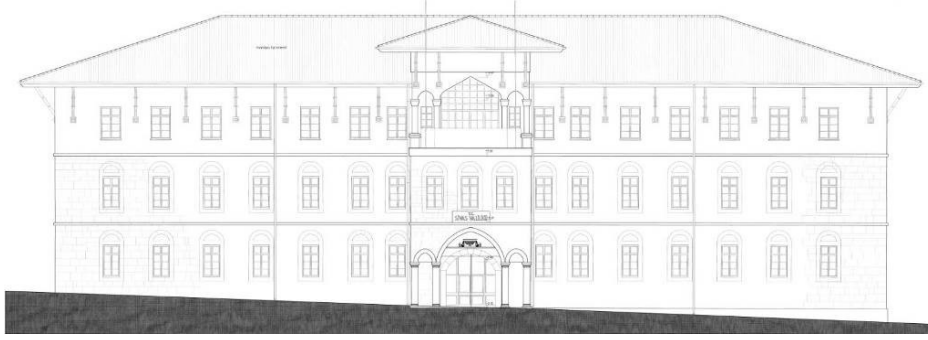

Şekil 4.65. Uygulama İmar Planında Hükümet Konağı (Sivas Belediyesi)

Şekil 4.66. Hükümet Konağı Zemin Kat Planı Röleve (S.K.V.K.B.K. Müdürlüğü Arşivi)

Yapı 1884 senesinde Sivas Valisi Halil Rıfat Paşa tarafından iki katlı ve 42 odalı olarak yaptırılmıştır. Zamanla ihtiyaçlara cevap veremediği için Vali Muammer Bey zamanında 1913 yılında 22 odalı üçüncü bir kat eklenmiştir. Dikdörtgen planlı olarak inşa edilen yapı 20×50 m. ölçülerindedir. Kıрма çatılı ve geniş saçaklı çatı eli böğründeler ile desteklenmiştir. Bu saçaklar 2 metre genişliğindedir. Yapının ön cephesi Sivas Cumhuriyet Meydanı'na bakmaktadır (Şekil 4.67 ve Şekil 4.68) (Bulut, 2007).

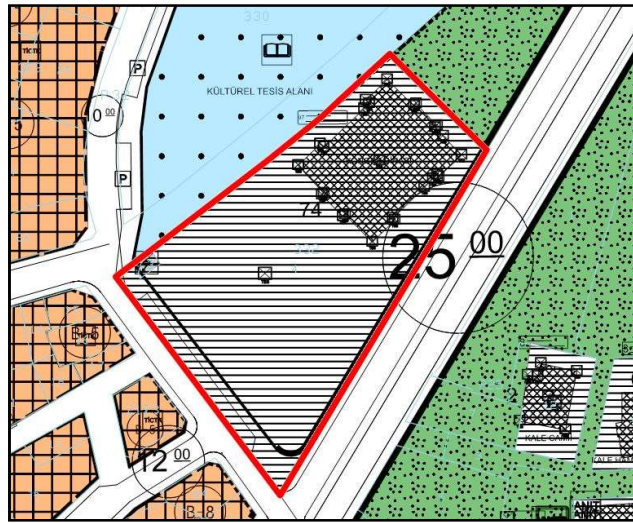
Şekil 4.67. Hükümet Konağı Ön Görünüşü (S.K.V.K.B.K. Müdürlüğü Arşivi)

Şekil 4.68. Hükümet Konağı (Türk, 2022)

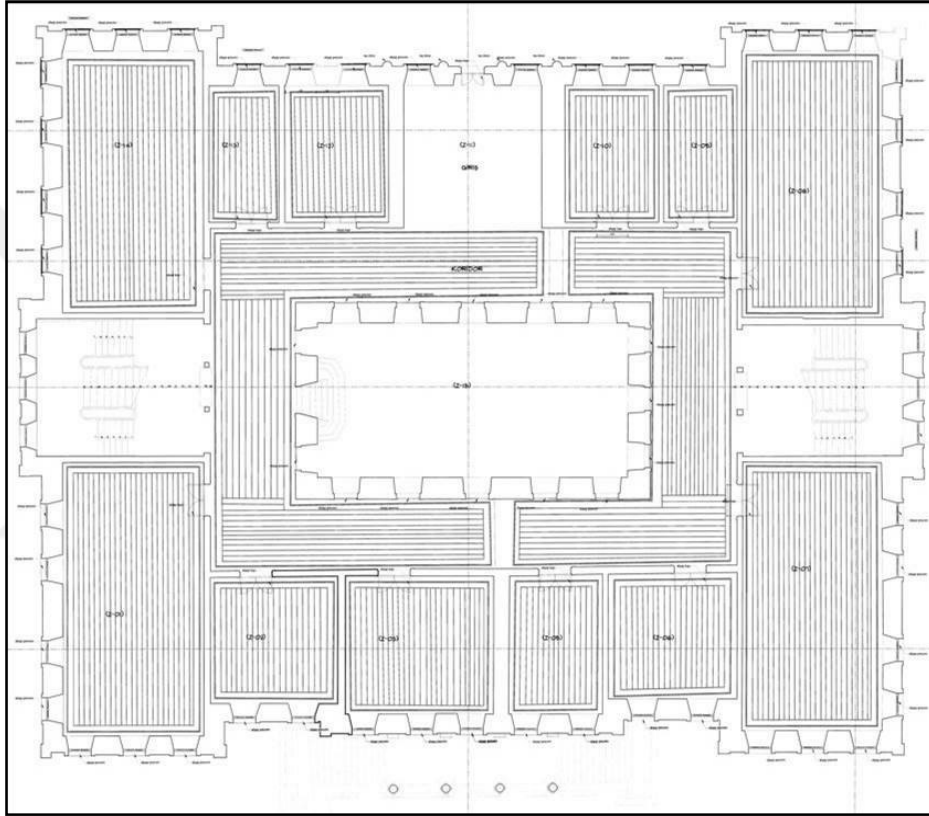
Atatürk Kongre ve Etnografya Müzesi (1892)

Kuzey, güney, doğu ve batı yönünde birer girişi olup dikdörtgen planlı, iki katlı, ortada dikdörtgen orta avlusu bulunan, kesme taş-moloz taşın birlikte kullanıldığı binanın ikinci katının tavan ve tabanları ahşap, çatılı bir yapıdır (Şekil 4.69).

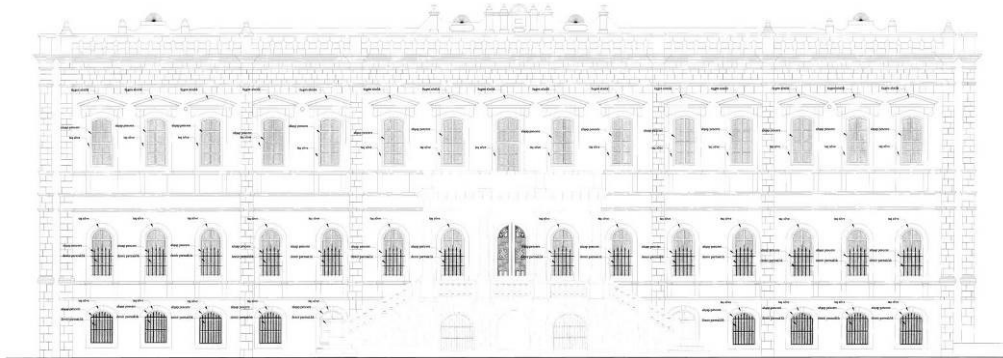

Şekil 4.69. Uygulama İmar Planında Kongre Binası (Sivas Belediyesi)

Sivas Valisi Mehmet Memduh Bey tarafından 1892 yılında Sivas İdadisi olarak yaptırılan bina Osmanlı Döneminde önce idadi sonra da uzun yıllar sultani olarak hizmet vermiştir. Milli Mücadele Döneminde 4 Eylül Sivas Kongresi bu binada toplanmış, Cumhuriyetimizin temelleri burada atılmış, Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK ve arkadaşları 2 Eylül–18 Aralık 1919 tarihleri arasında tam 108 gün burada konuk olmuşlar ve bina milletimizin en zor günlerinde “Milli Mücadele Karargâhı” olarak hizmet vermiştir (Şekil 4.70 ve Şekil 4.71).

Şekil 4.70. Kongre Binası Zemin Kat Planı Röleve (S.K.V.K.B.K. Müdürlüğü Arşivi)

Şekil 4.71. Kongre Binası Ön Görünüş Röleve (S.K.V.K.B.K. Müdürlüğü Arşivi)

Şekil 4.72. Kongre Binası (Türk, 2022)

Genel olarak simetrik bir planlamaya sahip yapı bodrum kat ile birlikte üç katlı olarak inşa edilmiştir. Dış duvarlarında kesme taş ve moloz taş kullanılmış, iç duvarları ise dolmagöz duvar (ahşap arası taş dolgu) tekniğinde yapılmıştır. Yapı ön ve arka cepheler itibarıyla 39,50 m. yan cephelerde ise 33,50 m. ölçülerinde kareye yakın ve iç avlulu bir plana sahiptir. Dört kapısı bulunan yapının güneydoğu ve kuzeybatı cephelerindeki kapılar zemin kata, kuzeydoğu ve güneybatı cephelerindeki kapılar ise bodrum kata açılmaktadır (Şekil 4.72). Kıрма çatı ile örtülü olan yapının, ön ve arka cephelerde köşeleri çıkma yapmış, yan cephelerde ise çıkmalar yapının ortasına yerleştirilmiş ve hareketli bir cephe elde edilmiştir. Yapının ortasında 7×14 m. ölçülerinde ve 1 m. duvar kalınlığına sahip dikdörtgen avlu bulunmaktadır. Avlunun kuzeydoğu-güneybatı istikametinde iki kapısı ve 14 penceresi bulunur. Avlu yapının özgününde açık avlu iken yapılan tadilatlarla kapatılmıştır. Sivas İdadisi Barok-Ampir mimari tarzının önemli örneklerindendir (Bulut, 2007).

Jandarma Binası (1908)

Batı ve kuzey yönünde uzanan yapının planı L biçimindedir. Her iki kolun birleştiği köşe, yapının ağırlık noktasını teşkil etmektedir. Bu köşede yapı üç katlı bir biçimde düzenlenmiş kademeli olarak; üçüncü katta tek mekan, ikinci katta bu tek mekanın yanlarında ikişer mekan eklenmiş; zemin katta ise kollar tek katlı ve çok mekânlı olarak uzanmıştır (Şekil 4.73 ve Şekil 4.74).

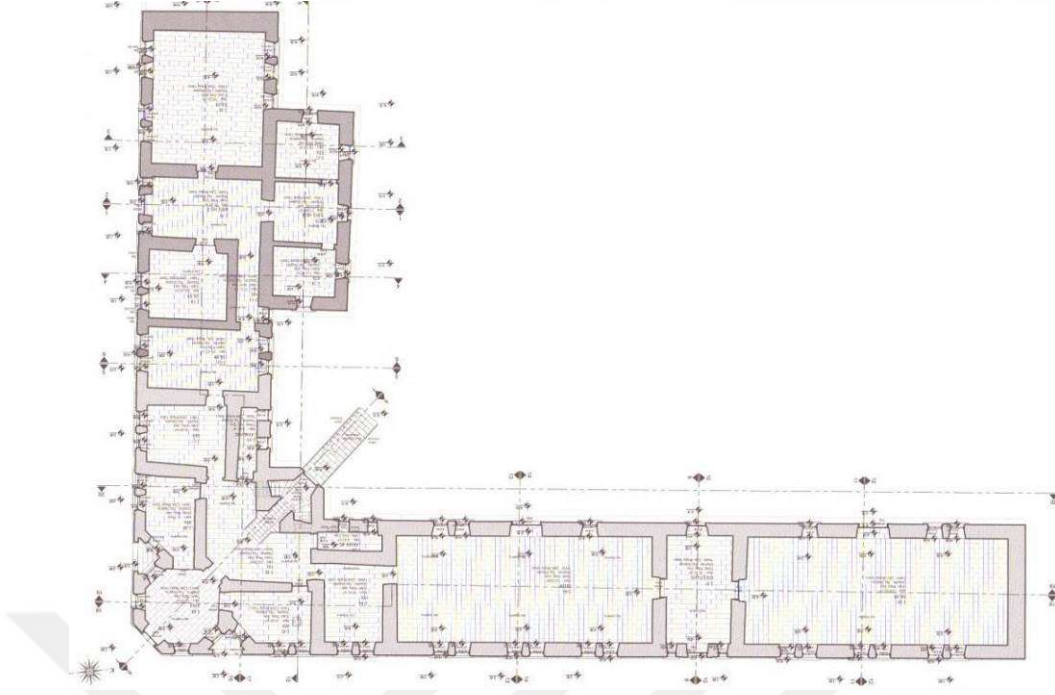

Şekil 4.73. Uygulama İmar Planında Jandarma Binası (Sivas Belediyesi)

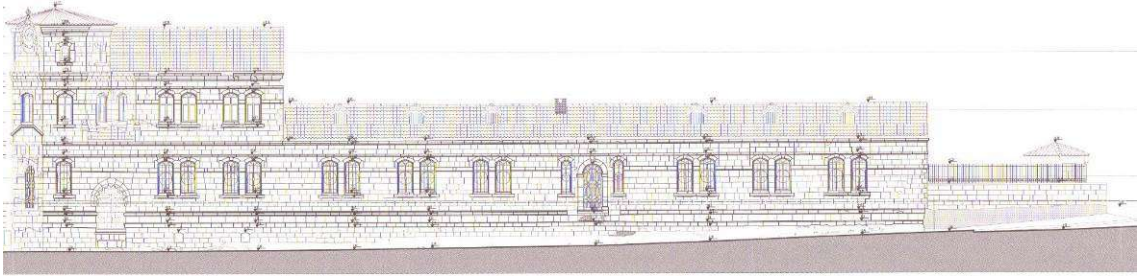

Şekil 4.74. Jandarma Binası (Türk, 2022)

L şeklindeki yapının iki kolunun birleştiği köşe alan sekizgen formda tasarlanmış ve bu bölümde yer alan mekanlar üç katta da sekizgen formda tasarlanmıştır. Yapının bu bölümünde taş merdivenlerle erişimin sağlandığı giriş bulunmaktadır (Şekil 4.75 ve Şekil 4.76).

Şekil 4.75. Jandarma Binası Zemin Kat Planı Röleve (S.K.V.K.B.K. Müdürlüğü Arşivi)

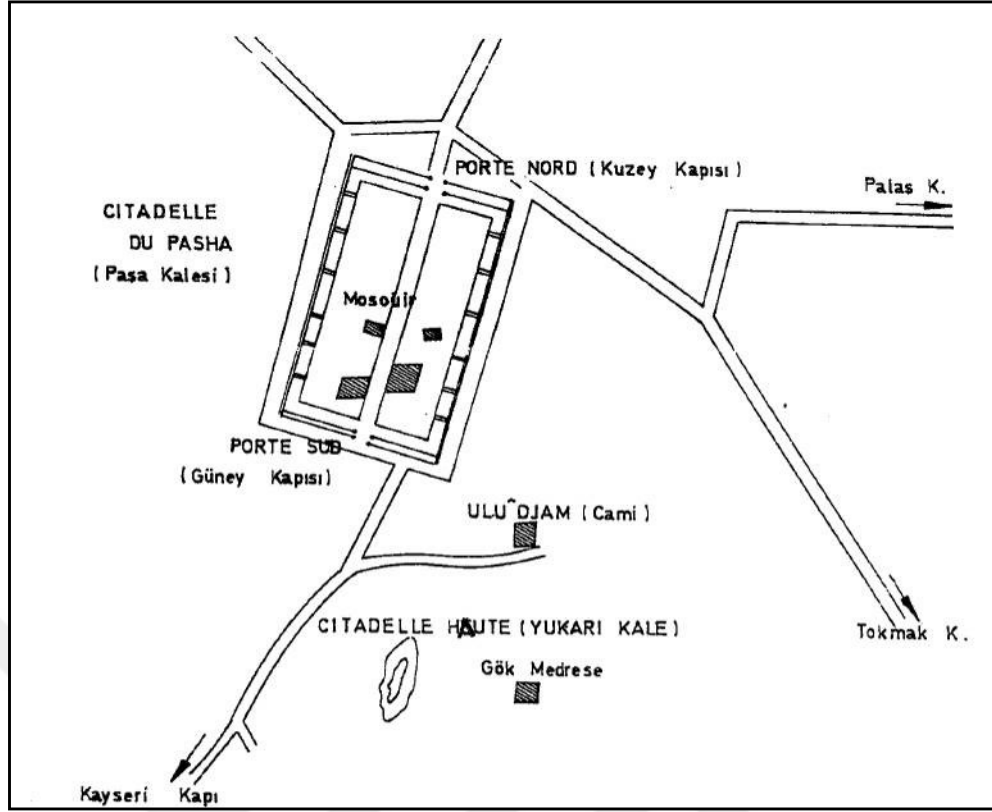

Şekil 4.76. Jandarma Binası Doğu Cephesi Röleve (S.K.V.K.B.K. Müdürlüğü Arşivi)

4.3. Sivas Kentinin Mekansal Gelişimi

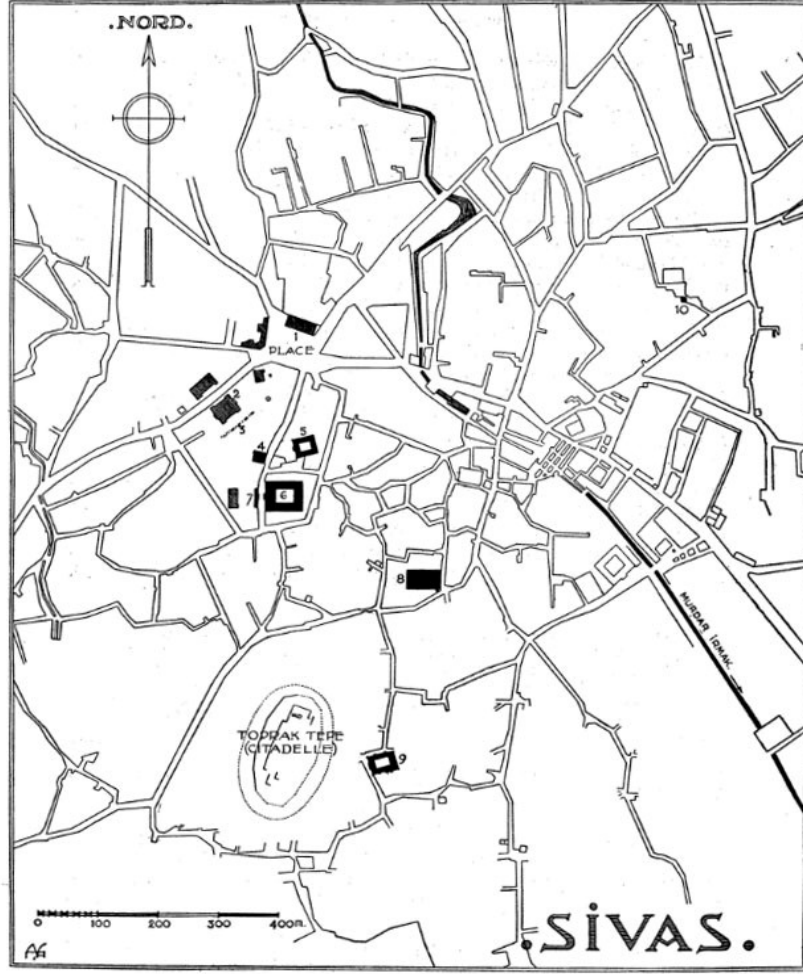
Sivas kentinin yerleşme tarihi neolitik dönemle başlamaktadır. Bugünkü kalenin iç kısmında bulunan Topraktepe olarak adlandırılan bölgede Hitit dönemine dair bulunan kalıntılar yerleşim dönemlerine ait bilgi vermektedir. Sivas kentinin kurulmasında çevre şehirlerin kesişim noktasında olması ve savunma amaçlı kale kurulmasına izin veren bir dik yamacın bulunması olarak tanımlanmıştır.

Türklerin Sivas'ta inşa ettiği bilinen ilk yapı 1197 tarihli Sivas Ulucamisi'dir. Danişmendliler dönemine ait bu yapı o dönemin özelliklerini yansıtan önemli bir mimari eseridir. Yapının yeri düşünüldüğünde, kentin sur dışında özellikle doğuya doğru yayıldığı görülmektedir. Kuzeyde de kent mezarlığı vardır (Şekil 4.77).

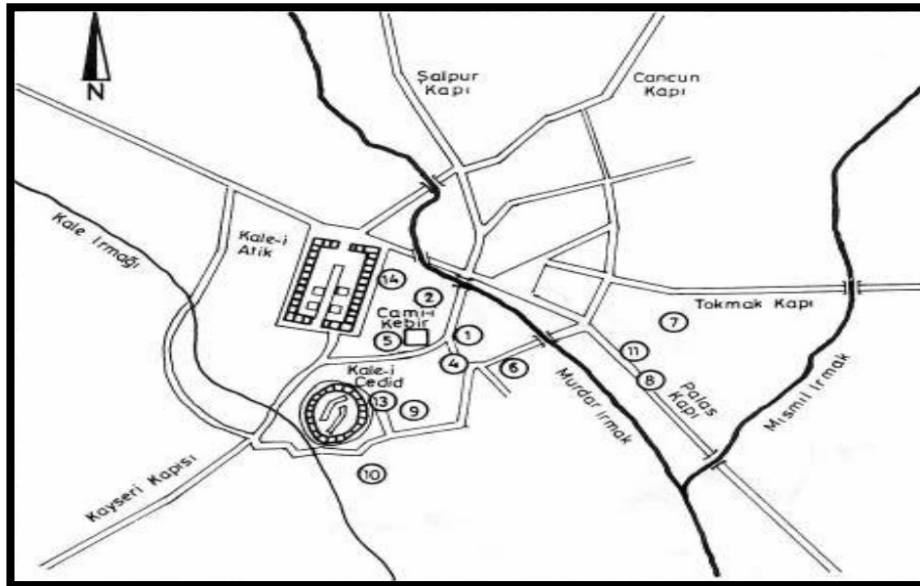

Şekil 4.77. Aşağı Kale (Ceylan, 1988)

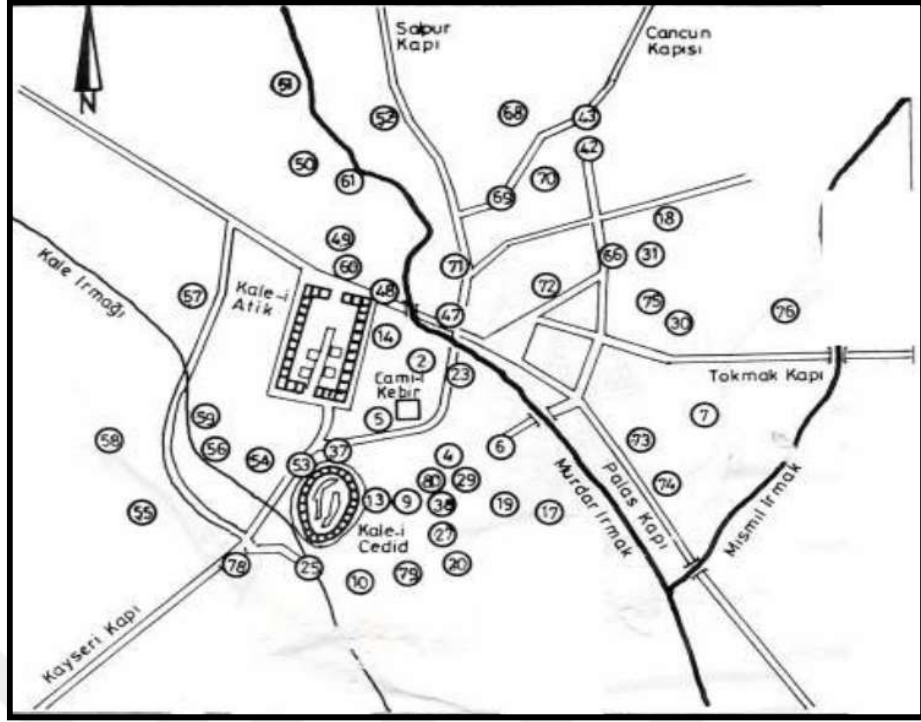
Sivas'ın Türk egemenliği altına girmesiyle beraber kent morfolojisinde değişimler başlamıştır. Anadolu Selçukluların güçlenmesi, 12. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak tarım ve ticaretin gelişmesini sağlamıştır. 13. asırda Anadolu'da kayda değer iktisadi gelişmeler meydana gelmiştir. Bu gelişmelerden en çok faydalanan şehirler arasında Sivas kenti öne çıkmaktadır. Ticaret yolları üzerinde yer alması ve tüccarların buluşma ve alışveriş yapma noktasında yer alan kent Türk döneminde gelişmeye başlamıştır (Şekil 4.78, Şekil 4.79 ve Şekil 4.80).

Şekil 4.78. Sivas Merkez Planı (Gabriel, 1934)

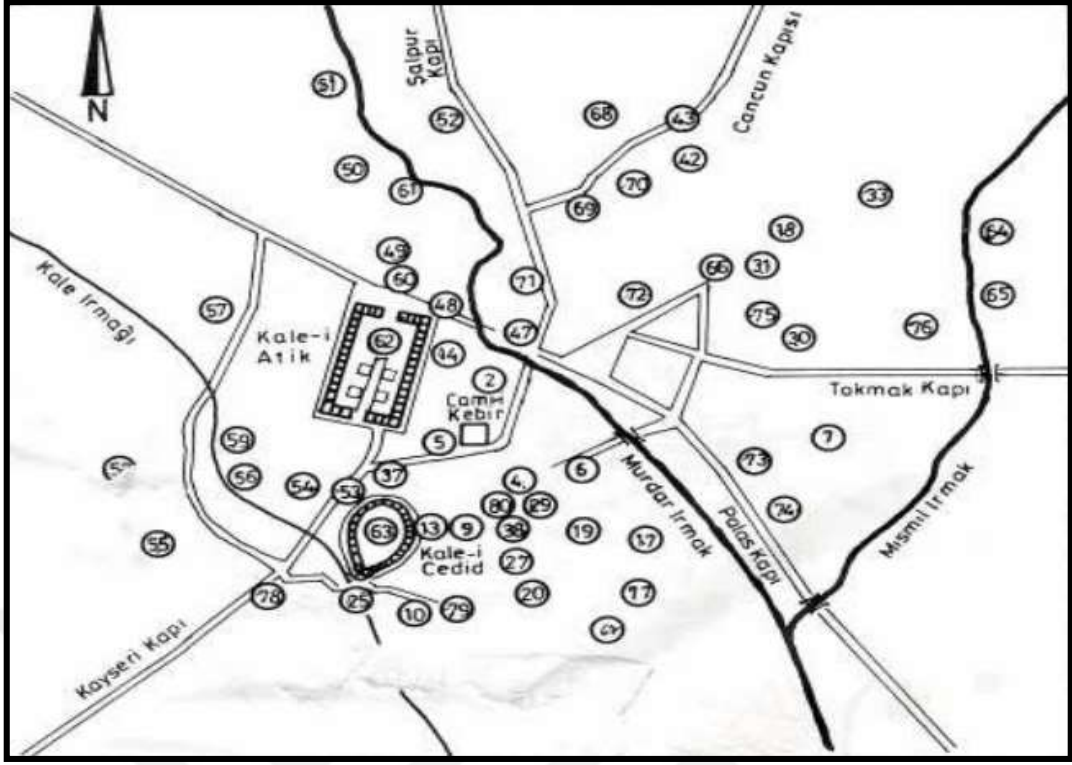

Şekil 4.79. Sivas Mahalleleri (1450) (Taşabat, 2006)

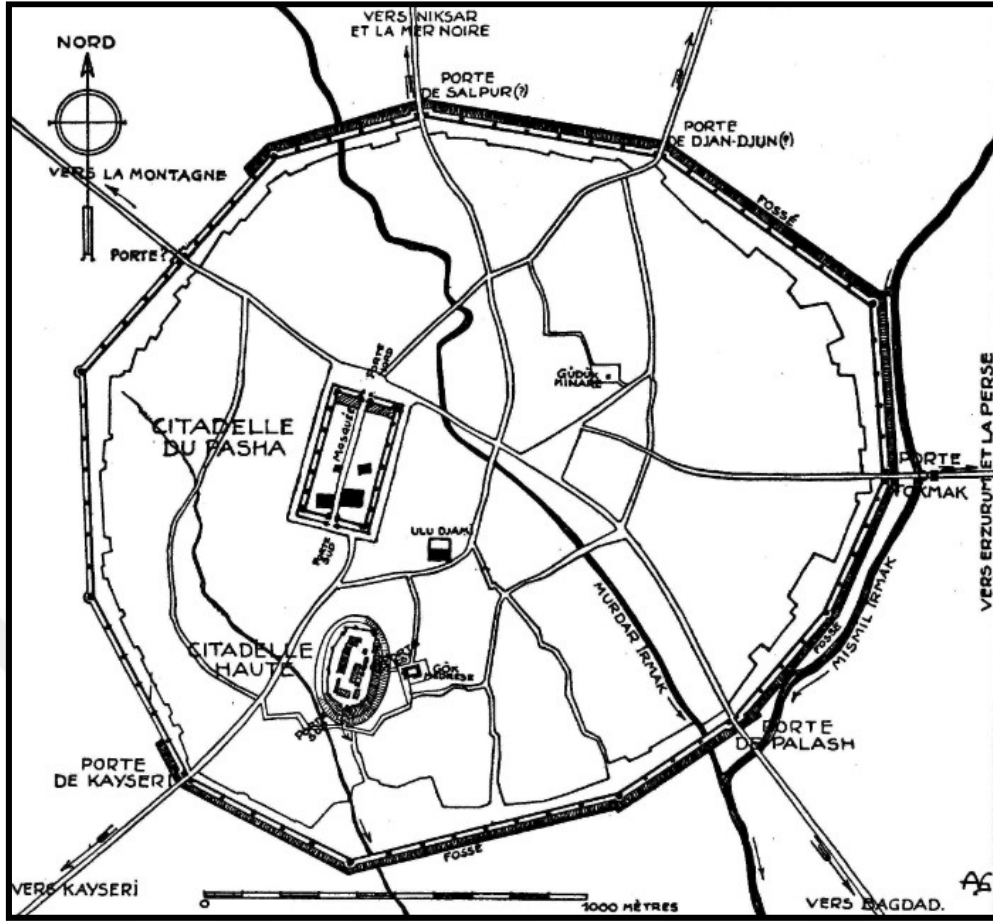
Şekil 4.80. Sivas Mahalleleri (1600 - 1800) (Taşabat, 2006)

Eldeki bilgilere göre orta çağ Sivas'ını tam olarak yorumlamak zordur. Fakat eldeki bilgilere göre fiziki görünüş olarak o devrin Sivas'ı gösterişli surlar içerisinde ve anıtsal yapılar çevresinde kerpiç, en çok iki katlı, toprak damlı, yapı yoğunluğu fazla bir kent olduğu şeklindedir (Şekil 4.81).

Şekil 4.81. Sivas Mahalleleri (1800 - 1920) (Taşabat, 2006)

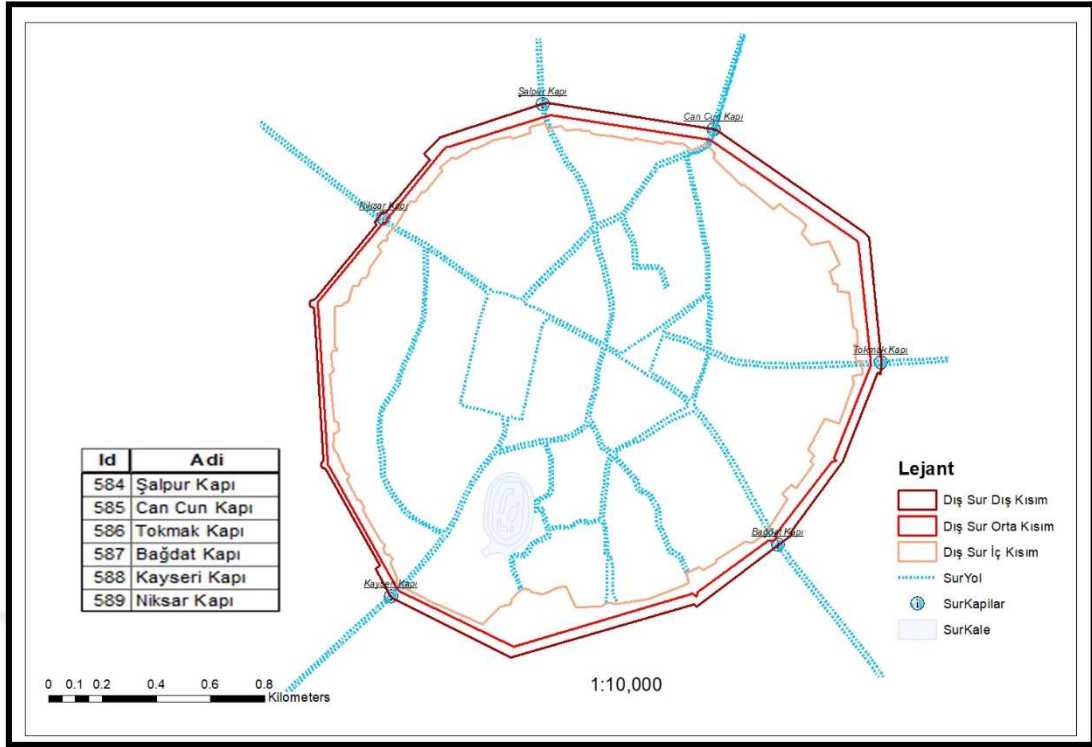
Osmanlı dönemine geldiğimizde ise Evliya Çelebi'nin "Eşkal-i Kale-i Sivas" başlığında açıkladığı bilgilere göre o sırada kısmen harap olan surların etrafı 10500 (6.7 km) adımdır. Büyük mahallelerinden bazıları; Ağa Değirmeni (Akdeğirmen), Örtülü Pınar, Hacı Zahid (bugünkü Hacı Saat), Kale Ardı, Kayseri kapıdır. Selçuklular zamanında ana ulaşımın yapıldığı Tokat yolu ve bununla bağlantılı olarak Tokat kapısı ya da Salpur kapısı ileriki yıllarda istasyonun da güney batıda konumlandırılmasıyla ağırlığını bu yol güzergâhına bırakmıştır. Ahmedek bölgesi ise merkezin ve meydanın şimdiki yerine kaymasıyla merkez özelliğinden uzaklaşmıştır (Şekil 4.82).

Şekil 4.82. Sivas Kaleleri ve Sur Kapıları (Gabriel, 1934)

Sivas surlarının Sivas'a ulaşan yol ağına göre Sivas'a açılan sur kapılarının toplam altı ya da yedi tane olduğu, Evliya Çelebi zamanına gelindiğinde onun ifadesinden sadece beş tanesinin kaldığı sanılmaktadır (Şekil 4.83). Bu kapılar 1280 tarihli Gökmedrese Vakfiyesinde görülen kapılar şunlardır:

1. Çarşı Kapısı: Mehdiyyüddin Vakfı yakınındadır.
2. Kayseri Kapısı: Manastır Vakfı yanında, güney yoluna açılır.
3. Sultan Kapısı: Bu kapı, iç kaledeki sarayın Sultan Çarşısına çıkış yeri olmalıdır.
4. Tokat Kapısı: Sultan Hankahı yanında, kuzey yoluna açılır.
5. Kale Kapısı: Gökmedrese karşısındadır.

Şekil 4.83. Sivas Sur Kapıları (Türk ve Sarı, 2022, ArcGIS üzerinden uyarlanmıştır.)

Evliya Çelebi'nin aktardığı bilgilere göre Osmanlı dönemindeki sur kapıları da şöyledir:

- 1- Güney Batıda Kayseri yolunda Kayseri Kapısı.
- 2- Kuzeyde Niksar ve Tokat yolunda Salpur Kapısı.
- 3- Kuzey doğuda Can Cun Kapısı.
- 4- Doğuda Erzincan yolu üzerinde Palas Kapısı.
- 5- Güneydoğuda Bağdat yolu üzerinde bugünkü Malatya yolu çıkışında Tokmakkapı Mahallesi'nde Tokmakkapı.
- 6- Dağ yoluna açılan Kuzey Kapısı. Bu kapı Ahmedek Kapısıdır.

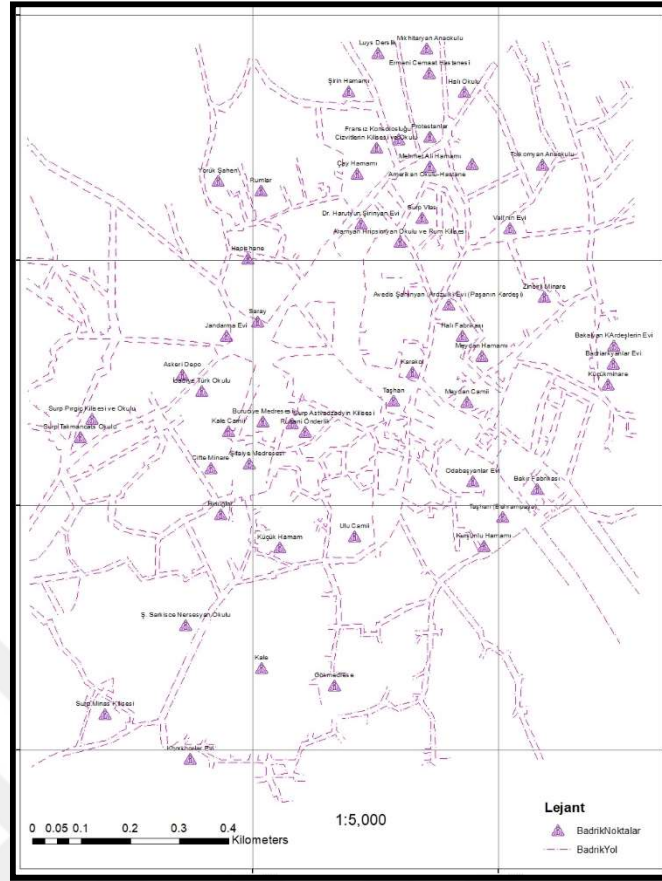
19.yy'a gelindiğinde önemli ticaret yollarının dışında kalan Sivas'ta ticaret hayatı azalma eğilimi göstermiştir. Bu dönemde tarım, hayvancılık, yöresel el sanatları başlıca geçim kaynağıdır. 19. yüzyıla ilgili kaynaklarda ise Sivas, evlerin çoğunu kerpiç, düz toprak damlı, sokakları dar ve çamurlu şeklinde tarif edilmektedir. 19. yy.ın ikinci yarısında kurulan belediyenin de etkisiyle dönemin bölgeselleşmiş, seçmeci olarak hükûmet binası, kışla, okul, taş han gibi yeni yapılar yapılmıştır. Daha eski zamanlarda toprak damlı kerpiç evlerden meydana gelen kentin siması, 19.yy sonu ve 20.yy başlarında vali Halil Rıfat Paşa'nın da katkılarıyla ahşap karakterli, kiremit damlı, karakteristik haçvari planlı evlerle gelişmiştir. Bu dönemlerde yollar daha düzenli bir

Eğitim Bakanlığı tarafından “Anadolu’daki Türk mimari eserlerini incelemek” görevlendirilmesi ile uzun yıllar boyunca Anadolu’nun çeşitli illerinde incelemeler yaparak bilgiler toplamış, şehirlerin planları ile önemli yapıların mimari planlarını oluşturmuştur (Şekil 4.86).

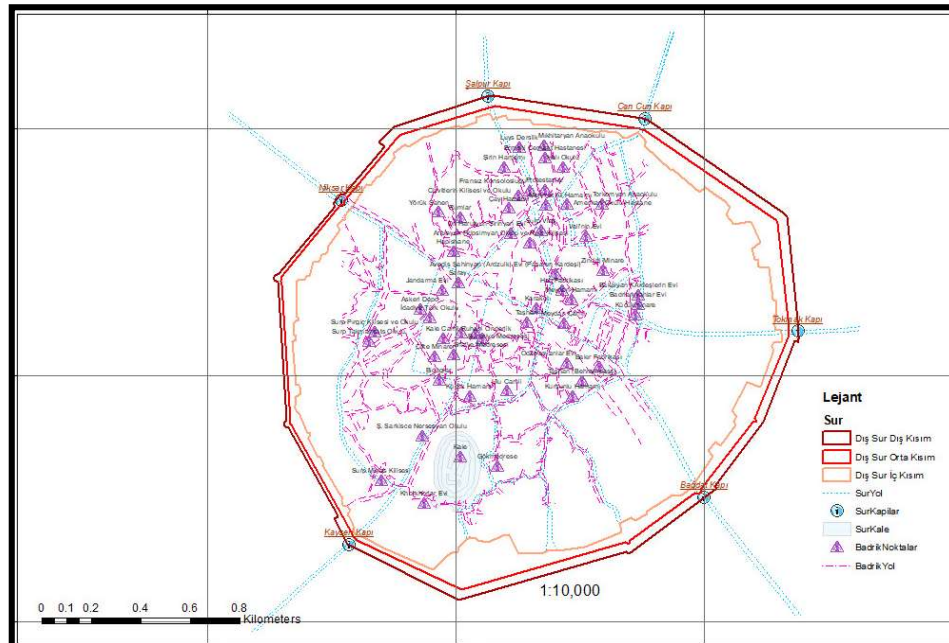

Şekil 4.86. Sivas Şehri Planı Arakel Badrik, 1915

Arakel Badrik tarafından çizilen 1915 tarihli şehir planında görülen çember şehrin zanaat ve ticaret alanını kapsamaktadır. Burada çalışanların %80'i Ermenidir. Badrik planında şehre dair 10 adet önemli noktaya yer vermiştir. Bunlar; Surp Astvadzadzın Kilisesi, Ruhani Önderlik, Surp Tarkmançats Okulu, Blduglar, Dr. Harutyun Şirinyan'ın evi, Avedis Şahinyan (Ardzulk) Evi (Paşanın kardeşi), Bakalayan kardeşlerin evi, Badriarkyanlar (ev), Khorkhorlar (ev) ve Odabaşyanlar Evidir (Şekil 4.87 ve Şekil 4.88).

Şekil 4.87. 1915 Tarihli Şehir Planı Sayısal Hali (Türk ve Sarı, 2022, ArcGIS üzerinden uyarlanmıştır.)

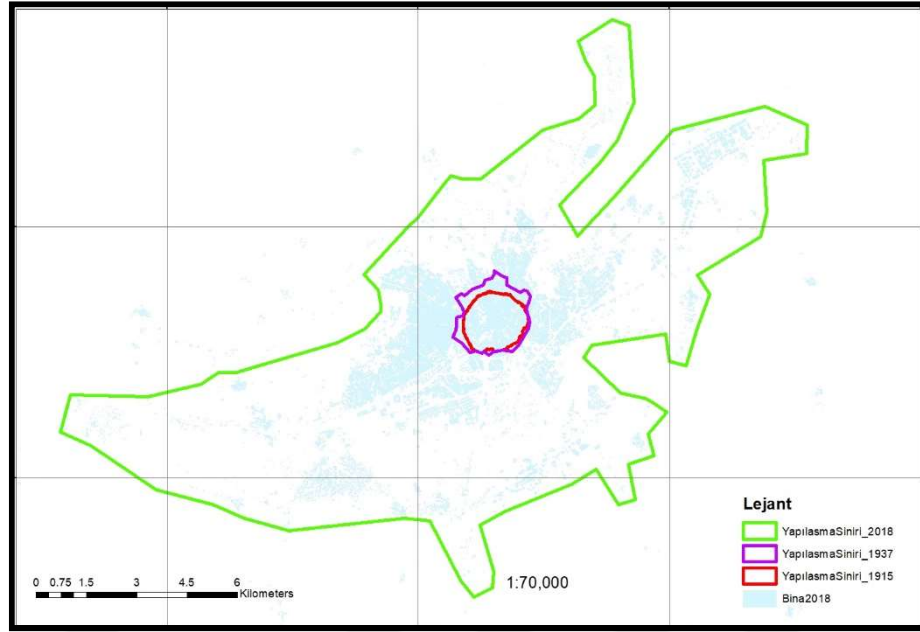
Şekil 4.88. Gabriel ve Badrik Planlarının Çakıştırılmış Hali (Türk ve Sarı, 2022, ArcGIS üzerinden uyarlanmıştır.)

1936 yılında Bayındırlık Bakanlığının talimatnamesi ile kurulan komisyon tarafından planlama çalışmaları başlatılmış, planlamaya etki edebilecek tüm unsurlar raporlanmış ve 1937 yılında şehir planı yapılmıştır. Şehrin inkişaf yönü olarak kuzey ve kuzey-batı yönünün güney ve güney-doğu yönüne nazaran daha havadar oluşu ve hafif meyilli oluşu itibariyle daha uygun olduğu belirtilmiştir (Şekil 4.89).

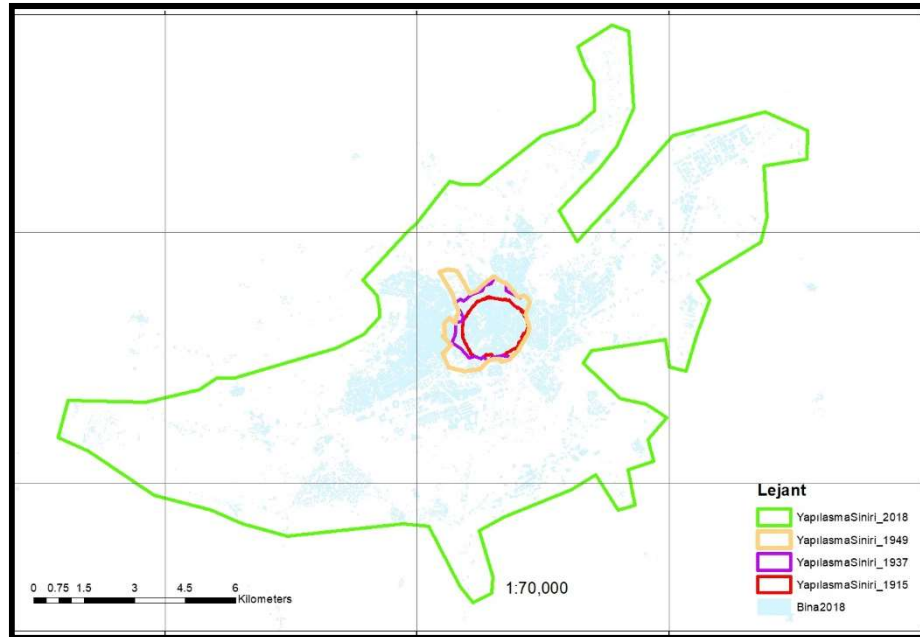
Şekil 4.89. Sivas Şehri İmar Planı 1936

Şehrin kuzey ve kuzey-batı yönünde havanın nem oranının da daha uygun olmasından dolayı inkişafın bu yönde olması ve güney ve güney-doğu yönünde ıslak nemli ve sulak alanların bulunması sebebiyle de sebze bahçeleri için uygun olduğu saptanmıştır. Kentin meskun alanı dışında bulunması sebebiyle de kuzey ve kuzey-batı yönünün şehirleşmede ve ıslahında kolaylık sağlanacağı düşünülmüştür. Şehrin hakim rüzgarlarının kuzey, kuzey-doğu ve batıdan estiği için şehrin batı, güney-doğu ve güney-batısının sınai ve kimyevi işlemlerde bulunan fabrikalara ayrılmasının şehrin sağlıklı yaşamı için elzem olduğu belirtilmektedir. Tüm bu sebeplerden dolayı şehrin inkişaf yönü kuzey ve kuzey-batı yönü olması gerektiği kanaatine varılmıştır (Şekil 4.90).

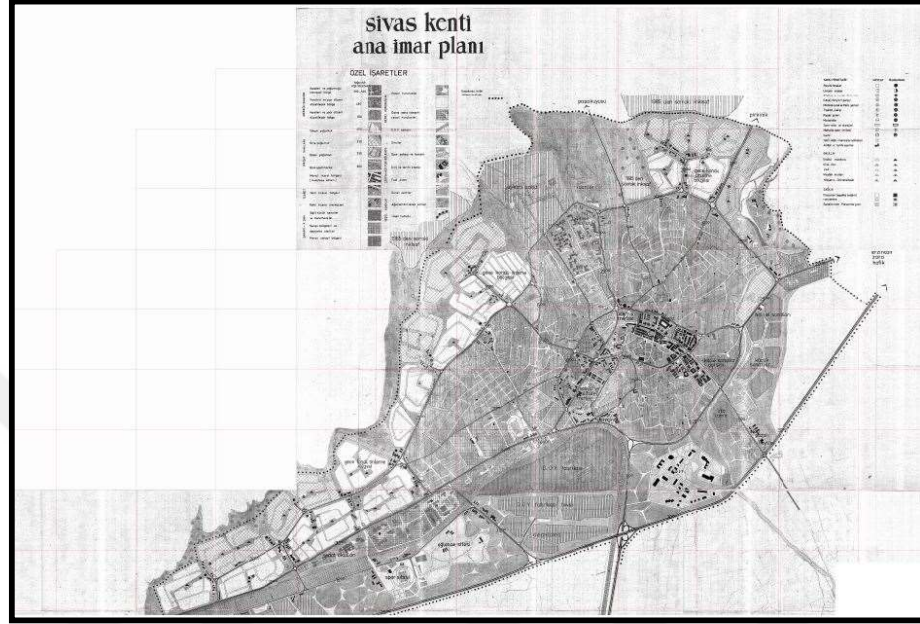
Şekil 4.90. Sivas Kentsel Gelişimi 1915-1937 - 2018 (Türk ve Sarı, 2022, ArcGIS üzerinden uyarlanmıştır.)

1938 Yılında kurulan Cer atölyesi ve Çimento Fabrikası (Çimento Fabrikası 6 Haziran 1943 yılında hizmete açılmıştır.) şehrin batı kısmına kurulmuş, 1958 yılında Askeri ve 1966 yılında sivil kullanım olmak üzere Sivas Nuri Demirağ havaalanının hizmete açılması ile de şehirde batıya doğru kaymalar olmuştur (Şekil 4.91).

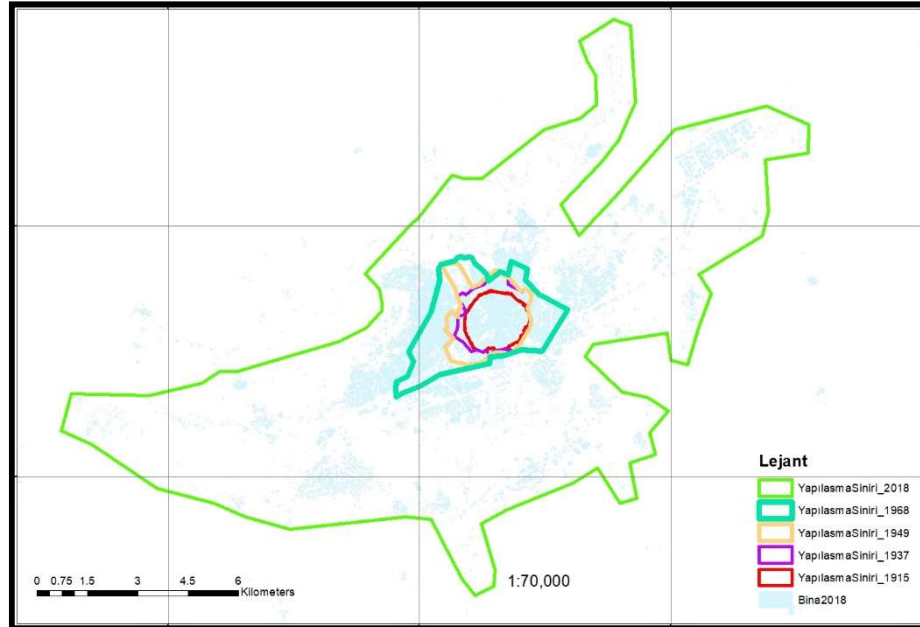

Şekil 4.91. Sivas Kentsel Gelişimi 1915 - 1937 - 1949 - 2018 (Türk ve Sarı, 2022, ArcGIS üzerinden uyarlanmıştır.)

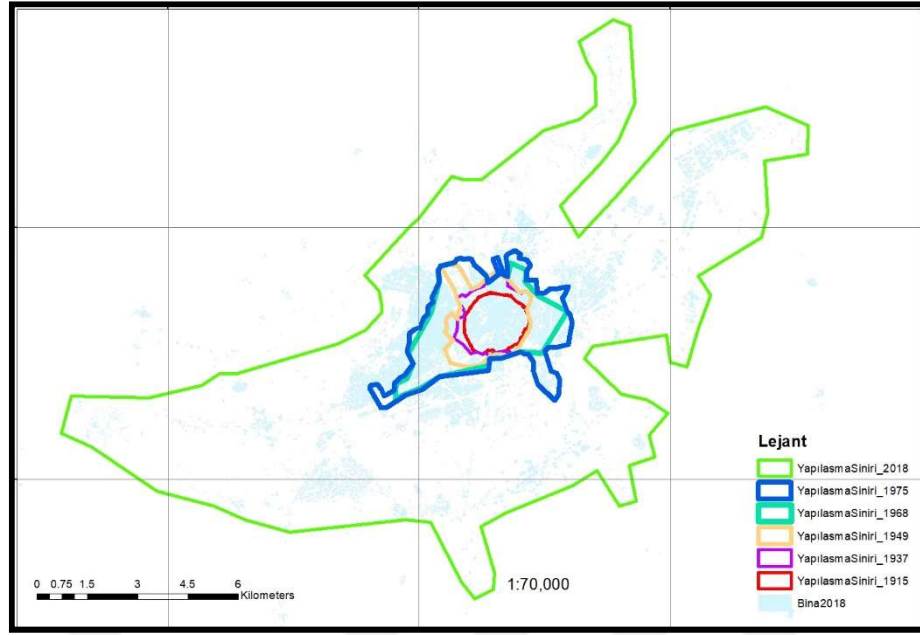
1950 'li yıllarda Çimento Fabrikasına doğru yerleşim alanları oluşturulmuş ve şehir batıya doğru gelişmiştir. 1960 'lı yıllara gelindiğinde planlama çalışmaları tekrar hız kazanmış ve 1968 yılında yeniden imar planı düzenlenmiştir (Şekil 4.92, Şekil 4.93 ve Şekil 4.94).

Şekil 4.92. Sivas Şehri İmar Planı 1968

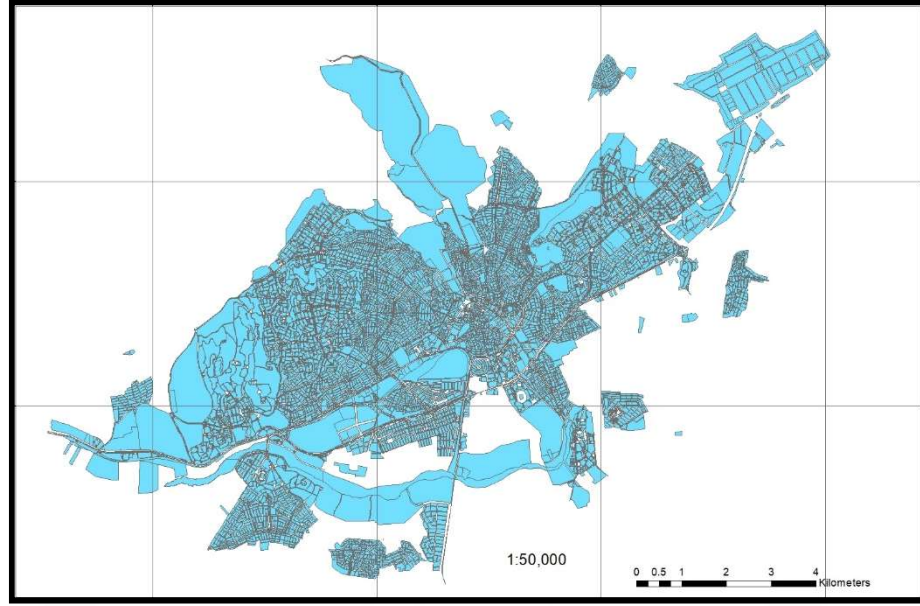
Şekil 4.93. Sivas Kentsel Gelişimi 1915 – 1937 - 1949 -1968 - 2018 (Türk ve Sarı, 2022, ArcGIS üzerinden uyarlanmıştır.)

Şekil 4.94. Sivas Kentsel Gelişimi 1915 - 1937 - 1949 -1968 -1975 - 2018 (Türk ve Sarı, 2022, ArcGIS üzerinden uyarlanmıştır.)

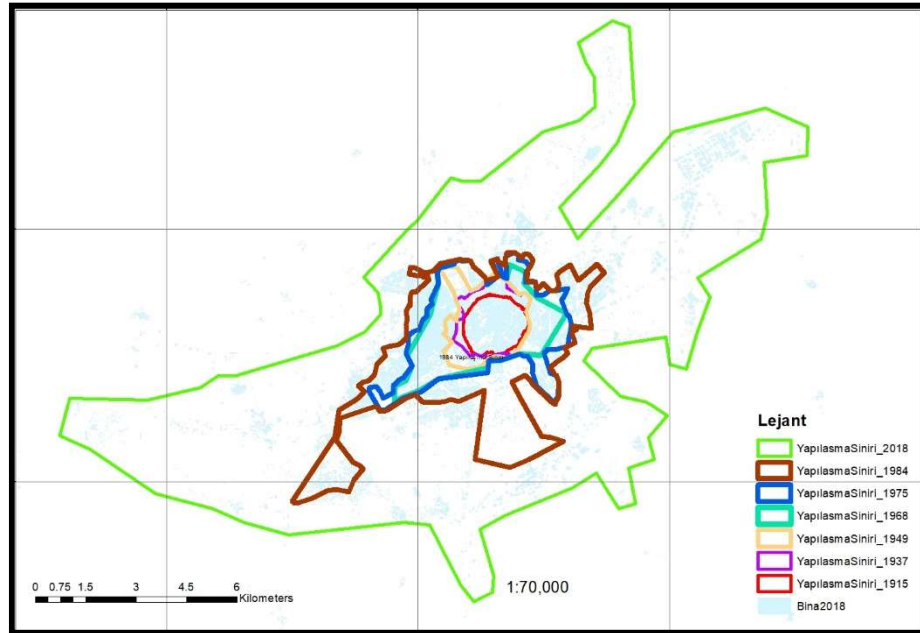
Sivas şehri Kuzey-Güney ve Doğu-Batı yönlerindeki ülke ulaşım ağlarının düğümlendiği bir noktada yer aldığından orta ve doğu Anadolu bölgeleri arasında bir geçit niteliğindedir. Hem köyden kente doğru hem de coğrafi konumundan dolayı hızla gelişen şehirde 1980’li yıllara gelindiğinde nüfusun yaklaşık % 72’ si şehir merkezinde yaşamakta idi. Hızla gelişen yapılaşma karşısında planlama çalışmalarına revizyon getirilmiş ve 1984 yılında yeniden imar planı yapılmıştır (Şekil 4.95).

Bülent Berksan tarafından 7 adet 1/25.000 ölçekli, 24 adet 1/5.000 ölçekli, 151 adet 1/1.000 ölçekli hâlihazır haritalar üzerine Sivas İmar Planı hazırlanmış ve 12.07.1985 tarihinde yaklaşık 4.735 hektar olarak belediyesince onaylanmıştır. 1985 yılında onaylanan İmar Planı raporunda “Kentın toplayıcı-dağıtıcı bir merkez olmasının yanı sıra eğitim, sağlık, kamu hizmetlerinin ve DDY fabrikaları, Çimento Fabrikası, Askeri Dikimevi vb. kamu yatırımlarının yoğunlaştığı bir merkez halini almıştır.” İbaresini yer almaktadır. Planlamada şehrin topoğrafik yapısı ve yapay eşikleri dikkate alınarak şehrin gelişme yönü Kuzeybatı ve Doğu olarak belirlenmiştir.

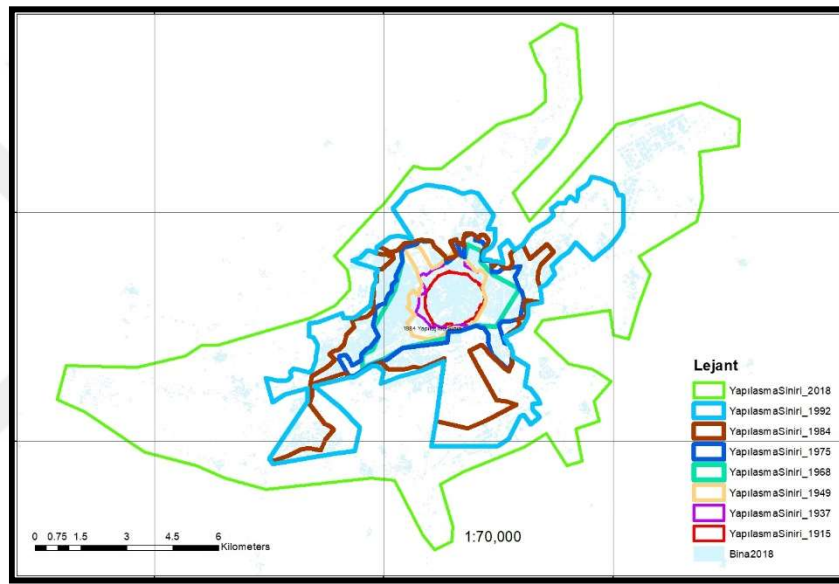
Şekil 4.95. Sivas Şehri İmar Planı 1984

Yeni imar planının onaylanması ile şehirde yeni bir dönem başlamış, şehir batıdaki boş kısımlara, doğuya ve güneye doğru açılmıştır. Şehrin güneye doğru gelişmesinin en büyük faktörlerinden biri de 2 Kasım 1975 yılında temelleri atılan Cumhuriyet üniversitesi olmuştur. Hacettepe Üniversitesi'ne bağlı olarak kurulan Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi 1973- 1974 eğitim öğretim döneminde 50 öğrencisi ile eğitime başlamıştır (Şekil 4.96).

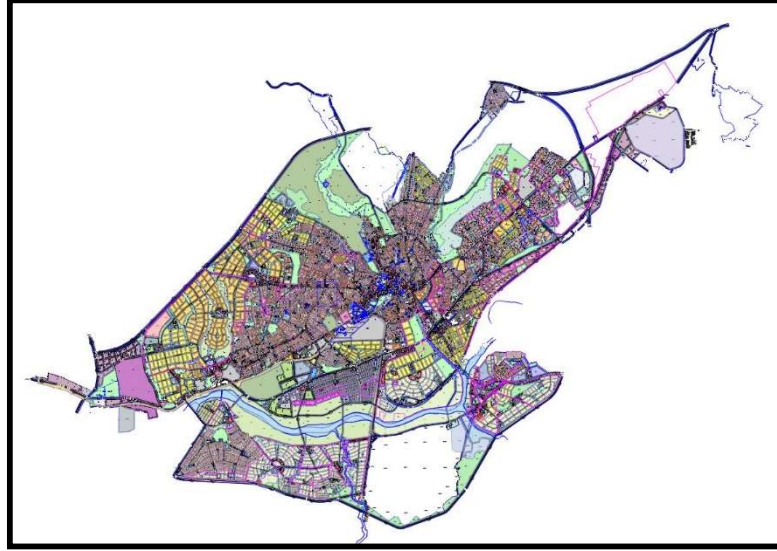
Şekil 4.96. Sivas Kentsel Gelişimi 1915 - 1937 - 1949 -1968 -1975 -1984 - 2018 (Türk ve Sarı, 2022, ArcGIS üzerinden uyarlanmıştır.)

Sivas kent merkezi 1990'lı yıllarda hızla büyümeye başlamıştır. 1990 - 1997 nüfus sayımlarına göre merkez ilçe nüfusun yaklaşık %83'ü kent merkezinde yaşamaktadır. Kent merkezinin hızlı büyümesi sonucu yakın çevre köylerin şehir merkezine bağlanması çalışmaları başlatılmış ve 90'lı yılların ortalarında; Pirkinik Köyü Çayboyu Mahallesi olarak, Şimkürek Köyü Esenyurt Mahallesi olarak, Kırkıldık Köyü Uzuntepe Mahallesi olarak şehir merkezine bağlanmış, Kaldı Köyü ve arazisi tamamıyla Cumhuriyet Üniversitesi kampüsü arazisi içerisine alınmıştır. İmaret Köyü ise varlığını devam ettirmiş ancak Cumhuriyet Üniversitesine yakın olması sebebiyle villa, çiftlik evi vb. sayfiye alanlarına dönüşmüştür (Şekil 4.97).

Şekil 4.97. Sivas Kentsel Gelişimi 1915 - 1937 - 1949 -1968 -1975 -1984 -1992- 2018 (Türk ve Sarı, 2022, ArcGIS üzerinden uyarlanmıştır.)

2000' li yıllar şehir merkezinin batıda Çimento Fabrikası, Doğuda Kapalı Cezaevi, Güneyde ise Kızılırmak kenarına kadar genişlediği yıllar olmuş, imar planında yapılan düzenlemeler ve tadilatlar yoğunlaşmıştır (Şekil 4.98).

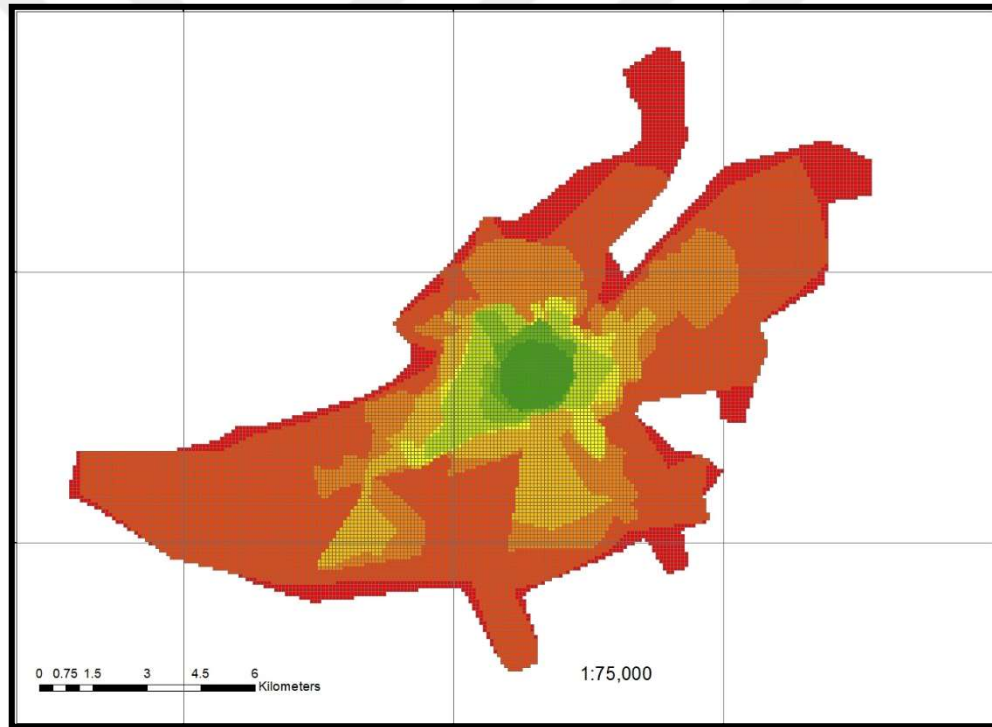
Şekil 4.99. Sivas Şehri Revizyon İmar Planı 2012

Planlamada kentin kuzey ve güney kesimlerinde herhangi bir gelişme olmayacağı, kentin doğusunda kalan alanın tarım alanı ile birleşene kadar gelişeceği ancak asıl gelişmenin batı yönünde Erzincan – Ankara karayolunun kuzeyinde olacağı düşünülmüş, ayrıca bu yeni gelişme alanları dışında kent merkezinde dönüşüm ve yenilenme olacağı kentte atıl durumda olan çöküntü alanların kentsel dönüşüm projeleri ile yenilenmesi ve kente kazandırılması öngörülmüştür. Bunun yanında kentin çeperlerinde yer alan kırsal karakterli konut alanları için yerleşim yerinin çevresinde düşük yoğunluklu konut alanları planlanmıştır (Şekil 4.100).

Şekil 4.100. Sivas Şehri Kısmi Revizyon İmar Planı 2018

Araştırmalar sonucu elde edilen veriler değerlendirilerek 1915 yılından itibaren yapılan çalışmada, verilerin devamlılık ve bütünlüğüne göre periyodlar 1915-1936-1949-1968-1975-1984-1992-2007-2018 tarihleri olarak belirlenmiştir. Yukarıda belirtilen tarihlerdeki yapılaşma durumları periyodlara göre alan içerisine alınmış ve üst üste çakıştırılmıştır (Şekil 4.101). Yapılan analizlerden de anlaşıldığı üzere Sivas Kentinin düzenli bir büyüme yönünden bahsetmek pek mümkün değildir. Şehir gerek yapılan yatırımlar için seçilen yerlerin gerekse karar vericilerin etkisiyle genişlemede sıklıkla yön değişimlerine uğramıştır. Veriler ve analiz sonuçlarının ışığında kentin düzenli olmamakla birlikte öncelikli olarak güney-batı yönüne, ikinci öncelikte ise kuzey-doğu yönüne, diğer önceliklerde ise batı ve güney yönlerine doğru genişlediği görülmektedir. Şehrin en az genişleyen yönü ise kuzey ve kuzey-batı yönleridir.

Şekil 4.101. Sivas Kentsel Gelişim Yönü 1915 - 2018 (Türk ve Sarı, 2022, ArcGIS üzerinden uyarlanmıştır.)

Sur alanı içerisindeki tarihi yapılar şunlardır (Tablo 4.1, Tablo 4.2, Tablo 4.3, Tablo 4.5 ve Tablo 4.6):

Tablo 4.1. Sur İçinde Yer Alan Tescilli Medreseler

ADI	TÜRÜ	KURUL ADI	TESCİL TARİHİ ve SAYISI
Şifaiye Medresesi (Darüşşifa)	Medrese	GEEAYK	08.07.1977 / A-646
Buruciye Medresesi	Medrese	GEEAYK	08.07.1977 / A-646
Gök Medrese	Medrese	GEEAYK	08.07.1977 / A-646
Çifte Minareli Medrese	Medrese	GEEAYK	08.07.1977 / A-646

Tablo 4.2. Sur İçinde Yer Alan Tescilli İdari Binalar

ADI	TÜRÜ	KURUL ADI	TESCİL TARİHİ ve SAYISI
Jandarma Binası	İdari	GEEAYK	22.07.1983 / A-4468
Göğüs Hastanesi	İdari Bina	GEEAYK	22.07.1983 / A-4468
Kongre Binası	İdari Bina	GEEAYK	22.7.1983 / A-4468
Hükümet Konağı	İdari Bina	GEEAYK	08.07.1977 / A-646
Ziyabey Kütüphanesi	İdari Bina	GEEAYK	08.12.1978 / A1440
Yarı Açık Cezaevi	İdari	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
Meslek Yüksek Okulu (Selçuk Anadolu Lisesi)	İdari Bina	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
Sanat Okulu (Arkeoloji Müzesi)	İdari Bina	GEEAYK	22.07.1983 / A-4468
PTT Binası	İdari Bina	Sivas KTVKBK	05.03.2008 / 785

Tablo 4.3. Sur İçinde Yer Alan Tescilli Çeşmeler

ADI	TÜRÜ	KURUL ADI	TESCİL TARİHİ ve SAYISI
Şehit Şorhan Tunçöz Çeşmesi	Çeşme	GEEAYK	10.09.1982 / A-3808
Şeyh Hüseyin Rai Çeşmesi	Çeşme	GEEAYK	21.01.1983 / A-4053
Mühürdarzade Çeşmesi	Çeşme	Sivas KTVKBK	23.08.2007 / 574

Tablo 4.4. Sur İçinde Yer Alan Tescilli Cami Ve Minareleri

ADI	TÜRÜ	KURUL ADI	TESCİL TARİHİ ve SAYISI
Uzunhacıoğlu Camii	Camii	Kayseri KTVKK	08.07.1988 / 228
Sait Paşa Camii	Camii	GEEAYK	21.01.1983 / A-4053
Kale Camii	Camii	GEEAYK	08.07.1977 / A-646
Meydan Camii ve Şemsi (Şemseddin) Sivas-i Türbesi	Cami-Türbe	GEEAYK	08.07.1977 / A-646 21.01.1983 / A-4053
Ulu Camii	Cami	GEEAYK	08.07.1977 / A-646
Kerim Çavuş Camii (Kaleardı Camii)	Camii	Sivas KTVKBK	24.05.2007 / 474
Şems Camii	Camii	Sivas KTVKBK	16.06.2016 / 2881
Serçeli Camii	Camii	Sivas KTVKBK	30.11.2007 / 690
Hoca İmam Camii	Camii	GEEAYK	12.03.19983 / A-4190
Zincirli Minare Camisi	Camii	GEEAYK	12.03.1983 / A-4190
Hacı Mehmet Ağa Camii Minaresi (Hacızahit Camii)	Camii	Sivas KTVKBK	27.08.2014 / 1633
Çatalpınar (Korkmazoğlu) Camii	Camii	GEEAYK	12.03.1983 / A-4190
Örtmeli Camii	Camii	GEEAYK	21.01.1983 / A-4053
Çukurpınar Camii	Camii	Kayseri KTVKK	23.06.2000 / 2614
Pulur (Billur) Camii	Camii	GEEAYK	12.03.1983 / A-4190
Alibaba Camii	Camii	GEEAYK	08.07.1977 / 646
Sarızade Mehmet Paşa Camii ve Minaresi	Camii	Sivas KTVKBK	30.05.2006 / 77
Atölye Camii	Camii	Sivas KTVKBK	05.02.2008 / 737
Fertellizade Camii	Camii	Sivas KTVKBK	05.02.2008 / 730
Yeni Camii (Mahkeme) Minaresi	Cami Minaresi	GEEAYK	21.01.1983 / A-4053
Abadan Camii	Cami	Sivas KTVKBK	05.02.2008 / 734
İmarat Camii	Cami	Sivas KTVKBK	30.11.2007 / 687
Ahşap Camii (Tahtalı Minare /Aydoğan Mescidi)	Cami	Sivas KTVKBK	05.02.2008 / 733
Osman Paşa Camii Minaresi	Cami Minaresi	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
Paşa Cami	Cami	SKVKBK	18.04.2019/5148

Tablo 4.5. Sur İçinde Yer Alan Tescilli Han ve Hamamlar

ADI	TÜRÜ	KURUL ADI	TESCİL TARİHİ ve SAYISI
Taşhan	Han	GEEAYK	06.11.1966 - 3041 08.07.1977 / A-646
Subaşı Hanı	Han	GEEAYK	08.07.1977 / A-646
Eski Paşa Hamamı	Hamam	Kayseri KTVKK	09.06.1989 / 426
Eski Vakıf İşhanı (1.Vakıf İşhanı)	Han	Taşınmaz KTVYK	13.03.1986 / 2056
Mehmet Ali Bey Hamamı	Hamam	GEEAYK	08.07.1977 / A-646
Behrampaşa (Kurşunlu) Hamamı	Hamam	GEEAYK	08.07.199 / A-646
Hamam Kalıntısı	Hamam	GEEAYK	21.10.1967 / 3695 10.06.1977 / A-616
Meydan Hamamı	Hamam	GEEAYK	08.07.1977 / A-646
Ev Hamamı	Hamam	GEEAYK	12.4.1980 / A-2134
Hamamcioğlu Hamamı	Hamam	Kayseri KTVKK	22.06.1990 / 770
Çorapçı Hanı	Han	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
Şirinoğlu Hamamı	Hamam	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
Behram Paşa Hamamı	Han	GEEAYK	08.07.1977 / A-646
Ev Hamamı	Hamam	Kayseri KTVKK	16.09.1996 / 2079
Kale Hamam Kalıntısı	Hamam	GEEAYK	10.06.1977 / A-616

Tablo 4.6. Sur İçinde Yer Alan Tescilli Sivil Mimariler

ADI	TÜRÜ	KURUL ADI	TESCİL TARİHİ ve SAYISI
Alibaba Tekkesi (Susamışlar Konağı)	Konut	GEEAYK	22.07.1983 / A-4468
İki Konut (İkiz Konak)	Konut	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 850
Tarihi Konak (Ev)	Konut	GEEAYK	11.11.1977 / A-852
Abdi Ağa Konağı	Konut	GEEAYK	13.06.1971 / 5885
Akaylar Konağı	Konak	Kayseri KTVKK	30.05.1985 / 1075 20.10.1990 / 851
Konut (Muammer Kangal Evi)	Konut	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
Konut (Ahmet Yuvacı Evi)	Konut	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
Karabey Kara Evi	Konut	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
Konut (Mehmet Rüstem Gezici Evi)	Konut	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
Konut (Gani ÖZDOĞAN Evi)	Konut	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
Kangal Ağası Konağı	Konut	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
Konut (Abdullah ATEŞ Evi)	Konut	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
Başegmezler Konağı	Konut	Sivas KTVKKBK	20.06.2006 / 110
Konut (Kolağası Konağı)	Konut	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
Konut (Ömer Faruk Günay Evi)	Konut	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
İsmail Solmaz (Pembe Ev) Evi	Konut	Sivas KTVKKBK	05.02.2008 / 735
Mustafa Gürleyük Evi	Konut	Sivas KTVKKBK	05.03.2008 / 788
Konut (Şükrüye Özçalı Evi)	Konut	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
Konut (Gani Özdoğan Evi)	Konut	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
Konut (Hubiyar Korucu Evi)	Konut	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
Konut (Mustafa Gülhan Evi)	Konut	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
Konut (Osman Ağa Konağı)	Konut	Kayseri KTVKK	20.10.1990 / 851
Konut (Fahriye Gönc Evi)	Konut	Sivas KTVKKBK	23.06.2011 / 2389
Konut (Terzioğlu Konağı)	Konut	Sivas KTVKKBK	27.05.2011 / 2371
Ali KAHYALIOĞLU Evi	Konut	Sivas KVKBK	17.11.2011 / 93
Konut	Konut	Sivas KVKBK	21.01.2015 / 1893
Sarıkaya Ev. II	Konut	SKVKBK	17.09.2019/5547
Konut	Konut	SKVKBK	17.09.2019/5547
Sarıkaya Ev. I	Konut	SKVKBK	17.09.2019/5547

yönelik kavramlar üzerine kurgulanmıştır. DepthmapX 0.7.0 programı aracılığı ile analiz yapılmıştır. Haritaların analizlerinin uygulanması için Sivas'ın Merkez İlçesi ve sur duvarları içinde kalan bölge eksenel haritası oluşturulmuş ve DepthmapX 0.7.0 programıyla sentaktik analizler yapılmıştır. Analizler sonunda elde edilen bütünleşme (integration), bağlantılılık (connectivity), ortalama ve toplam derinlik (depth), bağlantı noktası sayısı (node count), anlaşılabilirlik (intelligibility) ve sinerji (synergy) değerleri kullanılarak bulgular yorumlanmıştır.

Üçüncü olarak Sivas tarihi kent merkezi mimar, şehir plancı, koruma uzmanı ve yerel yönetim üyelerinin oluşturduğu 70 kişiden oluşan bir uzman grupta yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Sivas tarihi kent merkezinde kent belleğinde yer edinen tarihi binaları tespit etmek ve erişilebilirlik, güvenlik, fonksiyonlar, mimarlık ve planlama kriterleri açısından belirlemek amacıyla sorular yöneltmiştir. Uzmanlara yapılan anketlerin sonuçları IBM Statistical Package For The Social Sciences (SPSS) 15.0 For Windows istatistik programında işlenerek tek faktörlü frekans analizi ve tanımlayıcı analiz yapılarak sonuçlara ulaşılmıştır (**Tablo 5.1**).

Tablo 5.1. Alan Araştırmasının Yöntemi

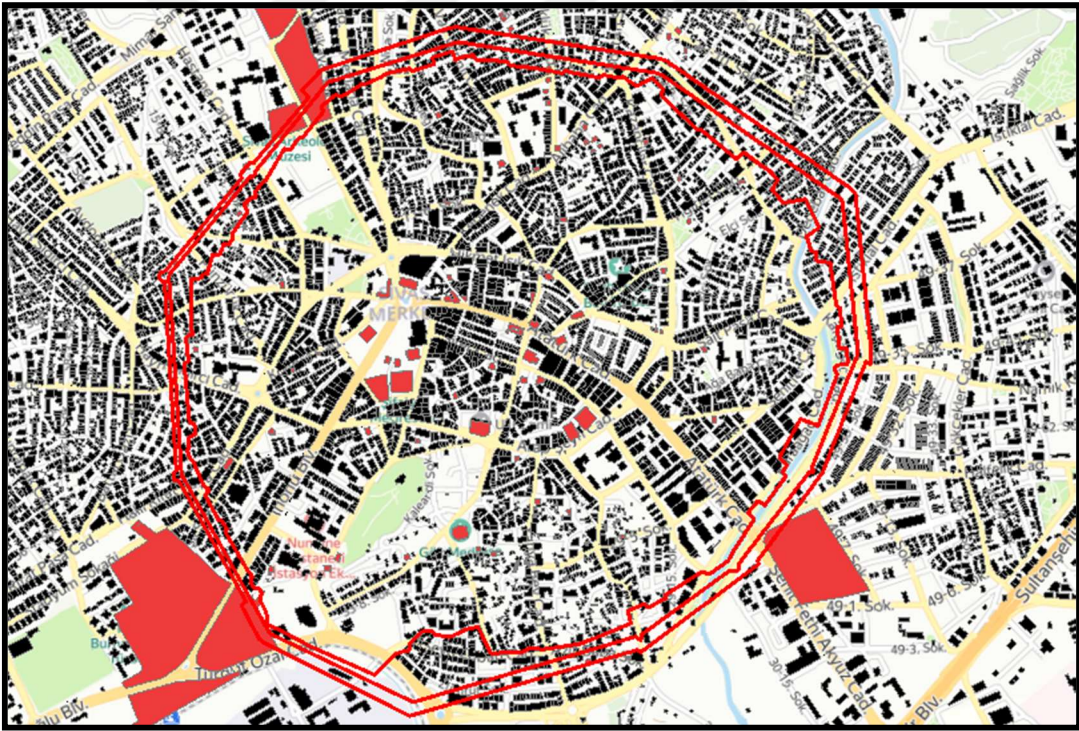
5.3. Çalışma Alanı Ön Analizler

Analizlerin altlığını oluşturan imar planı ve analizlere altlık oluşturan veriler Sivas Belediyesi'nin İmar ve Şehircilik Müdürlüğü'nden elde edilmiştir. Yerel yönetimlerde plan yapma yetkisinden dolayı imar planları sürekli bir değişim göstermesine rağmen, çalışma alanına yönelik değişikliklere rastlanmamaktadır. Çalışma alanı incelendiğinde yerleşik bir doku ve merkezi bir alan olması nedeniyle plan değişikliklerinden etkilenmemektedir. Halihazırda korunması gerekli tescilli eserlerin yoğunluğu, korunma alan sınırları ve alanda oldukça büyük bir kısmı kaplayan Kale Koruma Amaçlı İmar Planı ile bu planın Sit Etkileşim Geçiş Alanı olası plan

değişikliklerinin önüne geçmektedir. Bu bölümde mekansal planlama baz alınarak çalışma alanı doluluk-boşluk, yeşil alan, yapı yoğunluğu, yapı kullanım ve kat yoğunluğu bakımından analiz edilmiştir.

5.3.1. Doluluk-Boşluk Analizi

Sivas kent merkezi kütle-arsa ilişkisi bakımından oldukça yoğun yapılaşmış bir kentsel mekân olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 5.2). Özgün ve geleneksel yapı gruplarının yaygın olarak yer aldığı ve çalışma alanı sınırı olarak kabul edilen bölgede, bu yapılaşma baskısından uzak kalabilmiş eserler bulunmasına rağmen, yeni yapıların sıkça çevrelediği eserlerde görülmektedir. Bu durum koruma kullanma dengesi gözetilmeden, özellikle eserlerinde çevresel algılanabilirliğini azamiye indirgeyen bitişik yapı nizamına yoğun olarak planlarda yer verilmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

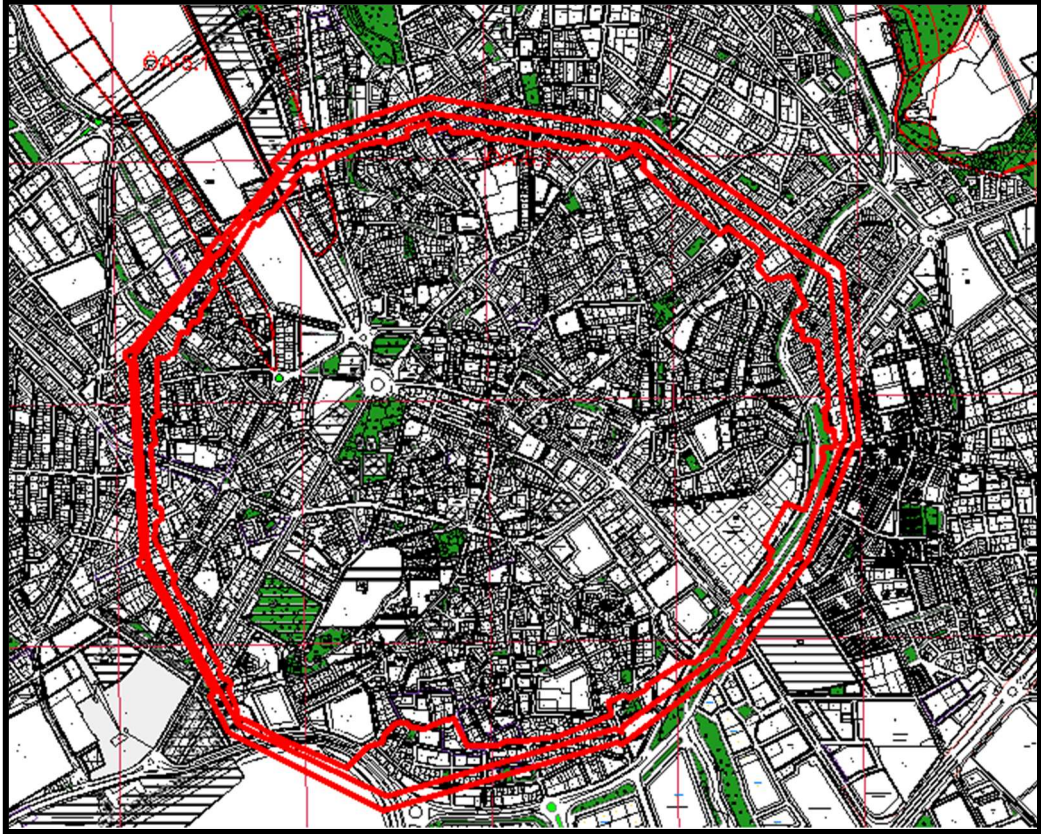
Şekil 5.2. Çalışma Alanı Doluluk-Boşluk Analizi

Bu planlama yaklaşımının getirdiği olumsuz etkilerin mümkün olduğunca kent çeperlerine ötelenebilmesi Sivas Kent Meydanı ve çevresinin tarihi kimliğinin ön plana çıkarılması bakımından önemli bir adım olarak görülmektedir. Öncelikle bu anlamdaki desantrilizasyona kamu binalarından başlayarak adım atılmış olması ve devamında

günümüz itibariyle merkezin yükünü hafifletecek alanlara transfer edilmesi bu çerçevede değerlendirilebilir.

5.3.2. Yeşil Alan Analizi

Sivas kent bütününe yönelik revize imar planlarında yeşil alanların planlanmasında kişi başı 10m² standardına göre planlama yapılmış olmasına rağmen, kent meydanı ve çevresi için bu değerler kısa mesafeli erişimde dengeli bir dağılım göstermemektedir. Mevcut yapılaşma alanlarında halkın yeşil alan kullanımlarına katkı sunabilecek kentsel boşluklar bulunmamaktadır (Şekil 5.3). Kente yönelik imar uygulamalarının tamamlanmış olması ve arsa rayiç değerlerinin kentin en yüksek değerlerine ulaşması sebebiyle nitelikli ölçülerde yeşil alanlar elde edilemediği görülmektedir. Bu kapsamda halkın kullanabileceği nitelikli yeşil alanlar üretilmeli ve halkın kullanabileceği sosyal, kültürel, spor ve eğlence alanlarını içinde bulunduran rekreasyon alanları oluşturulmalıdır.

Şekil 5.3. Çalışma Alanı Yeşil Alan Analizi

5.3.3. Yapı Yoğunluğu Analizi

Çalışma alanında yapı yoğunluğu analizi incelendiğinde; tarihi eserler etrafında yer alan düşük yoğunluklu sayılabilecek barınma ve ticaret alanı ya da her ikisini de karma şekilde bulunduran yapı adası mevcut değildir (Şekil 5.4). Özellikle kentsel boşluk sayılabilecek nitelikte yapılaşma hakkı bulunup üzerinde yapı bulunmayan parseller yok denecek kadar azdır. Bu yapı adaları konut fonksiyonlu yapı adalarından veya ticaret, turizm ve konut fonksiyonunu barındıran karma halde bulunan adalardan oluşmaktadır. Analizde kahverengi renk ile gösterilen adalar yalnızca konut kullanımını belirtmektedir.

Şekil 5.4. Çalışma Alanı Yapı Yoğunluğu Analizi

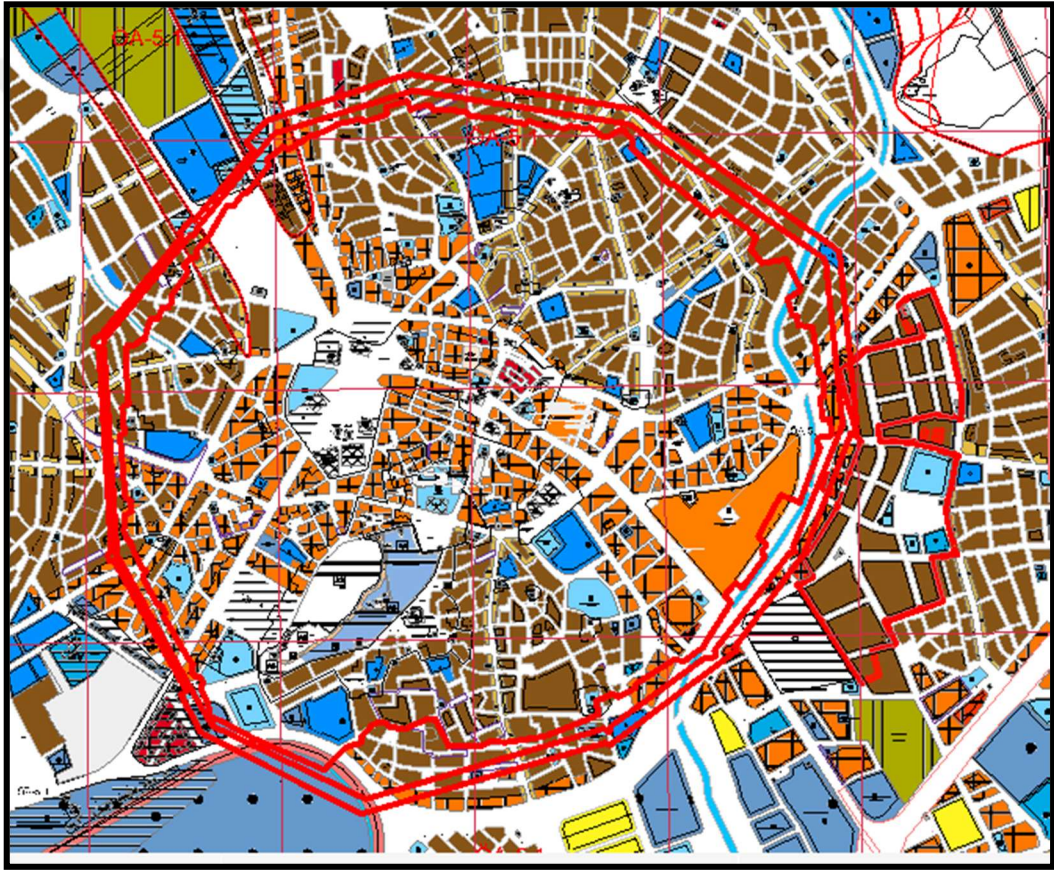
Barınma alanlarında yerleşik nüfusun ihtiyacı olan otopark, sağlık ve okul gibi alanlar sirkülasyon bakımından oldukça kısıtlı ve kullanıcı paydaş sayısı yüksek mekanlar olarak göze çarpmaktadır.

5.3.4. Yapı Kullanım Analizi

Kent merkezi alanlarının çekirdeği sayılabilecek çalışma alanı yoğun ticari faaliyetlerin yürütüldüğü oldukça canlı bir alandır. Bunun yanı sıra kent ulaşımında bir

düğüm noktası olması sebebiyle ticari odak olarak çok geniş bir nüfus akışının temel uğrak noktasıdır. Alanda gece nüfusu gündüz nüfusunun yaklaşık olarak yarıdan daha azına kadar düşmektedir. Bu durumun mevcut yapı kalitesi ile ilişkisi önemli görülebilir.

Çalışma alanına yönelik yapılan yapı kullanım analizi incelendiğinde, nitelikli konut özelliği taşıyan bina sayısı oldukça düşüktür. Alanda merkezi yenilenmenin çok düşük hızda seyretmesinden dolayı, ticari yapılarda yalnızca bina bazında yenilemeler görülmektedir. Bu durum mevcut ticari akışın sekteye uğramamasının daha öncelikli bir getiri olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır (Şekil 5.5).

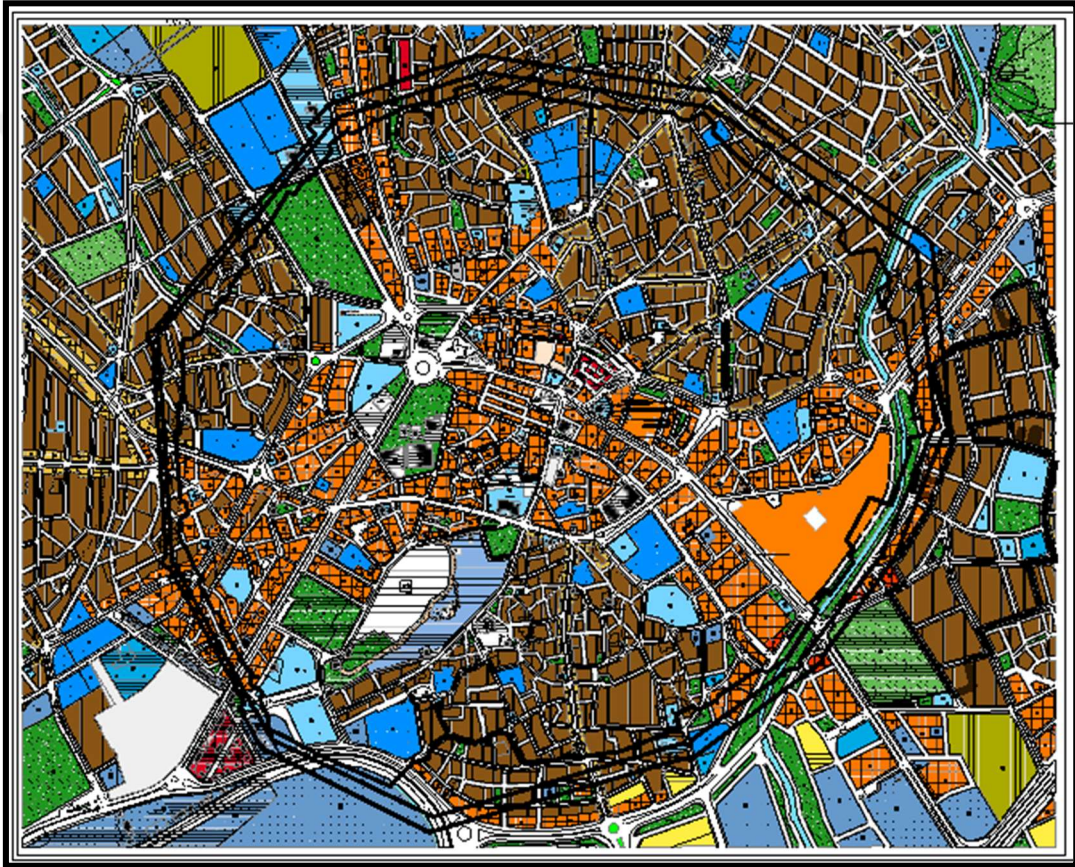
Şekil 5.5. Çalışma Alanı Yapı Kullanım Analizi

Konut alanlarında yapıların yenilenmemesi terk edilmiş alanlar oluşturacak seviyede bozulmalara yol açmaktadır. Bu durum ise otopark, bahçe ve güvenlik gibi nitelikli mekânsal imkânlarla sahip binalar oluşturamadığından bina yaşları çok yüksek bir yapı stokunu alanda tutmaktadır. Çalışma alanı yapı kullanım analizinde yer alan çalışma alanı sınırı içerisinde yer alan turuncu renkli alanlar karma kullanım içermekte olup, kahverengi renkli alanlar ise konut alanlarını göstermektedir. Her iki kullanım

türündeki binalarda yapı stoku betonarme ömrünü tamamlamakta olan binalardan oluşmaktadır.

5.3.5. Kat Analizi

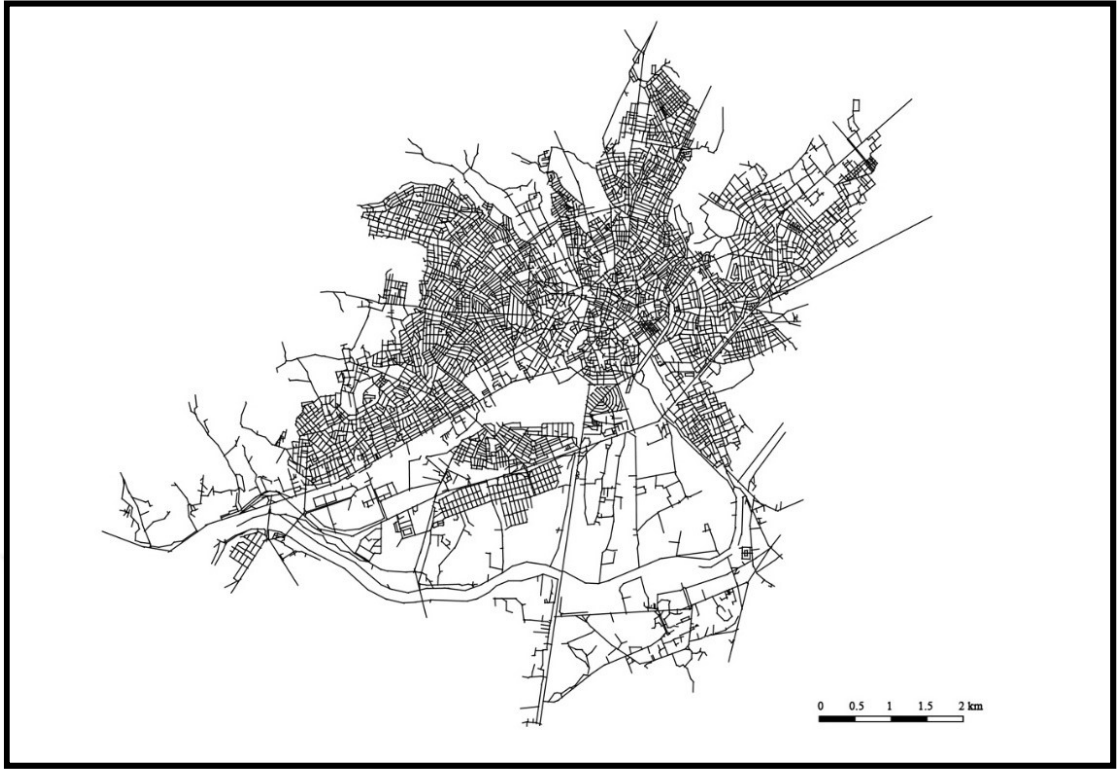
Çalışma alanının Sivas Kent Merkezinin çekirdeğini oluşturması nedeniyle ticaret alanları, turistik alanlar, tarihi yapılar ve konut yapıları bulunmaktadır. Kat rejimi itibariyle Atatürk ve İnönü Bulvarlarında 8 kat yapılaşma bulunmakta olup, bu akslardan dışa doğru 4 kata kadar düşen yapı adaları mevcuttur (Şekil 5.6).

Şekil 5.6. Çalışma Alanı Kat Analizi

5.4. Sivas'ın Mekan Dizim Analizi

Kent bütününde ve çalışma alanında ayrı ayrı hali hazır plan altlık olarak kullanılarak mekan dizim (space syntax) yöntemi analiz edilmiştir. Sivas kentinin hali hazır planı altlık olarak kullanılarak sentaktik analizlerle elde edilen veriler merkez ilçe sınırlarında DepthmapX 0.7.0 programı aracılığı ile sağlanmıştır. Analizlerden sonuç elde edilebilmesi için Sivas'ın Merkez İlçesi'nin aksel haritası oluşturulmuş (Şekil 5.7) ve DepthmapX 0.7.0 programı yardımı ile aksel analizleri yapılmıştır.

Şekil 5.7. Sivas Kenti Merkez İlçesi ve Aks Haritası

Sivas'ın merkez ilçesinin çizilen aks haritası mekan dizim yöntemi kullanılarak bütünleşme (integration), bağlantılılık (connectivity), ortalama ve toplam derinlik (depth), bağlantı noktası sayısı (node count), anlaşılabilirlik (intelligibility) ve sinerji (synergy) değerleri elde edilmiştir. Bu değerlerin en az, en çok ve ortalama değerleri tablolastırılarak aşağıda verilmiştir (Tablo 5.2).

Tablo 5.2. Sivas Kenti Merkez İlçesi Sentaktik Analiz Sonuçları

	En Az Değer	En Fazla Değer	Ortalama Değer
Bütünleşme (Integration HH Global)	0.403	1.461	0.927
Bütünleşme Yerel (Integration HH Yerel) (H3)	0.333	4.294	1.817
Bütünleşme Yerel (Integration HH Yerel) (H5)	0.349	2.705	1.535
Bütünleşme Yerel (Integration HH Yerel) (H7)	0.328	2.182	1.359
Bütünleşme Yerel (Integration HH Yerel) (H9)	0.313	1.823	1.231
Ortalama Derinlik (Mean Depth)	7.379	25.208	11.578
Toplam Derinlik (Total Depth)	45201	148618	70259
Aks Sayısı (Node Count)	-	-	5804
Bağlılık (Connectivity)	1	45	3.595
Tercih (Choice)	0	0.586	0.003
Anlaşılabilirlik (Entegrasyon ve Bağlantılılık Arasındaki Değer/ Integration ve Connectivity Arasındaki Korelasyon) (R değeri)	-	-	0.334
Sinerji (Synergy) (Yerel ve global bütünleşme arasındaki değer /H R=3/HR=n)	-	-	0.659

5.4.1. Bağlılık Analizi Sonuçları

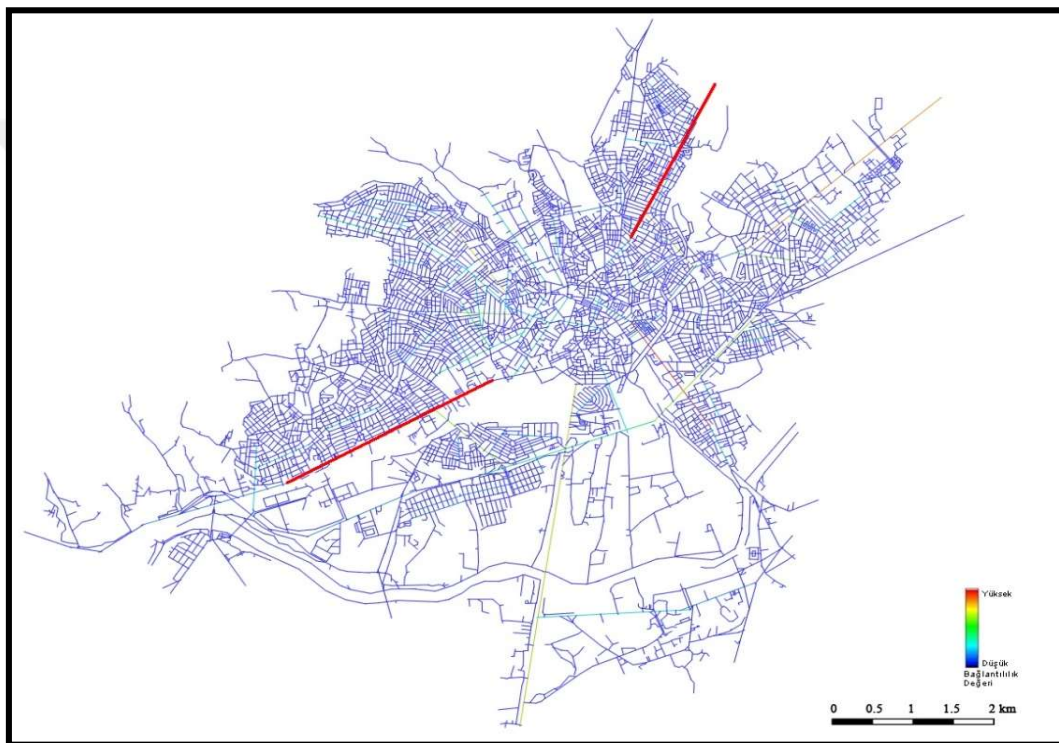
Çalışma alanının bağlılık değeri incelendiğinde; ortalama bağlılık değeri 3.595, bağ sayısı ise 5804 adet olarak saptanmıştır (**Tablo 5.3**).

Tablo 5.3. Sivas Kenti Sur İçi Alanı Bağlantılılık Analiz Değerleri

	En Az Değer	En Fazla Değer	Ortalama Değer
Bağlılık (Connectivity)	1	45	3.595
Aks Sayısı (Node Count)	-	-	5804

Sivas'ın Merkez İlçe bağlılık analiz sonuçları incelendiğinde; düşük bağlılık değerine sahip olan mavi ve mor renkte aksların yer aldığı görülürken, yüksek

bağlantılılık değerine sahip olan kırmızı ve turuncu renklerin sayılı olduğu görülmektedir. Yüksek bağlantılık değerini ifade eden kırmızı aksların tarihi kent merkezinin güneyinde bulunan Muhsin Yazıcıoğlu Bulvarı ve tarihi kent merkezinin kuzeyinde yer alan Seyrantepe Caddesi olduğu görülmektedir (Şekil 5.8.). Sivas'ın çevre yolu ile bağlantısını sağlayan Muhsin Yazıcıoğlu Bulvarı, tarihi kent merkezinde yer alan İnönü Bulvarı ile kentin yeni gelişme alanları arasında bağlantıyı sağlamaktadır. Bağlılık haritası genel olarak incelendiğinde mavi ve yakın renkler düşük bağlantılığı gösteren akslar kısa, dar ve kırıklı yolları yansıtmaktadır.

Şekil 5.8. Sivas Kenti Merkez İlçesi Bağlantılılık (Connectivity) Analizi

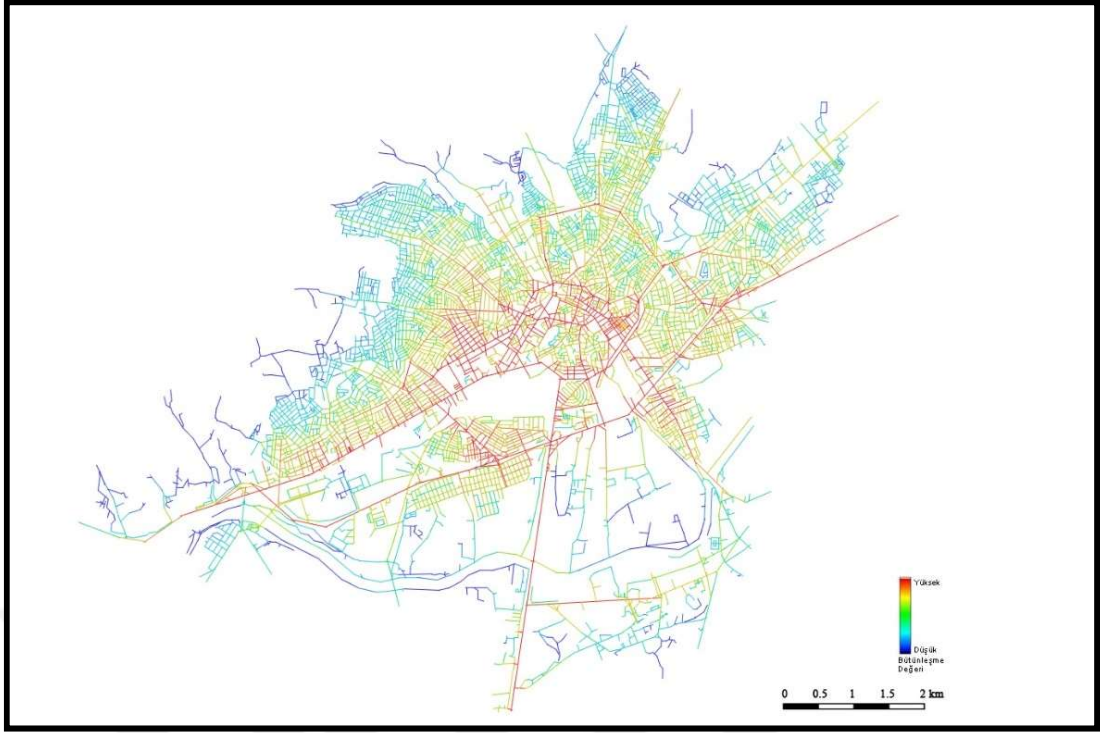
5.4.2. Bütünleşme Analizi Sonuçları

Sivas kenti Merkez İlçesi'nin eksenel haritaları kullanılarak elde edilen analizlere göre; bütünleşme değeri (integration) 0.927 olarak tespit edilmiştir. Yerel bütünleşme değerleri ise üç, beş, yedi ve dokuz adımda bir hesaplanmıştır. Analiz sonuçlarına göre; üç adımda yerel bütünleşme değeri (integration H3) ortalama değeri 1.817, beş adımda yerel bütünleşme değeri (integration H5) ortalama değeri 1.535, yedi adımda yerel bütünleşme değeri (integration H7) ortalama değeri 1.375, dokuz adımda yerel bütünleşme değeri (integration H9) ortalama değeri 1.359 olarak tespit edilmiştir (Tablo 5.4).

Tablo 5.4. Sivas Kenti Sur İçi Alanı Global ve Yerel Bütünleşme Analiz Değerleri

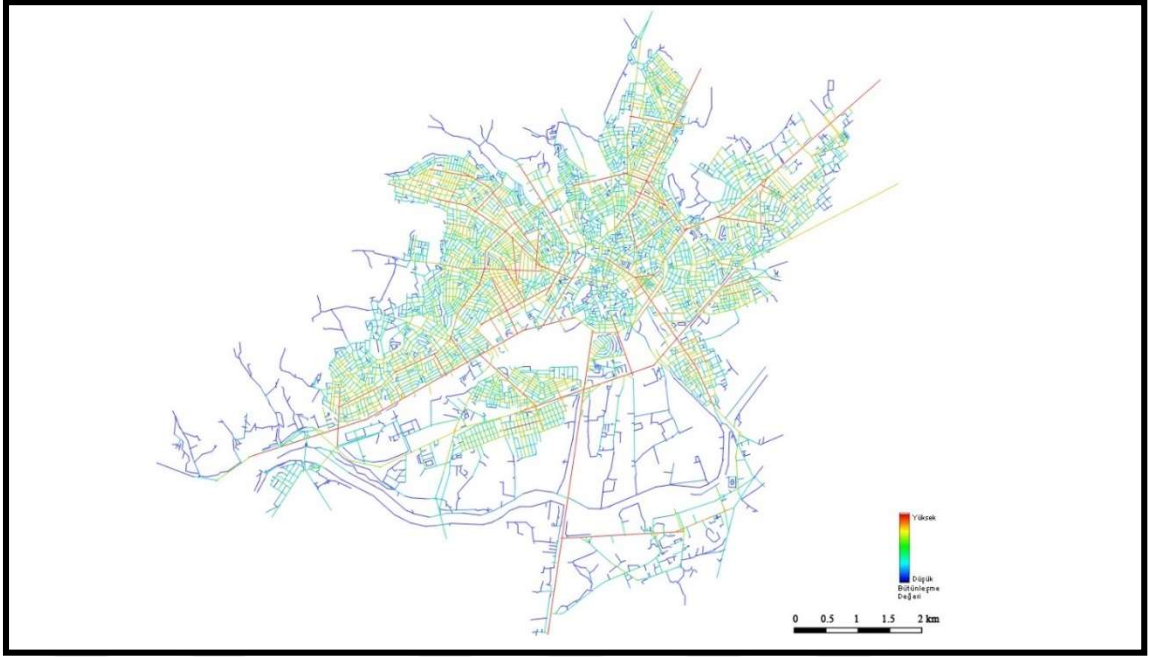
	En Az Değer	En Fazla Değer	Ortalama Değer
Bütünleşme (Integration HH Global)	0.403	1.461	0.927
Bütünleşme Yerel (Integration HH Yerel) (H3)	0.333	4.294	1.817
Bütünleşme Yerel (Integration HH Yerel) (H5)	0.349	2.705	1.535
Bütünleşme Yerel (Integration HH Yerel) (H7)	0.328	2.182	1.359
Bütünleşme Yerel (Integration HH Yerel) (H9)	0.313	1.823	1.231

Sivas kentinin global bütünleşme değeri (integration HH) ortalama değeri 0.927 olarak saptanmıştır. Sivas kenti global bütünleşme (integration/HH) analizine göre; yüksek bütünleşme değerini yansıtan kırmızı ve sarı aksların Sivas tarihi kent merkezi çevresinde yer aldığı görülmektedir (Şekil 5.9). En yüksek bütünleşme değerine sahip aks Sivas'ı Tokat, Kayseri ve Erzincan kentlerin ile birbirine bağlayan çevre yolu Sultan Şehir Bulvarı'dır. Tarihi kent merkezi ile kentin bağlantısı sağlayan Muhsin Yazıcıoğlu Bulvarı, Kayseri Caddesi, M. Fethi Akyüz Caddesi ve Mevlana Caddesi yüksek bütünleşme değerine sahip olan diğer akslardır. Global bütünleşme haritası incelendiğinde düşük bütünleşme değerini yansıtan mavi ve mor aksların kent çeperindeki yeni yerleşme alanlarındaki saçaklanmaları yansıttığı görülmektedir. Kent çeperlerinden tarihi kent merkezine yaklaşıldıkça bütünleşme değerinin arttığı görülmektedir.

Şekil 5.9. Sivas Kenti Merkez İlçesi Global Bütünleşme (Integration) Analizi

Sivas kentinin elde edilen yerel bütünleşme analizi incelendiğinde local bütünleşme değerinden 3 adımdaki ortalama değeri 1.817 olarak belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre adım miktarı arttıkça yerel bütünleşme değerinin azaldığı ve kırmızı ve sarı aksların azaldığı dolayısıyla bütünleşme değerinin düştüğü tespit edilmiştir (Şekil 5.10).

Şekil 5.10. Sivas Kenti Merkez İlçesi Yerel Bütünleşme (Integration HR3) Analizi

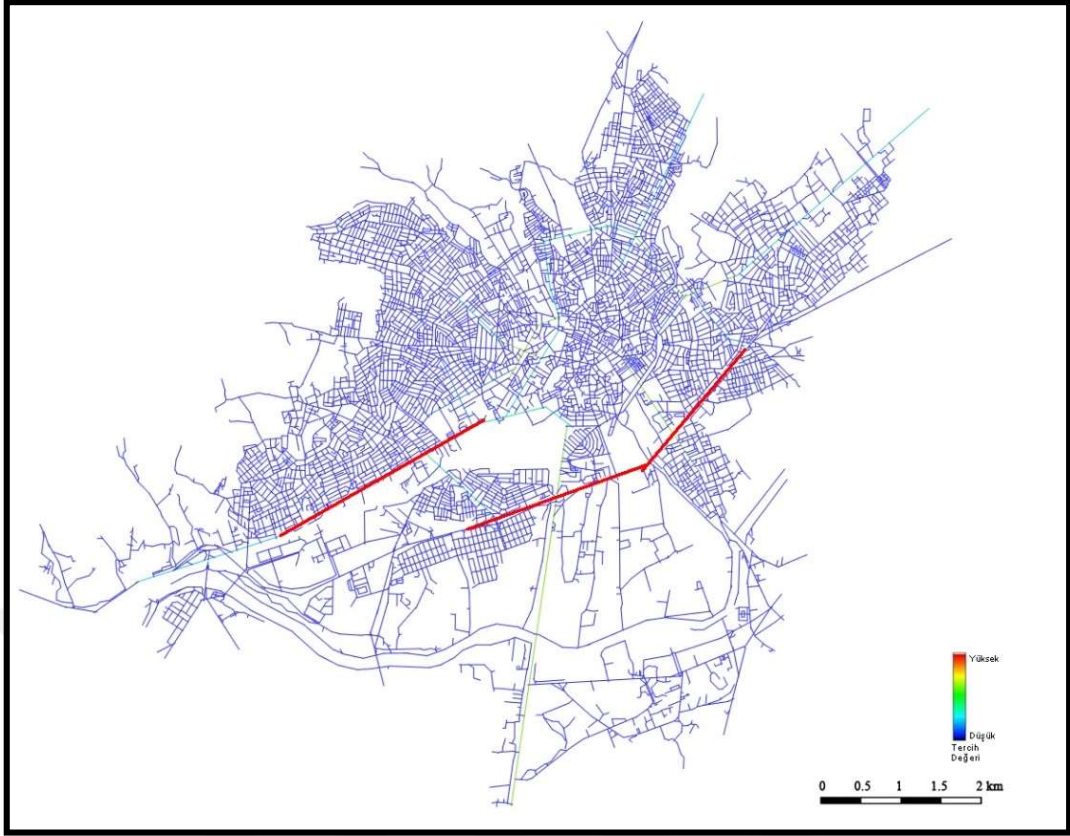
5.4.3. Tercih Analizi Sonuçları

Bir aksın ne kadar tercih edildiğini ve aks üzerindeki hareketliliği belirten tercih değeri (choise) incelendiğinde ortalama değer 0.003 olarak tespit edilmiştir. Tercih değeri 0 ile 2 arasında bir değeri yansıttığından, Sivas kentinin tercih değeri oldukça düşük bir değere sahip olduğunu ifade etmektedir. Tercih değerinin düşük olması alanın erişilebilirliğinin zayıf olduğu, düşük tercih edilebilirliği, yaya ve araç çekme potansiyelinin zayıf olduğu göstermektedir (Tablo 5.5).

Tablo 5.5. Sivas Kenti Sur İçi Alanı Tercih Analiz Değerleri

	En Az Değer	En Fazla Değer	Ortalama Değer
Tercih (Choice)	0	0.586	0.003

Sivas kenti tercih değeri haritası incelendiğinde; kırmızı renk ile ifade edilen yüksek tercih edilme değerine sahip olan aksların Muhsin Yazıcıoğlu Bulvarı ve çevre yolu olan Sultan Şehir Bulvarı olduğu görülmektedir. Tarihi kent merkezi ile bağlantıyı sağlayan yüksek tercih değerine sahip olan tek aks ise Muhsin Yazıcıoğlu Bulvarı'dır (Şekil 5.11).

Şekil 5.11. Sivas Kenti Merkez İlçesi Tercih Haritası

5.4.4. Anlaşılabilirlik Analizi Sonuçları

Bütünleşme ve bağlantılılık arasındaki korelasyon değerini (R) ifade eden anlaşılabilirlik değeri incelendiğinde; Sivas kentinin anlaşılabilirlik değeri 0.334 olarak tespit edilmiştir (Tablo 5.6). Anlaşılabilirlik değerinin Hillier ve Hanson (1984)'un belirttiği üzere 0.45 değerine dikkat çekmiştir. Bu bağlamda elde edilen yüksek değerlerin yüksek okunabilirliğe, daha düşük değerlerin ise düşük okunabilirliğe sahip olduğunu belirtmiştir. Sivas kentinin okunabilirlik değeri 0.45'ten düşük olmasına rağmen çok düşük bir değere sahip değildir. Fakat kentin anlaşılabilirliğinin düşük bir değere sahip olduğu ifade edilebilir. Bu değer kentin düşük okunabilirliğini ve kullanıcının şehir içinde mevcutta bulunduğu konumu tespit edememesine, kaybolma hissine neden olmaktadır.

Tablo 5.6. Sivas Merkez İlçe Anlaşılabilirlik (Intelligibility) Sonuçları

	En Az Değer	En Fazla Değer	Ortalama Değer
Anlaşılabilirlik (Entegrasyon ve Bağlantılık Arasındaki Değer/ Integration ve Connectivity Korelasyon) (R değeri)	-	-	0.334

5.4.5. Sinerji Analizi Sonuçları

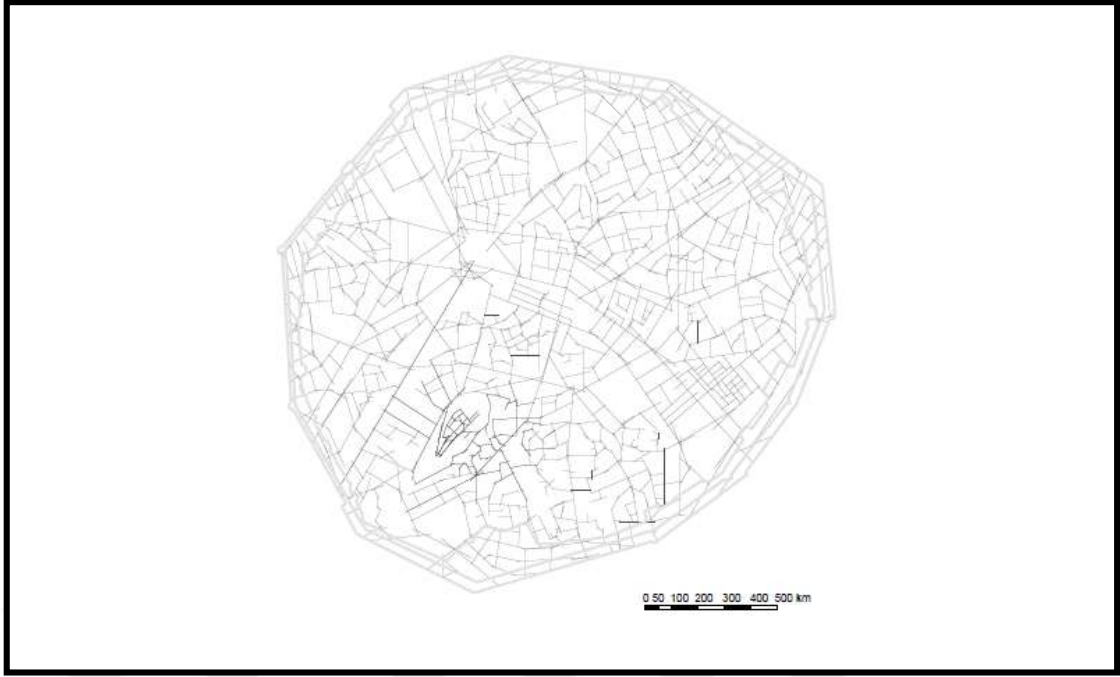
Sivas kentinin sinerji analiz değeri 0.659 olarak tespit edilmiştir (Tablo 5.7). Yerel bir dokusunun global dokuyu yansıtması olarak ifade edilen bu değer yüksek değeri yansıtmaktadır.

Tablo 5.7. Sivas Merkez İlçe Sinerji Sonuçları

	En Az Değer	En Fazla Değer	Ortalama Değer
Sinerji (Synergy) (Yerel ve global bütünleşme arasındaki değer /H R=3/HR=n)	-	-	0.659

5.5. Sivas Tarihi Kent Merkezinin Mekan Dizim Analizi

Sivas sur içi bölgesi kentin tarihi merkezini oluşturmakta ve yoğun kullanıma sahip bir alandır. Tarihi süreç içerisinde kentin büyümesi ile kent merkezinde yer alan alanda sur duvarları yıkılmış olmasına rağmen, tarihi öneme sahip olmasından dolayı çalışma alanı sınırı olarak belirlenmiştir (Şekil 5.12).

Şekil 5.12. Sivas Kenti Çalışma Alanı Olan Sur İçi'nin Aksiyel Haritası

Sivas kentinin tarihi kent merkezi olan sur içi bölgesi mekânsal dizim (space syntax) yöntemi aracılığı ile analizleri elde edilmiş ve sonuçları ortaya konmuştur. Sivas'ın çok katmanlı bir bölgesi olan sur içi bölgesinin mekan dizim analizlerinin elde edilmesi hedefiyle aksiyel harita oluşturulmuştur. Çalışma kapsamında bütünleşme (integration), bağlantılılık (connectivity), ortalama ve toplam derinlik (depth), bağlantı noktası sayısı (node count), anlaşılabilirlik (intelligibility) ve sinerji (synergy) değerleri elde edilmiş ve bu veriler ışığında yorumlamalar yapılmıştır. Bu değerler ile elde edilen en az, en fazla ve ortalama değerler aşağıdaki tabloda yer almaktadır (Tablo 5.8).

Tablo 5.8. Sivas Tarihi Sur İçi Alanı Sentaktik Analiz Sonuçları

	En Az Değer	En Fazla Değer	Ortalama Değer
Bütünleşme (Integration HH Global)	0.584	2.125	1.188
Bütünleşme Yerel (Integration HH Yerel) (H3)	0.333	3.582	1.892
Bütünleşme Yerel (Integration HH Yerel) (H5)	0.349	2.511	1.569
Bütünleşme Yerel (Integration HH Yerel) (H7)	0.428	2.209	1.375
Bütünleşme Yerel (Integration HH Yerel) (H9)	0.505	2.131	1.259
Ortalama Derinlik (Mean Depth)	4.450	13.541	7.438
Toplam Derinlik (Total Depth)	4254	12945	7110.97
Bağlantı Sayısı (Node Count)	-	-	957
Bağlantılılık (Connectivity)	1	21	4.094
Tercih (Choice)	0	0.502	0.135
Anlaşılabilirlik (Entegrasyon ve Bağlantılılık Arasındaki Değer/ Integration ve Connectivity Arasındaki Korelasyon) (R değeri)	-	-	0.545
Sinerji (Synergy) (Yerel ve global bütünleşme arasındaki değer /H R=3/HR=n)	-	-	0.774

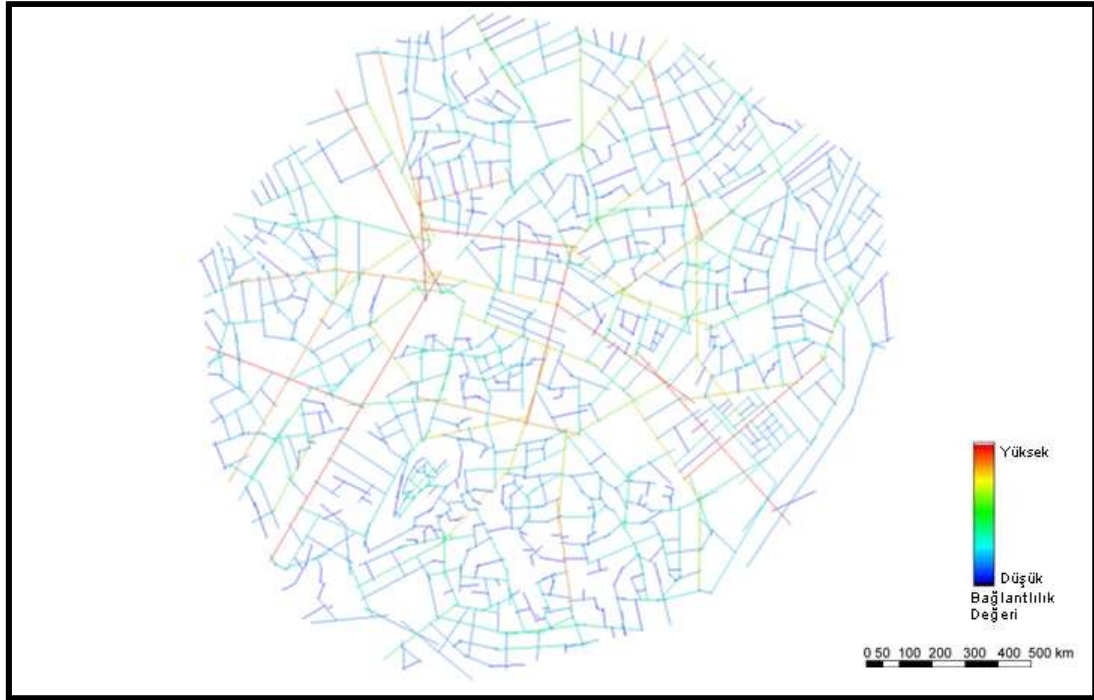
5.5.1. Bağlılık Analizi Sonuçları

Bir bağın kaç adet bağ ile ilişkili olduğu anlatan bağlılık analizi, en yüksek ya da en düşük bağlılık değerini ifade etmektedir. Yüksek bağlılık değeri yüksek erişilebilirliği ve yüksek hareketi ifade etmekte iken, düşük bağlılık değeri az hareketi ve düşük erişilebilirliği yansıtmaktadır. Analizlerde yüksek bağlılık değerleri kırmızı ve turuncu renk skalası ile gösterilirken, düşük bağlılık değeri mavi ve mor ren skalası ile ifade edilmektedir. Sur İçi bağlılık değeri incelendiğinde; ortalama bağlılık değeri 4.094 olarak çıkmıştır. Bağ sayısına bakıldığında ise 957 adet olduğu tespit edilmiştir (Tablo 5.9).

Tablo 5.9. Sivas Kenti Sur İçi Alanı Bağlantılılık Analiz Değerleri

	En Az Değer	En Fazla Değer	Ortalama Değer
Bağlılık (Connectivity)	1	21	4.094
Bağ Sayısı (Node Count)	-	-	957

Sivas kenti sur içi alanının bağlantılık haritası incelendiğinde; yüksek bağlantılık değerini yansıtan kırmızı ve turuncu aksların uzun ve geniş sokaklar bulunduğu tespit edilmiştir. Bu sokaklarla bağlantılı olan sokak sayısının yüksek olması bağlantılık değerlerinin yüksek olmasını sağlamıştır. Yüksek bağlantılık değerine sahip bu aksların analizi sonucunda Sivas Cumhuriyet Meydanı ile bağlı olan ve güney yönünde ilişkiyi sağlayan İnönü Bulvarı, doğu yönünde bağ kuran Atatürk Bulvarı ve Kuzey yönünde ilişkiyi kuran Mevlana Caddesi'nin yüksek bağlantılık değerinde olduğu tespit edilmiştir. Sivas kent meydanı olan Cumhuriyet Meydanı'na erişimi sağlayan ıınsal yolların bağlantılık değerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sivas Ulu Cami ve Gök Medrese çevresinin cul-de-sac (çıkamaz sokak) dokusu nedeniyle bağlantılık değeri düşük çıkmıştır (Şekil 5.13).

Şekil 5.13. Sur İçi Alanı Bağlılık (Connectivity) Analizi

5.5.2. Bütünleşme Analizi Sonuçları

Bir yerleşim bölgesindeki aksların diğer akslara göre ulaşılabilirliği ve diğer akslarla bütünleşmesinin araştırılması amacıyla bütünleşme analizleri yapılmaktadır. Bütünleşme analizi ise bir yerleşimin kullanım sıklığının renk skalasına göre en fazla olan kırmızı renkli olarak başlayarak, en az kullanılan mor renkli olarak sıralamaktadır. Yüksek kullanıma sahip olan kırmızı akslar en bütünleşik bağı ifade ederken, düşük kullanıma sahip olan mor akslar en ayrışık bağı yansıtmaktadır. Yüksek bütünleşme değerine sahip akslar genellikle ticari ve kamusal alanlarken, düşük bütünleşme değerine sahip ayrışık akslar konut alanlarıdır.

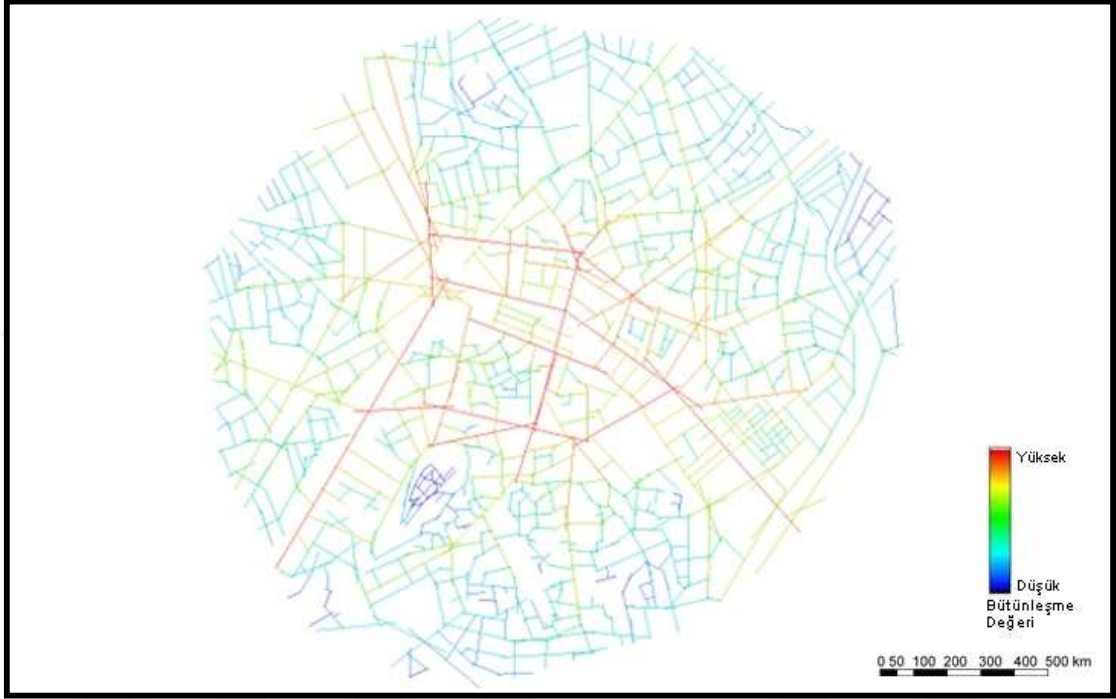
Sur İçi bölgesine dair yapılan analizlerden elde edilen verilere göre; global bütünleşme değeri (integration) ortalama değeri 1.888 olduğu tespit edilmiştir. Yerel bütünleşme değerleri ise üç, beş, yedi ve dokuz adımda bir hesaplanmıştır. Analiz sonuçlarına göre; üç adımda yerel bütünleşme değeri (integration H3) ortalama değeri 1.892, beş adımda yerel bütünleşme değeri (integration H5) ortalama değeri 1.569, yedi adımda yerel bütünleşme değeri (integration H7) ortalama değeri 1.375, dokuz adımda yerel bütünleşme değeri (integration H9) ortalama değeri 1.259 olduğu belirlenmiştir. (Tablo 5.10).

Tablo 5.10. Sur İçi Alanı Global ve Yerel Bütünleşme Analiz Sonuçları

	En Az Değer	En Fazla Değer	Ortalama Değer
Bütünleşme (Integration HH Global)	0.584	2.125	1.188
Bütünleşme Yerel (Integration HH Yerel) (H3)	0.333	3.582	1.892
Bütünleşme Yerel (Integration HH Yerel) (H5)	0.349	2.511	1.569
Bütünleşme Yerel (Integration HH Yerel) (H7)	0.428	2.209	1.375
Bütünleşme Yerel (Integration HH Yerel) (H9)	0.505	2.131	1.259

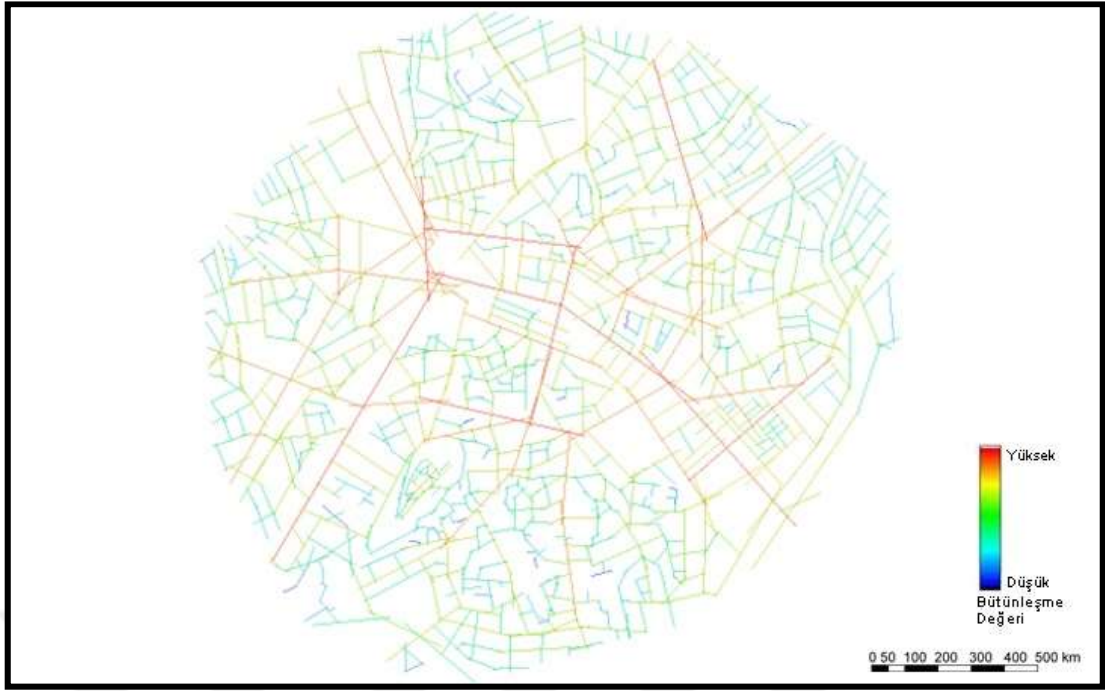
Sivas kenti global bütünleşme (integration) analiz sonuçlarına göre elde edilen verilere göre; bağlılık analizi ile benzer bir harita ortaya çıkmıştır. Tarihi kent merkezi konumunda bulunan alanın analizi sonucu ortaya çıkan kırmızı ve turuncu aksların ifade

ettiği yüksek bütünleşmeye sahip cadde ve sokaklar ticari ve kamusal alanların olduğu alanlarda yoğun olarak karşımıza çıkmıştır. Alanda bulunan alışveriş alanları, toplanma alanları ve buluşma noktaları kırmızı akslarla öne çıkarken, organik dokuya sahip olan akslar mavi ve mor renkli olarak gösterilmiştir (Şekil 5.14).

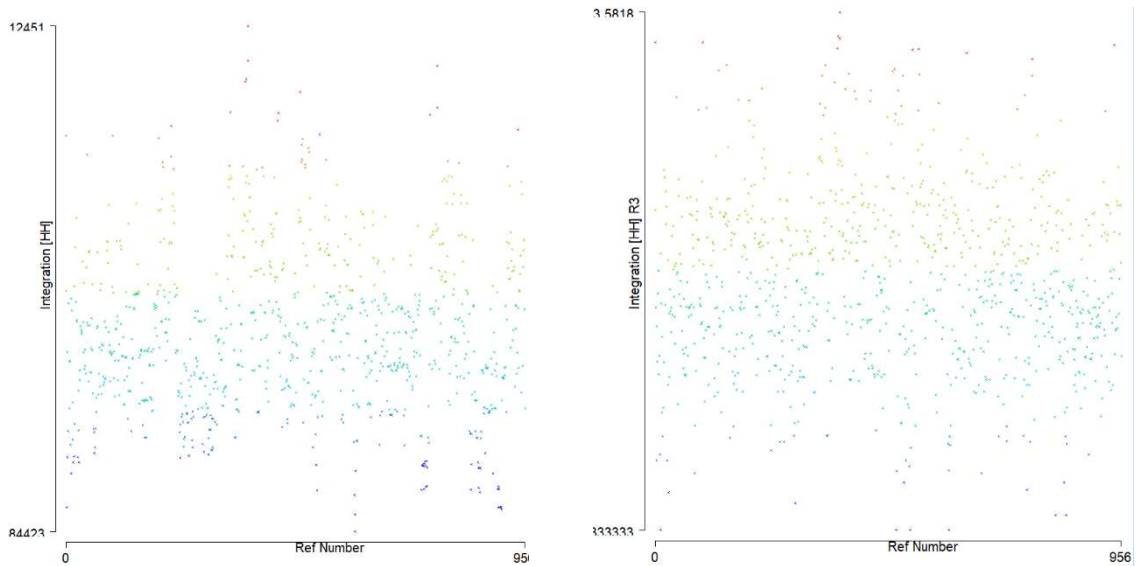
Şekil 5.14. Sur İçi Alanı Global Bütünleşme (Integration) Analizi

Alanın yerel bütünleşme değerleri incelendiğinde ise üç adımda bir hesaplanan yerel bütünleşme değeri (integration H3) ortalama değeri 1.892 olarak saptanmıştır. Adım miktarı azaldıkça yerel bütünleşme değerinin arttığını ve bütünleşme değeri yüksek olan kırmızı ve sarı aksların arttığı görülmektedir (Şekil 5.15).

Şekil 5.15. Sivas Kenti Sur İçi Alanı Yerel Bütünleşme (Integration HR3) Analizi

Tarihi Sur İçi'nin bütünleşme ve yerel bütünleşmenin referans numarası arasındaki bağlantının dağılımının grafiği Şekil 3.16'da verilmiştir. Bütünleşme ve üç adımdaki yerel bütünleşmede yüksek değere sahip aksların sayısının fazla olmasından dolayı aşağıdaki grafik elde edilmiştir (Şekil 5.16).

Şekil 5.16. Sur İçi Alanı Global ve Yerel Bütünleşmenin Referans Numaraları Bağlantılarını Gösteren Grafik

5.5.3. Tercih Analizi Sonuçları

Bir aksın hareketlilik düzeyini ifade eden ve seçilme değerini ifade eden bir değer olan tercih değeri; renk skalasına göre yoğun dan aza doğru kullanım düzeyini belirlemektedir. Yaya ve araç bakımından yoğun olarak seçilen akslar kırmızı renkle belirtilirken; daha az hareketin olduğu akslar mavi renkle ifade edilmektedir. 0 ile 2 arasında bir değer alan tercih değeri 2 değerine yaklaştıkça yüksek tercih değerini, 0 değerine yaklaştıkça düşük tercih değerini ifade etmektedir. Sivas tarihi merkezinin tercih değerine incelendiğinde ortalama değer 0.135 olarak belirlenmiştir (Tablo 5.11). Bu değerin 0'a oldukça yakın olması tarihi merkezin kullanıcı tarafından seçilmesinin çok az olduğunu göstermektedir.

Tablo 5.11. Sur İçi Alanı Tercih Analiz Sonuçları

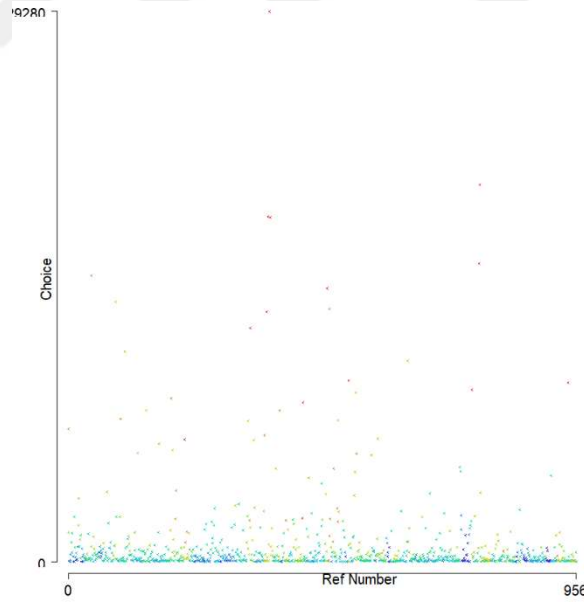
	En Az Değer	En Fazla Değer	Ortalama Değer
Tercih (Choice)	0	0.502	0.135

Tercih haritasında yer alan kırmızı renkli akslar kullanıcı tarafından daha fazla seçildiğini ve yoğun hareketi ifade etmektedir (Şekil 5.17). Analizi yapılan alanda 0.5 değeri ile en yoğun hareketin olduğu aksları ifade eden kırmızı akslar incelendiğinde Hoca Ahmet Yesevi Caddesi, Arap Şeyh Caddesi, Atatürk Bulvarı, Fevzi Işık Caddesi ve Hikmet Işık Caddesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarihi kent merkezinde bulunan bu akslar arasında Sivas Valiliği, Sivas Belediyesi, Taşhan, Aynalı Çarşı, Tarihi Behrampaşa Han Oteli, Sivas Ulu Cami ve Kurşunlu Hamamı gibi tarihi yapılar bulunmaktadır. Fakat kent meydanı ilişkili tek aksın Atatürk Bulvarı olması meydanın yoğun tercih edilmediğini göstermektedir. Gerçekten de meydanın araç kullanımına açık olması yayaların kullanımını sınırlandırmaktadır.

Şekil 5.17. Sivas Kenti Sur İçi Alanı Tercih (Choise) Analizi

Sivas kenti sur içi alanı tercih değeri ile referans numaraları bağlantılarını gösteren grafik şekil 8’de yer almaktadır. Kentin tercih değerinin çok düşük olmasından dolayı yüksek tercih değerine sahip olan kırmızı renkte aksların sayısı grafikte gözlemlendiği gibi çok azdır (Şekil 5.18).

Şekil 5.18. Sivas Kenti Sur İçi Alanı Tercih Değeri ile Referans Numaraları Bağlantılarını Gösteren Grafik

5.5.4. Anlaşılabilirlik Analizi Sonuçları

Anlaşılabilirlik değeri bütünleşme ve bağlılık analizi sonucunda elde edilen sayısal değerin korelasyon değeridir. Yerleşimlerde yüksek bütünleşme ve bağlılık

değerine sahip olması yüksek anlaşılabilirlik değerinin hesaplanmasını sağlamaktadır. Bir yerleşim alanında bulunan kullanıcının çevresinin okunabilirlik düzeyini ifade eden bu değer, aynı zamanda yerinin ayırt ediciliğini yansıtmaktadır. Anlaşılabilirlik değerini Hillier ve Hanson (1984) 0.45 civarında olması gerekliliğini savunmuş ve daha düşük değerlerin anlaşılabilirliğin çok az olduğunu ifade etmiştir. Sivas kenti sur içi alanın bağlantılılık ve bütünleşme değerlerinin korelasyonunun alınarak ulaşılan anlaşılabilirlik değeri (R) 0.545 olarak tespit edilmiştir (Tablo 5.12). Bu değer Sivas tarihi kent merkezinin anlaşılabilirliğinin oldukça yüksek olduğunu ifade etmektedir. Alanın kentin tarihi merkezi olması ve yolların birbirinden farklı olması bu değer yüksek olmasını sağlamıştır.

Tablo 5.12. Sivas Kenti Sur İçi Alanı Anlaşılabilirlik (Intelligibility) Analiz Değerleri

	En Az Değer	En Fazla Değer	Ortalama Değer
Anlaşılabilirlik (Entegrasyon ve Bağlantılılık Arasındaki Değer/ Integration ve Connectivity Korelasyon) (R değeri)	-	-	0.545

5.5.5. Sinerji Analizi Sonuçları (Synergy)

Sinerji değeri global bütünleşme (integration/HH) değeri ile yerel bütünleşme (HR3) değeri arasındaki korelasyon değeridir. Yerel değer ile global değer arasındaki ilişkiyi ifade eden değer; yerel bütünü, bütünün yereli ne kadar yansıttığını ifade eder. Yüksek sinerji değeri alanda bulunan kullanıcıların hareketinin rahat olduğunu ifade eder. Sivas kenti sur içi alanın yerel ve global bütünleşme değeri arasında korelasyon değeri olan sinerji analiz değeri 0.77 olarak bulunmuştur (Tablo 5.13). Bu değer Sivas kentinin oldukça yüksek sinerjiye sahip olduğunu yansıtmaktadır. Ayrıca yerelin bütünü, bütünün ise yereli yüksek oranda ifade ettiğini belirtmektedir. Kullanıcı hareketinin rahat olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 5.13. Sivas Kenti Sur İçi Alanı Sinerji Analiz Değerleri

	En Az Değer	En Fazla Değer	Ortalama Değer
Sinerji (Synergy) (Yerel ve global bütünleşme arasındaki değer /H R=3/HR=n)	-	-	0.774

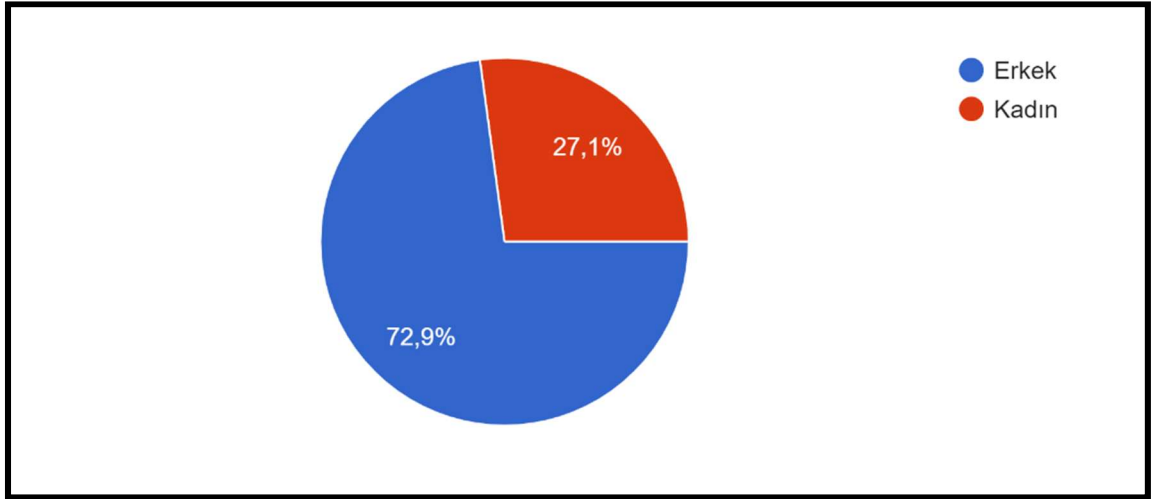
5.6. Uzman Anket Çalışması

Sivas tarihi kent merkezinin kent belleğindeki yerini ölçmek, anıtsal yapıların önemini tespit etmek ve mekanın kalitesi parametrelerinden erişilebilirlik, güvenlik, fonksiyonlar, mimarlık ve planlama kriterleri bakımından sorunları belirlemek amacıyla uzman görüşünü belirlemek amacıyla anket çalışması yapılmıştır. Uzmanlar mimar, şehir plancı, koruma uzmanı ve yerel yönetim üyeleri olarak saptanmış ve 70 uzmanla yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Anketlerden elde edilen IBM Statistical Package For The Social Sciences (SPSS) 15.0 For Windows istatistik programında işlenerek tek faktörlü frekans analizi ve tanımlayıcı analiz yapılarak sonuçlara ulaşılmıştır. Anketin ilk bölümünde katılımcıların demografik bilgileri (cinsiyet, yaş), mesleki bilgileri, uzmanlık alanları ölçmek amacıyla sorular sorulmuştur. Araştırmanın ikinci bölümünde Sivas tarihi kent merkezi ve kullanıcı ilişkisinin belirlenmesi amacıyla alanı kullanma saatleri ve kullanılan mekanlara dair sorular yöneltilmiştir. Anketin üçüncü bölümünde Sivas'ın kent kimliğini yansıtan yapılara dair sorular sorulmuştur. Anketin dördüncü bölümünde sunulan yönergelerle dair tutumları belirlenmiştir. Anketin beşinci bölümünde ise erişilebilirlik, güvenlik, fonksiyonlar, mimari ve planlama faktörleri değerlendirilmiştir. Anketin altıncı bölümünde ise uzmanların kent merkezine dair önerilerin alınması adına açık uçlu sorular sorulmuştur.

5.6.1. Uzmanların Bilgileri

Uzmanların Cinsiyeti

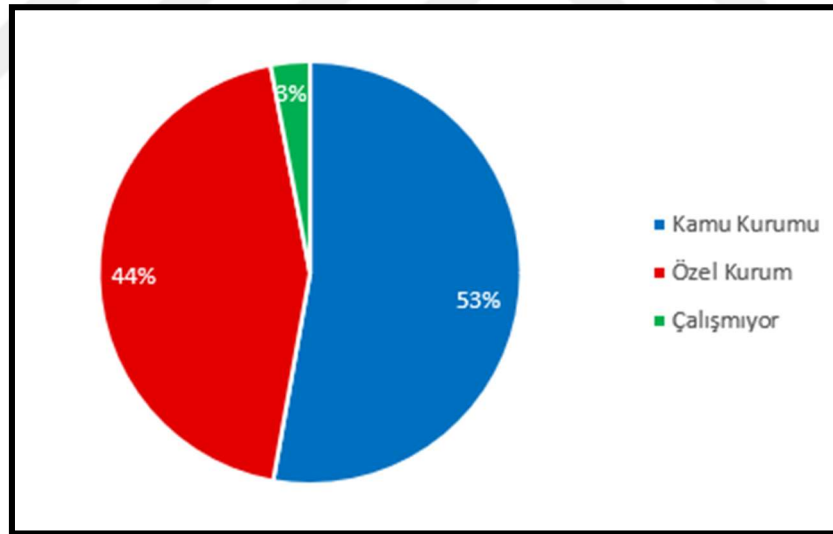
Ankete katılan kişilerin cinsiyet dağılımlarına bakıldığında; yüzde 72.9'u erkek, yüzde 27.1'inin kadın olduğu görülmektedir (Şekil 5.19).

Şekil 5.19. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

Uzmanların Kurum Bilgisi

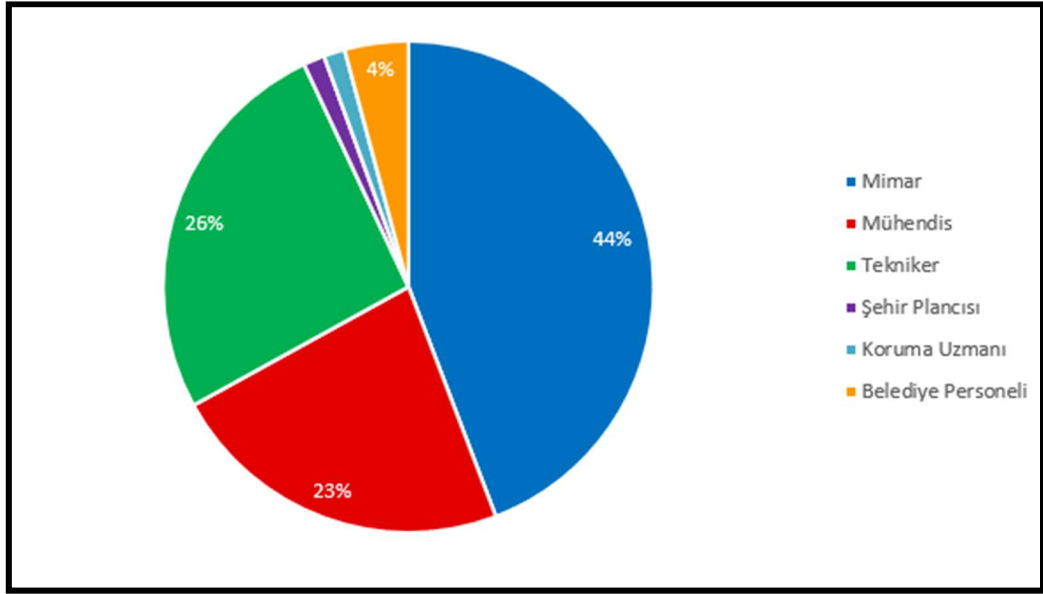
Ankete katılan uzmanların kurum bilgilerinin dağılımına bakıldığında; yüzde 52.8'i (37 kişi) kamu kurumu, yüzde 44.20'sinin (31 kişi) özel kurumda çalıştığı ve %3'ünün (3 kişi) çalışmadığı görülmektedir (Şekil 5.20).

Şekil 5.20. Katılımcıların Kurum Bilgisi Dağılımı

Uzmanların Meslek Bilgisi

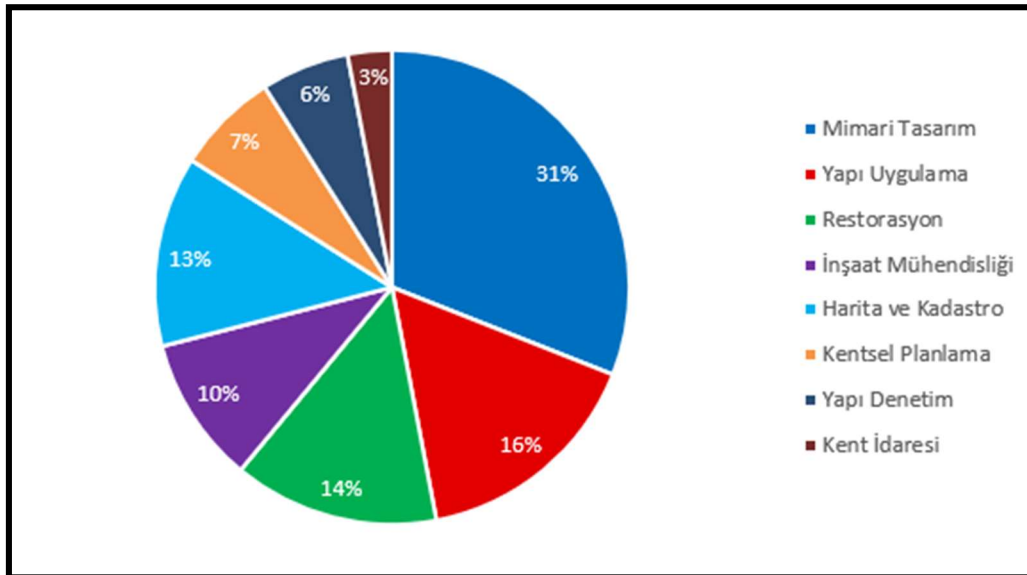
Ankete katılan uzmanların meslek bilgilerinin dağılımına bakıldığında; yüzde 44.2'sinin (31 kişi) mimar, yüzde 26'sının (18 kişi) tekniker, yüzde 22.8'sinin (16 kişi) mühendis, yüzde 4. 20'sinin (3 kişi) belediye personeli ve yüzde 1.40'ar kişinin (biri şehir plancısı ve diğeri koruma uzmanı) olduğu görülmektedir (Şekil 5.21).

Şekil 5.21. Uzmanların Meslek Bilgisi

Katılımcıların Uzmanlık Alanları

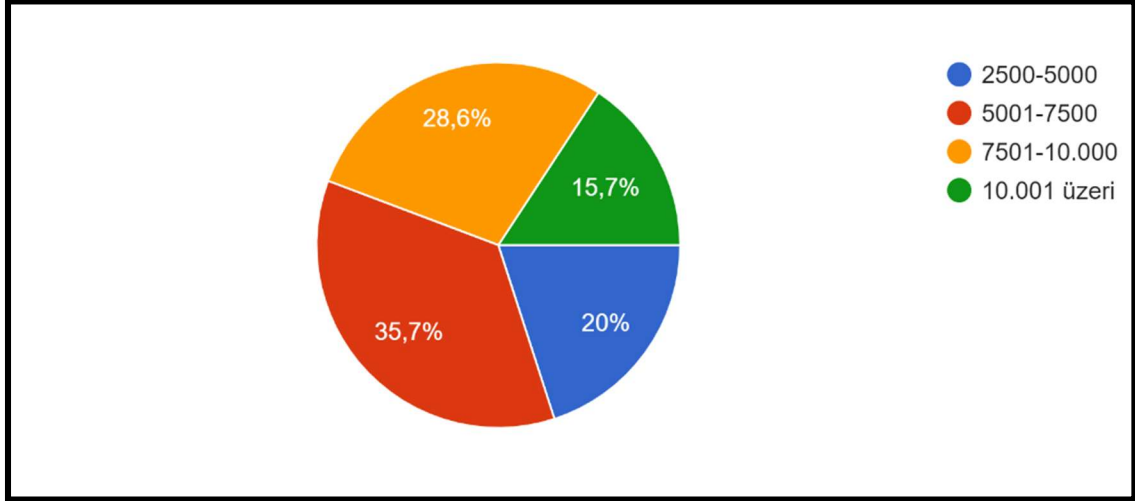
Anket katılımcıların uzmanlık alanlarının dağılımına bakıldığında; yüzde 31'i mimari tasarım, yüzde 16'sı yapı uygulama, yüzde 14'ü restorasyon, yüzde 13'ü harita ve kadastro, yüzde 10'u inşaat mühendisliği, yüzde 7'si kentsel planlama, yüzde 6'sı yapı denetim ve yüzde 3'ü kent idaresi alanında uzmanlığa sahiptir (Şekil 5.22).

Şekil 5.22. Katılımcıların Uzmanlık Alanları

Uzmanların Gelir Düzeyleri Bilgisi

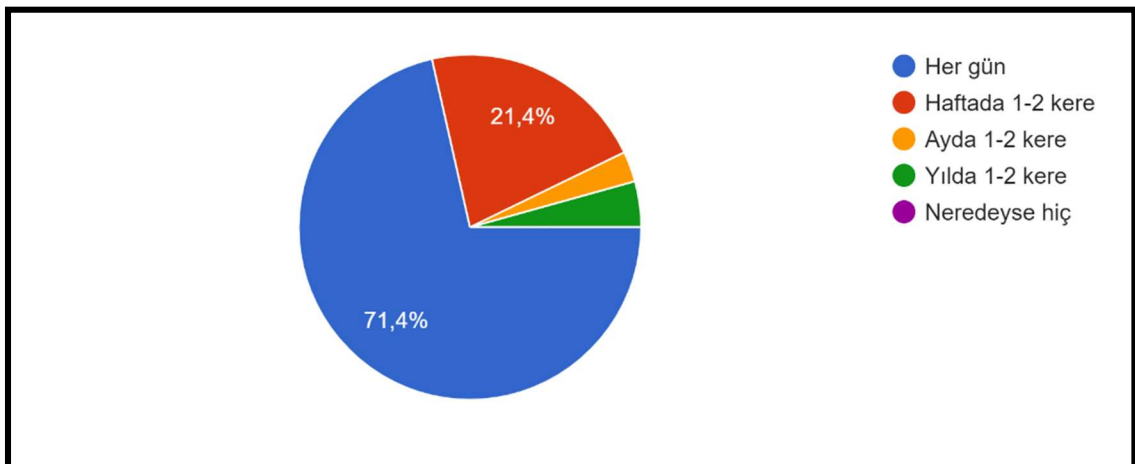
Ankete katılan uzmanların gelir düzeylerinin dağılımına bakıldığında; yüzde 35.7'sinin 5001-7500 TL, yüzde 28.6'sının 7501-10.000 TL, yüzde 20'sinin 2500-5000 TL ve yüzde 15.7'sinin 10.000 TL üzeri gelire sahip oldukları görülmektedir (Şekil 5.23).

Şekil 5.23. Uzmanların Gelir Düzeyleri Bilgisi

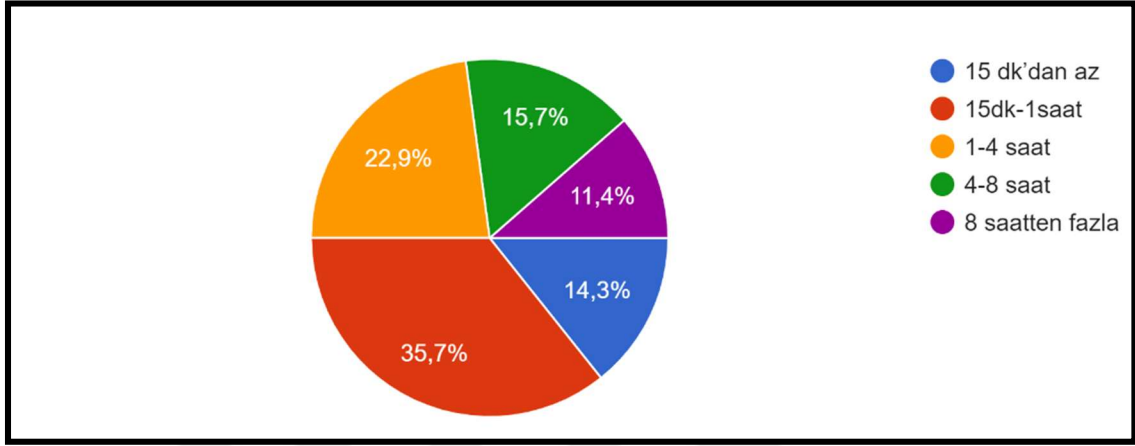
5.6.2. Sivas Tarihi Kent Merkezi ve Kullanıcı İlişkisinin Belirlenmesi

Anketin ikinci bölümünde Sivas tarihi kent merkezinin kullanıcı ile ilişkisinin belirlenmesi amacıyla “Sivas tarihi kent merkezinde ne kadar sıklıkla bulunuyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Uzmanların yüzde 71.4’ü haftanın her gün alana giderken, yüzde 21.4’ü haftada 1 ya da 2 kez, yüzde 4.3’ü yılda 1-2 kere ve yüzde 2.9’u ayda 1-2 kere geldiğini ifade etmiştir (Şekil 5.24).

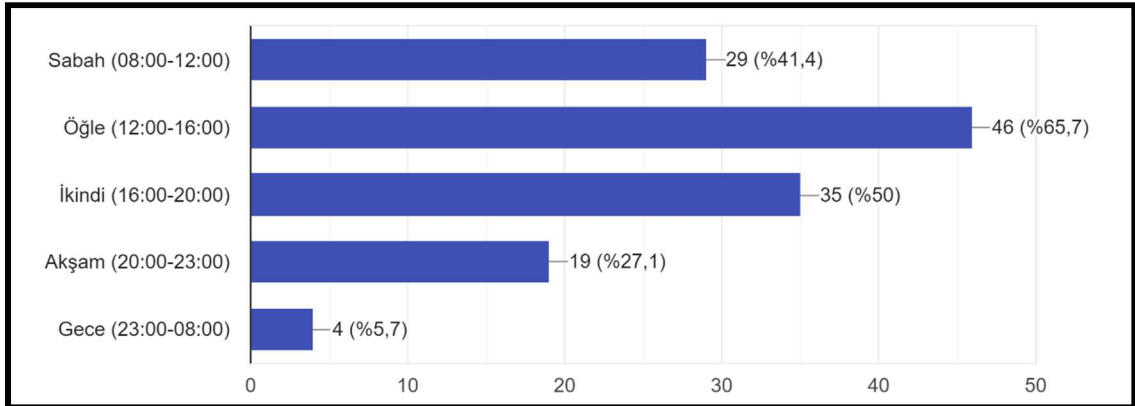
Şekil 5.24. Sivas Tarihi Kent Merkezinde Katılımcıların Bulunma Sıklığı

Anketin ikinci bölümünde Sivas tarihi kent merkezinin kullanıcı ile ilişkisinin belirlenmesinde kent merkezinin ne kadar kullanıldığını belirlemek amacıyla “Sivas tarihi kent merkezinde ne kadar süre geçiriyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Uzmanların yüzde 35.7’si 15 dk-1saat, yüzde 22.9’u 1-4 saat, yüzde 15.7’si 4-8 saat, yüzde 14.3’ü 15 dakikadan az, yüzde 11.4’ü 8 saatten fazla zaman geçirdiğini belirtmiştir (Şekil 5.25).

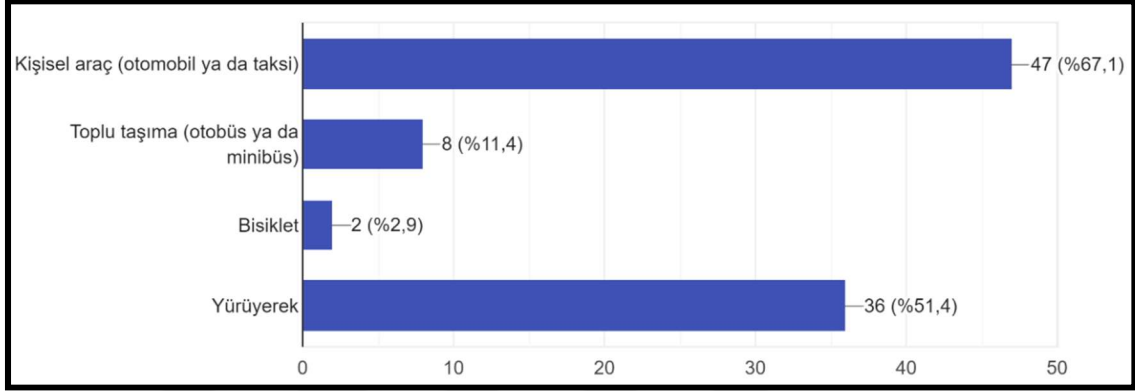
Şekil 5.25. Sivas Tarihi Kent Merkezinde Katılımcıların Bulunma Süresi

Anketin ikinci bölümünde Sivas tarihi kent merkezinin kullanım saatlerindeki yoğunluğunun belirlenmesi amacıyla “Sivas tarihi kent merkezini günün hangi saatlerinde kullanırsınız?” sorusu yöneltilmiştir. Uzmanlar birden fazla yanıt seçebilmişlerdir. Uzmanların cevapları incelendiğinde; yüzde 65.7’si öğle (12:00-16:00), yüzde 50’si ikindi (16:00-20:00), yüzde 41.4’ü sabah (08:00-12:00), yüzde 27.1’i akşam (20:00-23:00) ve yüzde 5.7’si gece (23:00-08:00) kullandığı görülmüştür (Şekil 5.26).

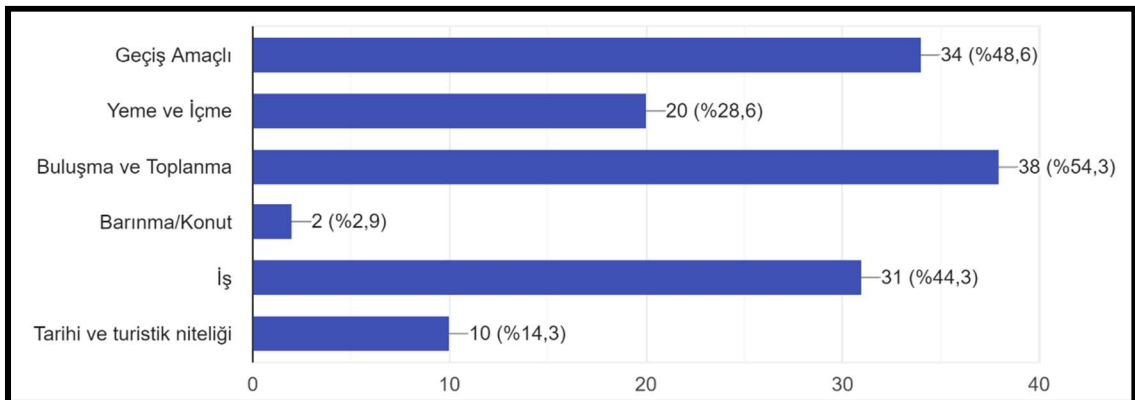
Şekil 5.26. Sivas Tarihi Kent Merkezinde Katılımcıların Bulunma Saatleri

Anketin ikinci bölümünde Sivas tarihi kent merkezine ulaşım araçlarının belirlenmesi amacıyla “Sivas tarihi kent merkezine hangi ulaşım aracı ile erişim sağlıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Uzmanlar birden fazla yanıt seçebilmişlerdir. Uzmanların cevapları incelendiğinde; yüzde 67.1’i kişisel araçla (taksi ya da otomobil), yüzde 51.4’ü yürüyerek, yüzde 11.4’ü toplu taşımayla (otobüs ya da minibüs) ve yüzde 2.9’u bisiklet ile alana ulaşım sağladığı görülmektedir (Şekil 5.27).

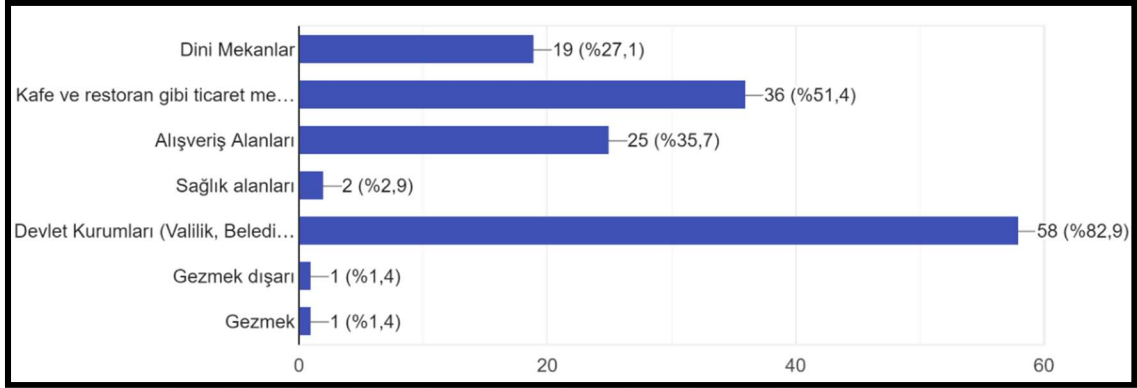
Şekil 5.27. Sivas Tarihi Kent Merkezinde Katılımcıların Ulaşım Araçları

Anketin ikinci bölümünde Sivas tarihi kent merkezini kullanım amaçlarının belirlenmesi amacıyla “Sivas tarihi kent merkezini kullanma sebepleriniz nedir?” sorusu yöneltilindiğinde; yüzde 54.3’ü buluşma ve toplanma amaçlı, yüzde 48.6’sı geçiş amaçlı, yüzde 44.3’ü iş amaçlı, yüzde 28.6’sı yeme ve içme amaçlı, yüzde 14.3’ü tarihi ve turistik amaçlı ve yüzde 2.9’u barınma amaçlı kullandığı tespit edilmiştir. Uzmanlar birden fazla yanıt seçebilmişlerdir (Şekil 5.28).

Şekil 5.28. Sivas Tarihi Kent Merkezinde Katılımcıların Bulunma Nedenleri

Anketin ikinci bölümünde Sivas tarihi kent merkezinde bulunan mekanların işlevlerinin belirlenmesi amacıyla “Sivas tarihi kent merkezinde hangi mekanları kullanıyorsunuz?” sorusu yöneltildiğinde; yüzde 82.9’u devlet kurumlarını (valilik, belediye vb.), yüzde 51’i kafe ve restoran gibi ticaret mekanlarını, yüzde 35.7’si alışveriş alanlarını, yüzde 27.1’i dini mekanları, yüzde 2.8’i ise gezi amaçlı kullandığını belirtmişlerdir. Uzmanlar birden fazla yanıt seçebilmişlerdir (Şekil 5.29).

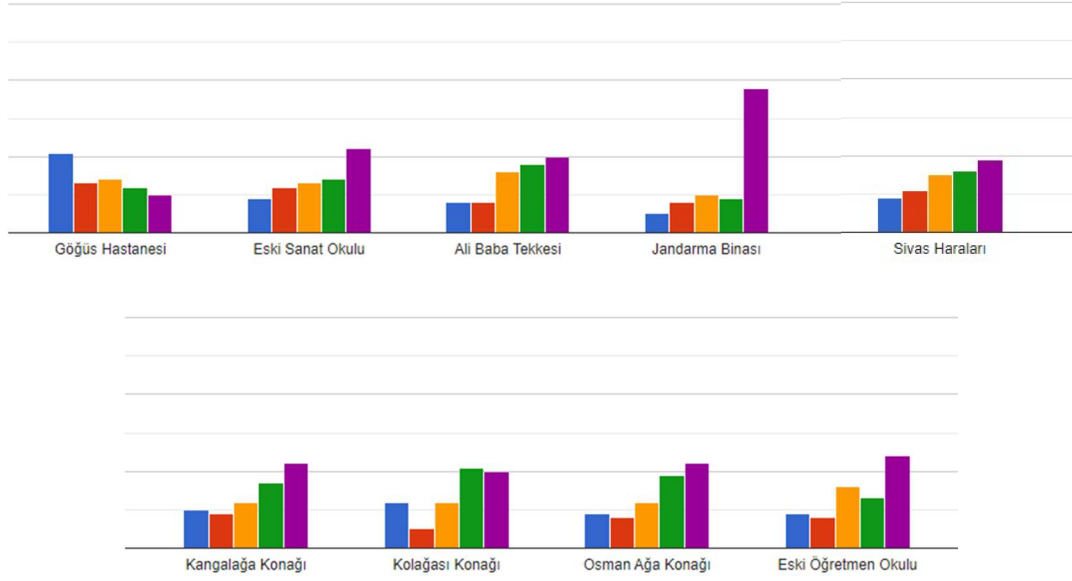

Şekil 5.29. Sivas Tarihi Kent Merkezinde Katılımcıların Kullandığı Mekanlar

5.6.3. Sivas'ın Kentsel Bellekte Yeri

Anketin üçüncü bölümünde Sivas tarihi kent merkezinde bulunan anıtsal ve sivil mimarlık yapılarından kent kimliğini yansıtan yapıların belirlenmesi amacıyla 1 puan yansıtmıyor, 2 puan çok az yansıtıyor, 3 puan biraz yansıtıyor, 4 puan yansıtıyor, 5 puan kesin yansıtıyor olmak üzere 5’li likert sisteminde sorular sorulmuştur. Bu kapsamda 34 adet tarihi yapının kent kimliğindeki yerini ve öne çıkan kültürel miras öğelerini belirlenmek amaçlanmıştır. Uzmanların verdiği cevaplara göre tüm yapılar en çok 5 puan/kesin yansıtıyor cevabını almışlardır. Fakat yüzdesel olarak Valilik Binası, Ulu Cami, Çifte Minareli Camii, Buruciye Medresesi, Gök Medrese, Kongre Binası ve Şifaiye Medresesi en fazla kent kimliğini yansıtan yapılar arasında yer almaktadır (Tablo 5.14).

Tablo 5.14. Sivas Tarihi Kent Merkezindeki Tarihi Yapıların Kentsel Bellekteki Yeri

5.6.4. Sivas Kent Merkezinde Koruma ve Süreklilik

Anketin dördüncü bölümünde Sivas tarihi kent merkezinde koruma ve süreklilik kavramına tutumlarının belirlenmesi amacıyla 15 maddede tutum ve davranış ifadeleri sunulmuş ve cevap olarak 5'li likert sistemine göre puanlanmaları istenmiştir. Bu ifadeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır (Tablo 5.15).

Tablo 5.15. Sivas Tarihi Kent Merkezine Yönelik Tutumlar

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum
Sivas tarihi kent merkezinin ulaşılabilirliği yeterlidir.	%11.2	%9.8	%12.6	%25.2	%39.2
Sivas tarihi kent merkezinin yeni yerleşim alanları entegredir.	%11.2	%16.8	%29.4	%22.4	%18.2
Sivas tarihi yapısı ile merkezinde yer alan yapılar uygundur.	%9.8	%28	%28	%12.6	%19.6
Sivas tarihi kent merkezinin kendine özgün bir yerel kimliği vardır.	%4.2	%9.8	%16.8	%26.6	%40.6
Sivas tarihi kent merkezinin kent belleği kaybedilmiştir.	%15.4	%25.2	%32.2	%11.2	%14
Sivas tarihi kent merkezinin tarihsel süreklilik sağlanmıştır.	%12.6	%14	%32.2	%16.8	%22.4

Sivas tarihi kent merkezinin silueti korunmuştur.	%16.8	%16.8	%26.6	%22.4	%15.4
Sivas tarihi kent merkezi çağa adapte olup, gelişmeye devam etmektedir.	%15.4	%21	%22.4	%23.8	%15.4
Sivas tarihi kent merkezi turizm gelir kaynağı oluşturmaktadır.	%14	%26.6	%25.2	%21	%11.2
Sivas tarihi kent merkezi teknolojiyi yakalayamamıştır.	%9.8	%21	%28	%23.8	%15.4
Sivas tarihi kent merkezinin yeniden canlandırılması gereklidir.	%7	%15.4	%21	%28	%26.6
Sivas tarihi kent merkezinde doğru uygulamalar yapılmaktadır.	%12.6	%22.4	%26.6	%22.4	%14
Sivas tarihi kent merkezinde yönetim sorunu bulunmaktadır.	%14	%25.2	%22.4	%19.6	%16.8
Sivas tarihi kent merkezinde koruma ile ilgili yanlış kararlar alınmaktadır.	%15.4	%22.4	%23.8	%15.4	%21
Sivas tarihi kent merkezi yaşanabilirlik kriterlerini sağlamaktadır.	%11.2	%8.4	%22.4	%36.4	%15.4

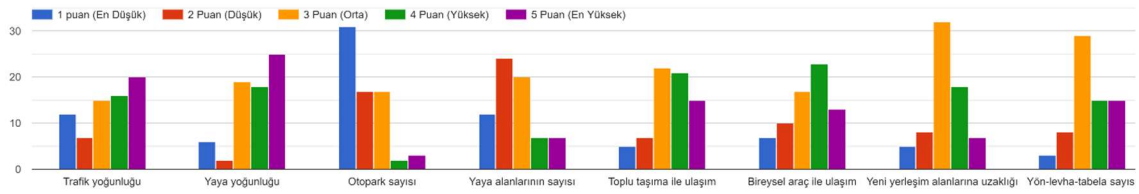
5.6.5. Sivas Tarihi Kent Merkezi Parametreleri

Anketin beşinci bölümünde erişilebilirlik, güvenlik, fonksiyonlar ile mimari ve planlama olmak üzere 4 kategoride parametreler sunulmuştur. Bu parametrelerde 1 puan en düşük, 5 puan en yüksek olmak üzere 5’i likert sistemine göre puanlanmaları istenmiştir.

5.6.5.1. Erişilebilirlik Parametreleri

Uzmanların Sivas tarihi kent merkezinin erişilebilirlik faktörlerini değerlendirebilmesi amacı ile trafik yoğunluğu, yaya yoğunluğu, otopark sayısı, yaya alanları ve yayalaştırılan sokakların sayısı, toplu taşıma ile ulaşım, bireysel araç ile ulaşım, yeni yerleşim alanlarına uzaklıklık, yön-levha-tabela sayısı olmak üzere 8 parametre altında değerlendirmeleri beklenmiştir. Bu kapsamda 1 puan en düşük, 5 puan en yüksek olmak üzere 5’i likert sistemine göre puanlanmaları istenmiştir. Trafik yoğunluğuna verilen cevaplar incelendiğinde %51.4’ü trafiğin yoğun olduğunu ifade ederken %27.1’i trafiğin az olduğunu belirtmiştir. Yaya yoğunluğuna verilen cevaplar

incelendiğinde %61.4'ü yaya hareketinin fazla olduğunu belirtirken %11.4'ü yaya hareketinin az olduğunu belirtmiştir. Otopark sayısına verilen cevapların incelendiğinde %65.5'i otopark sayısının az olduğunu ifade ederken %7.1'i otopark sayısının yeterli olduğunu belirtmiştir. Yaya alanları ve yayalaştırılan sokakların sayısına verilen cevaplar incelendiğinde %51.4'ü yeterli olmadığını belirtirken %20'si yetersiz olduğunu belirtmiştir. Toplu taşıma ile ulaşım parametresine yönelik cevaplar incelendiğinde %51.4'ü yeterli olduğunu belirtirken %17.1'i az olduğunu ifade etmiştir. Bireysel araç ile ulaşım parametresine yönelik yanıtlar incelendiğinde %51.4'ü yüksek puan verirken %24.2'si düşük puan vermiştir. Sivas tarihi kent merkezinin yeni yerleşim alanlarının uzaklığına yönelik verilen cevaplar incelendiğinde %45.7'si orta(3) puan verirken, %35.7'si yüksek(5) puan verirken %18.5'i düşük (1-2) puan vermiştir. Yön levha tabela sayısı incelendiğinde %42.8'i yeterli cevabını verirken, %41.4'ü orta yeterli %15.7'si ise yetersiz olduğunu belirtmiştir (Şekil 5.30).

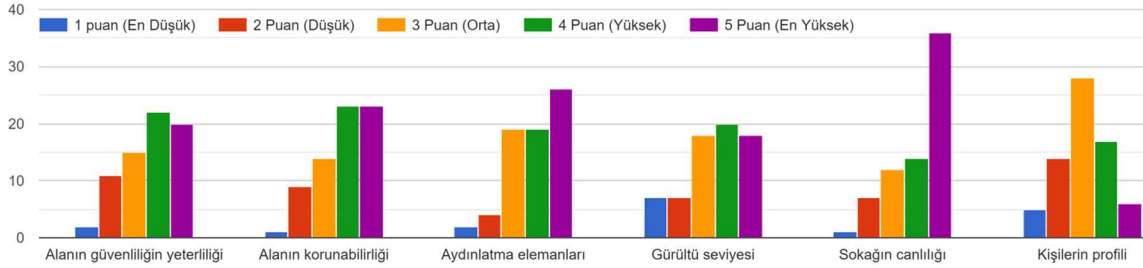

Şekil 5.30. Sivas Tarihi Kent Merkezi Erişilebilirliği

4.6.5.2. Güvenlik Parametreleri

Uzmanların Sivas tarihi kent merkezinin güvenlik parametreleri faktörlerini değerlendirebilmesi amacı ile alanın güvenliğinin yeterliliğinin, güvenlik kuvvetlerince korunabilirliği, aydınlatma elemanları - seviyesi, gürültü seviyesi, sokağın canlılığı, ve kullanıcıların profili olmak üzere 7 parametre altında soru yöneltmiştir. Bu kapsamda alanın güvenliğinin yeterliliği parametresinde verilen cevaplar incelendiğinde %60'ı yeterli (4-5 puan) cevabını verirken %18.5'i yetersiz ifadesini kullanmıştır. Alanın güvenlik kuvvetlerince korunabilirliği parametresine verilen cevaplar incelendiğinde %37.1'i yeterli ifadesini kullanırken %14.2'si yeterli bulmamaktadır. Aydınlatma elemanları ve seviyesi parametresine verilen cevaplar incelendiğinde %35.7'si yeterli olduğunu belirtirken %27.1'i orta seviyede, %8.5'i yetersiz olduğunu belirtmiştir. Gürültü seviyesi parametresi incelendiğinde %54.2'si yüksek gürültü seviyesine sahip olduğunu belirtmiş %20'si ise düşük gürültü seviyesine sahip olduğunu ifade etmiştir. Sokağın canlılığı parametresi incelendiğinde %71.4'ü alanın canlı olduğunu ifade ederken %11.4'ü düşük canlılığına sahip olduğunu belirtmiştir. Kullanıcıların profili

parametresine verilen yanıtlar incelendiğinde %40'ı orta derecede, %32.8'i iyi derecede olduğunu ifade ederken %27.1'i düşük profile kişilerin alanı tercih ettiğini belirtmişlerdir (Şekil 5.31).

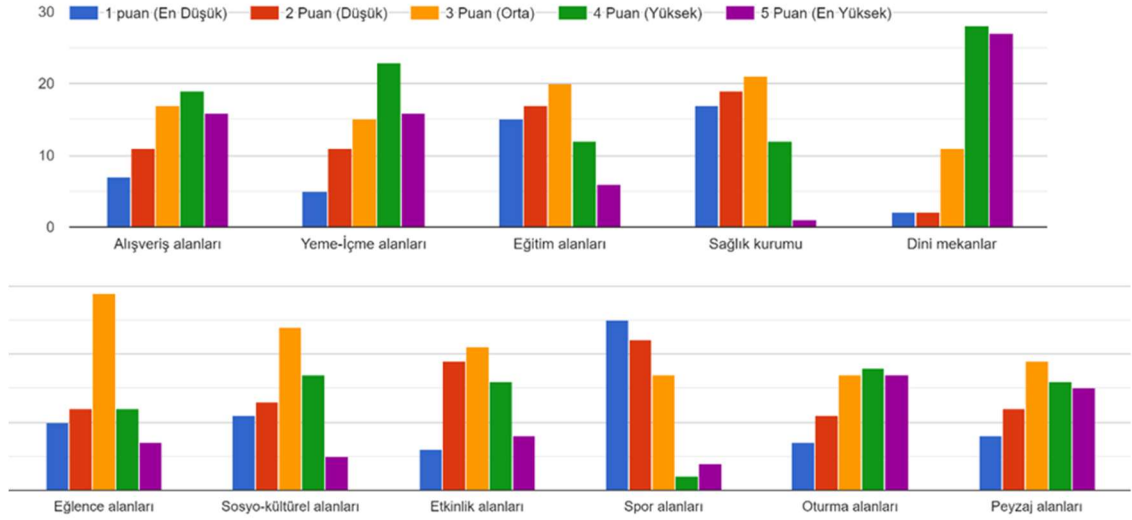

Şekil 5.31. Sivas Tarihi Kent Merkezi Güvenliği

5.6.5.2. Fonksiyon Parametreleri

Uzmanların Sivas tarihi kent merkezinin fonksiyon parametreleri faktörlerini değerlendirebilmesi amacı ile alanda alışveriş alanları, yeme içme alanları, eğitim alanları, sağlık kurumu, dini mekanlar, eğlence alanları, sosyo-kültürel alanlar, etkinlik alanları, spor alanları, oturma alanları ve peyzaj alanlarının yeterliliğine değerlendirmeleri beklenmiştir. Alışveriş alanlarının yeterliliği parametresi incelendiğinde uzmanların %50'i yeterli olduğunu belirtirken %25.7'si yetersiz olduğunu belirtmiştir. Yeme-İçme alanlarının yeterliliği incelendiğinde uzmanların %55.7'si yeterli olduğunu ifade ederken %22.8'i yetersiz olduğunu belirtmiştir. Eğitim alanlarının yeterliliği parametresi incelendiğinde uzmanların %45.7'si yetersiz olduğunu ifade ederken %25.7'si yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Sağlık kurumunun yeterliliği parametresi incelendiğinde uzmanların %51.4'ü yetersiz olduğunu ifade ederken %18.5'i yeterli olduğunu varsaymışlardır. Dini mekanların yeterliliği parametresi incelendiğinde uzmanların %78.5'i yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Eğlence alanları parametresine incelendiğinde uzmanların %41.4'ü orta seviyede yeterli olduğuna belirtirken %31.4'ü yetersiz olduğunu, %27.1'i ise yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Sosyo-kültürel alanlarının yeterliliği parametresi incelendiğinde uzmanların %34.2'si yetersiz olduğunu, %34.2'si orta seviyede yeterli %31.6'sı ise yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Etkinlik alanlarının yeterliliği parametresine verilen cevaplar incelendiğinde uzmanların %35.7'si yetersiz %30'u orta seviyede yeterli %34.3'ü ise yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Spor alanlarının yeterliliği parametresi incelendiğinde uzmanların %74.2'si yetersiz cevabını vermişlerdir. Oturma alanları

yeterliliği parametresi incelendiğinde uzmanların %50'si yeterli, %24.2 orta seviyede, %25.8'i yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Peyzaj alanlarının yeterliliği incelendiğinde uzmanların %44.2'si yeterli, %28.5'i yetersiz, %27.3'ü orta seviyede olduğu belirtilmiştir (Şekil 5.32).

Şekil 5.32. Sivas Tarihi Kent Merkezi Fonksiyon Dağılımı

5.6.5.3. Mimari ve Planlama Parametreleri

Uzmanların Sivas tarihi kent merkezinin mimari ve planlama parametreleri faktörlerini değerlendirebilmesi amacı ile alanda kültürel miras alanları, tarihi alanın estetiği, tarihi alanın kimliği, anıtsal yapıların restorasyonları, konutların restorasyonu, yeniden işlevlendirilmesi, sağlıklılaştırılan sokak sayısı, anıtsal yapıların çevresi, anıtsal yapıların aydınlatılması, alanın yapılaşma yoğunluğu (parsel-ada ilişkisi), alanın kat yüksekliği (insan oranı), yarı açık alanların yeterliliği, açık alanların yeterliliği ve mekanların kalitesi yeterliliğini değerlendirmeleri beklenmiştir.

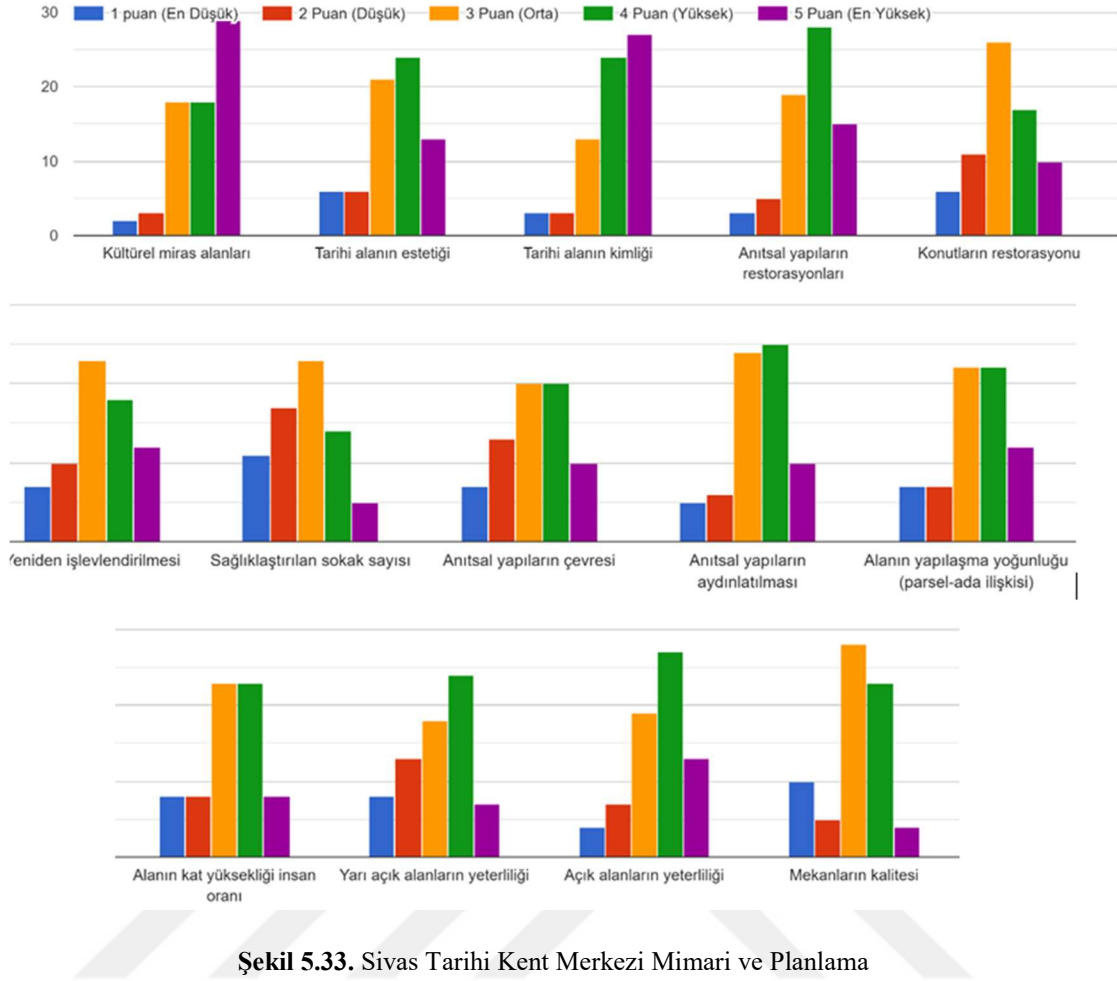
Kültürel miras alanları parametresi incelendiğinde, uzmanların %67.1'i yeterli olduğunu belirtirken, %7.1'i yetersiz olduğunu belirtmiştir. Tarihi alanın estetiği parametresi incelendiğinde, uzmanların %52.8'i yeterli olduğunu belirtirken, %17.1'i yetersiz olduğunu belirtmiştir. Tarihi alanın kimliği parametresi incelendiğinde, uzmanların %72.8'i yeterli olduğunu belirtirken, %8.5'i yetersiz olduğunu belirtmiştir. Anıtsal yapıların restorasyonları parametresi incelendiğinde, uzmanların %61.4'ü yeterli olduğunu belirtirken, %11.4'ü yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Konutların restorasyonu parametresi incelendiğinde, uzmanların %38.5'i yeterli, %24.2'si yetersiz, %37.3'ü orta seviyede yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Yeniden

işlevlendirilmesi parametresi incelendiğinde, uzmanların %42.8'i yeterli, %24.2'si yetersiz, %32.8'i orta seviyede yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Sağıklaştırılan sokak sayısı parametresi incelendiğinde, uzmanların %40'ı yetersiz, %32.8'i orta seviyede yeterli, %27.2'si ise yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.

Anıtsal yapıların çevresi parametresi incelendiğinde, uzmanların %42.8'ü yeterli, %28.5'i orta seviyede yeterli olduğunu belirtirken, %28.7'si yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Anıtsal yapıların aydınlatılması parametresi incelendiğinde, uzmanların %50'si yeterli olduğunu belirtirken, %15.4'ü yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Alanın yapılaşma yoğunluğu (parsel-ada ilişkisi) parametresi incelendiğinde, uzmanların %47.6'sı yeterli, %30.8'i orta seviyede yeterli olduğunu belirtirken, %21.6'si yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

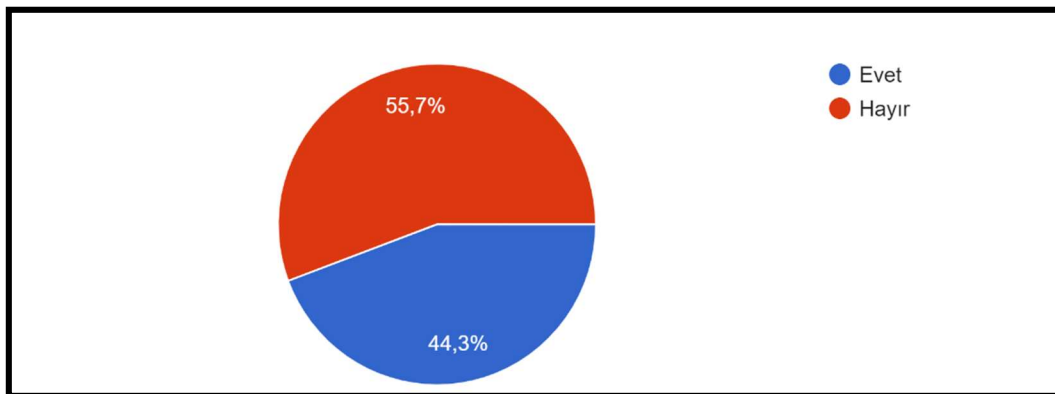
Alanın kat yüksekliği (insan oranı) parametresi incelendiğinde, uzmanların %43.4'ü yeterli, %32.2'si orta seviyede yeterli olduğunu belirtirken, %24.4'ü yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Yarı açık alanların yeterliliği parametresi incelendiğinde, uzmanların %43.4'ü yeterli, %29.4'ü yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Açık alanların yeterliliği parametresi incelendiğinde, uzmanların %56'sı yeterli, %28.6'sı orta seviyede yeterli olduğunu belirtirken, %15.4'ü yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Mekanların kalitesi parametresi incelendiğinde, uzmanların %37.8'i yeterli, %39.2'si orta seviyede yeterli olduğunu belirtirken, %23'ü yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir (Şekil 5.33).

Şekil 5.33. Sivas Tarihi Kent Merkezi Mimari ve Planlama

5.6.6. Katılımcıların Öznel Değerlendirme ve Görüşleri

Çalışmanın konusu olan ve Sivas kent merkezini çevreleyen surlar hakkında uzmanlara “Sivas kent merkezini çevreleyen ve günümüze ulaşamamış Sivas Sur Duvarları hakkında bilgi sahibi misiniz?” sorusu sorulduğunda; yüzde 55.7’si bilgi sahibi olmadığını, yüzde 44.3’ü ise bilgi sahibi olduğunu belirtmişlerdir (Şekil 5.34).

Şekil 5.34. Sivas Tarihi Kent Merkezinde Surlara Dair Bilgi Dağılımı

Anketin altıncı bölümünde uzmanların katılımcıların öznel değerlendirme ve görüşlerini almak amacıyla açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Bu kapsamda “Sivas tarihi kent merkezinin kent belleğinde yer alan yapıların öne çıkarılması için önerileriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Kullanıcıların cevapları gruplandırıldığında; tanıtım levhaları ve reklamların yapılması, müzelere ve tarihi yapılara ek işlev verilerek çağa adapte edilmesi, yeni yapıların mevcut tarihi yapılara uyum sağlaması, ulaşım hatlarının değiştirilmesiyle tarihi yapıların bağlanması ve aydınlatmanın artırılması gerekliliği vurgulanmıştır.

Sivas’ın kimliğini yansıtan yapıların incelenmesi amacıyla “Sivas tarihi kent merkezinde eskiden yer alan, fakat yıkılarak günümüzde yer almayan yapı sizce nedir? (Eğer yoksa yok yazabilirsiniz.)” sorusu sorulmuştur. Bu kapsamda uzmanların verdiği cevaplar incelendiğinde; kilise, il halk kütüphanesi, sivil mimarlık örnekleri, kadın cezaevi, vilayet matbaası, ikiz konaklar, İsmet paşa ilkokulu, Tan sineması ve surlar cevaplarının yoğunlaştığı görülmektedir.

Bu bölümde uzmanlara “Sivas tarihi kent merkezine yönelik önerileriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiş ve açık uçlu olarak cevaplamaları istenmiştir. Bu kapsamda ulaşılabilirlik sorununun çözümlenmesi, otopark sayısının artırılması, aydınlatmaların artırılması, eski yeşil dokunun sağlanması amacıyla yeşil alanların artırılması, yaya yollarının artırılması, Belediye binasının ve aynalı çarşının kaldırılması gerekliliğini vurgulamışlardır. Uzmanlar yaşanabilirlik kriterlerine dair ise; doğru işlevlendirme, kullanıcı profilinin değiştirilmesi ve sosyo-kültürel etkinliklerin oluşturulması, akşam saatlerinde kullanımın artırılması gerekliliğini vurgulamışlardır.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç ve Değerlendirme

Modernleşme ile başlayan kentlerdeki dönüşümün oluşturduğu bellek ve kimlik kaybından hareketle yola çıkılan bu çalışma kapsamında; Sivas kenti çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda tez çalışmasında Sivas'ın şehir dokusunda yer alan tarihi yapıların tespit edilmesi, bu mekanların kent içinde öne çıkarılması ve geleceğe sürdürülebilir şekilde ulaşması amaçlanmıştır. Öncelikle Sivas kentinin tarihsel ve mekansal gelişimini tespit etmek amacıyla kentin konumu, tarihsel gelişiminde hüküm süren uygarlıklar, kentin gelişim yapısı ve tarihi yapıları incelenmiştir.

Çalışma kapsamında mimari ve kentsel tasarımların sunulması adına alan çalışması yapılmıştır. Alan çalışmasında ilk olarak çalışma alanı olarak belirlenen Sivas tarihi kent merkezi sur duvarları içinde kalan bölgenin doluluk-boşluk, yeşil alan, yapı yoğunluğu, yapı kullanma ve kat yoğunluğu açısından analiz edilmiştir. Doluluk-boşluk analizine göre Sivas kent merkezi oldukça yoğun bir yerleşime sahiptir. Yeşil alan analizine göre mevcut yoğun yapılaşma alanı arasında yeşil alan ya da kentsel boşluklar bulunmamaktadır. Var olan yeşil alanlar ise nitelikli değildir. Yapı yoğunluğu analizine göre; kent merkezi yoğun ticari kullanıma sahiptir. Yapı yoğunluğu ve kat analizine göre kent merkezi ticari ve konut ağırlıklı yapı adalarından oluşmakta ve sekiz kat gibi yüksek katlarla çevrilidir. Yapı kullanım analizine göre kent merkezi ve çalışma alanı Sivas'ın ticari bir odağı halindedir. Fakat gece nüfusu gündüz nüfusunun yaklaşık olarak yarıdan daha azına kadar düşmesi alanın belirli saatlerde kullanıldığı göstermektedir.

Sivas kent gelişimi ve tarihi süreç içerisinde yapılan uygulama imar planları değerlendirildiğinde 1915 Badrik planlarından başlayarak korunması gereken eserlere özel önem verildiği görülmektedir. Özellikle 70'li yıllardan itibaren artan tarihi dokuların ve mimari mekanların korunmasına yönelik 23.07.1983 tarihinde yürürlüğe konulan 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Türkiye'de koruma bilinci daha da artmıştır. Kanun ve ilgili mevzuatların Sivas özelinde planlara yansması 2000'li yıllarda gerçekleşmeye başlamıştır. Sivas merkezde yer alan çok sayıda sivil mimari örnekleri 90'lı yıllarda tescil edilememiştir. 2005 yılında Bakanlar Kurulu yazısına istinaden koruma kurulunun çalışmalarına başlaması Sivas için yeni bir dönem oluşturmaktadır. Belediyesince yaptırılan 2012 yılı Revizyon İmar Planında taşınmaz kültür varlıklarının bulunduğu imar adalarında ve çevresinde konut ve ticaret

fonksiyonlarının yerine yeşil alan ve sosyal donatı fonksiyonlarının getirildiği görülmektedir. Ancak 2017 Kısmi Revizyon İmar Planı ile birlikte kamu yükü getiren bu alanların birçoğu yeniden eski haline getirilmiştir. Söz konusu değişikliklerin bazıları plana itirazlar neticesinde kısmen tekrar yeşil alan ve sosyal donatı fonksiyonlarına kavuşmuştur. 2020’li yıllarda ise Sivas Belediyesi paydaş kurumlarla ortak hareket ederek Gündük Minare ve çevresi, Taşhan çevresi ve birçok tescilli camii çevresi gibi tescilli yapıların bitişindeki ve komşuluğundaki ada ve veya parsellerin plan değişikliğine giderek kamulaştırma çalışmalarını sürdürmektedir.

Sivas kentinin analizleri incelendiğinde bağlantılılık analizinde yüksek bağlantılılık değerini ifade eden kırmızı aksların tarihi kent merkezinden uzak olan Muhsin Yazıcıoğlu Bulvarı ve Seyrantepe Caddesi’nde olduğu görülmektedir. Bu akslar kentin yeni gelişme alanlarına hitap etmektedir. Çalışma alanı olan kent merkezinin bağlantılılık değeri ise düşüktür. Sivas kentinin bütünleşme ve yerel bütünleşme analizine göre yüksek bütünleşme değerini yansıtan kırmızı ve sarı aksların Sivas tarihi kent merkezi çevresinde yer aldığı görülmektedir. Fakat bütünleşme değerinin kent merkezinin iç kısımlarında yüksek olmadığı görülmektedir.

Sivas kent merkezinde bulunan sur duvarları içinde kalan bölgenin bağlantılılık ve bütünleşme analizi sonuçları incelendiğinde; yoğun bağlantılılık değerine sahip olan kırmızı aksların uzun akslar ve geniş caddeler bulunduğu görülmektedir. Sivas Cumhuriyet Meydanı ile bağlantılı olan ışınal aksların erişilebilirliği fazladır. Fakat organik doku oluşturan çıkmaz sokakların olduğu Sivas Ulu Cami ve Gök Medrese çevresinin düşük bağlantılılık değerine sahiptir. Sivas için en önemli kentsel bellek mekanlarından biri olan bu tarihi yapıların öne çıkarılması gereklidir. Anadolu kenti olan Sivas’ın organik kent dokusuna sahip olması alanda mavi ve mor olan düşük bütünleşme değerine sahip aksları göstermektedir. Tercih analizi sonuçları incelendiğinde ise, alanda bulunan yolların tercih edilebilirliği düşük olduğu görülmektedir.

Çalışmada üçüncü olarak Sivas tarihi kent merkezi mimar, şehir plancı, mühendis, koruma uzmanı, tekniker ve yerel yönetim üyeleri ile anket çalışması yapılmıştır. Sivas tarihi kent merkezinde kent belleğinde yer edinen tarihi binaları tespit etmek ve erişilebilirlik, güvenlik, fonksiyonlar, mimarlık ve planlama kriterleri açısından belirlemek amacıyla sorular sorulmuştur. Çalışmaya katılan kişiler kamu kurumu, özel kurum veya serbest çalışanlar olarak dağılmaktadır. Uzmanların yarısından fazlası alanı her gün ve öğle saatlerinde kullanmaktadır. Uzmanların çoğu alana kişisel

araçları ile ya da yürüyerek ulaşmaktadır. Genellikle geçiş amaçlı ya da toplanma/buluşma amaçlı olarak alanı kullanmaktadırlar. Alanda valilik, belediye gibi kamu kurumları, kafe ve restoranlar ile alışveriş alanlarını en çok kullanmaktadırlar. Bu noktada alanın kentin landmarkı ve odak noktası olarak öne çıktığı görülmektedir. Sivas kenti için en önemli tasarlanması ve planlanması gerekli alan tarihi kent merkezidir.

Uzmanlar Sivas tarihi kent merkezinin yeniden canlandırılması gerekli olduğunu ve yapılan uygulamaların kısmen doğru olduğu kısmen yanlış olduğunu düşünmektedirler. Alanda yapılan analizler bu veriyi desteklemektedir. Uzmanların Sivas tarihi kent merkezinin erişilebilirlik faktörlerini ile sekiz parametre altında değerlendirilmeleri istenmiştir. Uzmanlardan alınan veriler doğrultusunda trafik yoğunluğu fazla, yaya yoğunluğu fazla, otopark sayısının az, yaya alanları ve yayalaştırılan sokakların sayısı yetersiz, toplu taşıma ile ulaşım yeterli olduğunu vurgulamışlardır. Uzmanların Sivas tarihi kent merkezinin güvenlik faktörlerini yedi parametre altında değerlendirilmeleri istenmiştir. Uzmanlardan alınan veriler doğrultusunda alanın güvenliği yeterli, güvenlik kuvvetlerince korunabilirliği yeterli, aydınlatma elemanları – seviyesi kısmen yeterli, gürültü seviyesi yüksek, sokağın canlılığı iyi ve kullanıcıların profili iyi olarak belirtmişlerdir.

Uzmanların Sivas tarihi kent merkezinin mimari ve planlama parametreleri faktörlerini on dört parametrede değerlendirilmeleri istenmiştir. Alanda kültürel miras alanları yeterli, tarihi alanın estetiği yeterli, tarihi alanın kimliği yeterli, anıtsal yapıların restorasyonları yeterli, konutların restorasyonu orta seviyede, yeniden işlevlendirilmesi yeterli, sağıklaştırılan sokak sayısı yetersiz, anıtsal yapıların çevresi yetersiz, anıtsal yapıların aydınlatılması orta seviyede, alanın yapılaşma yoğunluğu orta seviyede, alanın kat yüksekliği orta seviyede, yarı açık alanların yeterliliği yeterli, açık alanların yeterliliği ve mekanların kalitesi ise yetersizdir. Uzmanlar Sivas kent merkezini çevreleyen ve günümüze ulaşamamış Sivas sur duvarları hakkında bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir. Uzmanların dahi bu konuda bilgi sahibi olmaması dikkat çekmektedir.

6.2. Öneriler

Tarihi kent merkezinde yoğun olarak bulunan tarihi yapıların çevresini yeni yapılar çevrelemektedir. Bu durum tarihi yapıların algılanabilirliğini düşürmektedir. Tarihi yapıların algılanabilirliğinin artırılması gerekmektedir. Bu kapsamda kötü nitelikli yapılar yıkılarak tarihi yapıların erişilebilirliğini ve algılanabilirliğini artırıcı

yönde kentsel tasarım çalışmaları yapılmalıdır. Tarihi kent merkezinde kentin belleğinde yer edinmiş olan tarihi yapıların etrafı başta olmak üzere, kentsel tasarım projeleri ile sosyal, kültürel, spor, eğlence ve etkinlik alanları oluşturulmalıdır. Bu rekreasyon alanları kullanıcıların yaşına hitap edecek şekilde nitelikli olarak tasarlanmalıdır. Tarihi yapıların algılanabilirliğinin artırılması amacıyla kentsel tasarım projeleri yapılarak çevresinin boşaltılması ya da yönlendirici levhalar, bilgilendirme tabelaları konulmalı ve aydınlatma elemanları ile öne çıkarılmalıdır. Alanın gece kullanımını artırmak amacıyla aydınlatmaların sağlanması, güvenlik düzeyinin artırılması ve alanda gece kullanımına yönelik etkinlik alanları, yürüyüş alanları, bisiklet yolları gibi çeşitli aktivite alanlarının yer alacağı kentsel tasarım projeleri yapılmalıdır.

Çalışmada ikinci olarak tarihi yapıların kent içindeki yeri, kentin erişilebilirliği, mekan dizim yöntemi kullanılarak analizleri yapılmıştır. Çalışma alanının kent içindeki yerinin belirlenmesi amacıyla Sivas kentinin ve sur alanları içinde kalan bölgenin bütünleşme, bağlantılılık, anlaşılabilirlik ve sinerji analizi yapılmıştır. Bütünleşme ve bağlantılılık değeri düşük olan tarihi kent merkezinde bu değerleri artırmak amaçlanmalıdır. Kentin belleğinde öne çıkan yapılar yol ağı olarak erişimi düşük bölgede yer almaktadır. Bu doğrultuda kent merkezinin erişimini artırıcı, tarihi yapıların öne çıkarıldığı ve algılanabilir hale getirildiği, turistlerin erişimini kolaylaştırıcı bir kentsel tasarım projesi yapılmalıdır. Sivas kentinin tercih değeri incelendiğinde eden kırmızı aksların tarihi kent merkezinden uzak olduğu Muhsin Yazıcıoğlu Bulvarı ve çevre yolu olan Sultan Şehir Bulvarı olduğu görülmektedir. Bu akslar tarihi kent merkezi ile bağlantılı değildir. Bu nedenle bağlantı sağlayabilecek olan Muhsin Yazıcıoğlu Bulvarı ile tarihi kent merkezi yapılacak yeni planlama çalışması ile birbirine bağlanmalıdır.

Geleneksel sokak dokusu korunarak bu yapılar yönlendirici levhalar, aydınlatma elemanları, yön gösteren ve anlatımı olan tabelalar, ışıklı ve yönlendirici zemin kaplamaları, ayırt edici zemin kaplamaları gibi çözümler üretilebilir. Meydan çevresinde bulunan Valilik Binası ve Belediye Binası bu kapsamda öne çıkan yapılar olması nedeni ile gece kullanımında çevresinde ek fonksiyonlar verilerek alan canlandırılabilir. İki yüksek tercih edilen aks arasında bulunan ve kentin belleğinde öne çıkan önemli yapılardan Sivas Valiliği, Sivas Belediyesi, Taşhan, Aynalı Çarşı, Tarihi Behrampaşa Han Oteli, Sivas Ulu Cami ve Kurşunlu Hamamı bulunmaktadır. Bu yapıların yapılacak yeni tasarımlar ile öne çıkarılması gereklidir. Sivas'ın tarihi kent

merkezinin geleceğe aktarılması ve bellekte yer edinen bu tarihi yapıların korunması, restorasyonlarının yapılması ve aslına uygun fonksiyonu düşünülerek yeniden işlevlendirilmelidir. Bu sayede tarihi yapının terkinin önüne geçilmeli ve sürekliliğinin sağlanabilmesi gereklidir. Bu kapsamda Sivas'ın tarihi yapılarının tek yapı ölçeğinde değil, bir doku olarak korunmasının sağlanması sürdürülebilirliğe en önemli katkı oluşturacaktır. Mevcutta Sivas'ın koruma amaçlı imar planı yalnızca önemli birkaç tarihi yapının çevresini kapsadığı görülmektedir. Bu nedenle Sivas kenti için kapsamlı ve geleceği öngören bir koruma amaçlı imar planının yapılması gereklidir.

Sivas kenti kapsamında bulunan 34 yapı üzerinde kent kimliğindeki yerini ve öne çıkan kültürel miras öğelerinin belirlenmesinde; Valilik Binası, Ulu Cami, Çifte Minareli Camii, Buruciye Medresesi, Gök Medrese, Kongre Binası ve Şifaiye Medresesi en fazla kent kimliğini yansıtan yapılar arasında yer almaktadır. Bu kapsamda bu yapıların ve çevresinin tasarımlarına önem verilmelidir. Özellikle bu yapıların silüetini bozmayacak yapılar tasarlanmalı ve imar planında daha az kat sayısı ile yapıların görünürlüğü bozulmamalıdır.

Sivas tarihi kent merkezinde koruma ve süreklilik kavramına tutumlarının belirlenmesi kapsamında sorulan sorularda Sivas tarihi kent merkezinin yeni yerleşim alanları kısmen entegre olduğu yanıtı alınmıştır. Sivas için en önemli alan olan çok katmanlı kent merkezi yeni yerleşim alanlarını bağlayan bir düğüm noktasıdır. Bu kapsamda korunmalı ve yeni yerleşim alanları ile bütünleştirilerek kentsel süreklilik sağlanmalıdır. Şu an da kent birbirinden kopuk durumdadır, tarihi kent merkezi yeni alanlardan ayrılmıştır. Kentin imar planında kat yükseklikleri düzeltilmeli ve silüet yavaş yavaş yükselmelidir. Uzmanlar Sivas'ın kendine özgün yerel bir kimliği olduğunu düşünmektedir. Bu kimliğin sürekliliğin sağlanması tarihi yapıların korunarak geleceğe aktarılması ile sağlanabilir. Uzmanlar Sivas tarihi kent merkezinin kent belleğinin kısmen kaybedildiğini belirtmektedir. Bu kapsamda kaybedilen bellek geri getirilemez. Fakat kentin belleğinde öne çıkan yapıların korunması ile daha fazla kaybolmasının önüne geçilebilir.

Çalışma alanı kapsamında yapılacak yeni uygulamaların uzmanlara danışılarak yapılması gereklidir. Yerel yönetimin diğer paydaş kurumlarla birlikte iş birliği halinde olması ve Sivas kentine dair yapılan analizlerle birlikte ortak bir karar alınmalı ve bu doğrultuda alınan kararlar uygulanmalıdır. Alanda fazla olan trafik yoğunluğu azaltılmalı, tarihi kent içinde yayalaştırılan alanlar artırılmalı, tarihi kent merkezinde yayanın giriş noktalarında araç otoparkları yapılmalıdır. Tasarım araç odaklı değil yaya

odaklı yapılmalıdır. Uzmanlara yöneltilen sorular ve alanda yapılan analizler sonucunda yalnızca aydınlatmanın artırılması gerekli görülmektedir. Uzmanların alanda yetersiz olarak görülen eğitim alanları, sağlık kurumu, sosyo-kültürel alanlar, etkinlik alanları ve spor alanları artırılmalıdır. Tarihi kent merkezinde bulunan yeşil alan eksikliği doğrultusunda üretilecek olan yeni kentsel boşluklarda bu fonksiyonları içeren cazibe mekanlarının bulunduğu rekreasyon alanları tasarlanmalıdır.

Uzmanların Sivas tarihi kent merkezinin fonksiyon faktörlerini ile on bir parametre altında değerlendirilmeleri istenmiştir. Alanda alışveriş alanları yeterli, yeme içme alanları yeterli, eğitim alanları yetersiz, sağlık kurumu yetersiz, dini mekanlar yeterli, eğlence alanları kısmen yetersiz, sosyo-kültürel alanlar yetersiz, etkinlik alanları yetersiz, spor alanları yetersiz olarak belirtmişlerdir. Çalışma kapsamında uzmanların dahi konu ve Sivas kentine dair uzmanların ve belediyede çalışan yerel yönetim üyelerine eğitici seminerler verilmelidir. Sivas'ın tarihi yapılarının tek yapı ölçeğinde değil, bir doku olarak korunmasının sağlanması sürdürülebilirliğe en önemli katkı oluşturacaktır. Mevcutta Sivas'ın koruma amaçlı imar planı yalnızca önemli birkaç tarihi yapının çevresini kapsadığı görülmektedir. Bu nedenle Sivas kenti için kapsamlı ve geleceği öngören bir koruma amaçlı imar planının yapılması gereklidir.

KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z., 2007, Tarihi çevre koruma ve restorasyon, İstanbul: YEM Yayınları.
- Akçura, N., 1973, Yabancı Ülkelerde Eski Eserlerin Korunması. *Mimarlar Odası Mimarlık Dergisi*, (8), 13-17.
- Andersen, H. (2004) Experiences with deterioration of housing & with strategies for housing renewal in Europa and USA, Küçükçekmece Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildirileri Kitabı, Küçükçekmece Belediyesi Yayınları, s. 189- 201, İstanbul
- Asatekin, G., 2004, Kültür ve Doğa Varlıklarımız, Neyi, Niçin, Nasıl Korumalıyız?, Ankara: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı DÖSİMM Basımevi.
- Arabulan, S., 2008, Yer/Mekân Kimliğinin Değişimi: Mezitbey Hamamı ve Yakın Çevresi Alan Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Artar, F., 2015, Bir Soylulaştırma Öyküsü: Ankara Kalesi Örneği. I. Uluslararası Kent Araştırmaları Kongresi, Eskişehir, 523-541.
- Aslan S., Kiper P., 2016. Kimlik ve Bellek Sorunu Sarmalında Kentler: Amasra Kenti Örneğinde Fırsatlar ve Tehditlerin Değerlendirilmesi. *İdeal Kent Dergisi*, 20 (7): 881-905.
- Ataöv, A., ve Osmay, S., 2007, Türkiye’de Kentsel Dönüşüme Yöntemsel Bir Yaklaşım. *Metu JFA*, 24(2): 57-82.
- Ateş Can, S. ve Uyguralp, Ö., 2022, Tarihi Çevrede Yeni Yapı/Ek ve Bağlam İlişkisi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi , 13(1): 27-39.
- Aydeniz, N. E. 2009. Kent Arkeolojisi Kavramının Dünyadaki Gelişimi ve Türkiye’deki Yansımaları, *Journal of Yasar University*, 4(16), 2501-2524.
- Aydın, A., 2006, Kent Merkezlerinde Meydanların Gelişimi: Sivas Hükümet Meydanı Örneği, Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Aysu, M. E., 1977, Eski Kent Mekanlarını Düzenleme İlkeleri (Kent Planlama Bütünü İçinde Sistematiik Bir Çözümleme, Planlama, Tasarlama Modeli Trabzon Kenti Orta-İç Kale), İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi, İstanbul.
- Ayyıldız, S. ve Ertürk, F., 2017, Kentsel Kimlik Bileşenleri ile Yerel Kimliği İzlerini Sürmek, *Mimarlık ve Yaşam Dergisi*, 2 (1), 65-88.
- Balamir, M., 2002, Türkiye’de Kentsel İyileştirme Girişimlerinin Gündeme Alınması ve Planlama Sisteminde Gereken Değişiklikler, *Yapı*, (253): 66-70.

- Basa, İ., 2015, Kentsel Hafıza'nın Sürdürülebilirliği: Bir Mimarlık Stüdyosu Deneyimi, *STD 2015 Haziran*, 27-42.
- Bayraktar, E., 2018, İnşaat Sektöründe Hâsılat Paylaşımı Modeli Türkiye Örneği, Doktora Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baytın, Ç., 1994, Tarihi Çevrelerde Yeni Yapı Olgusuna Bir Yaklaşım, İstanbul Örneğinde Bir Uygulama Modeli, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bektaş, C., 2001, Halk Yapı Sanatı, İstanbul: Literatür Yayınları.
- Beyhan, Ş. G. ve Ünügür, S. M., 2005, Çağdaş Gereksinimler Bağlamında Sürdürülebilir Turizm ve Kimlik Modeli, *İtü Dergisi/a mimarlık, planlama ve tasarımı*, 4 (2), 79-87.
- Bilgehan, A., 2019, Tarihi Çevrelerde Kentsel Yenileme: Gökçeada Dereköy Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Birlik, S., 2006, Tarihi Çevrelerde Kentsel Kimlik Değişiminin Eşik Analizi: Trabzon'da Bir Deneme, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Branca, A. F., 1979, Tarihsel Çevrede Yapı Eylemi. *Mimarlık Dergisi*, 1, 45-46.
- Bulut, M., 2007, Sivas'taki Geç Dönem Osmanlı Kamu Yapıları, Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri, Sivas, s. 26-29.
- Çakır H., 2015, Tarihi Yapılarda Mekansal Bellek ve İç Mekan İlişkisinin İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çalak, I. E., 2012, Kentsel ve Kolektif Belleğin Sürekliliği Bağlamında Kamusal Mekanlar: ULAP Platz Örneği, Almanya. *Tasam Kuram*, 13, 34-47.
- Çelimli, M. A., 2022, Tarihi Yapı ve Alanları Herkes İçin Erişilebilir Hale Getirmeye Yönelik Model Önerisi; Sivas Kent Örneği, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ceylan O., 1988, Tarihte Sivas, Sivas: Madımak Ofset.
- Çolpan, C., 2017, Bir Semtin Kimliğinin Sürdürülmesinde Kentsel Belleğin Yeri: Yeldeğirmeni Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çöl, Ş., 1998, Kentlerimizde Kimlik Sorunu ve Günümüz Kentlerinin Kimlik Derecesini Ölçmek İçin Bir Yöntem Denemesi, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, C., 2006, Kent Kimliği Geliştirme Sürecinde Mekansal Model Tasarımı ve Kent Plancılarının Rolü, *Planlama*, 3, 117-122

- Demirkıran, S., 2008, Türkiye’de Kentsel Dönüşüm Uygulamalarında Yerel Yönetimlerin Rolü: Bursa Büyükşehir Belediyesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Deniz, K., 2004, Konya’da Farklı Üç Kentsel Mekânda Kent Kimliği Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Denizli, H., 1998, Sivas Tarihi ve Anıtları, Sivas: Özbelsan AŞ Kültür Hizmeti.
- Davies, M., 2003, Design in the Historic Environment. Building Conservation.
- Day, S., 2011, Synergisms: Building Modern in the Context of Historic, Design Principles and Practices: An International Journal Eds. Cope, B. & Kalantzis, M., USA: Common Ground Publishing,
- Dibner, D. R., ve Dibner-Dunlap, A., 1985, Building additions design, McGraw-Hill Book Company.
- Deniz, M., 2021, Kentsel Bellek Bağlamında Tarsus Tarihi Ticaret Merkezi'nin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Adana Alparslan Türkeş Bilim Ve Teknoloji Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Adana.
- Denizli, H., 1990, Sivas Tarihi ve Anıtları, Sivas: Özbelsan A.Ş. Yayınları.
- Dostoğlu, H., 1984, Çağımızın Klasikçisi: Leon Krier. *Mimarlık Dergisi*, 22(6): 30-33.
- Duralı, İ. K., 2007, Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma Uygulamalarının İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Düzgün, H., 2010, Tarihi Çevrelerde Yeni Yapı Tasarımında Kabuk-Bağlam İlişkisinin Temel ve Güncel Tasarım Kavramları, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erden, Y. D., 2003, Kentsel Yenilemede Bir Araç Olarak Dönüşüm Projeleri, Doktora Tezi, MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ertük, T. (1996), Şehir Kimliği: Amasya Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gabriel, A., 1934, Monuments Turcs D’Anatolia, Paris.
- Görün M. ve Kara M., 2010, Kentsel Dönüşüm ve Sosyal Girişimcilik Bağlamında Türkiye’de Kentsel Yaşam Kalitesinin Artırılması, *Yönetim Bilimleri Dergisi* 8(2): 141- 164.
- Günen, M. N., 2019, Kentsel Bellek Bağlamında Meydanlarda İşlevin Rolü, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Gürbüz Yıldırım, E., 2018, Kentsel Dokunun Değerlendirilmesi İçin Mekan Dizimi Ve Fraktal Analize Dayalı Bir Yöntem: Gaziantep Örneği, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Habermas, J., 1997, Kamusallığın Yapısal Dönüşümü, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Harvey, D., 1997, Postmodernliğin Durumu, İstanbul: Metis Yayınları.
- Hasol, D., 1979, Mimarlık Cep Sözlüğü, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hasol, D., 1998, Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü. İstanbul: YEM Yayınları.
- ICOMOS., 1975, Amsterdam Bildirgesi.
- İlgin, C. ve Hacıhasanoğlu, O., 2006, Göç-aidiyet ilişkisinin belirlenmesi için model: Berlin/Kreuzberg örneği. *Planlama Dergisi*, 5 (2), 59-70.
- İlgar, E. 2008, Kent Kimliği ve Kentsel Değişimin Kent Kimliği Boyutu: Eskişehir Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kapubağlı, S., 2004, Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma ve İstanbul Örneğinde İnfill Uygulamaların Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kayapınar, Y. E., 1991. Planlama Sürecinde Sivas'ın Kentleşmesi ve Kent Formu, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Keddie, J. ve Tonkiss, F. 2010, The market and the plan: Housing, urban renewal and socio-economic change in London, *City, Culture and Society*, 1, 57–67.
- Kedik, A., 2012, Kamusal Alan ve Türkiye'de Heykelin Kamuya Açık Alanlarda Var Olma Koşulları. *Anadolu Üniversitesi Sanat & Tasarım Dergisi*, 3 (3), 77-91.
- Keleş, R., 2016, Kentleşme Politikası, Ankara: İmge Kitabevi.
- Kılıç, A., 2015, Tarihi Çevrede Yeni Yapı-Yeni Ek Bağlamında Norman Foster Yapıları. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Kır, A., 2016, Kentsel Bellek Mekanı Olarak Sokaklar: İstiklal Caddesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kiper P., 2005, Koruma Amaçlı İmar Planı Kavramına Eleştirel Bir Bakış, *Planlama Dergisi*, 2005/1, 26-27.
- Koç, P., 2020, Sivas'ta 1870-1970 Aralığında Modernleşme İzleğinin Katmanları Üzerine Bir Analiz: Mekânsal ve Dönemsel Ayırtırmaya Yönelik Yöntem

- Önerisi, Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Krier, R., 1979, Urban Space, Londra: Academy Editions.
- Kuban, D., 2000, Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu: Kuram ve Uygulama, İstanbul: YEM Yayınevi.
- Kubat, A.S. ve Özden, P.P., 2003, Türkiye’de Şehir Yenilemenin Uygulanabilirliği Üzerine Düşünceler, *İTÜ Dergisi Mimarlık, Plânlama, Tasarım*, 2(1): 77-88.
- Kurt,N., 2011, Kent Hizmetlerinin Geleceğinde Kentsel Sorumluluklar ve Kent Kültürünün Geliştirilmesi Stratejileri ,*Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9-2.
- Koçak, H. ve Tolanlar, M., 2008, Kentsel Dönüşüm Uygulamaları (Aydın ve Afyonkarahisar Örnekleri), *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 10(2): 397-415.
- Lefebvre, H., 2003, Urban Revolution, Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Lynch, K., 1960, The Image of The City, Cambridge: Technology Press.
- Mutlu, E., 2020, Yeniden Yapılanma Sürecinde Kentsel Bellek Mekanlarının Korunması, Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Düzce.
- Nora P., 1974, Hafıza Mekanları, Ankara: Dost Kitapevi Yayınları.
- Norberg-Schulz, C., 1979, Genius Loci: Towards a Phenomology of Architecture, New York: Rizzoli-International Publications, Inc.
- Oktay D., 2007, Kentsel Kimlik ve Canlılık Bağlamında Meydanlar: Kuzey Kıbrıs’ta Bir Meydana Bakış, *Mimarlık*, s:334.
- Okumuş, D. E., ve Eyüboğlu, E. E., 2015, Kentsel dönüşüm öncesi kentsel yaşam kalitesi araştırmasına yönelik yöntem önerisi ve Ataşehir Barbaros Mahallesi örnekleme. *Planlama*, 25(2): 93-106.
- Oral, Y., 2002, Şehirlerin Dönüşüm Sürecinde Yaşanan Kimlik Bunalımları, *Ege Mimarlık*, 42 (2).
- Önem, A. B. ve Kılınçaslan, 2005, *Haliç Bölgesinde Çevre Algılama ve Kentsel Kimlik*, *İTÜ Dergisi/a*, 4 (1): 15–125
- Önem, B., 2004, Çevre algılama ve kentsel kimlik: Haliç üzerine bir yöntem önerisi, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Öymen Özak N., 2008, Bellek ve Mimarlık İlişkisi Kalıcı Bellekte Mekansal Öğeler. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- Özden, P., 2000, Kentsel Yenileme Uygulamalarında Yerel Yönetimlerin Rolü Üzerine Düşünceler ve İstanbul Örneği. İstanbul Üniversitesi, *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Nazif Kuyucuklu'ya Armağan (23-24): 255-269.
- Özden, P., 2008, Kentsel yenileme. Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- Özdoğan, H., 2019, Kentsel Aidiyette Meydanlar, Trabzon Belediye Meydanı Örneği. *Planlama*, 29(3): 229-246.
- Özkaynak, M., 2021, Akarsu Kıyı Yerleşimlerinde Kent Kimliğinin Sürdürülebilirliği, Doktora Tezi, Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Konya.
- Öztaş, N., 2005, Türkiye' de Kentsel Dönüşüm ve Haliç Örnekleme, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk A. Ç., 2016. Eskişehir'in Geçmişteki ve Bugünkü Kent Belleğinin Zihin Haritaları Üzerinden Okuma Denemeler. *İdeal Kent Dergisi*, 20 (7): 856-880.
- Özyılmaz, P., 2009, Kentsel Açık Alan Tasarımlarının Değerlendirilmesi İçin Mekan Dizimi Yaklaşımı, Yüksek Lisans Tezi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Pala, E., 1997. Arkeolojik Sit Alanlarındaki Kalelerin Koruma Ve Kullanımına İlişkin Ortak Değerlerin Belirlenmesi. Sivas Kalesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Polat, E. ve Bilsel, S. G., 2006, Mimarinin ve Kentin Birlikte Planlanması'nda Farklılaşan Kavramlar Üzerine, *Planlama*, 4.
- Postalıcı E. İ., Kuruç Ada A, Özbek Eren İ., 2006, *The New Urban Memory*, 42nd *ISoCaRp* Congress.
- Relph, E., 1976, Place and placelessness, London: Pion.
- Rossi A., 2006, Şehrin Mimarisi, İstanbul: Kanat Kitap.
- Sadri Zeybekoğlu, S., 2013, Kentsel Dönüşüm ve Kentte İnsan Hakları." Kentsel Dönüşüm ve İnsan Hakları, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Sarı, S., 2018, Sivas İli Kentsel Gelişim Yönünün Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Belirlenmesi, Lisans Bitirme Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Sivas.
- Sarı, S., ve Türk, T., 2021, An investigation of urban development with geographical information systems: 100-year change of Sivas City, Turkey. *International Journal of Engineering and Geosciences*, 6(1), 51-63.
- Savaş, S., 1992, Bir Tekkenin Dini ve Sosyal Tarihi (Sivas Ali Baba Zaviyesi), İstanbul: Dergah Yayınları.

- Saygın, N. Yılmaz, Kiper, N. ve Güçer, E., 2004, Bir Stüdyo Çalışması, İYTE: Alaçatı Tarihi Yerleşim Alanı Koruma Projesi, *Planlama*, 4 (30): 34-47.
- Saylan, S., 2016, Kent Belleğinin Sürekliliğinde Kentsel Artifaktların Önemi: İstanbul Tarihi Yarımada 19. Yüzyıl Izgara Plan Uygulamaları, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Scannell, L. ve Gifford, R., 2010, Defining place attachment: A tripartite organizing framework, *Journal of Environmental Psychology* 30: 1–10.
- Selvi Ünlü T., 2017, Kent Kimliğinin Oluşumunda Kentsel Bellek ve Kent Kimliğinin İlişkisi: Mersin Örneği, *Planlama Dergisi*, 1, 75-93.
- Seydioğulları, H. S., 2016, Yeni Yasal Düzenlemelerle Kentsel Dönüşüm, *Planlama*, 26(1): 51-64.
- Shaukland G., 1996, Tarihi Değeri Olan Kentlere Neden El Atmalıyız?, *Düşünce Dergisi*, 697, 8: 23-36.
- Sivas Belediyesi Arşivi
- Sivas Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi
- Sivas Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivi
- Sönmez, S., 1987, Kamu ekonomisi teorisi: kamu harcamalarında etkinlik arayışı. İstanbul: Teori Yayınları.
- Sparks, L., 2011, Historicism and the public perception, Context: new buildings in historic settings, Eds. Warren, J.& Worthington, J., Oxford: Architectural Press,
- Sözen, M., 2006, Gelenekten Geleceğe Anadolu'da Yaşama Kültürü, İstanbul: Çekül Vakfı Creative Yayıncılık.
- Tanaç Zeren, M., 2010, Çağdaş Yaklaşım Örnekleri Tarihi Çevrede Yeni Ek ve Yeni Yapı Olgusu. İstanbul: Yalın Yayıncılık.
- Tatlıdil, E., 2009, Kent ve kentli kimliği; İzmir örneği. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 9 (1) 319-336.
- Taşabat, C., 2006, Sivas'ta Şehirselleşme, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tekeli, İ., 1998, Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Kentsel Gelişme ve Kent Planlaması, Yetmiş Beş Yılda Değişen Kent ve Mimarlık Bilanço'98, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Tekeli, İ., 2003, Kentleri Dönüşüm Mekanı Olarak Düşünmek, Kentsel Dönüşüm Sempozyum Kitabı, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

- Tosun, E. K., 2009, Sürdürülebilirlik Olgusu ve Kentsel Yapıya Etkileri. *PARADOKS, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 5 (2).
- Turgay O., 2013, Mekânların "Arayüz" Nitelikleri Bağlamında Gündelik Yaşantıdaki Kalıcılığı.
- Turgut Yıldız, H., 2007, Kentsel Yaşam Kalitesi: Kuram Politika ve Uygulamalar, *Mimarlık Dergisi*, 335.
- Tuztaş, U., ve Koç, P., 2017, Transformation of Sivas City Center in the Context of Spatial Continuity and Cultural Patterns, *Prostor: znanstveni časopis za arhitekturu i urbanizam*, 1(53): 112-127.
- Uçkaç, L.(2006), Kentsel Tasarımın Kent Kimliği Üzerine Etkileri: Keçiören Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- UN-HABITAT, 2010, Urban Population Living in Slums 1990-2010, State of the World Cities 2010/2011, <http://www.unhabitat.org/documents/SOWC10/L7.pdf>
- Uysal, M., 2004, Tarihi Merkezlerde Ticaret Mekânlarının Değişim/Dönüşüm Analiz Yaklaşımı; Konya, Kayseri, Sivas Örneği, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Üner Püşman, D., 2019, Kamusal Açık Alan Olarak Meydanlarda Kentsel Yaşam Değerlendirmesi: Sivas Tarihi Kent Meydanı Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ünlü, T., 2006, Kentsel Mekânda Değişimin Yönetilmesi. *METU JFA*, 2(23): 63-92.
- Velioğlu, A., 1992, Tarihi Çevre İçinde Mimari Tasarım ve Süreci Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- www.arkitera.com, 2009, Erişim Tarihi: 05.07.2022.
- www.fosterandpartners.com, 2015, Erişim Tarihi: 05.07.2022.
- www.mimdap.org, 2009, Erişim Tarihi: 05.07.2022.
- Yağcı Topçu, B., 2021, Tarihi Kent Meydanlarının Morfolojik Değişimi: Sivas Tarihi Kent Meydanı Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Yasak, İ., 2004, Sivas Yatırları ve Abdulvehhab Gazi Hazretleri, Sivas: Sivashılar Eğitim, Kültür ve Yardımlaşma Vakfı.
- Yasin, M., ve Şahin, C., 2013, Kentsel Dönüşüm Hukuku. İstanbul Üniversitesi, İstanbul: S.S. ONAR İdare Hukuku ve İlimleri Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.

Yılmaz, Ö., 2019, Kent Belleği Olgusunun Konya Kenti Örneğinde İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Konya.

Yolcu, F., 2021, Türkiye'de Kentsel Dönüşümün Yasalar ve Aktörler Üzerinden Dönemsel Olarak Değerlendirilmesi, *Planlama*, 31(3): 393–401.

EKLER

EK-1 Çifte Minareli Medrese

	TESCİLLİ YAPININ
ADI	Çifte Minareli Medrese
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH./ KÖY	Eskikale
MEVKİİ	---
ADA	225
PAFTA	11
PARSEL	2
HARİTA	---
TESCİL TARİHİ	08.07.1977/A.646
SAHİBİ	Vakıflar Genel Müdürlüğü
MİMARİ ÇAĞI	Selçuklu
KİTABE	Var
YAPIM TARİHİ	1271 (670)
HARİTA	20 ML3

TANIMI :İlhanlıbaş Veziri Şemseddin Mehmet Güveyi tarafından yaptırılmıştır. Günümüze sadece cephesi kalan medresenin temel duvarları 1965-1971 yılları arasında Doçent Dr. Faruk Karamoğralı başkanlığında bir ekip tarafından ortaya çıkarılmıştır. Yeni bir fonksiyon verilerek restorasyonun yapılması ve eksik olan unsurların tamamlanması gerekmektedir.

EK-2 Şifaiye Medresesi

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	Darüşşifa
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH./ KÖY	Eskikale
MEVKİİ	---
ADA	225
PAFTA	11
PARSEL	2
HARİTA	---
TESCİL TARİHİ	08.07.1977/A.646
SAHİBİ	Vakıflar Genel Müdürlüğü
MİMARİ ÇAĞI	Selçuklu
KİTABE	Var
YAPIM TARİHİ	1217 (614)
HARİTA	20 MIV 2043

TANIMI : Selçuklu Sultanı 1. İzzetin Keykavus zamanında 1217 yılında şifahane olarak yaptırılmıştır. Dört eyvanlı olan medresenin bir eyvanı türbe haline getirilmiştir. Darüşşifa 48 x 68 ebadında dikdörtgen planlı tek katlı kesme taştan yapılmıştır. Medresede revaklı kısım, kemerli fil payellalarının arkasında medrese, portal ve arka duvarları boyunca uzanmaktadır. Ana eyvan yanında iki büyük salon bulunur. Medrese hücreleri beşik tonozla örtülü ve pencerelidir. Onarıma ihtiyaç vardır.

EK-3 Gök Medrese

	TESCİLLİ YAPININ
ADI	Gökmedrese
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH./ KÖY	Gökmedrese Mahallesi
MEVKİİ	---
ADA	289
PAFTA	21
PARSEL	1
HARİTA	19-M 1
TESCİL TARİHİ	08.07.1977/ A.646
SAHİBİ	Vakıflar Genel Müdürlüğü
MİMARİ ÇAĞI	Selçuklu
KİTABE	Var
YAPIM TARİHİ	1271(670)
HARİTA	---

TANIMI : 1271 yılında Selçuklu Baş Veziri Sahib Ata Fahrettin Ali tarafından yapılmıştır. Ana portal beyaz mermer üzerine çeşitli bitki motifleri ile süslüdür. Giriş portalın sağındaki oda içerisinde çini kaplaması mevcuttur. Sağda ve solda bulunan eyvanların çinileri ile mescit kubbesinde bulunan çinilerin birçoğu dökülmüş kalanlarda dökülmek üzeredir. Binanın birçok kısmı çökme tehlikesi göstermektedir. Bu tarihi mirasın kurtarılması için Gökmedrese Vakfı kurulmuştur. Medresenin roleve projeleri çizilip onaylanmış olup restorasyon projelerinin çizilmesi devam etmektedir.

EK-4 Ulu Camii

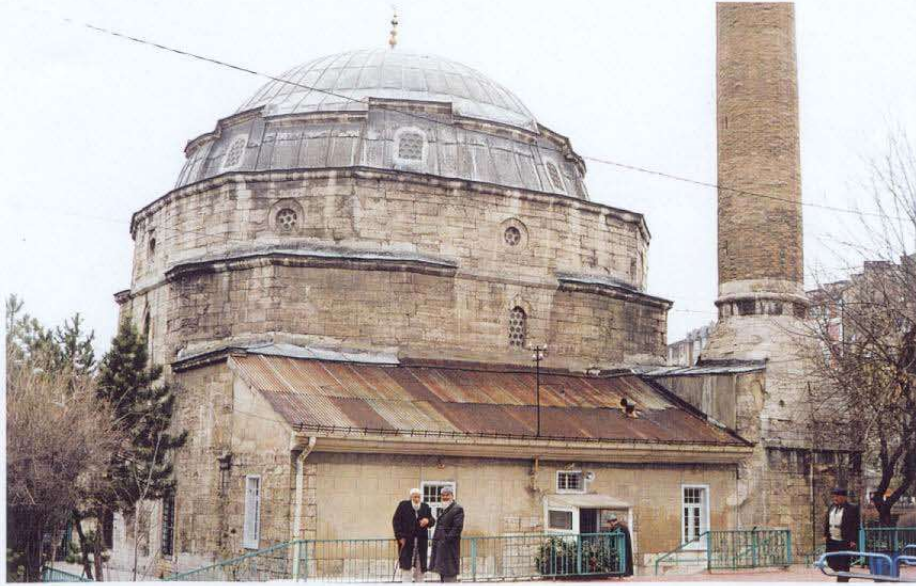
TESCİLLİ YAPININ	
ADI	Ulu Camii
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH./ KÖY	Uluanak
MEVKİİ	Uluanak
ADA	241
PAFTA	18
PARSEL	3
HARİTA	---
TESCİL TARİHİ	08.07.1977/ A-646
SAHİBİ	Vakıflar Genel Müdürlüğü
MİMARİ ÇAĞI	Danışment
KİTABE	Var
YAPIM TARİHİ	1196 - 1197
HARİTA	---

TANIMI : Sultan Alaaddin tarafından Vakf edilen Camii bir Danışmendler mimarisidir. Bina kesme taştan minaresi tuğladan yapılmıştır. Bina normal olarak 3-4 m. çukurda ve 58 x 35 m. ebatlarındadır. Minarenin kapısı Camii içine açılmaktadır. Minarenin kaidesinde ve gövdesinde kıymetli süslemeler vardır. Minarenin gövdesinde boydan boya (Yıldırım Çarpması) mevcuttur. Camiinin tavanı ahşap kirişlemeye benzetilen betonarma döşeme ile kaplıdır. Üzeri çatı ve bakır kaplamadır. Camiinin durumu iyi olup minarenin zaman geçirilmeden onarılması gerekmektedir.

EK-5 Kale Camii

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	Kale Camii
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH./ KÖY	Eskikale Mahallesi
MEVKİİ	Selçuk Parkı
ADA	225
PAFTA	11
PARSEL	2
HARİTA	---
TESCİL TARİHİ	08.07.1977/ A-646
SAHİBİ	Vakıflar Genel Müdürlüğü
MİMARİ ÇAĞI	Osmanlı
KİTABE	Var
YAPIM TARİHİ	1580
HARİTA	---

TANIMI : Vezir Hasan Paşanın eseri olan bu camii kare planlıdır. Tuğla bir minaresi tek şerefelidir. Kesme taştan yapılmış sade bir eserdir. Halen Camii olarak kullanılan eser sağlamdır. 2000 yılında kubbe ve çatı kurşun örtüsü Vakıflar Genel Müdürlüğümüzce yenilenmiştir.

EK-6 Alibaba Camii

	TESCİLLİ YAPININ
ADI	Alibaba Camii
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH./ KÖY	Alibaba
MEVKİİ	---
ADA	798
PAFTA	177
PARSEL	8
HARİTA	21.m.3
TESCİL TARİHİ	04.08.1998/251
SAHİBİ	Vakıflar Genel Müdürlüğü
MİMARİ ÇAĞI	Osmanlı
KİTABE	Yok
YAPIM TARİHİ	1792
HARİTA	21.M.111

TANIMI : Vezir Rüstem Paşanın Hocası Alibaba tarafından yaptırılmıştır. Dikdörtgen bir plana sahiptir. Son cemaat yeri ahşaptır. Sonradan yapılmıştır. İçerisinde iki ayrı mekan teşkil eden iki ayrı kubbe bulunur. Çatısı çift meyilli ahşaptır. Onarıma ihtiyacı vardır.

EK-7 Aliğa Camii

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	Aliğa Camii
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH./ KÖY	Sularbaşı
MEVKİİ	Sularbaşı
ADA	32
PAFTA	14
PARSEL	3
HARİTA	---
TESCİL TARİHİ	18.01.1991/ 939
SAHİBİ	Vakıflar Genel Müdürlüğü
MİMARİ ÇAĞI	Osmanlı
KİTABE	Var
YAPIM TARİHİ	1598
HARİTA	

TANIMI : 16 x 12.50 ebadındadır sekizgen bir kasnak üstünde oldukça yüksek bir kubbesi vardır. Kare şeklinde kesme taştan yapmış küçük bir camiidir. Son cemaat mahalli sonradan yapılmıştır. Kesme taştan tek şerefli bir minaresi vardır.

EK-8 Meydan Camii

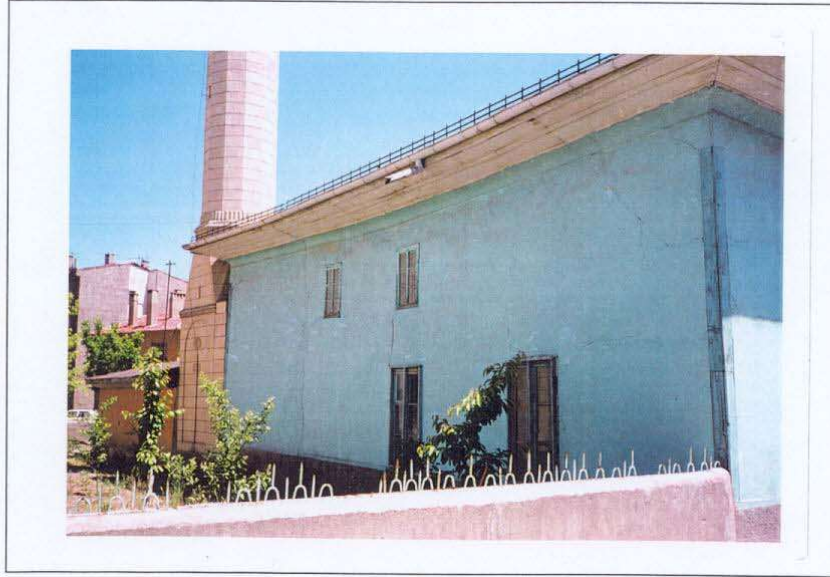
	TESCİLLİ YAPININ
ADI	Meydan Camii
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH./ KÖY	Demircilerardı
MEVKİİ	Dikilitaş
ADA	215
PAFTA	15
PARSEL	80
HARİTA	20-m.4
TESCİL TARİHİ	03.07.1977/ A-646
SAHİBİ	Vakıflar Genel Müdürlüğü
MİMARİ ÇAĞI	Osmanlı
KİTABE	---
YAPIM TARİHİ	1564 (972)
HARİTA	20 MIV

TANIMI : Dikilitaş semtindeki bu eser Kanuni Sultan Süleyman'ın Vezirlerinden Hasan Bey tarafından yapılmıştır. Duvarlar muntazam kesme taştır. Camiinin iki girişi vardır. İçerisindeki kalın payeler taştan yapılmış üzeri ahşap ile kaplanmıştır. Tek şerefeli basık bir minaresi vardır. Minaresi tuğladır. Çatı örtüsü bakırdandır. Camiinin son cemaati WC leri, merdivenleri, çatı ve çatı örtüsü mahveli 2000 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğüne yapılmıştır.

EK-9 Örtmeli Camii

	TESCİLLİ YAPININ
ADI	Örtmeli Camii
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH./ KÖY	Gökmedrese
MEVKİİ	---
ADA	489
PAFTA	20
PARSEL	1
HARİTA	---
TESCİL TARİHİ	21.01.1983/ A.4053
SAHİBİ	Vakıflar Genel Müdürlüğü
MİMARİ ÇAĞI	Osmanlı
KİTABE	Var
YAPIM TARİHİ	18yy.
HARİTA	20 MIV

TANIMI : 9.76 X 8.00m iç ölçülerinde asıl alanı ile Kuzey yönünde yer alan ahşap bir son cemaat yerinden oluşmaktadır. Kuzeydoğu yönünde, beden duvarı üzerindeki ahşap asma (balkonlu) minaresi ile tipik bir mahalle Camisi görünümündedir. Tavan tahtaları onarımla yenilenmiş daire biçimli göbeği kalmıştır. Göbek bitkisel motiflerle tezyin edilmiş, üzeri yağlı boya ile kapatılmıştır. Onarıma ihtiyacı vardır.

EK-10 Pulur Camii

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	Pulur (Billur) Camii
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH./ KÖY	Pulur Mahallesi
MEVKİİ	4. Sokak
ADA	462
PAFTA	10
PARSEL	1
HARİTA	---
TESCİL TARİHİ	12.03.1983/ A.4190
SAHİBİ	Vakıflar Genel Müdürlüğü
MİMARİ ÇAĞI	18-19yy
KİTABE	Var
YAPIM TARİHİ	18-19yy
HARİTA	19. M.I

TANIMI : Yapım tarihini belirleyen herhangi bir kitabe ve kaynak bulunmamaktadır. Mimari uslubuna göre 19-19yy larda inşaa edildiği tahmin edilmektedir. Camiinin ahşap tavanlı ortada yer alan kubbesinin yeri ile birlikte dıştan kırma çatı ile örtülmüş ve saca kaplanmıştır.0.53 x 1.05m ölçüsündeki iki satırlık taş kitabenin sonradan duvara yerleştirildiği tahmin edilmektedir. Camiinin Güneydoğu köşesinde yer alan ahşap minarenin kaidesi taştandır.

EK-11 Ahi Emir Kümbeti

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	Ahi Emir Kümbeti
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH./ KÖY	Tokmakkapı Mahallesi
MEVKİİ	
ADA	278
PAFTA	10
PARSEL	11
HARİTA	---
TESCİL TARİHİ	08.07.1977 / A.646
SAHİBİ	Vakıflar Genel Müdürlüğü
MİMARİ ÇAĞI	Selçuklu
KİTABE	---
YAPIM TARİHİ	M. 1233
HARİTA	20 M-IV

TANIMI : Kesme taştan sekizgen olarak yapılmıştır. İçeri giriş beş basamaklı merdivenle olmaktadır. Giriş kapısı dar ve basıktır. İçeride Güney taraftan Selçuklu tarafı özelliği gösteren bir mihrap vardır. Kümbet çatısı konik şekilli olup taşla kaplıdır. Saçak altında süslü harfle yazılmış kitabesi bozulmuştur.

EK-12 Gdkl Minare Türbesi

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	Gdkl Minare Türbesi
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH./ KÖY	Güdük Minare
MEVKİİ	Dabaz Tekkesi
ADA	211
PAFTA	15
PARSEL	37
HARİTA	20 MIV
TESCİL TARİHİ	08.07.1997/ A-646
SAHİBİ	Vakıflar Genel Müdürlüğü
MİMARİ ÇAĞI	Selçuklu
KİTABE	Var
YAPIM TARİHİ	347 (748)
HARİTA	20 MIV

TANIMI : Basık bir minareye benzediğİ için halk arasında ismi güdük minaredir. 100M2 lik bir alan üzerine yapılmıştır. Türbe yapımında kesme taş ve tuğla kullanılmıştır. Gövdesi yuvarlaktır. Ziyaret hücresinin kuzeyinde kapısı diğerk yönlerde birer penceresi vardır. Çatısı bakır ile örtülüdür.

EK-13 Arap Evliyası Türbesi

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	ARAP EVLİYASI MEZARI
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAHALLESİ	Örtülüpınar
MEVKİİ	Gürsel Paşa Caddesi
ADA	340
PAFTA	35
SAHİBİ	Sivas Belediyesi
TESCİL TARİHİ	18.1.1991 / 939
HARİTA	20LIII

TANIMI : Sivas, merkez ilçe, Örtülüpınar Mahallesi, Gürsel Paşa Caddesinde yer alır. Bir metre yüksekliğinde çevre duvarı ile çevrelenmiş, üzeri demir parmaklıklarla korunmuş, kitabsız, sandukasız ve mezar taşı bulunmayan ancak çevrede Arap Evliyası olarak bilinen bir mezardır.

EK-14 Bunbaba Türbesi

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	Bun Baba Türbesi
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH./ KÖY	---
MEVKİİ	Sigorta Hastanesi Bahçesi
ADA	349
PAFTA	25
PARSEL	2
HARİTA	---
TESCİL TARİHİ	18.1.1991/939
SAHİBİ	Vakıflar Genel Müdürlüğü
MİMARİ ÇAĞI	Cumhuriyet
KİTABE	---
YAPIM TARİHİ	---
HARİTA	19 L 2

TANIMI : Kare planlı , dış duvarlar beton sıva ve boyalı üzeri oluklu kiremittir . Cumhuriyet Döneminde yapılmıştır . Bun Baba Türbesi halk dilinde Mumbaba ismi ile de bilinen bir yatır durumundadır .Çeşitli adakların adandığı ve içinde devamlı olarak mum yanan türbe binası yeni yapılmıştır. Onarıma ihtiyacı yoktur.

EK-15 İncili Hanım Türbesi

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	İncili Hanım (Anonim) Türbesi
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH/ KÖY	Rahmi Günay Caddesi
MEVKİİ	Atatürk Sağlık Mes. Lis. Bahçesinde
ADA	---
PAFTA	---
PARSEL	---
HARİTA	---
TESCİL TARİHİ	---
SAHİBİ	Vakıflar Genel Müdürlüğü
MİMARİ ÇAĞI	19yy.
KİTABE	---
YAPIM TARİHİ	---
HARİTA	20 L 2

TANIMI : Dış ölçüleri 3,65 x 3,65 m olan kare olan yerde 0.20m yüksekliğinde kesme taşlarla belirlenmiştir. Bu alanın köşelerine yerleştirilmiştir. Kare kaide gövde ve başlıklara sahip dört sütun birbirlerine kemerlerle bağlanmıştır. Dört kaide üzerine oturulmuş moloz taş ve kireç harçlı kubbe oturtulmuştur. Onarıma ihtiyacı vardır.

EK-16 Behrampaşa Hanı

	TESCİLLİ YAPININ
ADI	Behrampaşa Hanı
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH./ KÖY	Paşabey Mahallesi
MEVKİİ	Kurşunlu Caddesi
ADA	202
PAFTA	6
PARSEL	39
HARİTA	---
TESCİL TARİHİ	08.07.1977/ A-646
SAHİBİ	Vakıflar Genel Müdürlüğü
MİMARİ ÇAĞI	Osmanlı
KİTABE	Var
YAPIM TARİHİ	1576 (984 H)
HARİTA	20

TANIMI : 58 x 48 m. boyutlarında olan ve tamamı kesme taştan yapılmıştır. Açık avlulu avlunun sağ ve solundaki cephelerde iki katlı olup, aynı ölçülere sahip olarak bulunmaktadır. Avlu kare şeklindedir. Portalın kemerli iki pencere bulunur. Pencere kemerlerinin ortasındaki kilit taşında geometrik ilmi yazılı pano bulunur. Han şu anda mermer atölyesi olarak kullanılmakta olup, tahliye edilip restore et- işlet devret modeline göre kiraya verilmesi için Bakanlıktan ihale izni alınmıştır

EK-17 Subaşı Hanı

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	Subaşı Hanı
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH./ KÖY	Paşabey Mahallesi
MEVKİİ	Dört Yol
ADA	247
PAFTA	4
PARSEL	83
HARİTA	20 MIV
TESCİL TARİHİ	08.07.1977 /A-646
SAHİBİ	Vakıflar Genel Müdürlüğü
MİMARİ ÇAĞI	Osmanlı
KİTÂBE	---
YAPIM TARİHİ	16. yy
HARİTA	

TANIMI : 40X25 m. Boyutlarında dikdörtgen biçimli iki katlı bir handır. Aslına uygun olarak 1984-1987 yıllarında yeniden inşaa edilmiştir. Hanın alt katının dış duvarları Moloz taş,iç bölümleri ise tuğladandır. Üst katının tamamı ise yığma tuğladan yapılmıştır.Üst örtüsü Marsilya tip kiremittir. Hanın zemin katı Şireciler Hanı,1.katı ise Büro olarak kullanılmaktadır. En son Vakıflar Genel Müdürlüğünce 1996 yılında onarılmıştır.

EK-18 Çorapçı Hanı

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	ÇORAPÇI HANI
ADRESİ	Paşabey Mh. , Yeni Çarşı
ADA	2042
PAFTA	6
PARSEL	3
HARİTA	20 M IV

Tescil Kararı: 20.10.1990 / 851

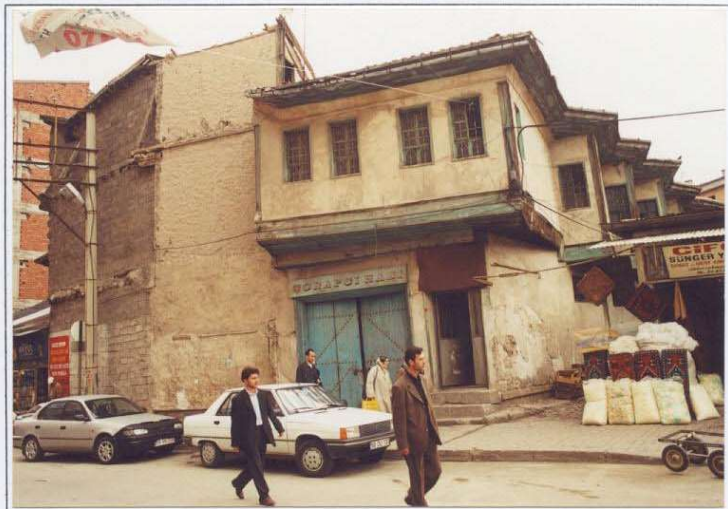
Mimari Çağı: Geç Osmanlı

Yapım Tarihi: 19. y.y.

Sahibi: Özel Mülkiyet

(Nusret AKÇA, Muttalıp
Efendi Cad., Akça Apt.)

TANIMI: İki katlı olan yapının temeli taş ve ahşap kargas arası kerpiç dolgudur. Üst kat kuzey-güney doğrultusunda uzunlamasına kademeli kuzey cepheli olup; girişi kuzeydedir. Üst kat otel, alt kat işyeri olarak kullanılmaktadır.

EK-19 Taşhan

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	TAŞHAN
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH.	Mahkeme Çarşısı
MEVKİİ	Dört Yol
ADA	228
PAFTA	12
PARSEL	14-33
HARİTA	-
TESCİL TARİHİ	8.7.1977 A-846
SAHİBİ	Vakıflar Genel Md.ve özel Mülkiyet
MİMARİ ÇAĞI	Osmanlı
KİTABE	-
YAPIM TARİHİ	18.YY.

TANIMI : Avlulu iki katlı kesme taştan yapılmış olan Taşhan dış cephesinde değişimler olmuştur. Üç girişi bulunmaktadır. Avlu ortasında şadırvanı bulunmaktadır.

EK-20 Eskipaşa Hamamı

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	ESKİ PAŞA HAMAMI
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH.	Uluanak Mah.
MEVKİİ	
ADA	236
PAFTA	17
PARSEL	69
HARİTA	
TESCİL TARİHİ	9.6.1989/426
SAHİBİ	Çoban TALAŞ
MİMARİ ÇAĞI	Osmanlı
KİTABE	
YAPIM TARİHİ	19.YY.sonu

TANIMI : Doğu-batı doğrultusunda, dikdörtgen planlıdır. Doğuda, soyunmalık, batıda ılıklik ve sıcaklık kısımları yer almaktadır. Soyunmalık üzeri büyükçe ve yüksek kubbelidir. Batıdaki bölümün üzeri tek kubbeli olup, çevresi tamamen toprak kaplıdır.

EK-21 Mehmet Ali Hamamı

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	Mehmet Ali Hamamı
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH./ KÖY	Akdeğirmen Mahallesi
MEVKİİ	
ADA	---
PAFTA	---
PARSEL	---
HARİTA	---
TESCİL TARİHİ	08.07.1977/A.646
SAHİBİ	Vakıflar Genel Müdürlüğü
MİMARİ ÇAĞI	Osmanlı
KİTABE	---
YAPIM TARİHİ	16yy.
HARİTA	20 M-1

TANIMI : Kepenek Caddesi üzerindedir. Muntazam kesme taşlardan yapılmıştır. Soyunma yeri üst kısmı sonradan tamir edilmiştir. Hamam planı dört eyvan şemasına uygundur. Orta kubbe dışardan belli olduğu halde kubbeler belli değildir. Sağlam olup halen kullanılmaktadır.

EK-22 Hamamcioğlu Hamamı

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	HAMAMCIOĞLU HAMAMI
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH.	Örtülüpınar Mahallesi
MEVKİİ	-
ADA	461
PAFTA	26
PARSEL	57
HARİTA	-
TESCİL TARİHİ	22.6.1990/770
SAHİBİ	Recep Demirkol ve Varisleri
MİMARİ ÇAĞI	Osmanlı
KİTABE	-
YAPIM TARİHİ	17.YY.

TANIMI : Hamamın orijinal kısmı kesme taştan yapılmış ve iyi korunmuş durumdadır. Soğukluk sıcaklık ve külhan kısımları orijinaldir. 1959 yılında soyunmalık kısmı yeni yapılmıştır. 17.YY. Osmanlı Hamamlarının Sivas'taki özelliklerine benzemektedir.

EK-23 Şirinoğlu Hamamı

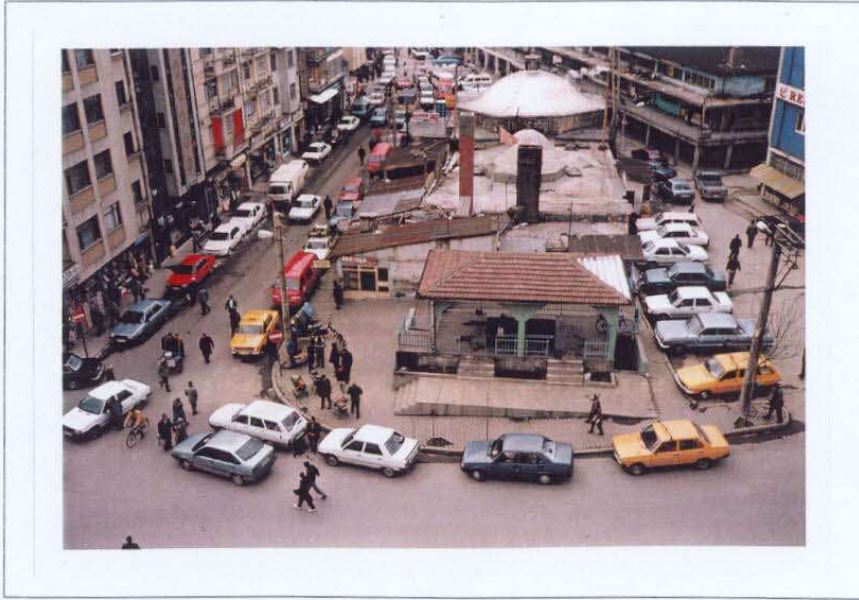
TESCİLLİ YAPININ	
ADI	ŞİRİNOĞLU HAMAMI
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH.	Akdeğirmen
MEVKİİ	
ADA	
PAFTA	
PARSEL	
HARİTA	
TESCİL TARİHİ	20.101990/ 851
SAHİBİ	Nüsret AKÇA
MİMARİ ÇAĞI	Son Osmanlı
KİTABE	
YAPIM TARİHİ	1904

TANIMI : Batı-Doğu doğrultusunda dikdörtgen planlı, soyunmalığın beden duvarları taş, ahşap, karkas, arası kerpiç dolgu, diğer bölümlerin beden duvarları taştır. Orta boy hamamlardandır. Yangın geçirmiş ve kısmen tahrip olmuştur.

EK-24 Meydan Hamamı

	TESCİLLİ YAPININ
ADI	Meydan Hamamı
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH./ KÖY	Dikilitaş Mahallesi
MEVKİİ	Hal mevki
ADA	211
PAFTA	15
PARSEL	80
HARİTA	
TESCİL TARİHİ	8.7.1977/A.646
SAHİBİ	Osmanlı
MİMARİ ÇAĞI	---
KİTABE	---
YAPIM TARİHİ	1564
HARİTA	20MIV

TANIMI : Koca Hasan Paşa Tarafından yaptırılan Hamam Meydan Camii karşısındadır. 13 x 35m boyutlarında ve tamamen kesme taşlardan inşaa edilmiştir . Soyunma ılık ve kısmına sahiptir . Dört eyvan şemasına göre yapılmıştır. Kubbelidir sağlam ve halen kullanılır vaziyetlidir. Onarıma ihtiyacı yoktur.

EK-26 Şehit Orhun Tunçöz Çeşmesi

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	ŞEHİT ŞORHAN TUNÇÖZ ÇEŞMESİ
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH.	Çarşıbaşı Mah.
MEVKİİ	Dört Yol
ADA	
PAFTA	
PARSEL	
HARİTA	
TESCİL TARİHİ	10.9.1982/ A.3808
SAHİBİ	Vakıflar Genel Müdürlüğü
MİMARİ ÇAĞI	Osmanlı
KİTABE	Var
YAPIM TARİHİ	M.1838

TANIMI : Mermer iki kabartma ve yerli iki sütun başlıkları kenger yaprakları ile süslenmiş olup, silmelerle üçe ayrılmıştır. Asıl çeşme aynasında kenger yaprağı, iki yanında kabartma rozetlerde askeri müzik aletleri bulunmaktadır. İkinci bölümde yedi satırlık arapça kitabe, kitabenin iki yanında birer kabartma rozet yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise ortada bir tuğra bulunmaktadır.

EK-27 Kangal Ağası Konağı

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	Kangal Ağası Konağı
ADRESİ	Çarşıbaşı Mh. No: 34, 4 yol kavşağı
ADA	215
PAFTA	15
PARSEL	27
HARİTA	20 M IV

Tescil Kararı:
20.10.1990/851

Mimari Çağı:
Osmanlı

Yapım Tarihi:
1877

Sahibi:
Özel Mülkiyet

Ahmet ve İhsan KANGAL

TANIMI: Bodrum -+ zemin + 1 katlı. Su basman seviyesi yapma taş ve ahşap kargas arası kerpiç dolgudur. Kuzeyi ve batısı cadde üzerinde, giriş bahçe kapısı ile caddeden kırma çatılı, alaturka kiremitle kaplıdır.

EK-28 Abdi Ağa Konağı

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	ABDİAĞA KONAĞI
ADRESİ	Kaleardı Mah., Atatürk Kültür Merkezi Arkası
ADA	314
PAFTA	22
PARSEL	8
HARİTA	19 L II

Tescil Kararı: 14.7.1978 / A.1265

Mimari Çağı: Osmanlı

Yapım Tarihi: 18. y.y.

Sahibi: Sivas Belediyesi

TANIMI: Haremlik ve selamlık olarak inşa edilmiştir. Göbekli süslemeli ahşap tavanları bu konağın orjinal yerleridir. İki katlıdır. Alt kat depo niteliğindedir. Restorasyonu Belediyece tamamlanmak üzeredir.

EK-29 Osman Ağa Konağı

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	KONUT
ADRESİ	Kaleardı Mah., Uzunyol Sok. No: 1
ADA	314
PAFTA	22
PARSEL	8
HARİTA	19 L II

Tescil Kararı : 20.10.1990 / 851

Mimari Çağı : Geç Osmanlı

Yapım Tarihi : 19. y.y. sonu

Sahibi : Özel Mülkiyet

(Mesrur Süreyya BAŞARA, halen burada ikamet ediyor.)

TANIMI: Su basmanı yığma taş, diğer katlar ahşap kargas arası kerpiç olduğu, köşklü olup, kırma çatılı, alaturka kiremitli, geniş saçaklı, saçakaltı ahşap kaplamalı, kapı-pencere kenarları ahşap, pencereler kanatlı, köşeler ahşaptır. Cepheşi ahşap hatıllar dolaşmaktadır.

EK-30 Susamışlar Konağı

ADI	Alibaba Tekkesi (Susamışlar Konağı)
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAHALLESİ	İnönü Mahallesi
MEVKİİ	
ADA	797
PAFTA	179
PARSEL	26-29
HARİTA	21 M III
TESCİL TARİHİ	22.7.1983/ 4468
SAHİBİ	Sivas Belediyesi
MİMARİ ÇAĞI	XIX.YY.
KİTABE	
YAPIM TARİHİ	

HARİTA : XIX. yy. da inşa edildiği izlenimini veren tekke binası tek katlı ahşap bir yapıdır. Üstte tek hacimli bir köşk odası mevcuttur. Binaya kuzeybatı yönündeki bir kapı ile girilmektedir. Sağ ve solunda birer misafir odası bulunmakta olup, tavan ve tabanı ahşap duvarlar ahşap ortaları kerpiç dolgudur. 12x12 m. ölçülerinde semahane bölümü mevcuttur. Mülkiyet sahibi olan Sivas Belediyesince 1996/1997 tarihlerinde restora edilmiştir.

EK-31 Yuvacı Konağı

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	KONUT
ADRESİ	Sularbaşı Mah.
ADA	79
PAFTA	13
PARSEL	91 - 93
HARİTA	20 M I

Tescil Kararı:
20.10.1990 / 851

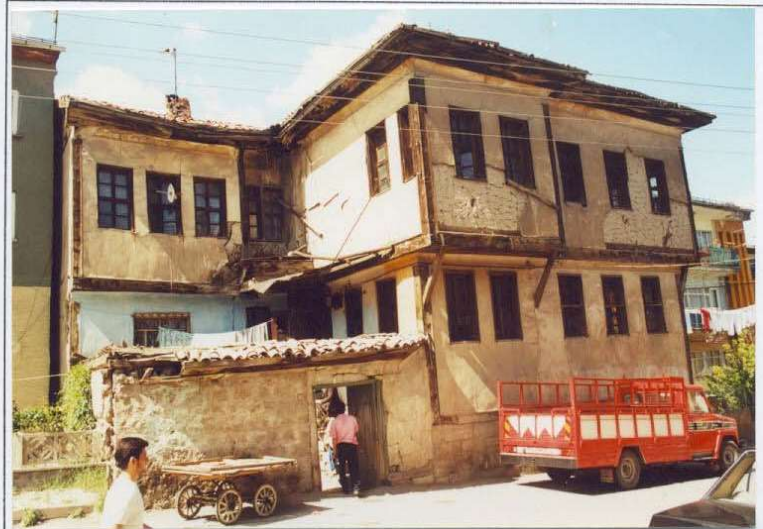
Mimari Çağı:
Geç Osmanlı

Yapım Tarihi:
1905

Sahibi:
Özel Mülkiyet

Ahmet Yuvacı ve müşterek-
leri, ilgilenen oğlu Ferhat
Yuvacı, Hobby Spor Mrk.
Tel: 222 40 07

TANIMI: Bodrum + 2 katlı, bodrum kısmı taş, diğer katlar ahşap - kargas kerpiç dolgudur. Beşik çatılı, alaturka kiremitlidir. Güney ve doğu yönleri sokaklara cepheli olup, girişi güneydedir. Batı ve kuzey cepheleri kapalıdır.

EK-32 Akaylar Konağı

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	AKAYLAR KONAĞI
ADRESİ	Gökmedrese Arkası
ADA	289
PAFTA	21
PARSEL	8 - 11
HARİTA	19 M I

Tescil Kararı : 2.10.1990 / 851

Mimari Çağı : Geç Osmanlı

Yapım Tarihi : 19. y.y.

Sahibi : Kültür Bakanlığı

TANIMI: Temeli düzgün kesme taşlarla örülü, yerden yaklaşık 1 m. yüksekliğe kadar devam eder. Bodrum kat üzerine iki katlı olarak inşa edilmiştir. Ahşap dikme araları kerpic dolgu olup üzeri kireç sıvalıdır. Restorasyonu devam etmektedir.

EK-34 Gani Özdoğan Evi

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	KONUT
ADRESİ	Akdeğirmen Mh. Dispanser Sk No: 18
ADA	103
PAFTA	160
PARSEL	1
HARİTA	21 M IV

Tescil Kararı:
20.10.1990/851

Mimari Çağı:
Geç Osmanlı

Yapım Tarihi:
19. y.y. sonu

Sahibi:
Özel Mülkiyet

Gani ÖZDOĞAN halen
burada ikamet ediyor.

TANIMI: Semin + 1 katlı, su
basman seviyesi taş, diğer
katlar ahşap kargas arası
kerpiç dolgudur.

EK-35 Kongre Binası

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	KONGRE BİNASI
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH.	İsmet Paşa Bulvarı
MEVKİİ	
ADA	
PAFTA	
PARSEL	
HARİTA	
TESCİL TARİHİ	22.7.1983/A.4468
SAHİBİ	Kültür Bakanlığı
MİMARİ ÇAĞI	19.YY. sonları
KİTABE	Var
YAPIM TARİHİ	1892

TANIMI : Kuzey-Güney-Doğu ve Batı yönlerinde birer girişi olup, dikdörtgen planlı, iki katlı, ortada dikdörtgen orta avlusu bulunan kesme taş-moloz taşın birlikte kullanıldığı binanın ikinci katının tavan ve tabanları ahşap, çatılı bir yapıdır.

EK-36 Jandarma Binası

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	JANDARMA BİNASI
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH.	Hükümet Meydanı
MEVKİİ	
ADA	67
PAFTA	36
PARSEL	8
HARİTA	
TESCİL TARİHİ	22.7.1983/A. 4468
SAHİBİ	Jan.Gen.K. lığı
MİMARİ ÇAĞI	Son Osmanlı
KİTABE	Var
YAPIM TARİHİ	1908

TANIMI : Batı ve kuzey yönde uzanan yapının planı L biçimindedir. Her iki kolun birleştiği köşe yapının ağırlık noktasını teşkil etmektedir. Bu köşede yapı üç katlı bir biçimde düzenlenmiş, üçüncü kat oluşturulmuştur.

EK-37 Hükümet Konağı

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	HÜKÜMET KONAĞI
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH.	Hükümet Meydanı
MEVKİİ	
ADA	89
PAFTA	14
PARSEL	2
HARİTA	
TESCİL TARİHİ	8.7.1977/A.646
SAHİBİ	Maliye Hazinesi
MİMARİ ÇAĞI	Geç Osmanlı
KİTABE	Var
YAPIM TARİHİ	1884

TANIMI : 1884 yılında Halil Rıfat Paşa tarafından yaptırılan Hükümet Konağı zemin + 2 katlı olup, ikinci kat 1913 yılında ilave edilmiştir.

EK-38 Ziyabey Kütüphanesi

TESCİLLİ YAPININ	
ADI	ZİYABEY KÜTÜPHANESİ
İLİ	Sivas
İLÇESİ	Merkez
MAH./KÖY	Çarşıbaşı
MEVKİİ	Dört Yol
ADA	223
PAFTA	16
PARSEL	41
HARİTA	20M-4
TESCİL TARİHİ	8.12.1978/A-1440
SAHİBİ	Kültür Bakanlığı
MİMARİ ÇAĞI	20.Y.Y. başı
KİTABE	-
YAPIM TARİHİ	1908
HARİTA	20MIV

TANIMI : Zemin +1 katlı olan yapı kesme taştan yapılmıştır. Halen çocuk kütüphanesi ve - Bakanlığımız Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü'nce Bakanlığımız yayınları satılmaktadır. Çatı aslına uygun olarak oluklu kiremitle kaplanmıştır.

EK-39 Anket Soruları

Sivas tarihi kent merkezinde ne kadar sıklıkla bulunuyorsunuz?

- Her gün
- Haftada 1-2 kere
- Ayda 1-2 kere
- Yılda 1-2 kere
- Neredeyse hiç

Sivas tarihi kent merkezinde ne kadar süre geçiriyorsunuz?

- 15 dk'dan az
- 15dk-1 saat
- 1-4 saat
- 4-8 saat
- 8 saatten fazla

Sivas tarihi kent merkezini günün hangi saatlerinde kullanırsınız?

- Sabah (08:00-12:00)
- Öğle (12:00-16:00)
- İkindi (16:00-20:00)
- Akşam (20:00-23:00)
- Gece (23:00-08:00)

Sivas tarihi kent merkezine hangi ulaşım aracı ile erişim sağlıyorsunuz?

- Kişisel araç (otomobil ya da taksi)
- Toplu taşıma (otobüs ya da minibüs)
- Bisiklet
- Yürüyerek

Sivas tarihi kent merkezini kullanma sebepleriniz nedir? (birden çok seçenek işaretlenebilir)

- Geçiş Amaçlı
- Yeme ve İçme
- Buluşma ve Toplanma
- Barınma/Konut
- İş
- Tarihi ve turistik niteliği
- Diğer (Belirtiniz.):

Sivas tarihi kent merkezinde hangi mekanları kullanıyorsunuz? (birden çok seçenek işaretlenebilir)

- Dini Mekanlar
- Kafe ve restoran gibi ticaret mekanları
- Alışveriş Alanları
- Sağlık alanları
- Devlet Kurumları (Valilik, Belediye vb.)
- Diğer (Belirtiniz.):

Sivas kent merkezini çevreleyen ve günümüze ulaşamamış Sivas Sur Duvarları hakkında bilgi sahibi misiniz?

- Evet
- Hayır

Sivas tarihi kent merkezinin kent belleğinde yer alan yapıların öne çıkarılması için önerileriniz nelerdir?

.....

.....

.....

.....

Sivas tarihi kent merkezinde eskiden yer alan yıkılan ve günümüzde yer almayan yapı sizce nedir?

.....

Sivas denildiğinde ilk akla gelen nedir?

.....

Sivas denildiğinde ilk akla gelen yapı hangisidir?

.....

Sivas tarihi kent merkezi denildiğinde ilk akla gelen yapı/kamusal alan hangisidir?

.....

.....

Sivas tarihi kent merkezine yönelik önerileriniz nelerdir?

.....

.....

.....

Sivas kent kimliğini yansıtan yapıları puanlayınız.

		1puan	2puan	3puan	4puan	5puan
1.	Taşhan					
2.	Meydan Camii					
3.	Abdi Ağa Konağı					
4.	Valilik Binası (Hükümet Konağı)					
5.	Ulu Camii					
6.	Ali Baba Camii					
7.	Kale Camii					
8.	Ali Ağa Camii					
9.	Güçük Minare					
10.	Çifte Minareli Medrese					
11.	Buruciye Medresesi					
12.	Gök Medrese					
13.	Kurşunlu Hamamı					
14.	Meydan Hamamı					
15.	Mehmet Ali Hamamı					
16.	Behram Paşa Hanı					
17.	Subaşı Hanı					
18.	Ahi Emir Kümbeti					
19.	Şifaiye Medresesi (Darüşşifa)					
20.	Ziya Bey Kütüphanesi					
21.	Eğri Köprü					
22.	İnönü Konağı					
23.	Göğüs Hastanesi					
24.	Eski Sanat Okulu (Arkeoloji Müzesi)					
25.	Ali Baba Tekkesi (Susamışlar Konağı)					
26.	Jandarma Binası					
27.	Kangalağa Konağı					
28.	Kolağası Konağı					
29.	Osman Ağa Konağı					
30.	Eski Öğretmen Okulu (Selçuk Anadolu Lisesi)					
31.	Kongre Binası					
32.	Sivas Haraları					
33.	Sivas Gar Binası ve Mühürdarzade Çeşmesi					
34.	Sivas PTT Binası					
35.	Paşa Fabrikasındaki Elektrik Santrali Binası					

Aşağıdaki yönergelere karşı tutumunuz nedir? (İşaretlemek istediğiniz şıkka X işareti koyunuz.)	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Sivas tarihi kent merkezinin ulaşılabilirliği yeterlidir.					
Sivas tarihi kent merkezinin yeni yerleşim alanları entegredir.					
Sivas tarihi yapısı ile merkezinde yer alan yapılar uygundur.					
Sivas tarihi kent merkezinin kendine özgün bir yerel kimliği vardır.					
Sivas tarihi kent merkezinin kent belleği kaybedilmiştir.					
Sivas tarihi kent merkezinin tarihsel süreklilik sağlanmıştır.					
Sivas tarihi kent merkezinin silueti korunmuştur.					
Sivas tarihi kent merkezi çağa adapte olup, gelişmeye devam etmektedir.					
Sivas tarihi kent merkezi turizm gelir kaynağı oluşturmaktadır.					
Sivas tarihi kent merkezi teknolojiyi yakalayamamıştır.					
Sivas tarihi kent merkezinin yeniden canlandırılması gereklidir.					
Sivas tarihi kent merkezinde doğru uygulamalar yapılmaktadır.					
Sivas tarihi kent merkezinde yönetim sorunu bulunmaktadır.					
Sivas tarihi kent merkezinde koruma ile ilgili yanlış kararlar alınmaktadır.					

Sivas tarihi kent merkezindeki faktörlerin değerlendirilmesi 1 en düşük puanı ifade ederken, 5 en yüksek puanı ifade etmektedir. (İşaretleme istediğiniz şıkka X işareti koyunuz.)		1 puan	2 puan	3 puan	4 puan	5 puan
Erişilebilirlik	Trafik yoğunluğu					
	Yaya yoğunluğu					
	Otopark sayısı					
	Yaya alanları ve yayalaştırılan sokakların sayısı					
	Toplu taşıma ile ulaşım					
	Bireysel araç ile ulaşım					
	Yeni yerleşim alanlarına uzaklığı					
	Yön levha ve tabela sayısı					
Güvenlik	Alanın güvenliğin yeterliliği					
	Alanın güvenlik kuvvetlerince korunabilirliği					
	Aydınlatma elemanları ve seviyesi					
	Gürültü seviyesi					
	Sokağın canlılığı					
	Alanı kullanan kişilerin profili					
Fonksiyonlar	Alışveriş alanlarının yeterliliği					
	Yeme-İçme alanlarının yeterliliği					
	Eğitim alanlarının yeterliliği					
	Sağlık kurumunun yeterliliği					
	Dini mekanların yeterliliği					
	Eğlence alanlarının yeterliliği					
	Sosyo-kültürel alanların yeterliliği					
	Etkinlik alanların yeterliliği					
	Spor alanlarının yeterliliği					
	Oturma alanlarının yeterliliği					
	Peyzaj alanlarının yeterliliği					
Mimari ve Planlama	Kültürel miras alanlarının sayısı					
	Tarihi alanın estetiğinin korunması					
	Tarihi alanın belirli bir kimliğinin olması					
	Restorasyonu yapılan anıtsal yapıların sayısı					
	Restorasyonu yapılan tarihi konutların sayısı					
	Tarihi konutlar yeniden işlevlendirilmesi					
	Sağlıklaştırılması yapılan tarihi sokak sayısı					
	Anıtsal yapıların çevre kullanımı					
	Anıtsal yapılar aydınlatılması					
	Alanın yapılaşma yoğunluğu (parsel-ada ilişkisi)					
	Alanın kat yüksekliği insan oranı					
	Yarı açık alanların yeterliliği					
	Açık alanların yeterliliği					

KATILIMCI BİLGİLERİ

Cinsiyetiniz? () Erkek () Kadın

Eğitim durumunuz nedir? () İlköğretim () Ortaöğretim (Lise) () Önlisans () Üniversite(Lisans)
() Lisansüstü Eğitim (Yüksek Lisans veya Doktora)

Çalıştığınız kurum nedir?

a) Kamu Kurumu

b) Özel Kurum

Mesleğiniz nedir?

Mimar

Mühendis

Şehir Plancısı

Koruma Uzmanı
Tekniker
Diğer?

Uzmanlık alanınız nedir?

Yaşınız nedir?

Gelir durumunuz? () 2500-5000 () 5001-7500 () 7501-10.000 () 10.001 üzeri

